

IN MEMORIAM

**PAUL
BRAN**

Reper al renașterii
academice

IN MEMORIAM

PAUL BRAN

Reper al renașterii academice

Nicolae Istudor
coordonator

IN MEMORIAM
Paul Bran
Reper al renașterii academice

Colecția
Rectori ai ASE

Editura ASE
București
2023

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

Copyright © 2023, Autori

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate autorilor.

Editura ASE

Piața Romană nr. 6, sector 1, București, România

cod 010374

www.ase.ro

www.editura.ase.ro

editura@ase.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
In memoriam Paul Bran : reper al renașterii academice /
coord.: Nicolae Istudor. - București : Editura ASE, 2023
ISBN 978-606-34-0484-9

I. Istudor, Nicolae (coord.)

082.2

Editura ASE

Redactori: Luiza Constantinescu

Livia Radu

Tehnoredactori: Violeta Rogojan

Concept copertă: prof. univ. dr. Marin Dinu

Imaginile din prezentul volum sunt proprietatea Academiei de Studii Economice din București, Academiei de Studii Economice din Moldova, domnilor Vasile Șoimaru, Ghenadie Ciobanu, Grigore Belostecinic, celorlalte persoane care le-au oferit exclusiv pentru utilizarea în acest volum. Este interzisă copierea, reproducerea, distribuirea sau utilizarea lor sub orice formă, fără acordul scris al celor care au drept de proprietate asupra lor.

Mulțumiri

Apariția acestui volum nu ar fi fost posibilă fără implicarea celor 38 de autori, care și-au deschis inima și mintea și au așternut pe hârtie gânduri, amintiri, bucurii, tristeți, pe care le-au trimis aici, între copertile acestei cărți. Sunt oameni care l-au cunoscut direct, l-au respectat, au avut privilegiul de a colabora, pe care i-a îndrumat sau care i-au fost prieteni Profesorului Paul Bran.

Le mulțumim, cu toată prețuirea, fiecăruia în parte și tuturor împreună, pentru că l-au adus aici, peste Vreme, prin acest omagiu unic, într-un portret colectiv, pe Omul, Profesorul, Rectorul, Economistul, Prietenul, Paul Bran.

Mulțumim doamnei Ana Roșca și domnului lect. univ. dr. Vlad Roșca, doamnelor Dana Gianina Vlad și Maria Vlad-Diallo, celorlalți urmași ai autorilor unor articole preluate și Editurii ASEM pentru acordul de includere în volum a materialelor scrise de oameni care sunt acum, o spunem cu tristețe, undeva acolo Sus, împreună cu spiritul lui Paul Bran.

Tuturor vă datorăm bucuria și emoția cu care s-au împletit amintirile, tot mai îndepărtate de noi prin trecerea Timpului, într-o mărturie despre un om unic, singurul Rector al două universități, una în România, alta în Moldova, devenit prin tot ce a însemnat un reper al renașterii academice.

Mulțumiri speciale se cuvin domnului deputat dr. Vasile Șoimaru, Prim-vice-rector al ASEM în mandatul Rectorului Paul Bran, și domnului cercetător dr. Ghenadie Ciobanu, unul dintre primii zece doctoranzi moldoveni ai statului român, îndrumat chiar de profesorul Paul Bran. Fără amintirile, informațiile, ajutorul, implicarea dâșilor cu tot sufletul în acest volum și fără numeroasele fotografii, pe care ni le-au pus la dispoziție cu generozitate, volumul ar fi fost mult mai sărac în redarea portretului complex al omului Paul Bran și a prezenței sale la Chișinău.

Timpul așternut peste amintiri, fapte, oameni, Veșnicia însăși constituie principala provocare și barieră când scrii In memoriam despre un Om atât de complex cum a fost Paul Bran. Mulțumim domnului prof. univ. dr. Marin Dinu pentru implicarea în construirea conceptului acestui volum, pentru informațiile despre oameni și fapte care se cuveneau să fie incluse, pentru susținerea în demararea acestui proiect din cadrul colecției „Rectori ai ASE”, ca un mesaj al respectului personal și instituțional, al omagiului, prieteniei și dorinței de a aduce Timpul și Omul Paul Bran aproape de cititor.

Datorăm mulțumiri echipei Editurii ASE, implicată în apariția acestui volum, pentru entuziasmul investit în această carte, dincolo de componenta profesională, pentru dorința de a ajuta, depășind „fișa postului”. În colaborare cu Tipografia ASE, am avut mereu acces rapid la cea mai bună versiune a etapelor scrierii cărții noastre.

Mulțumim colegilor de la Biblioteca și Arhiva ASE, care ne-au fost sprijin real, mereu cu promptitudine, amabilitate și profesionalism, în documentarea noastră.

Realizarea și transmiterea cu succes, peste decenii și bariere tehnologice, a imaginilor foto și video, ca argumente necesare în scrierea unui astfel de volum, nu ar fi fost posibilă fără implicarea direcției Tehnologia Informației și Comunicații și a Studioului TV de la ASE, cărora le mulțumim aici.

Cu prețuire,

Coordonatorul volumului

Prof. univ. dr. Nicolae Istudor

*Tot ceea ce facem, ceea ce clădim sunt întâmplări
care vin din adâncuri, din muncă, din gânduri,
din tenacitate și chiar din însăși dorința de a trăi,
pentru că a trăi înseamnă a face ceva și, mai ales când
și gândești ceea ce faci, lucrurile ies bine.*

Paul Bran

Handwritten signature in black ink, appearing to be "J. G. L."

Cuprins

Cuvânt înainte / 13

Paul Bran, reper al renașterii academice / 15

Prof. univ. dr. Nicolae ISTUDOR

Întemeietorul

Un prieten care a pus și inerția la treabă! / 28

Acad. Mugur ISĂRESCU

Profesorul Paul Bran – creator și fondator de școală economică / 33

Acad. Ion DUMITRACHE

Paul Bran și fascinația valorii / 35

Prof. univ. dr. Valeriu IOAN-FRANC

Profesorul universitar dr. Paul Bran.

Un reper ca profesor și rector / 38

Prof. univ. dr. ing. Ecaterina ANDRONESCU

Paul Bran – adevărat Om de știință și profesor cu o înaltă ținută / 45

Acad. Grigore BELOSTECINIC

Inițiatorul

Paul Bran și Basarabia recunoscătoare / 53

Dr. Vasile ȘOIMARU

Omul care a făcut punți peste prăpăstiile vremurilor / 59

Prof. univ. dr. Marin DINU

Profesorul Paul Bran și valuta națională a Republicii Moldova / 63

Ing. ec. Constantin TAMPIZA

În vârtoarea tranziției / 67

Prof. univ. dr. Oleg STRATULAT

Pioase gânduri pentru profesorul universitar economist și cercetătorul științific, rectorul ASE din București, fondatorul și rectorul ASE din Republica Moldova, omul și prietenul pe viață Paul Bran / 72

Prof. univ. emeritus dr. Ioan TALPOȘ

Promotorul

Profesorul Paul Bran – ctitor de școală financiară nouă / 88

Prof. univ. dr. Gabriela ANGHELACHE

Despre profesorul și colegul Paul Bran / 93

Prof. univ. dr. Tatiana MOȘTEANU

Profesorul Paul BRAN – MENTOR și, mai presus de toate, OM / 95

Conf. univ. dr. Ionela COSTICĂ

Paul Bran – Ctitorul renașterii ASE / 100

Prof. univ. dr. Valerică OLTEANU

Un OM pentru eternizarea României / 104

Prof. univ. dr. Ștefan BOBOC

Colaboratorul

Prof. dr. Paul Bran – Rectorul care a înființat ASEM din Chișinău și a dezvoltat ASE din București / 115

Prof. univ. dr. Viorel LEFTER

In memoriam Paul Bran / 117

Prof. univ. dr. Nicolae DARDAC

Despre acumularea de la o sursă autorizată a capacităților de leadership / 127

Prof. univ. dr. Dumitru MIRON

Model de inteligență sclipitoare, de atitudine bonomă, cavaleriească, de promovare a unui învățământ modern / 134

Prof. univ. dr. Ion STANCU

Paul Bran, Rectorul Academiei de Studii Economice,
Profesorul dedicat școlii economice superioare / 137
Prof. univ. emerit dr. Coralia ANGELESCU

Paul Bran de peste Vreme / 140
Conf. univ. dr. Florina MOHANU

Inspiratorul

Un rector promotor al modernismului
și creator de școală nouă în domeniul economic / 153
Prof. univ. dr. Pavel NĂSTASE

Despre rectorul Paul Bran / 157
Dr. Doina Crișan HĂBEAN

Domnul profesor Paul Bran –
un model de urmat și un coleg de excepție / 162
Prof. univ. dr. Vasile DEDU

O urmă iubitoare, Omul-Profesor Paul Bran / 165
Prof. univ. dr. Constantin POPESCU
Prof. univ. dr. Alexandru TAȘNADI

În amintirea Profesorului Paul Bran / 170
Conf. univ. dr. Alexandra TKACENKO

Omagiu adus marilor personalități ale neamului românesc:
prof. univ. dr. Paul Bran, făuritor de școală superioară economică
la răscrucea schimbărilor politice și de sistem economic
în România / 171
Prof. univ. dr. Ioan GÂF-DEAC

Vizionarul

Paul Bran (1940-2006). Rector: 1996-2004 / 191
Prof. univ. dr. Ion Gh. ROȘCA
Conf. univ. dr. Liviu Bogdan VLAD

De profesorii și studenții ASEM
depinde viitorul Republicii Moldova / 201

Valeriu MURAVSCHI

Prietenul meu Paul Bran / 209
Prof. univ. dr. Ion PÂRGARU

Intelectualul

Profesorul Paul BRAN – un locuitor al lumii ideilor, un creator
de școală economică modernă / 215

Dr. Ghenadie CIOBANU

Îndrumătorul

Profesor Rector Paul Bran, personalitate marcantă
a învățământului economic superior și a destinului meu / 263

Conf. univ. dr. Florentina Olivia BĂLU

Profesorul Paul Bran, un filosof al noii gândiri economice
pentru mileniul trei / 270

Dr. Ghenadie CIOBANU

În memoria domnului profesor universitar doctor Paul Bran,
Rector al Academiei de Studii Economice din București
în perioada 1996-2004 / 276

Prof. dr. Alexandru NEGREA

Profesorul Paul Bran – far călăuzitor
în drumul spre cunoaștere / 280

Conf. univ. dr. Carmen OBREJA

Paul Bran – un Model de urmat / 285

Conf. univ. dr. Irena MUNTEANU

Galerie foto / 289

Cuvânt înainte

Este o onoare deosebită și, totodată, un moment de suflet pentru mine să evoc, din dorința de a onora și a face cunoscute personalitățile devenirii noastre universitare, la începutul acestui nou volum din colecția „Rectori ai ASE”, consacrată celor 110 ani de învățământ economic superior la Academia de Studii Economice din București, memoria Rectorului nostru reformator, Profesorul dedicat și Omul PAUL BRAN, care s-a aflat în fruntea Universității noastre timp de opt ani, din anul 1996 până în anul 2004. Este, în același timp, o situație unică în istoria rectorilor ASE: Profesorul Paul Bran a fost și Rectorul-fondator al Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe care a înființat-o și a condus-o în perioada 1991-1994.

Personalitatea echilibrată și complexă a Domniei Sale a lăsat o imagine luminoasă în amintirea tuturor celor care l-au cunoscut, care au lucrat împreună cu dânsul, i-au fost prieteni, subordonați ierarhic sau simple cunoștințe, pentru care dumnealui a fost conducător, mentor, formator, prieten, dascăl sau coleg de echipă. În calitate de coordonator al colecției „Rectori ai ASE” și al acestui volum, doresc să-mi exprim recunoștința adâncă tuturor și fiecăruia dintre autorii articolelor pe care acesta le cuprinde, pentru generozitatea de a fi răspuns invitației noastre de a împleti împreună, aici, peste Vreme, idei și amintiri din România și de peste Prut, de a cinsti cu sufletul și mintea memoria Rectorului, Omului, Profesorului, Prietenului PAUL BRAN!

*Prof. univ. dr. Nicolae ISTUDOR
Rectorul Academiei de Studii Economice din București*

Delegația conducerii ASE la basorelieful prof. univ. dr. Paul Bran,
Rector-fondator al ASEM, Chișinău, septembrie 2018

Paul Bran, reper al renașterii academice

Prof. univ. dr. Nicolae Istudor
Rectorul Academiei de Studii Economice din București

Academia de Studii Economice din București, înființată, prin Decret Regal, la 6 aprilie 1913, a fost onorată să celebreze, în anul 2023, printr-o varietate de manifestări, bilanțul celor 110 ani de excelență academică ai primei universități economice a țării. Standardelor înalte, stabilite de înaintașii cei mai reprezentativi, precum: ctitorul ASE, Nicolae D. Xenopol; Primul-ministru Titu Maiorescu; iluștrii profesori și rectori Stanislas Cihoski, Ion Răducanu, Gheorghe Tașcă, Virgil Madgearu, Nicolae Iorga, Victor Slăvescu, le-au răspuns generații și generații de cadre didactice, la loc de cinste numărându-se: Nicolae N. Constantinescu, Emilian Dobrescu, Iulian Văcărel, Vladimir Trebici, Alexandru Gheorghiu, Gheorghe Dolgu, Paul Bran, Ion Gh. Roșca și mulți alții. Istoria înseamnă oamenii, ale căror fapte rămân peste timp. Este de datoria noastră să le cinstim memoria înaintașilor, cinstind astfel rădăcinile universității și modelele noastre de urmat în viață.

Istoria arată că, în mod firesc, dinamica unei universități este determinată esențial de dinamica leadershipului acesteia, de personalitatea și calitățile celor care o conduc, de tenacitatea sau abilitatea acestora în a imprima o linie ascendentă evoluției comunității universitare, prezenței absolvenților săi în plan intern și internațional, indiferent (și chiar mai presus) de contextul social și politic. Rectorii Academiei de Studii Economice, ale căror portrete străjuiesc cea mai frumoasă zonă a Palatului din Piața Romană, sunt cei care și-au scris cu majuscule numele, prin dăruirea lor, în capitolele filelor istoriei universității; ei au dreptul deplin și trebuie să beneficieze de respectul și recunoștința generațiilor următoare,

indiferent cât timp se așterne peste Vreme. Ei trebuie luați drept repere, la care să ne raportăm mereu cu toții.

Preocupările Rectorului Paul Bran și devotamentul deplin pentru proiectele sale de anvergură, novatoare și ambițioase, pentru a căror realizare nicio piedică nu era suficient de mare încât să constituie un motiv de a renunța la ele, au însemnat substanțiali pași înainte în evoluția celor mai mari universități economice din România și din Republica Moldova, care au același nume mulțumită proiectului dumnealui și pe care Profesorul Paul Bran le-a condus cu înțelepciune și clarviziune ca Rector.

Precizăm și aici, cu admirație și mândrie, că Paul Bran este Rectorul fondator al Academiei de Studii Economice a Moldovei, ai cărei membri și absolvenți îl respectă și cinstesc în mod exemplar. Dovada cea mai puternică este aceea că domnului Paul Bran, primul rector al Academiei de Studii Economice din Moldova, i-a fost conferit (post-mortem) „Ordinul Republicii”, distincția supremă a țării, de către Președintele Republicii Moldova, Maia Sandu, prin Decretul Prezidențial 188/2021 din 15.10.2021 „În semn de înaltă apreciere a meritelor deosebite față de stat, pentru contribuție substanțială la afirmarea intereselor și promovarea imaginii Republicii Moldova în lume, pentru succese profesionale remarcabile, pentru inițiativă civică și participare activă în avansarea reformelor, precum și cu prilejul aniversării a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”. Distincția a fost înmănată la Palatul Cotroceni, doamnei prof. univ. dr. Florina Bran, cu prilejul primei vizite de stat pe care Maia Sandu a efectuat-o la București. Așa cum se specifică pe site-ul Președinției Republicii Moldova, distincția de stat a fost conferită regretatului economist Paul Bran, „pentru contribuția substanțială la formarea școlii de gândire economică din Republica Moldova”. (<https://www.presedinte.md/rom/comunicate-de-presa/presedinta-maia-sandu-a-avut-intrevederi-cu-conducerea-guvernului-si-parlamentului-romniei>)

Rectorul Paul Bran este, chiar și după aproape două decenii de la dramatica sa plecare către infinit, permanent cu noi, cei care i-am fost contemporani, care am avut șansa să lucrăm cu Domnia Sa; este prezent în universitatea pe care a iubit-o și a slujit-o cu credință până în ultima sa secundă de viață, prin numeroasele realizări concrete, dar și amintiri de suflet, pe care ni le-a dăruit cu dragoste altruistă și chiar părintească pentru noi, cei care eram foarte tineri când era deja rector. Îl salut respectuos de câte ori îi întâlnesc privirea în galeria portretelor rectorilor, în drumul zilnic către intrarea în birou, și îl simt ca pe un mentor mereu alături, urmărind cu atenție și grijă ce și cum facem, un spirit pe care aș dori să nu-l dezamăgesc vreodată.

Ne amintim de dânsul și, cu nespusă tristețe, de clipa fatidică în care Bunul Dumnezeu a decis să-l ia acolo, sus în Ceruri, ori de câte ori trecem prin pasajul pe care a avut inspirația și tenacitatea de a-l clădi peste Strada Cihoschi (pasaj cunoscut sub denumirea de „Pasul Bran”) și pentru care îi mulțumim de fiecare dată când îl traversăm, mai ales noi, cei care am prins și perioada în care alergam la ore, în pauze, la alte activități, între clădirile „Ion Angelescu” și „Mihai Eminescu”, pe stradă, prin frig, zăpadă, ploaie și aglomerație. Mă gândesc uneori că poate nu este întâmplătoare această plecare dintre noi a Rectorului nostru reformator exact din acel loc, în timpul examenului de admitere, în calitate de președinte al comisiei de elaborare a subiectelor, ca o ultimă dovadă a spiritului de sacrificiu de sine față de universitatea absolvită, pe care a slujit-o ca un soldat conștiincios, onest și modest, până în ultima sa clipă. În acea zi de 26 iulie 2006 a căzut implacabil peste noi vestea că, exact în acel loc construit de dânsul, inima sa mare, dar iată, slăbită, a OMULUI Paul Bran a încetat să mai bată.

Profesorul Paul Bran, spiritul dânsului, reprezentat de bustul său, întâmpină și salută astăzi fiecare cadru didactic, student, angajat, atunci când aceștia intră în clădirea „Mihail Moxa”, construită cu sacrificii de sănătate și de timp din partea sa, dar cu dorința imensă de a-și realiza visul de a dăruii comunității noastre universitare una dintre

cele mai moderne clădiri universitare din țară (la vremea respectivă). Într-o perioadă dificilă, în care nicio universitate nu îndrăznea să-și propună așa ceva, dumnealui a avut curajul și ambiția de a găsi finanțare pentru a dezafecta o clădire veche și a clădi imobilul „Mihail Moxa”, la a cărei intrare se află acum simbolul sculptat al amintirii și imaginii sale, dăruit de Banca Națională a României și Asociația Generală a Economisților din România. Ne amintim cum, la sfârșitul programului de lucru de la birou, profesorul Bran se ducea adesea în Moxa, pe șantier, și urca pe schelă, verificând personal evoluția acestui proiect de suflet. Ne înclinăm adânc și îi mulțumim pentru acest dar peste timp, oferit comunității noastre universitare.

Îmi amintesc că Rectorul Paul Bran sosea primul la muncă la rectorat, dimineața pe la ora șase, întrucât toată viața a fost foarte matinal. Am avut onoarea să fiu numit de dânsul, în anul 2000, director al Departamentului Social și să fac astfel parte din echipa sa de management (chiar dacă în eșalonul al doilea administrativ), răspunzând de aspectele sociale și relația cu organizațiile studentești. A fost un foarte bun prilej pentru mine de a înțelege mai bine și a mă apropia cu sufletul de acest domeniu sensibil și esențial pentru dinamica unei universități. Calmul său proverbial, echilibrul și profesionalismul cu care se interesa de tot ceea ce ținea de calitatea vieții studenților sunt aptitudini manageriale pe care le-am învățat de la Managerul Paul Bran.

De câte ori intru în sala principală de lectură „Paul Bran” a Bibliotecii ASE, îmi amintesc proiectul de anvergură al Domniei Sale, care a însemnat reamenajarea bibliotecii. Puțini mai știu, dar trebuie să nu lăsăm să fie uitate aceste lucruri din istoria noastră, că acolo unde avem acum sălile centrale de lectură în clădirea „Ion Angelescu”, erau câteva coridoare și spații fără mare utilitate. A fost ambiția sa să ofere studenților și profesorilor sălile de lectură mari și luminoase, pe care considera că le merită cea mai mare universitate economică a țării. De asemenea, Aula Magna, superbul simbol al universității noastre,

a trecut printr-un prim proces amplu de necesară renovare tot la inițiativa Domniei Sale.

Cele două mandate de Rector al Academiei de Studii Economice din București, în perioadele 1996-2000 și 2000-2004, au însemnat profunde și necesare transformări și deschideri de noi drumuri în evoluția universității noastre, având în vedere trecerea la un sistem de învățământ de tip nou, conectat la realitățile vremurilor care aveau nevoie de economiști pentru o economie de piață, în care trebuiau pregătiți foarte mulți profesioniști, care să susțină dinamica dezvoltării teritoriale a țării.

Un proiect de mare succes care, practic, poartă numele Rectorului Paul Bran este acela al Învățământului Deschis la Distanță, prin înlocuirea, în anul universitar 1998-1999, a formelor de învățământ depășite în societatea informațională și a cunoașterii (forma de învățământ seral și cea cu frecvență redusă) cu un sistem modern de învățare la distanță, preluând modele de succes la acea vreme din SUA și Canada. Astfel, în urma eforturilor coordonate de Domnia Sa, ca un veritabil arhitect-șef, a fost creată o adevărată rețea națională de pregătire la distanță a ASE, la București și în alte 17 centre teritoriale: Piatra-Neamț, Buzău, Covasna, Curtea de Argeș, Amara, Călărași, Tulcea, Mediaș, Deva, Slatina, Brăila, Alexandria, Constanța, Predeal, Câmpia Turzii, Târgoviște, Giurgiu. În acea perioadă, ASE avea peste 50 mii de studenți, numărul maxim pe care l-a înregistrat vreodată universitatea noastră, iar asigurarea logisticii necesare unei astfel de organizări a procesului educațional, ca resurse umane și infrastructură, poate fi înțeleasă în adevărata sa profunzime numai de cei care au făcut parte din echipa coordonată de Rectorul Paul Bran. Astfel, pentru buna funcționare a centrelor de învățământ la distanță au fost achiziționate clădiri, au fost închiriate spații care, ulterior, au fost înzestrate cu calculatoare și cu alte bunuri necesare, au fost repartizate pentru a preda cadre didactice specializate, care își împărțeau timpul destinat activităților didactice între sediul din București și cele din toată țara.

Rectorul Paul Bran a fost cel care a început procesul de digitalizare a universității noastre, care a reprezentat o inițiativă de avangardă universitară în România pentru acele vremuri. Biblioteca virtuală, Campusul virtual, Studioul TV, primele variante ale site-ului ASE, editarea manualelor în format digital au fost realizări pe care Domnia Sa le considera drept necesare prezențe pentru comunitatea universitară, a căror importanță și-a dovedit în timp valoarea.

Absolvent de excepție al Facultății de Finanțe-Credit a universității noastre, profesorul Paul Bran a fost un cercetător de elită și un finanțist remarcabil. Ca urmare a recunoașterii meritelor sale, în anul 2001 i-a fost decernată Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României. A fost pentru prima oară când s-a acordat o astfel de distincție unui economist român pentru contribuția deosebită la dezvoltarea științei economice și pentru formarea economiștilor din România. Activitatea științifică a Profesorului economist Paul Bran a fost apreciată cu Premiul Academiei Române pentru monografia sa *Economica valorii* (1995), lucrare considerată și astăzi de mare actualitate.

Profesorul Paul Bran rămâne în istoria Republicii Moldova ca făuritor de școală de învățământ superior de studii economice, Domnia Sa fiind creierul proiectului de înființare, în anul 1991, a universității soră de peste Prut, Academia de Studii Economice din Republica Moldova, al cărei Rector a fost până în anul 1994. Totodată, Profesionistul Paul Bran a îndeplinit și funcția de consilier economic al Guvernului Republicii Moldova în perioada 1991-1994.

Profesorul Paul Bran a fost un mare iubitor de țară. Îmi aduc aminte că, la inaugurarea actualului sediu al centrului de învățământ la distanță de la Buzău, în anul 1995, Domnia Sa s-a interesat de locurile care merită să fie vizitate în acest județ, iar eu i-am sugerat Valea Siretului și Mănăstirea Ciolanu (amintire unică pentru mine, deoarece acolo a fost oficiată cununia religioasă a mea și a soției mele, Mariana, pe 21 August 1993). A acceptat pe loc, făcându-mi onoarea să-mi viziteze și casa natală din satul Valea Sălciilor, comuna Tisău,

cunoscându-mi astfel și familia. A rămas impresionat de Mănăstirea Ciolanu, zăbovind ceva mai mult timp pentru vizitarea acesteia și discutând cu călugării din mănăstire despre problemele cu care aceștia se confruntau, dovedind că era un fin cunoscător al orânduielilor bisericesti.

Deschizător de drumuri într-o vreme a marilor schimbări, în care ASE a avut nevoie de decizii de management majore, astfel încât să cunoască o ascensiune fulminantă pentru poziționarea fermă în elita universităților din țară și din străinătate, respectiv în perioada în care învățământul economic din România s-a restructurat din temelii, Rectorul Paul Bran este una dintre personalitățile cele mai pregnante din galeria celor care au condus destinul Academiei de Studii Economice din București, scriind o pagină luminoasă în istoria acesteia și oferindu-i darul său suprem – Viața.

Pentru tot ceea ce ați făcut pentru universitatea noastră și pentru mine personal, vă mulțumesc din suflet, Domnule Rector Paul Bran, și mă înclin în fața memoriei Dumneavoastră!

Rectorii ASE și ASEM, prof. univ. dr. Nicolae Istudor și acad. Grigore Belostecinic, omagiu la basorelieful Rectorului prof. univ. dr. Paul Bran, ASEM, Chișinău, 2018

Flori în amintirea Rectorului-fondator al ASEM, Chișinău, 2022

Delegația conducerii ASE împreună cu Rectorul ASEM,
prof. univ. dr. Alexandru Stratan, Chișinău, 2022

Prof. univ. dr. Alexandru Stratan, Rectorul ASEM, 2022

**Delegația conducerii ASE împreună cu Rectorul ASEM,
prof. univ. dr. Alexandru Stratan, Chișinău, 2023**

Rectorii ASE și ASEM, prof. univ. dr. Nicolae Istudor și Alexandru Stratan, acad. Grigore Belostecinic și prof. univ. dr. Dumitru Miron la basorelieful Rectorului prof. univ. dr. Paul Bran, ASEM, Chișinău, 2023

Întemeietorul

Un prieten care a pus și inerția la treabă!

Acad. Mugur Isărescu
Guvernatorul Băncii Naționale a României,
Președintele Secției de Științe Economice,
Juridice și Sociologie a Academiei Române

Puține personalități pe care le-am cunoscut și cu care am lucrat sunt atât de greu de prins în câteva tușe. Portretul lui Paul Bran este al unui om ales de destin să stea în galeria figurilor generice de intelectual. El a ilustrat cu genuinitate tânărul care luptă pentru binele tinerilor, a fost asistentul care spunea mai mult decât cursul oficial, omul de acțiune pe care cauzele nobile l-au motivat, omul de bancă pentru care detaliile i-au fost pricini de a limpezi concluzia, omul de școală care a început prin a înființa școala, profesionistul animat de onorabilitatea misiunii sociale.

El a fost, în egală măsură, reprezentatul unei generații de universitari care a confirmat nevoia de deschidere și a valorificat cu inteligență avantajul unei conjuncturi în care profesia începuse să iasă din matricea ideologiei.

Povestea lui Paul Bran s-a împletit cu povestea Băncii Naționale a României atât în momentele tumultuoase ale renașterii postdecembriste, cât și în cele când lucrurile s-au mai așezat. Episoadele conlucrării pentru crearea și tipărirea monedei proaspetei Republici Moldova, în calitatea pe care a avut-o de consilier al guvernului de peste Prut, apoi activitatea de președinte al Comisiei de Cenzori a BNR sunt puternic conturate în memoria mea și a multora.

Paul Bran a fost privit mereu ca omul pentru care ordinea de prioritate a lucrurilor se aranja în termeni profesionali și umani deopotrivă.

Se și spune că, în locurile unde a avut misiuni, lucrurile nu ar fi decurs limpede dacă nu ar fi existat mintea limpede a lui Paul Bran.

Personal, îi port imaginea colaboratorului care era hâtru, dar nu dijmua seriozitatea, îngăduitor fără să cedeze de la rigoare, relaxat, dar nu lăsa nimic de azi pe mâine, caustic fără să erodeze înțelegerea, precis la vorbă fără să ajungă fixist. Când se apuca de o treabă musai cei din echipă se simțeau bine nădușind și rămâneau bucuroși că au făcut față ritmului.

Paul Bran avea vocația de a fi acceptat ca prieten de la prima vedere. Avea magnetismul celui care este exemplul de urmat pentru că nu lăsa să se simtă diferența în grup că el e premiantul.

Marea calitate a profesionistului Paul Bran era seriozitatea alimentată de bonomie. Secretul succesului lui în orice colectivitate venea din conștiința lui că binele trebuie ajutat să se întâmple pentru că, spunea el, răul vine singur și alterează climatul social.

Desigur, reușita în relația cu banca a însemnat pentru Paul Bran o parte a nevoii lui de a demonstra că bunele intenții sunt accentul obligatoriu pentru a impune o dinamică specială profilării specialistului. Rezolvarea problemelor era întotdeauna garantată de o voință proprie lui Paul Bran, cea de a arăta că nu se face nimic trainic fără sentimente, fără suflet. Proiectele – cât de complicate sau de inedite ar fi – devin vii și se împlinesc pentru că un om și le asumă ca fapte de viață.

Un cuvânt îl oripila, *Nu*, atunci când era vorba de a face ceva firesc pentru mersul treburilor într-o instituție. Avea predispoziție pentru performanță în mod natural și era cucerit de comportamentul celor care făceau lucruri excepționale.

Paul Bran fusese croit din fire să fie lider.

Proba pregătirii în specialitatea sa, finanțele internaționale, a dat-o într-un fel solid în modul cum s-a implicat, alături de echipele din Banca Națională a României și din Banca Națională a Moldovei, în gestionarea acțiunii, de rară frecvență, a creării sistemului monetar al

unei țări, pentru noi în cazul fericit al Republicii Moldova. Cunosc în detaliu implicarea specialistului Paul Bran în epicentrul aceluși efort inovativ și cu semnificații deosebite pe partea de responsabilitate. Am cele mai alese aprecieri pentru ceea ce a înțeles să fie conlucrare. Ca în tot ceea ce făcea, finanțistul Paul Bran a vibrat total la ceea ce a însemnat întemeierea sistemului unei monede naționale, Leul moldovenesc.

Simțeau că emoția nu-i fura din seriozitatea muncii, ci îi înnobila grija pentru reușita acțiunii. Bucuria lui de a se face Leul moldovenesc era contagioasă, cumva aceasta a stat la desfășurarea fără stres a unei operațiuni nu tocmai simple.

Merită spus peste decenii că efortul profesorului Bran, dedicat aceluși moment astral în consolidarea statală a Republicii Moldova, a scos la iveală calitatea sa umană cu totul specială, unde asumarea riscurilor provenea din viziunea lui optimistă asupra viitorului, dar și din adâncurile memoriei istorice, unde sălășluiește adevărul existenței umane în această zonă a Europei.

Paul Bran era omul pentru care lucrul bine făcut venea să cinstească o lungă tradiție a dăruirii pentru fapte trainice. De altfel, nu mai e un secret că modul lui sincer de a privi orice misiune i-a determinat pe prietenii din Republica Moldova să-i atribuie și alte proiecte deosebite, între care cel al înființării unei universități care să-i pregătească pe tineri pentru rezolvarea problemelor dezvoltării Republicii Moldova, adică Academia de Studii Economice din Moldova. Aceasta este perla coroanei.

Paul Bran s-a ilustrat ca întemeietor de școală superioară la modul superlativ.

Cunosc ASEM, sunt din 2010 membru al acestei comunități academice care mi-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa și am putut să mă conving că piatra de temelie pusă de Paul Bran, ca primul rector, a permis să se construiască o cetate universitară în adevăratul sens al cuvântului, cu programe de pregătire competitive. Spiritul lui de

intelectual desăvârșit s-a impregnat în spațiile ASEM, fiind încă o dovadă a vieții unei personalități pentru care a contat munca dedicată pregătirii performante a tinerilor, zbatării pentru prosperitatea lor și comunității. Nu doar imaginea fotografică a momentelor relevante din rectoratul lui Paul Bran, prezentă peste tot, ca și basorelieful în bronz și bustul care-l omagiază ca întemeietor, ci și amintirea pe care i-o poartă foștii colaboratori, poveștile emoționante pe care le spun despre rolul jucat de rectorul fondator de universitate dau măsura prețurii pe care cu de asupra de măsură o merită.

Atașamentul lui pentru acest proiect mă inspiră să sprijin inițiativele care valorifică potențialul de pregătire a studenților și absolvenților ASEM. Chiar în această vară BNR, ca răspuns favorabil solicitării BNM de a organiza o școală de inițiere în tainele profesiei de bancher central pentru cei mai motivați studenți, face acest lucru.

Ca o răsplată ce ține de destin, la drept vorbind ca prețuire a personalității lui, a stării de spirit pe care a lăsat-o moștenire Paul Bran, cei care au lucrat cu el au pornirea firească de a duce mai departe credința pe care o făcea de fiecare dată publică: viitorul e răspunsul faptelor noastre și deopotrivă al așteptărilor noastre.

Din 1998, când era deja rector al Academiei Economice din București, aveam să lucrăm mai strâns chiar în conducerea Băncii Naționale a României, la sfârșitul anului Paul Bran fiind numit de Parlamentul României, în conformitate cu modelul de guvernare de la acea vreme, președinte al Comisiei de Cenzori a BNR. A fost formula de colaborare în care, pe lângă profesionalismul care-l caracteriza, m-am convins de probitatea rațională a analizelor pe care funcția îl obliga să le facă. Era deja un om de bază în certificarea corectitudinii deciziilor boardului băncii, un prețuit membru al echipei pentru felul lui de a lua în serios lucrurile.

Lui Paul Bran i se cuvenea rolul jucat în complexul scenariu asumat de bancă în etapa de transformări radicale din economia României, care avea să ducă la deschiderea parcursului de integrare în Uniunea

Europeană odată cu adoptarea a ceea ce este cunoscut drept Strategia de la Snagov.

Dar vreau să mărturisesc faptul că Paul Bran a fost printre puținii oameni cu care am lucrat, pentru care formalismul obligațiilor din regulamente nu-i seca spiritul destins în relația de muncă; darul lui natural de a îndulci pilula amară a unor soluții cu o glumă din gama „haz de necaz” a fost o valoare inestimabilă a personalității lui. Recunosc că avea un talent aparte de a te face să te simți bine, după un efort concentrat, cu o vorbă de duh bine plasată în context.

Acest mod de a fi arată că era un om care vedea partea luminoasă a conlucrării, în care se lăsau în urmă enervările pentru a stăpâni datele corecte ale emiterii unei decizii.

Cu Paul Bran nu puteai abandona un proiect, nu puteai rezolva pe jumătate o problemă, nu amânai încheierea unei situații.

Pentru că a fost prețuit în Banca Centrală, Paul Bran a primit mai multe distincții, iar ca semn al recunoașterii unei personalități complexe ce a marcat o perioadă instituția pe care o conduc, am sprijinit, împreună cu Asociația Generală a Economisților din România, al cărui președinte a fost, inițiativa de a se crea și amplasa în fața clădirii Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori, construită în mandatul lui de rector, un bust de bronz, pentru ca figura lui blajină să străjuiască zumzetul studenților pe care i-a iubit atât de mult.

Fie-i amintirea veșnică!

Profesorul Paul Bran – creator și fondator de școală economică

Acad. Ioan Dumitrache
Secretar general al Academiei Române

Profesorul Paul Bran, prin activitatea sa profesională, științifică și managerială, reprezintă o personalitate marcantă a școlii și cercetării economice, care a marcat comunitatea academică și societatea noastră.

Înzestrat cu un potențial cognitiv de excepție, având o pregătire profesională solidă și o remarcabilă capacitate inovativă, profesorul Bran și-a pus amprenta pe un domeniu esențial al societății, științele economice.

Ca profesor și rector al Academiei de Studii Economice a contribuit major la reorganizarea și modernizarea învățământului economic. A restructurat facultățile și departamentele de specialitate, a participat la adaptarea programelor de învățământ în concordanță cu cerințele învățământului economic modern, bazat pe eficiență și valoare, pe adaptabilitate și predictibilitate. Ca rector, a inițiat amplul program de compatibilizare a sistemului de învățământ economic cu sistemele similare din țările dezvoltate prin reorientarea planurilor de învățământ, prin elaborarea unor manuale și tratate universitare, prin extinderea unor schimburi academice cu universități de prestigiu din întreaga lume. Paralel cu activitatea de excepție în plan didactic, profesorul Paul Bran a acordat o atenție deosebită activității de cercetare științifică în domeniul științelor economice atât în calitate de cercetător, cât și în calitate de manager al celei mai mari și importante universități din domeniul economic din țară. A fost un exemplu de

profesor-cercetător, aducând contribuții majore în domeniul managementului valorii, în domeniul gândirii economice prin prisma impactului social și al dezvoltării durabile. Creator vizionar, a intuit rolul revoluției bazate pe informație și cunoaștere, introducând noi discipline de studiu și noi teme de cercetare în programul de cercetare al instituției pe care a condus-o cu responsabilitate și competență în perioada 1996-2004. Pentru universitate a fost una dintre perioadele de dezvoltare cele mai prolifrice, mai ales în domeniul cercetării științifice. Au fost câștigate prin competiție multiple granturi de cercetare la nivel național și internațional, cu rezultate deosebite pentru cercetarea economică și pentru prestigiul universității.

Prin profesionalism, responsabilitate și creativitate, profesorul Paul Bran rămâne în istoria Academiei de Studii Economice din București ca o personalitate marcantă care a contribuit semnificativ la restructurarea educației și a cercetării științifice economice.

L-am cunoscut în calitatea sa de rector și de profesor la ASE, fiind impresionat de calitatea și căldura sa umană, de ideile inovatoare legate de restructurarea sistemului de educație și de cercetare științifică.

Discuțiile cu profesorul Paul Bran erau, de fiecare dată, generatoare de idei și pline de conținut, relevând o personalitate specială, un om cu o cultură remarcabilă și cu un deosebit simț al realității.

A fost un adevărat model pentru studenții săi, pentru colaboratori și pentru toți cei care l-au cunoscut și care i-au apreciat modul de a fi ca profesor, cercetător și rector de universitate.

Paul Bran și fascinația valorii

Prof. univ. dr. Valeriu Ioan-Franc
Membru al Academiei Române

La aniversarea a 85 de ani de la fondarea Academiei de Studii Economice din București, Paul Bran scria, deopotrivă pentru a înțelege dregătorii vremii, dar și cei ce aveau să le ia locul, chiar la decenii după, despre „necesitatea, devenită faptă meritorie, a punerii bazelor unei instituții cu rang universitar, destinată cu precădere să furnizeze cunoștințe superioare și aprofundate în domeniul științelor comerciale și economice”. Și remarcă atunci Paul Bran că „în vremi, școala superioară economică a asimilat în procesul complex al formării profesionale a economiștilor toate schimbările importante ale timpurilor și toate tendințele majore ale politicilor economice prezente în societatea și economia românească”. **Apropiindu-se de începutul celui de al treilea mileniu, rectorul, pe atunci Paul Bran, evidenția și necesitatea unor ample și profunde schimbări în privința teoriei economice și a direcțiilor de formare a specialistului în economie, un proces în desfășurare, încă neparcurs în totalitate nici azi. Mai este încă mult de făcut atât în domeniul teoriei, cât și al direcțiilor de formare a economistului veacului, care, iată, și-a parcurs deja primul pătrar.**

Paul Bran a avut premoniția de a atrage atenția generației noastre asupra unei alte argumentări a valorii educației în materia științelor economice de nivel academic. Recunosc, iată, cu smerenia cuvenită, meritele dascălului Paul Bran, de a cărei prietenie m-am bucurat un timp prea scurt, de vreme ce s-a stins „de inimă rea”, cum scriau cronicile întunecate ale anului (*Adevărul*, 27 iulie 2006).

Mă feresc, și sper să reușesc, să fiu patetic și să produc o argumentație „sever” comemorativă. Îmi este mult mai la suflet să amintesc celor mai în scăzută etate, elementele esențiale, în opinia mea, cu care s-a învrednicit să ne convingă pentru viitor dascălul Paul Bran.

„Noile obiective. Viitorul = trecut multiplicat prin prezent pentru construcția viitorului”, spunea adesea Profesorul. „Trebuie început clarificând rolul și locul școlii economice în formarea de specialiști, dar și în managementul societății și al economiei românești. Iar pentru aceasta trebuie început cu definirea clară a tipului de societate ce urmează a se edifica în România și de asimilare a unor fundamentări și valori teoretice adecvate respectivului tip de societate.” Să se fi reușit oare îndeplinirea premonitoare atenționări a profesorului Paul Bran? Încă nu avem certitudini, trebuie recunoscut acest fapt, odată ce nu am pus toate respectivele cerințe în conținutul conceptelor, în substanța educației economice a întregii populației. „Dacă vom răspunde cât mai clar acestor obiective, misiunea noastră și a generațiilor următoare va avea un drum mai drept și mai benefic pentru economia, dar și pentru societatea românească”, scria Paul Bran în 1998 (*Economistul*). „Pentru aceasta, trecutul și multiplicatorul său – prezentul – vor împuternici viitorul către creșterea calității școlii economice și a procesului de învățământ economic.” Și trebuie recunoscut că, odată cu instalarea Domniei Sale la rectoratul ASE, multe dintre stereotipurile negative de până atunci au început să dispară, luându-le locul preocupările academice – biblioteci, laboratoare, informatizare, sesiuni-dezbateri, publicații proprii, astăzi indexate la cele mai înalte și severe instanțe calitative. Iată moștenirea lui Paul Bran, din care ne tragem, desigur, foarte mulți dintre noi speranțe și îndatoriri. Mai cu seamă în perspectiva schimbărilor intervenite – premonitor vizualizate de Paul Bran – cu viteză amețitoare în conținutul conceptelor-cheie ale științelor economice și ale managementului general al societății, concepte ce vizează valoarea, prețul, moneda, proprietatea, fenomenul globalizării, condiționările accesului la prețuri etc.

Dar Paul Bran, patriotul desăvârșit care a fost Domnia Sa, pe lângă principiile enumerate anterior, a introdus condiția ca, în societatea care vine, să se păstreze caracterul românesc, fără „a fi o dorință personală, ci o deplină corespondență cu legile naturii noastre. Natura a creat în lumea vie o diversitate de specii, rase, pentru a se completa reciproc și pentru a se concura. Acolo unde nu există diversitate apare dizolvarea sistemului viu, fenomen care se poate descifra și în cadrul societății umane, ceea ce ar degrada națiunea și caracterul național al societăților și economiilor”.

Clarviziunea profesorului Bran mi-a îngăduit mie și multor altora, chiar dacă nu pot (sau nu vor) să recunoască, un câmp de acțiune pentru cercetarea științifică economică, un câmp foarte larg, cu rezultate de multe ori spectaculoase și favorabile științei economice, o știință socială, umanistă. Iar profesorul Bran mi-a îndreptățit drumul spre a convinge, pe cât pot și se poate, pe cât mai mulți că „Academia trăiește prin momentele sale de cercetare științifică”..., fiind în adevăratul sens al cuvântului „un centru de inițiativă intelectuală”.

Toate acestea m-au îndreptățit și mă îndreptătesc și acum să-l așez, prin binecuvântata știință și valoare, pe Paul Bran printre întemeietorii noii societăți, deschise spre economia umanistă, la începutul mileniului III.

Mulțumesc, iubite profesor Paul Bran!

Referințe

- Bran, P. (1992). *Fascinația valorii*, Editura Enciclopedică
- Bran, P. (1993). Un posibil model economic pentru economia românească, în *Tribuna Economică* nr. 1-2
- Bran, P. (1998). Învățământul economic în preajma mileniului III, în *Economistul*, nr. 1114
- Ioan-Franc V. (2000). *Gândirea economică românească în ultimul deceniu al secolului XX*, Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”

Profesorul universitar dr. Paul Bran Un reper ca profesor și rector

Prof. univ. dr. ing. Ecaterina Andronescu

„Și chiar de nu voi fi un far, ci o candelă, ajunge.
Și chiar de nu voi fi nici candelă, tot ajunge,
Fiindcă m-am străduit să aprind lumina.”

Nicolae Titulescu

Scriu câteva rânduri cu bucuria că l-am cunoscut și cu mare tristețe că nu mai este printre noi, să-i spunem cât de mult l-am prețuit.

Îl vom păstra în memorie ca reper pentru învățământul superior economic.

Când l-am cunoscut, profesorul Paul Bran era rector al Academiei de Studii Economice și eu secretar de stat responsabil cu învățământul superior la Ministerul Educației.

Într-o sâmbătă, mi-a vorbit cred că 2-3 ore, despre strategia de modernizare și racordare internațională a activităților didactice, a managementului instituțional, a structurilor academice, dar și a infrastructurii Academiei de Studii Economice atât în campusurile tradiționale din Piața Romană-Dorobanți, cât și în zona locațiilor noi – Moxa/Sfinții Voievozi și în Regie/Crângași. La sfârșitul discuției l-am însoțit pe cele două șantiere deschise.

Nu aveai cum să nu-i admiri și să-i prețuiești viziunea, curajul, determinarea și priceperea puse în slujba universității, în care se formase ca economist și devenise lider.

Născut în comuna Topolog, din județul Tulcea, profesorul Paul Bran a avut șansa, asemenea multora dintre noi, să învețe în școli prestigioase precum Colegiul Național „Mircea cel Bătrân” din Constanța și la Academia de Studii Economice din București, dar și să beneficieze de stagii de formare la Institutul de Înalte Studii Economice Internaționale din Geneva sau în Statele Unite ale Americii.

După absolvirea Academiei de Studii Economice din București, rezultatele profesionale i-au permis să îmbrățișeze cariera didactică, discuția îi pune în valoare harul de dascăl dedicat, cu strategii clare pentru modernizare și performanță profesională, cu mare responsabilitate pentru școala al cărei rector era.

Ca profesor, cu operă științifică recunoscută, dintr-o universitate importantă – ASE București, a fost invitat în anii '90 să asigure consultanță economică Guvernelor României, ca șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice, o poziție publică de mare importanță.

În aceeași perioadă, înțelegând importanța, pentru România, a Republicii Moldova, a devenit și consilier al președintelui Mircea Snegur, al premierului Vasile Muravschi sau al ministrului învățământului de atunci, Nicolae Maucaș.

Republica Moldova îi datorează profesorului Paul Bran și înființarea primei instituții de învățământ economic – Academia de Studii Economice a Moldovei – care astăzi ar trebui să-i poarte numele –, și al cărui prim rector a fost.

Astfel că, în perioada 1991-1994, cât „a construit” Academia de Studii Economice a Moldovei, a conceput și implementat structura universitară, pe catedre și facultăți, s-a asigurat că, prin selecția profesorilor și a studenților, universitatea va evolua pe o linie ascendentă a performanței profesionale.

Reîntors în țară, în perioada 1996-2004 a devenit rectorul Academiei de Studii Economice din București, căreia i s-a dedicat cu toată priceperea și energia.

În calitate de rector a avut viziune, și-a asumat procesul de modernizare sub toate aspectele – conținutul didactic, structurile academice, conducerea, creșterea performanței, relaționarea cu alte instituții din țară sau din străinătate etc.

O mențiune specială merită și modul în care a accentuat și susținut activitatea de cercetare științifică, pentru care s-au înregistrat în patru ani rezultate spectaculoase. Resursele atrase prin activitatea de cercetare au crescut de la 7000 lei în anul 1995 la 3,5 miliarde în anul 2000.

În toată perioada activității sale la ASE București sau la ASE Moldova, profesorul Paul Bran nu a neglijat preocupările legate de scrierea de cărți și articole științifice, din care menționez:

- *Managementul prin valoare*, Editura Universitară, București, 2009
- *Finanțele și politica financiară a întreprinderii*, Editura ASE, București, 2005
- *Economia monetară*, Editura ASE, București, 2005
- *Finanțele întreprinderii*, Editura Economică, București, 2003
- *Economica activității financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 2003 (în colaborare cu Ionela Costică)
- *Comunicarea financiară*, Editura ASE, București, 2003
- *Economica valorii*, Editura ASE, București, 2002
- *Finanțele întreprinderii*, Editura Economică, București, 1999
- *Relații financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 1999
- *Relații financiar-bancare ale societății comerciale. Ghid practic*, Editura Tribuna Economică, București, 1994
- *Fascinația valorii*, Editura Enciclopedică, București, 1992
- *Mecanismul monetar actual*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984
- *Decizia financiară în unitatea economică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980 etc.

Acordarea, pentru prima dată unui economist român, în anul 2001, a Diplomei de Excelență și a Medaliei de Argint a Băncii Naționale a României a fost o importantă modalitate de recunoaștere a contribuției deosebite pe care profesorul Paul Bran a avut-o la dezvoltarea științelor economice, la promovarea economiștilor și la racordarea învățământului superior economic la realitățile economico-sociale ale României.

Asociația Generală a Economiștilor i-a recunoscut, de asemenea, performanțele profesionale prin alegerea ca vicepreședinte și ca președinte al Congresului Economiștilor.

Profesorul Paul Bran a fost un dascăl erudit, cu o deosebită carismă, prin care și-a câștigat respectul și prețuirea din partea multor generații de studenți de pe ambele maluri ale Prutului, pe care i-a format cu exigență și care l-au respectat și l-au admirat și care astăzi, cu siguranță îl păstrează în memorie și-i poartă recunoștință.

La cea de-a XX-a aniversare a Academiei de Studii Economice a Moldovei, spunea că: „dacă un agricultor este pomenit prin roadele muncii sale atât cât este ciclul de viață al unei livezi, un profesor va fi pomenit și va trăi prin studenții săi.”

Ca reformator al învățământului superior economic, între realizările perioadei 1996-2004 se înscriu:

- creșterea gradului de compatibilitate dintre învățământul economic din ASE și universitățile europene;
- continuarea proiectelor de modernizare și extindere a bazei materiale;
- consolidarea pârghiilor pentru asigurarea unor condiții favorabile pentru studenți, atât pentru studiu, cât și pentru o serie de alte aspecte ce țin de problematica socială;
- continuarea implicării în proiecte de cercetare naționale și internaționale, prin participarea la competiții;
- dezvoltarea și diversificarea relațiilor de colaborare internațională pe probleme de învățământ, cercetare, documentare;

- realizarea unui management dinamic și performant în administrație;
- asigurarea unui echilibru financiar global pe tot parcursul mandatului;
- extinderea numărului de colegii la nivel național, pentru dezvoltarea pregătirii de scurtă durată, cu puternic caracter vocațional;
- proiecte de educație permanentă, pentru creșterea flexibilității învățământului superior prin o mai bună orientare către cerințele pieței forței de muncă;
- dezvoltarea învățământului postuniversitar, cu racordare la piața muncii;
- accesarea unor proiecte majore de cercetare;
- orientarea tinerilor spre activitatea științifică;
- dezvoltarea de baze de cercetare cu utilizatori multipli, finanțate din fonduri oferite de Banca Mondială.

Profesorul Paul Bran a militat permanent pentru fundamentarea deciziilor politice pe considerente economice. Domnia sa afirma că „acolo unde pe masa de lucru a Guvernului, alături de Constituție, nu stă și Economicul, trendul societății va consuma mai mult pe sirenă decât pentru deplasarea spre un viitor rezonabil”. De asemenea, în discursuri și comunicări susținute la manifestări științifice de prestigiu, susținea adesea faptul că „realitatea economică pe care dorim să o cuprindem în modelele unei teorii se modifică mai rapid și mai profund decât reușim să adaptăm producția noastră de modele”, insistând asupra nevoii de a stimula cercetarea și de a-i asigura flexibilitatea și resursele necesare.

Profesorul Paul Bran definea valoarea ca bază a științei economice, care reprezintă „codul genetic” pentru întreaga construcție economică: „Pornind de la numeroasele abateri ale teoriilor privind valoarea și, în special, ale teoriei valorii bazate pe muncă și ale teoriei bazate pe utilitate, am ajuns la concluzia că modul de a privi valoarea trebuie restructurat în mod radical”, spunea profesorul în 1992.

Paul Bran a sesizat, a vorbit și a scris despre importanța păstrării valorii în societate și a pus într-o lumină favorabilă managementul valorii și noile sale probleme. Ca viziune, profesorul universitar Paul Bran spunea, în 1995, că paradigma valorii „ne învață că potențialul conservat în produse sau servicii este supus unor permanente procese de degradare, reintrând în circuitul general al naturii. Managerul firmei și al societății trebuie să asigure condițiile pentru reducerea drastică a pierderilor, dar și condițiile pentru transformarea rapidă a produselor în servicii, a serviciilor în produs etc. A lăsa stocurile de cereale în depozite improvizate [...] este similară cu o distrugere de avuție. Același lucru se întâmplă și în cazul utilizării incomplete a forței de muncă sau a informațiilor și cunoștințelor științifice și tehnice”.

Profesorul Paul Bran a susținut permanent activitatea de cercetare și pe cercetarea care „au contribuit, prin descoperirile realizate pe parcursul întregii istorii, la acumularea de potențial, la transformarea și conservarea de valoare, la găsirea de soluții atunci când omenirea ajungea în situații limită. Știința aceasta este „mâna invizibilă”, care aduce în societatea descumpănită *substanța, energia, informația* de care avem atâta nevoie fiecare dintre noi și toți împreună!”

Profesorul Paul Bran a fost și va rămâne, pentru cei care l-au cunoscut, un reper de responsabilitate, o inteligență remarcabilă pusă în slujba semenilor prin răspunsuri și soluții durabile.

Profesorul Paul Bran a avut rigoare în tot ceea ce a întreprins, identificând cu ușurință punctele sensibile de decizie și soluții viabile.

Profesorul Paul Bran și-a fundamentat activitatea pe cunoaștere, verticalitate morală, corectitudine și onestitate. A mizat pe valorile fundamentale care i-au fost repere, a avut curaj în abordarea unor probleme complicate, a înțeles limitele științei, în general, și a științelor economice, a îmbogățit creativ cunoașterea, lăsând școlii și societății o operă remarcabilă ca moștenire.

Profesorul Paul Bran a fost și va rămâne un reper de verticalitate și de slujire. Cu inteligență și înțelepciune, a dat școlii și semenilor un model de urmat pentru a nu rătăci în căutări sterile.

Profesorul Paul Bran a iubit școala așa cum și-a iubit și familia, căreia i-a acordat mai puțin timp decât școlii, dar din partea căreia s-a bucurat de sprijin și înțelegere.

Pentru ceea ce a fost și ne-a lăsat ca moștenire, îl vom păstra în memorie ca pe un arhitect al propriei vieți, al școlii și al societății. Cred că i se potrivește ceea ce Antoine de Saint-Exupéry scria în romanul de referință *Citadela*: „Arhitectul sunt eu/Eu care am o inimă și un suflet/Eu care știu să șlefuiesc piatra în liniște”.

Paul Bran – adevărat Om de știință și profesor cu o înaltă ținută

Acad. Grigore Belostecinic

Dr. hab., prof. univ., academician al Academiei de Științe a Moldovei
Rector al Academiei de Studii Economice a Moldovei (2001-2022)
D.H.C. al Academiei de Studii Economice din București

Evenimentele dedicate celor 110 ani de la înființarea Academiei de Studii Economice din București ne-au oferit frumoasa ocazie de a cunoaște mai bine personalități marcante care și-au dedicat viața unei activități nobile, puse în serviciul societății – rectorii săi, care au contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea învățământului economic superior din România. Este și cazul profesorului Paul Bran, rectorul celor două Academii de Studii Economice, din Chișinău și București, personalitate care s-a remarcat printr-o bogată activitate de cercetare științifică, didactică și managerială, ilustru economist, dascăl erudit și pedagog desăvârșit, care ar fi ajuns, la început de toamnă, la 13 septembrie 2023, la vârsta de 83 de ani.

Două universități, un singur rector! Grație eforturilor deosebite ale profesorului Paul Bran, din cei 110 ani, pe care i-a rotunjit recent ASE, 32 i-am parcurs alături și împreună. Iar ASE București înseamnă pentru noi mai mult decât un parteneriat. Avem aceeași denumire, am avut, în timpuri diferite, același rector, pe profesorul Paul Bran, ne-ați fost părinte spiritual la începuturi, ne-ați ajutat și continuați să ne ajutați în toate pentru dezvoltarea unui învățământ superior economic de calitate și în Republica Moldova. Desigur că mai avem multe de făcut împreună. Să valorificăm relația noastră, fortificată de tradiții, în calea comună de parcurs pe care ne-am asumat-o, prin a ne aduce un

efort deosebit la formarea elitei intelectuale a Țării, în general, și a celei economice, în particular.

Am avut norocul să-l cunosc pe profesorul și rectorul Paul Bran atunci când era în floarea vieții, la puțin peste 50 de ani împliniți, într-o perioadă de mare înviorare și mari speranțe a celor care făceau știință și învățământ economic în Republica Moldova, determinate de înființarea Academiei de Studii Economice, avându-l în calitate de fondator și prim rector pe profesorul Paul Bran. Domnia Sa se afla la Chișinău cu alte scopuri, cele de consultare a primului-ministru de atunci, Valeriu Muravschi, în probleme de reformă economică, într-o perioadă foarte dificilă, de demolare a unui sistem economic învechit și ineficient și de substituire cu altul nou, funcțional, de piață. Acest ideal al nostru, de înființare a unei universități economice, nu ar fi devenit o realitate fără implicarea și ferma convingere a profesorului Paul Bran că o reformă economică de succes nu poate fi realizată fără o nouă mentalitate a celor care o implementează, fără un învățământ economic modern și pragmatic, organizat în cu totul alte condiții. Din acest motiv, numele profesorului Paul Bran se identifică în conștiința noastră, în primul rând, cu fondarea (la 25 septembrie 1991) și consolidarea ASEM. Regretatul Rector ASEM a scris o pagină distinctă în istoria învățământului superior economic de la noi și, incontestabil, a devenit *cel mai cunoscut economist român în Republica Moldova*.

L-am descoperit pe distinsul rector atunci când, în urma unei discuții mai îndelungate cu Vasile Șoimaru, vicerector al ASEM, mi-a încredințat să conduc facultatea nou-creată, cea de marketing, oferindu-mi libertate totală în reorganizarea spațiilor facultății, care urmau să fie adaptate în acest scop, în actualul bloc „A” de studii al ASEM.

Este firesc că, în calitate de decan al facultății, am avut șansa să fiu unul dintre cei care au muncit alături de Domnia Sa, având întâlniri frecvente și participări la un număr mare de acțiuni științifice, didactice, sociale, social-culturale, economice, care aveau loc în instituția noastră. Nu pot să nu remarc aici aptitudinile sale

organizatorice deosebite, puterea și capacitatea de muncă, spiritul gospodăresc, atitudinea și implicarea, bunul simț, modestia impresionantă, corectitudinea în relațiile cu cei din jur, principialitatea, sinceritatea și măiestria profesională, însoțite de multă înțelepciune și multă inteligență, ceea ce-l definesc ca un adevărat Om de știință și profesor cu o înaltă ținută, apreciat și stimat de cei din jurul său, devenit pentru mulți dintre noi un adevărat model de comportament și profesionalism.

Profesorul Paul Bran a promovat în Academia de Studii Economice din Moldova mai multe inițiative și noi valori. Unele din ele au fost preluate din practica Academiei de Studii Economice din București, instituție cu o bogată experiență în educație, dar și din vasta experiență profesională și de viață a Domniei Sale. În acest context, putem vorbi, în primul rând, despre cultura limbii române, în situația în care majoritatea populației Republicii Moldova își făcuse studiile în limba rusă; dar și despre promovarea unor adevărate relații de parteneriat între studenți și profesori, implementarea noilor tehnologii educaționale și de informatizare a procesului de studii, modernizarea materialelor didactice, a metodelor de predare etc.

„Mari și nobile sunt faptele erudiților noștri dascăli, care, de facto, predau cea mai de preț disciplină – iubirea de țară și de neam”, menționa profesorul Paul Bran, demonstrând acest adevăr prin exemplul propriu.

Menționăm, de asemenea, și inițierea primului program de studii în universitățile din Republica Moldova cu predare integrală în limbi de circulație internațională – engleză și franceză.

Paul Bran și-a adus o contribuție aparte la dezvoltarea și modernizarea Bibliotecii Științifice ASEM, punând baza unei colecții impunătoare de documente din domeniul științelor economice, în special în limba română, și a unui sistem informatizat de gestiune a bibliotecii. Astăzi, în semn de înaltă apreciere și recunoștință, una din cele mai frumoase și dotate săli de lectură a Bibliotecii Științifice a ASEM îi poartă numele.

Prelegerile ilustrului dascăl, personalitate multilateral dezvoltată, cu spirit și cunoștințe enciclopedice, orator cu har, se caracterizau printr-o ireproșabilă ținută academică, erau mereu interesante, accesibile la capitolul conținuturi și perfect dozate cu un umor fin, ceea ce i-a adus înaltă prețuire atât din partea studenților, cât și a profesorilor, a colegilor de breaslă. Discipolii săi și astăzi își amintesc cu drag și multă recunoștință de profesorul și rectorul Paul Bran.

Profesorul Paul Bran va rămâne pentru totdeauna în istoria instituției noastre, în sufletele și inimile celor care l-au cunoscut. Dumnealui personal a vegheat bunul mers al lucrurilor atunci când se punea temelia învățământului economic modern în Republica Moldova și continuă să o facă și în prezent din împărăția lui Dumnezeu, prin moștenirea plină de valoare pe care ne-a lăsat-o. Ne închinăm cu pietate în fața personalității sale inteligente, spre care am privit întotdeauna cu admirație și grațitudine. Personal, mă consider onorat că am avut fericita ocazie de a fi în preajma unui Om de valoare.

Împreună cu Grigore Belostecinic, Mugur Isărescu și Vasile Șoimaru,
ASE 90, 2003

Împreună cu Grigore Belostecinic la Banca Națională a României,
ASE 90, 2003

Împreună cu Mugur Isărescu și Daniel Dăianu la ASE 85,
Aula Magna, 13 aprilie 1998

Împreună cu Președintele Ion Iliescu, DHC ASE, Aula Magna,
28 martie 2003

Împreună cu Baroneasa Emma Nicholson of Winterbourne,
raportorul Uniunii Europene pentru România 2000-2004,
DHC ASE, 26 septembrie 2002

La ASEM

Inițiatorul

Paul Bran și Basarabia recunoscătoare

Dr. Vasile Șoimaru
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova
Vicerector al ASEM (1991-1994)

După Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918, până la ocupația sovietică din 28 iunie 1940, acest spațiu înstrăinat, rusificat de-a lungul unui veac (1812-1918), a cunoscut mai multe transformări favorabile, poate cele mai spectaculoase fiind în domeniul culturii, învățământului, recăpătării limbii române și a spiritului național. Dacă nu erau acești 22 de ani de existență a Basarabiei în componența Patriei, nu se știe de mai supraviețuiau basarabenii ca parte a românimii. Ceea ce s-a putut păstra, menține, salva în următoarele patru-cinci decenii, după ce în Basarabia a fost instaurat comunismul adus pe tancurile sovietice, s-a datorat, în primul rând, cadrelor didactice cu școală românească. Și aceasta în condițiile în care mulți s-au refugiat de urgia bolșevică în dreapta Prutului, iar și mai mulți au fost deportați în lagărele din Siberia.

Tocmai când se părea că românismul Basarabiei este definitiv îngenunchiat de șovinismul imperial al Moscovei, istoria ne-a mai oferit o șansă: la începutul anilor '90 ai secolului al XX-lea, după căderea lui Nicolae Ceaușescu și prăbușirea imperiului sovietic, în stânga Prutului au început din nou să sosească „din Țară”, cum se zicea la noi frecvent atunci, și cărți, și artiști, și scriitori, dar, ce ni se pare deosebit de important, și cadre didactice.

Starea învățământului în Basarabia sovietizată era deplorabilă: rusificat, în genere, pe toată linia, el mai înregistra și mari goluri în domenii-cheie pentru economia națională. De exemplu, învățământul economic, orientat exclusiv spre economia centralizată, se și făcea

centralizat: studiile superioare pentru domeniul finanțe-bănci se făceau la Moscova, Leningrad (St. Petersburg), în alte câteva mari centre ale URSS. La o modestă facultate de economic din cadrul Universității de la Chișinău nimereau doar ruși, ucraineni și alți absolvenți ai școlilor rusești, căci aceștia aveau prioritate. În plus, toate cursurile de specialitate, în toate colegiile și școlile superioare, se țineau în „limba prieteniei și păcii între popoare” – rusa.

Zeci de ani la rând, sub regimul sovietic, s-a încercat la Chișinău să se deschidă o instituție de învățământ economic superior, dar în zadar. Abia la 25 septembrie 1991, în prima lună de independență a Republicii Moldova, a fost posibil așa ceva și aceasta se datorează curajului deosebit al prim-ministrului de atunci, domnul Valeriu Muravschi, în condițiile în care ceilalți funcționari sus-puși se împotriveau creării unei instituții naționale de profil economic.

Odată adoptată respectiva Hotărâre de Guvern, au apărut o serie de nebaneuite probleme: lipsa spațiilor de studiu, a manualelor și, în general, a literaturii de specialitate (care erau numai în rusă), a cadrelor didactice și... culmea! lipsa unui rector pe potrivă importanței ce o dobânda noua instituție de învățământ. (Doritori erau la Chișinău mulți... puțină însă era calitatea lor!)

Într-o clipă de fericită luciditate, a fost amintit numele profesorului Paul Bran de la ASE București, care, în urmă cu un an, susținuse la Chișinău un ciclu de prelegeri în domeniul economiei de piață, pentru specialiștii din sectorul financiar-bancar. Prea mult impresionase Paul Bran, de la prima vedere, publicul basarabean: prin competență profesională, prestația de profesor, harul oratoric, pe alocuri presărat cu perle umoristice, surprinzătoarea-i modestie și poate, în primul rând pentru noi, prin frumoasa limbă românească pe care o vorbea, mai ales ușurința cu care vehicula terminologia economică, nouă aproape necunoscută.

Când a apărut numele lui Paul Bran în lista candidaților la funcția de rector al noii instituții de învățământ economic de la Chișinău, ceilalți candidați, oricât de dornici erau de a conduce (fără a ști ce și cum...), s-au retras necondiționat, fără discuții.

Cu o zi înainte de semnarea acelei Hotărâri de Guvern, devenită cu adevărat istorică, Paul Bran, invitat în această funcție de către prim-ministrul Valeriu Muravschi, cu acceptul premierului Petre Roman, și-a dat acordul, cu o singură condiție: noua instituție de la Chișinău să nu se numească „universitate economică”, ci Academia de Studii Economice.

Sosit la Chișinău pe 13 septembrie 1991, chiar de ziua sa de naștere, Paul Bran începe a scrie o filă nouă în biografia sa, dar și în biografia Basarabiei ce renăștea parcă, scăpând de sub tirania comunistă de factură rusească. Cu regret, acest capitol de excepție, cu un început formidabil, s-a încheiat penibil la 12 iulie 1994, la ora 10 dimineața, când cel invitat de la București cu drag de către guvernul democratic al lui V. Muravschi a fost forțat să părăsească Basarabia de către următorul guvern, de croială agro-comunistă, românofobă și în genere culturofobă.

Oricum, ce a făcut acest Om, acest Profesor, acest Savant, acest Român pentru Basarabia românească, într-un scurt răstimp, de numai doi ani, nouă luni și 18 zile nu s-a făcut în toată „perioada sovietică” (postbelică) pentru învățământul economic și știința economică!

Vom enumera succint principalele contribuții ale Rectorului-fondator al Academiei de Studii Economice din Republica Moldova (ASEM), prof. univ. dr. Paul Bran, în anii petrecuți la Chișinău, care se identifică cu anii de formare, consolidare și devenire a ASEM ca o instituție de mare prestigiu, poate cea mai prestigioasă în Basarabia.

A creat, cum spunea chiar el, baza unei instituții de învățământ: Biblioteca științifică, cu peste 50 de mii de cărți în limba română și în alte limbi moderne, literatură adusă la Chișinău grație contribuției discipolilor și prietenilor săi bancheri, în primul rând Guvernatorul Băncii Naționale a României, Mugur Isărescu, Președintele BCR, Ion Ghica, Rectorul de atunci al ASE din București, academicianul Constantin Bărbulescu și alții.

A elaborat structura ASEM conform standardelor europene, cuprinzând facultăți inexistente anterior și numeroase catedre și specializări axate pe necesitățile economiei moderne de piață, promovând, iarăși în premieră pentru Basarabia – cadrele naționale, cele mai bune pentru acea perioadă. La aceste inovații, firește, a introdus și noi planuri de studii și noi programe analitice, punând bazele cercetării, elaborării de lucrări didactice și metodice, manuale, studii, monografii – toate în limba română. Este locul să amintim și meritul de a fi obținut și adaptat trei blocuri de studii, în chiar centrul Chișinăului, pe care le-a dotat cu laboratoare, tehnică de calcul, alte echipamente. În beneficiul studenților și tinerelor cadre didactice a amenajat mai multe cămine și locuri de agrement. A inițiat și a organizat, cu concursul aceluiași generoși sponsori din Țară, stagii de documentare didactico-științifice la ASE din București pentru cadrele didactice de la Chișinău – în majoritate absolută, absolvenți ai facultăților cu predarea în limba rusă – pentru a se familiariza cu terminologia economică românească, precum și pentru elaborarea de cursuri, de prelegeri și lucrări practice, desigur, tot în limba română.

A extins simțitor trimiterea tinerilor absolvenți basarabeni la studii de doctorat la ASE din București.

În calitatea sa de membru al Consiliului Economic Suprem de pe lângă conducerea Republicii Moldova, a participat, alături de viceprim-ministrul Gheorghe Efros, la elaborarea și redactarea multor proiecte de legi privind reforma economică, dezvoltarea sistemului financiar-bancar, privatizarea proprietății de stat din industrie, agricultură, comerț etc. Aș menționa, în mod deosebit, elaborarea de către Paul Bran a unui proiect deosebit, un Program de privatizare, bazat pe experiența țărilor dezvoltate din Vest, program care ar fi putut fi salvator pentru economia basarabească, dar care, din păcate, n-a fost înțeles și a fost respins de niște conducători cu mentalitate depășită. Nu poate fi dată uitării nici contribuția sa directă la introducerea în Republica Moldova, în 1993, a monedei naționale, cu denumirea românească – leul, organizând baterea monedei la Monetăria de la București.

Ca un excelent manager, Paul Bran a adus la Chișinău un „stil nou de conducere, un nou sistem de relații pe linia conducător-profesor-student, a contribuit la formarea unei atmosfere de lucru cu adevărat creatoare, unde se punea pe prim-plan omul, calitățile sale sufletești, cele intelectuale și profesionale. Cei care l-au cunoscut, care au lucrat alături de el – la ASEM, în guvern, în comisiile parlamentare, studenții și doctoranzii săi – au simțit neapărat căldura, dragostea sa aparte pentru Basarabia și basarabeni. Nu e de mirare că, atunci când a fost forțat să părăsească Basarabia îndrăgită, pentru care a muncit dezinteresat, punând în fiecare inițiativă o parte din suflet, plecarea lui a fost deplânsă sincer de numeroși basarabeni, care au conștientizat enorma pierdere, golul ce se crea aici în lipsa acestei personalități marcante. De altfel, în pofida atitudinii ostile, prin nimic justificată, Paul Bran a continuat să rămână un prieten fidel al Basarabiei, fapt ce poate fi confirmat și de sutele de studenți și doctoranzi ce au avut ocazia să facă studii la ASE din București sub conducerea sa, dar și de interesul manifestat pentru procesele economice, financiare și monetare din Republica Moldova, despre care a scris și la care s-a referit în mai multe rânduri.

Cu atât mai mare a fost bucuria noastră că, respins de forțe ale întunericului la Chișinău, Paul Bran, poate și datorită experienței basarabene, a onorat cu brio două mandate de rector al celei mai prestigioase instituții de învățământ superior din România, ASE din București.

Contribuțiile, dăruirea și jertfa lui Paul Bran, în calitate sa de ctitor al templului numit Academia de Științe Economice din Moldova, constituie o pagină memorabilă în istoria noastră recentă, pagină al cărei conținut rămâne încă a fi apreciat la justa-i valoare, în anii ce vor veni...

Rectorul ASE, prof. univ. dr. Nicolae Istudor, și dr. ec. Vasile Șoimaru,
septembrie 2023

Rectorii ASE și ASEM, Nicolae Istudor și Alexandru Stratan,
septembrie 2023

Omul care a făcut punți peste prăpăstiile vremurilor

*Prof. univ. dr. Marin Dinu
Secretar General al AGER*

Paul Bran are două intrări primordiale în imaginea mea despre viața publică: a fost cel care, în 1969, mi-a dat măsura despre ce înseamnă să fii lider, nu doar al studenților, și apoi să fii rector al unei universități după ce a fost rector, chiar întemeietor, al altei universități. Aceste două calități au puterea de a menține viguros iradiant în mintea-mi profilul unei personalități pe care nu ar trebui să pregetăm să o considerăm modelul de personalitate care să ne modeleze viața.

A fost, în plus, cel care a devenit, la modul cel mai pilduitor posibil, președinte al Asociației Generale a Economiștilor din România (AGER), fiind nu doar rector, rezonând cu norma tradiției postbelice pentru această organizație de reprezentare profesională, ci și președinte al Comisiei de Cenzori a Băncii Naționale a României, un bastion al profesionalismului.

Paul Bran a marcat, cu meritul felului său de a fi ajuns profesionist într-o epocă a deschiderii intelectuale – fie ea epuizată ulterior de nevroze politice așezate pe închipuiri de reprezentare fără substratul natural, evident că și moral, al selecției sociale –, posibilitatea renașterii pe care o așteptam cei animați de valorile definatorii ale unei istorii fabuloase care, din păcate, nu s-a desfășurat în condiții tocmai confortabile.

Era al treilea președinte al AGER în ordinea temporală postdecembristă și al doilea căruia i-am fost partener în calitate de

secretar general, însă primul care a avut înclinația de a alege să promoveze ca model electiv al membrilor faptul ca economistul să fie tânăr, nu doar ca vârstă, ci, mai ales, ca vocație pentru o muncă unde, totuși, ideile sunt instrumentul de lucru.

De la el am împrumutat viziunea că marea masă a celor cu pregătire superioară în științe economice se compune din două categorii, cea în care oamenii operează cu gândirea critică pentru a înțelege și rezolva problemele, care trăiesc cu obsesia lumii teoriilor și creează instrumente de cunoaștere și rezolvare a problemelor activității economice – locuitori ai lumii Științei Economice, pe care i-am numit economicieni – și cea în care absolvenții de învățământ superior economic trudesec în logica afacerilor, în crearea de valoare adăugată pentru bunăstarea fiecăruia, adică propriu-zis economiști.

Din mandatul lui Paul Bran, AGER a luat-o pe calea de a-i implica în organizație mai mult pe economicieni, în fapt nu altcumva decât se întâmpla în cele mai consolidate asociații naționale membre ale Asociației Economice Internaționale (IEA), înființată de UNESCO în 1950, anul în care am scos primul sunet.

Chiar și această raportare la un aspect oarecum marginal în atenția oamenilor arată că Paul Bran a fost cel mai vizibil om de învățământ și profesionist al economiei care a imprimat o cale (ce ar fi trebuit continuată pentru a deveni magistrală!), și anume calea normalității, în egală măsură în comportamentul individual, unde trebuie să conteze regula morală a interesului explicit și în comportamentul de grup, unde trebuie să se instaleze obișnuința cu respectarea mecanicii proiectului asumat.

În prezidențiatul lui, AGER a virat spre normalitatea reprezentării, care, ca primă și enervantă etapă, a însemnat debarasarea de reflexul condiționat politic al unei organizații de masă.

Lui Paul Bran i se datorează renașterea vocației, firească în perioada interbelică, pentru universitarii din ASE, aceea de a fi promotorii profilului intelectual al specialistului în economie.

Desigur, într-un fel emblematic, cu el AGER reluate formula nativă de a avea în fruntea sa rectori ai ASE, ca primă școală superioară centrată pe pregătirea profesioniștilor în economie, în ambele variante, cei care se ocupă cu gândirea economică și cei care impun reguli raționale fenomenului economic concret.

De la rectorul Ion N. Angelescu, președinte al AGER, la rectorul Paul Bran trecuseră aproape opt decenii!

Ceva deosebit este de subliniat despre personalitatea lui Paul Bran – calitatea, surprinzătoare pentru acea epocă, de a lega peste vremuri firele care dau rostul rezistent al devenirii umanității într-un spațiu geografic.

Așa l-am cunoscut în tinerețe, când am fost șocat să constat că există un tânăr cadru didactic care răspundea așteptărilor noastre – tacite, dar năvalnice – de a fi în acord comportamental cu propensiunile vârstei. Paul gestiona dezinvolt acțiuni care puneau în valoare pofta tinerilor pentru nou, sincronă generațional, dincolo de limitări nevrotice de sistem.

Tânărul lider al studenților își asuma riscul de a terfeli pretențiile de normalitate ale păzitorilor corectitudinii politice de atunci, lăsându-ne să ne dezlănțuim în ritmurile formațiilor studențești care rezonau cu fenomenul muzical de pretutindeni și cu spiritul de frondă al generației care surprinsese lumea cu revolta din 1968.

Aveam să mă conving că era o trăsătură nu doar ca bravură de tinerețe, ci era o opțiune motivată, demonstrată în toate haltele instituționale și situaționale în care a staționat Paul Bran de-a lungul existenței lui.

În fapt, Paul Bran a fost exponentul generației de universitari care a părăsit definitiv un mod compromișător de a face educație, lustruit în ceea ce a fost deceniul proletcultist, când profesor universitar ajungea cel care trebuia să fi fost, ideal, strungar frunțaș, iar student cel care avea părinți cu dosar de cadre conform matricei ideologice. Marele merit al acestei generații de intelectuali este că a reînnotat firele rupte atâta cu tradiția istorică începută în învățământul

românesc de Spiru Haret, iar în ASE de tripleta Virgil Madgearu, Ion N. Angelescu și Victor Slăvescu, cât și cu tendințele din lumea care nu a intrat în bucla deviantă a evoluției postbelice, cunoscută drept lagărul socialist.

Pentru AGER, Paul Bran a însemnat personalitatea care, cu tact și calm, a corectat formulele marcate de pasiuni politice care au făcut regula în primii ani de la reînființare în 1990. După cum, în calitate de rector, a încurajat – chiar favorizat – formarea profilului de lider cu bine structurate fundamente culturale, de cercetător care se avântă în zonele rafinate ale ideilor ce deschid mintea profesionistului spre orizonturi spirituale complexe.

El însuși a ilustrat condiția solidă a universitarului care recurge la metode de învățare care-l implică direct pe student în schimbul de idei, ca și a cercetătorului racordat la cele mai noi trenduri ale domeniului de specialitate, dar și a celui care nu uită că este nevoie de exercițiu efectiv în structurarea viziunilor teoretice largi, de reflecții care justifică opțiuni de adâncire a specializării, dar care oferă și posibilitatea de racordare la reperele care dau sens gândirii economice în genere.

Conlucrarea cu Paul Bran ca președinte al AGER a fost pentru mine cea mai încărcată de satisfacții, începând cu bucuria de a avea ocazia corecției unui traseu croit anterior sub presiunea modei vremurilor, ca și mulțumirea că munca într-o asociație căpătase sens înălțător, de construcție, în care erau implicate persoane cu aptitudini intelectuale dovedite.

Să ne dorim mereu viu spiritul și felul de a fi al lui Paul Bran!

Profesorul Paul Bran și valuta națională a Republicii Moldova

Constantin Tampiza
Viceprim-ministru al Republicii Moldova
Ministru al Economiei și Finanțelor (1990-1992)

[Articol preluat din lucrarea *Paul Bran – personalitate marcantă a științei românești: la 80 de ani de la nașterea marelui economist*, Chișinău, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2020, pp. 213-216.

Coordonatori: Grigore Belostecinic, Vasile Șoimaru, Silvia Ghinculov.]

Când am primit informația de la Petre Roman că Guvernul Republicii Moldova va fi asistat în elaborarea programului de reformă de profesorul Paul Bran, fostul șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice în Guvernul Petre Roman, mă pregăteam sufletește să întâlnesc o personalitate cu o imagine de lider economic sobru, chiar arogant, autoritar și coleric în exprimări, demonstrând și o superioritate profesională... Ce mult am greșit!... Am făcut cunoștință cu o persoană modestă, foarte atentă în discuții, receptivă la opinia oponentului. Cultura dialogului, charisma și erudiția, însoțite de un dezvoltat simț al umorului, exprimat într-o manieră specifică și de bun-simț, l-au evidențiat. Fiind responsabil de elaborarea strategiei de tranziție, a cadrului juridic și economic la acea vreme, practic mă întâlneam cu Paul Bran în fiecare zi. Perfecționist, economist reformator, demonstra o responsabilitate aparte față de cetățenii acestei țări în elaborarea de politici, programe, legi. „Este foarte important ca reformele promovate să fie conștientizate și acceptate de societate” – spunea Domnia Sa.

Îmi aduc aminte de participarea Profesorului la elaborarea unor acte legislative (Legea privatizării a fost adoptată înaintea venirii sale la Chișinău), inclusiv a programului de privatizare, axate exclusiv pe principiile economiei de piață, cu niște particularități de împrumietărire fără bani. La momentul acela era o soluție. A suferit foarte mult când Parlamentul, cu o majoritate agrară, în baza unui principiu de „echitate socială”, a legiferat împrumietărire populistă prin bonuri patrimoniale. Consecințele acestei privatizări le suportăm și astăzi. Majoritatea populației n-a mai simțit această „echitate socială”. În schimb, am avut parte de o privatizare ilicită, promovată de autori care au format o etnie de baroni locali. Nu e de mirare că așa-numitul „tătuc” al acestui proiect a ajuns mai târziu după gratii.

Cu o ironie specifică, Paul Bran își manifesta dezacordul în promovarea reformelor în sectorul agrar, referindu-se la proprietate ca fiind „kolhozno-kooperativnaia”. Și în acest sector a fost camuflat mecanismul de împrumietărire reală a țăranului. Procesul fundamental de constituire a proprietății private asupra pământului cerea necesitatea unor reorganizări a unităților agricole. Pentru evitarea porționării pământului în loturi mici, se propunea cooperarea prin asociere reală, conform următorului principiu de bază: puterea reală decizională aparține proprietarului. Președinții de colhoz, prezenți masiv în parlament, ne-au acuzat de „proiect românesc” și... astăzi avem ce s-a dorit – sute de mii de proprietari cu cote de 0,5 ha și un sector agrar falimentar.

Un capitol aparte reprezintă rolul lui Paul Bran la introducerea monedei naționale. Mult se scrie despre această realizare în anul 1993, dar e neglijat faptul că evenimentul a fost conceput încă din anul 1991. Devalorizarea rublei rusești a înaintat pe ordinea de zi problema protecției pieței de consum. Așa a apărut „tăticul” leului – cuponul. Prin Hotărârea Guvernului nr. 96 de la 21 februarie 1991, se introduce cardul consumatorului însoțit de cupoane. În condițiile lipsei sprijinului politic al Parlamentului, profesorul Bran a propus să dezvoltăm, pe baza cuponului, programul de introducere a valutei naționale. Lipsa semnelor de protecție a cuponului ne-a asigurat

acoperirea legală de schimbare a imaginii „cuponului”. Un grup restrâns de specialiști, fără publicitate, cu concursul distinsului profesor, au inițiat și au elaborat mecanismul de introducere a valutei naționale. Legăturile lui Paul Bran cu Guvernatorul BNR, Mugur Isărescu, mi-a oferit posibilitatea să mă deplasez la București și să-l „implantez” în monetăria română pe graficianul Gheorghe Vrabie, autorul designului monedei naționale... La momentul demisiei Guvernului Muravschi, în Republica Moldova au fost aduse primele bancnote de lei fabricate în Franța. Meritele și le-au asumat alții. Ca rezultat ... Ordinul Republicii care a venit pe de-a gata...

Următoarea filă din relațiile cu Paul Bran am extras-o din niște conspecte, de la vremea respectivă, de la o întâlnire cu renumitul economist polonez Balcerowicz. Am descoperit un „plagiat”, nu știu cine de la cine l-a „copiat”: lansarea proiectelor de perfecționare și modernizare a învățământului economic ca necesitate vitală în promovarea reformelor și realizarea strategiei de dezvoltare. Subestimarea științei economice, în opinia acestor doi mari promotori ai schimbărilor, e un obstacol în performare. Nu voi uita logica lui P. Bran: știința economică - fundamentarea (argumentarea) strategiei de dezvoltare - obținerea valorii. Până astăzi păstrez această îndrumare: fără studiu de fezabilitate, nu pornesc sau nu îndrum nicio afacere.

Așa a apărut în 1991 oportunitatea organizării unei instituții de învățământ superior de studii economice. Păstrez o amintire frumoasă: după o discuție la guvern, la propunerea Ministerului Economiei, este adoptată Hotărârea nr. 537 din 25.09.1991 cu privire la inaugurarea Academiei de Studii Economice. Drept bază pentru înființare au servit două facultăți din cadrul Universității de Stat și Institutul Economiei Naționale al Ministerului Economiei. Și aici am fost invitat în Parlament să dau explicații: „De ce Academie, ASE?... Din nou proiect românesc?...”

Paul Bran, numit rector, și-a demonstrat toate calitățile organizatorice de manager în procesul de selectare și formare a colectivului de profesori, a personalului administrativ; dezvoltarea infrastructurii și a condițiilor de studii. ASEM se transforma într-un centru modern de formare și perfecționare a economiștilor. În scurt timp s-a pus la dispoziția cadrelor didactice și a studenților o bibliotecă modernă și un departament de tehnologii informaționale. Se dezvoltau activitatea științifică, cercetările economice. În aprilie 1993 a fost fondat Centrul de Instruire și Consultanță în Afaceri, care presta servicii în domeniul economic și consultanță în afaceri. Procesul didactic, programele de studii reflectau cele mai avansate realizări ale științei europene de instruire economică. Performanțele dascălului științei economice contemporane în Republica Moldova, pe merit, sunt apreciate de colegi, de absolvenți și de societatea științifică. În trei ani a reușit ceea ce unii nu reușesc în decenii.

Cu regret, îmi amintesc despărțirea de Paul Bran. Nou-veniții la putere, agrarieni, nu i-au iertat politicile promovate de el, mai ales în sectorul agrar, și l-au penalizat alungându-l acasă, la București. Nu i-au iertat nici faptul că era român, deci străin pentru ei. Mi-am asumat și expus în public opinia. Nu acceptam schimbarea unui perfecționist în domeniul științei economice cu o persoană pe care o cunoșteam de la facultate ca având cunoștințe modeste în economie, dar cu titluri științifice obținute prin metode „specifice” la Leningrad. Noul rector al ASEM, prin acceptul tacit al guvernanților, a introdus cu iscusință principiul „cererii și ofertei” în pregătirea și performarea specialiștilor economiști.

Astăzi sunt bucuros că ASEM a revenit la conceptul promovat de Dascălul științei economice, Paul Bran. Îl păstrez în memorie: liniștit, comportament modest, lipsit de aroganță și invidie, dedicat cauzei naționale, adevărat Patriot al Neamului românesc.

În vârtoarea tranziției

Prof. univ. dr. Oleg Stratulat
Academia de Studii Economice din Moldova

Începutul construcției statului Republica Moldova, după cum se cunoaște, a fost deosebit de complicat. Cea mai gravă problemă, menționată nu o dată, a fost lipsa oamenilor pregătiți pentru a duce povara transformărilor de fond ale societății și dedicați orientării schimbării spre democrație, libertate economică și echitate socială. Poate din acest motiv nu s-a conturat nici până în prezent o galerie de portrete general recunoscute ale personalităților ctitori și promotori ai tranziției.

De altfel, vremurile de atunci au fost prea zbuciumate și tulburi, iar obscurantismul dominant în societate s-a soldat cu mari rătăcirii, ratări și pierderi.

Și totuși, cu trecerea timpului se reliefează pregnant rolul unor oameni în munca ostentivă de edificare a temeliei noului stat și se proliferază noi fațete ale chipului acestora.

Spre deosebire de alții, prof. univ. dr. Paul Bran și-a lăsat amprenta pe noua construcție a Republicii Moldova nu ca o oficialitate înzestrată cu largi atribuții, ci ca o personalitate doctă cu vaste competențe profesionale.

Venirea Domniei sale în Republica Moldova a fost o exprimare simplă a dorinței de a ajuta, dar, judecând după manifestarea pe care a avut-o aici, te lași convins că la mijloc a fost tocmai providența.

Economistul, cercetătorul și profesorul universitar Paul Bran, venit din exterior, dintr-o societate deja debarasată de totalitarism, cu

primii pași făcuți spre economia de piață, a sesizat critic starea complicată care stăpânea societatea moldavă în perioada de destrămare a imperiului sovietic.

Domnia Sa și-a văzut rostul în aportul la reformările în desfășurare. A început cu îndrumarea unui grup de parlamentari progresiști care aveau în curând să fie promotori aprigi ai independenței Republicii Moldova și a transformărilor economico-financiare și social-politice fundamentale.

Ulterior l-a consiliat pe prim-ministrul de atunci al Republicii Moldova, Valeriu Muravschi. Pe umerii acestui prim-ministru a căzut poate cea mai mare povară în mersul istoric al republicii – de desprindere de la un uriaș și ostil imperiu și conceperea unui mic și vulnerabil stat independent. Pe umerii acestui guvern aveau să se suprapună crize de diferite naturi – climaterică, economică, socială, militară și, după cum se întâmplă în asemenea cazuri, politică.

La o lună de la declararea independenței, guvernul înființează Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM), pe care o încredințează spre ghidare prof. univ. dr. Paul Bran.

Acesta s-a angajat plener în soluționarea numeroaselor probleme generate de constituirea și funcționarea noii universități. Nu întâmplător a rămas în istoria învățământului superior din Republica Moldova drept rector-fondator al ASEM.

De rând cu aceasta, profesorul Paul Bran a rămas fidel meseriei de pedagog. În cea mai mare parte din timp se afla în aulele studentești, de la catedrele cărora ținea prelegeri la mai multe unități de curs universitar. Dar cum altfel se putea, dacă, spre exemplu, la Departamentul de Finanțe, Monedă, Credit, pe care am avut onoarea să-l conduc în acea perioadă, era doar un singur cadru didactic care știa limba română!

Concomitent, rectorul Paul Bran creează subdiviziuni și inspiră programe de perfecționare profesională pentru economiști, sociologi, finanțiști, contabili etc. Un deosebit accent se pune pe recalificarea

profesională a funcționarilor de profil economic din ministerele și departamentele de stat.

Pe deasupra, în această perioadă văd lumina tiparului o suită de lucrări științifice, semnate de profesorul Paul Bran, în care, de rând cu tratarea subiectelor fundamentale ale teoriei economice, se abordează critic specificul reformelor economice din perioada de tranziție.

În ipostaza de rector al ASEM, profesorul Paul Bran devine și mai solicitat ca expert consultant. Spre ASEM tot mai frecvent își fac drum miniștri, șefi de agenții de stat, dar și delegații ai Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale. Problemele discutate nu sunt doar reflectate în periodica timpului sub forme de relatări și interviuri, dar imediat devin material didactic și obiect de cercetare pentru studenți, masteranzi și doctoranzi.

Sugestiile profesorului Paul Bran s-au referit la cele mai importante strategii în domeniul economic – privatizare, fiscalitate, control financiar, finanțele întreprinderilor, relațiile valutare-financiare internaționale și multe altele.

Prilejul aniversării de treizeci de ani de la introducerea monedei naționale în Republica Moldova oferă eventualitatea de a consemna, în câteva rânduri, implicarea profesorului Paul Bran în acest proces.

Importanța monedei naționale în asigurarea funcționării eficiente a sferei economico-sociale a fost fundamentată de cercetătorul Paul Bran în mai multe lucrări științifice, printre care menționăm monografia *Mecanismul monetar* (1991). Din cunoașterea în profunzime a subtilităților sistemelor monetare contemporane și pornește insistența cu care Domnia Sa promova, în rolul de consilier, dar și ca predicant public, necesitatea accelerării introducerii monedei naționale în Republica Moldova.

Între timp, intră în vigoare noua legislație bancară, care plasează, după cum și se cuvine, banca centrală în ipostază de autoritate monetară supremă independentă. Aceasta, în loc să purceadă de urgență la crearea sistemului monetar național, cerință prescrisă de Parlamentul

Republicii Moldova încă la 25 iulie 1990 prin adoptarea Hotărârii cu privire la concepția trecerii la economia de piață, în care era prevăzută expres emiterea monedei naționale pentru anul 1991, pune reforma monetară pe linie moartă.

La distanță de decenii se vede cert că introducerea monedei naționale în fostele republici unionale s-a produs în termeni diferiți. Cei care își doreau independență reală au făcut aceasta rapid. Spre exemplu, republicile baltice instituie sisteme monetare în 1992: Lituania la 20 iulie, Estonia la 1 septembrie și Letonia la 1 octombrie.

Ce se întâmpla în perioada respectivă în Republica Moldova? Între timp, pe scena politică s-a produs o reconfigurare gravă. În Parlament se formează o nouă majoritate, în esență comunistă, retrogradă, care a demis guvernul înnoitor și a blocat reforma economică cu elementul ei central – privatizarea în industrie și agricultură. Același lucru se întâmplă și cu reforma monetară. Tergiversarea acesteia s-a produs din mai multe motive, dintre care principalul – frica de fosta metropolă. Pe acest fond se declanșează o confruntare acerbă pe subiectul, cum a mai fost și în alte cazuri, denumirii unității monetare naționale. Motivul invocat de mai marii timpului era „să nu fie ca la români”.

Și în acest caz a strălucit talentul de a convinge al profesorului Paul Bran. Mesajul Domniei Sale fundamentat științific, argumentat istoric, expus inteligent, de rând cu o cultură excepțională în tratarea oponentilor, și-a adus roadele. Tabăra potrivnicilor s-a rărit și, spre sfârșitul anului, este aprobată Legea cu privire la bani nr. 1232 din 15 decembrie 1992, care, la articolul 1 stipulează: „Unitatea monetară a Republicii Moldova o constituie leul (moldovenesc) egal cu 100 de bani”.

Mai avea să treacă un an de pregătiri tehnice, pe parcursul căreia opinia profesorului Paul Bran pe diverse aspecte monetare a fost solicitată în repetate rânduri, până când, la 29 noiembrie 1993, leul moldovenesc a fost lansat.

De altfel, în toate țările-membre ale Comunității Statelor Independente (CSI) introducerea monedei naționale s-a tergiversat pe durata de ani, aceasta fiind gândită și organizată din perspectiva restabilirii imperiului, idee atât de păgubitoare în prezent.

Din păcate, s-au adevărit avertizările profesorului Paul Bran în legătură cu târăgănarea introducerii monedei naționale, dar și a compromiterii conceptului reformei monetare. Din țară, contra banilor defectivi, în forma rublei sovietice și cuponului substituent, au fost scoase bunuri în valoare reală de miliarde, prejudiciindu-i pe producătorii autohtoni, și au fost devalorizate drastic economiile, păgubind cetățenii.

În anul 2020, Banca Națională a Moldovei a emis moneda comemorativă „Paul Bran – 80 ani de la naștere”, prin aceasta evocând, printre altele, și aportul celebrului cercetător și pedagog la crearea sistemului monetar al Republicii Moldova.

Episodul privind antrenarea în crearea sistemului monetar național îl prezintă pe profesorul Paul Bran ca un factor activ al tranziției economice, cu o contribuție aparte la reorganizarea socială din Republica Moldova.

Retras la București, profesorul Paul Bran a fost angajat în noi și importante activități, în desfășurarea cărora s-au reliefat din plin calitățile profesionale și umane ale reputatului cercetător, pedagog și organizator al învățământului universitar. Cu toate acestea, nu a uitat nici de colegii, discipolii și prietenii de la Chișinău, care i-au simțit permanent sprijinul și îndemnul. Iar pentru universitatea ctitorită a continuat să fie lider spiritual...

De la frământările tranziției au trecut epoci. S-au pierdut în negura vremii multe și... mulți. Și totuși, în memoria colectivă dăinuie fapta și chipul celor care și-au dedicat profesionalismul și spiritul propășirii. Printre aceștia, Paul Bran are locul său bine meritat.

**Pioase gânduri pentru profesorul universitar
economist și cercetătorul științific, rectorul ASE
din București, fondatorul și rectorul ASE
din Republica Moldova, omul și prietenul
pe viață Paul Bran**

Prof. univ. emeritus dr. Ioan Talpoș
Universitatea de Vest din Timișoara
Președinte de Onoare
al Asociației Facultăților de Economie din România

L-am cunoscut pe universitarul economist Paul Bran în luna noiembrie din anul 1982, ca tânăr conferențiar la Catedra de Finanțe-Monedă din cadrul Academiei de Studii Economice din București. Eram doctorand la ASE de la 1 octombrie 1981, după cunoscuta perioadă de „secetă” a celor patru ani (1977-1981), când nu s-au mai desfășurat în România concursuri de admitere la doctorat, fără vreo motivare reală.

Susțineam cel de-al doilea examen din cadrul programului de pregătire prin doctorat la disciplina Finanțele unităților economice, avându-l ca examinator principal pe conferențiarul Paul Bran, propus ca membru al Comisiei de examinare de conducătorul meu științific de doctorat, profesorul universitar Gheorghe D. Bistriceanu. Chiar dacă am învățat foarte mult pentru acest examen important, ca pe vremea când am fost student la Universitatea din Timișoara, citind de mai multe ori – „cu creionul în mână” – cartea *Decizia financiară în unitatea economică*, scrisă de Paul Bran și publicată în anul 1980 de Editura Științifică și Enciclopedică, precum și multe alte cărți din domeniu, nu mi-a fost deloc ușor, fiind cuprins și de o oarecare teamă, gândindu-mă la exigența conferențiarului Paul Bran. Examenul s-a

desfășurat în laboratorul de finanțe al catedrei, al cărui responsabil pasionat era chiar conf. univ. dr. Paul Bran, și a fost „un triumf” personal căci, în afară de nota 10 (zece) cu care am fost notat, mi-au fost adresate felicitări și aprecieri verbale „la superlativ” atât din partea conducătorului meu științific de doctorat, prof. univ. dr. Gheorghe D. Bistriceanu, cât și din partea examinatorului principal, conf. univ. dr. Paul Bran. A urmat elaborarea celor trei referate, iar primele două am îndrăznit să i le ofer spre o primă lectură conferențiarului universitar Paul Bran înainte de a le preda Catedrei de Finanțe-Monedă spre examinare. Aveam, de acum, curajul să îndrăznesc! Și nu am făcut rău, căci aprecierile conferențiarului Paul Bran au venit foarte repede, spunându-mi atunci că sunt deja un autor solid, de luat în seamă, și că valoarea mea profesională și științifică este la nivelul ASE din București, mult peste cea cerută la Timișoara. De aceea, mi-a și propus să mă gândesc la un transfer rapid la ASE încă din toamnă.

În comisia pentru susținerea publică a tezei mele de doctorat, pe cererea mea adresată decanatului Facultății de Finanțe-Contabilitate, decanul de atunci a scris: Președinte: prof. univ. dr. Alexandru Gheorghiu, Conducător științific: prof. univ. dr. Gheorghe D. Bistriceanu, Referenți științifici: conf. univ. dr. Paul Bran, conf. univ. dr. Horia Cristea, conf. univ. dr. Eugeniu Vasilescu. Așa cum se poate observa, cunoscutul conferențiar univ. dr. Eugeniu Vasilescu de la ASE a fost scris pe ultimul pe listă. Acest fapt l-a deranjat foarte mult pe conferențiarul Eugeniu Vasilescu, care ar fi dorit să fie menționat primul între cei trei conferențieri universitari. Decanul Alexandru Gheorghiu a avut însă în vedere că toți cei trei referenți științifici aveau același grad didactic, de conferențiar, și i-a scris în ordinea alfabetică a numelui, fără să țină cont de vechimea în învățământul superior, care era în favoarea cunoscutului și apreciatului conferențiar univ. dr. Eugeniu Vasilescu. Supărat foc pe mine că l-am menționat ultimul pe listă în Comisia de susținere publică a tezei mele de doctorat, conferențiarul univ. dr. Eugeniu Vasilescu s-a răzbunat și mi-a adresat un set de cinci întrebări „s sofisticate” în cadrul ședinței de susținere publică (la care am răspuns punctual, cu calm, stăpân pe

situație!) și a refuzat invitația mea de a participa la masa organizată de mine în Complexul studentesc „Tei” din București! Am scris despre acest episod (oarecum neplăcut pentru mine), deoarece conferențiarului Paul Bran i-am dezvăluit, cu câteva zile înainte de susținerea publică a tezei de doctorat, această nemulțumire și supărare a colegului său mai în vârstă din ASE! Atunci, în iunie 1987, referentul științific scris pe cererea mea de către decanul Alexandru Gheorghiu pe primul loc, conf. univ. dr. Paul Bran, mi-a spus: „Nu lua în seamă această supărare. Treci peste ea ca peste un fapt banal și mergi înainte căci al meu coleg mai mare din ASE nu-ți mai poate face nimic! Teza ta de doctorat este valoroasă, bine structurată și bine scrisă, și va fi apreciată de noi ca atare!”

În această parte rezervată amintirilor personale, nu pot trece peste cea a excelentei conferințe pe care conferențiarul univ. dr. Paul Bran a prezentat-o, la rugămintea și invitația mea, în prima parte a lunii mai din anul 1988, în Amfiteatrul A1.1 al Universității din Timișoara (cum se numea atunci actuala Universitate de Vest din Timișoara), arhiplin, cu peste 100 de audienți, cadre didactice și studenți. A fost un binemeritat „regal” științific de aproape două ore, finalizat cu răspunsurile conferențiarului la numeroasele și incitantele întrebări care i-au fost adresate. Iar după conferință, am avut bucuria să-l am oaspete la mine acasă, pe prietenul (scriu cuvântul „prieten” cu bucurie și respect!) conf. univ. dr. Paul Bran, cu care am servit masa de prânz, pregătită cu drag de soția mea, cu mâncăruri regionale românești (adică bănațene!), cu o pălincă de Bihor în deschidere și prelungită apoi cu un pahar de vin, Cabernet Sauvignon de Recaș, cu o discuție interesantă despre profesia noastră (pe care o iubeam și o respectam deopotrivă!) și despre viitoarele colaborări! Apoi, cu un taxi, l-am condus pe oaspetele meu drag la aeroport.

Prin conferințele erudite pe care le-a susținut la universitățile din țară, cu facultăți de economie în componență, conferențiarul univ. dr. Paul Bran a devenit unul dintre cei mai cunoscuți și mai apreciați universitari finanțiști din țară. Iar cărțile sale au devenit materiale

didactice de referință, recomandate studenților de către aproape toți colegii de la facultățile de științe economice din țară (de la universitățile din Cluj-Napoca, Craiova, Iași și Timișoara), titulari ai disciplinelor „Finanțele unităților economice” și „Relații financiar-valutare internaționale”.

Venit în București în anul 1960 ca student la ASE, absolventul Paul Bran al renumitului liceu teoretic „Mircea cel Bătrân” din Constanța, s-a dedicat cu sârg și pasiune învățaturii și a finalizat cu brio studiile universitare la Facultatea de Finanțe-Credit în anul 1969, când a și fost încadrat la Catedra de Finanțe-Monedă pe postul de preparator universitar (1965-1968). Apoi, prin concurs, a ocupat toate posturile ierarhiei didactice universitare de: asistent (1968-1972), lector (1972-1978), conferențiar (1978-1990) și profesor (1990-2006). Este vorba, așadar, de o strălucită carieră didactică universitară de 41 de ani, pe care universitarul economist Paul Bran a onorat-o cu pasiune și dragoste de studenți, cu excelente relații colegiale în cadrul facultății, în cadrul catedrei și în cadrul Academiei de Studii Economice. Așa a ajuns universitarul și cercetătorul științific Paul Bran să fie iubit și venerat de numeroșii studenți pe care i-a instruit în cei 41 de ani de activitate didactică în cadrul ASE din București, de studenții și doctoranzii cărora le-a condus cu competență științifică și metodologică lucrările de diplomă/de licență, dizertațiile de masterat sau tezele de doctorat, precum și de numeroasele cadre didactice din ASE cu care a lucrat de-a lungul întregii sale cariere, inclusiv din postura de RECTOR al ASE, cu două mandate succesive, în perioada 1996-2004.

Ca profesor universitar economist, Paul Bran s-a preocupat mereu de pregătirea sa profesională, acumulând cele mai noi cunoștințe din domeniile sale de excelență, precum și de acoperirea cu material didactic scris a disciplinelor pe care le-a predat: Finanțele unităților economice și Relații financiar-valutare internaționale. În acest sens, încep cu menționarea originalei și excelentei sale cărți de specialitate *Decizia financiară în unitatea economică*, publicată de Editura

Științifică și Enciclopedică din București în anul 1980 (carte care a avut o puternică influență benefică și asupra mea, ca tânăr doctorand la ASE și ca tânăr cadru didactic la disciplina Finanțele unităților economice de la Universitatea din Timișoara). Continuăm cu cartea scrisă în colaborare cu tinerii săi colegi din catedră, Ion Stancu și Vasile Ilie, și publicată în anul 1980 de Editura didactică și pedagogică din București, cu titlul *Finanțele unităților economice prin metoda instruirii active* (instruire și simulare pe calculator), carte deschizătoare de drum în domeniu, foarte utilă pentru tinerele cadre didactice din ASE și din cele patru facultăți de științe economice din țară (cea de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, cea de la Universitatea din Craiova, cea de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și cea de la Universitatea din Timișoara). Apoi, în ordinea publicării, enumerăm următoarele 13 valoroase cărți ce formează bibliografia scrisă și semnată de Paul Bran: *Mecanismul monetar actual*, Editura ASE, București, 1984; *Fascinația valorii*, Editura ASE, București, 1992; *Relațiile financiar-bancare ale societății comerciale. Ghid practic*, Editura Tribuna Economică, București, 1994; *Economica valorii*, Editura Economică, București, 1995; *Relațiile financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 1999; *Finanțele întreprinderii. Gestiunea fenomenului micro-financiar*, Editura Economică, București, 1999; *Economica valorii. Ediția a doua*, Editura ASE, București, 2002; *Comunicarea financiară*, Editura ASE, București, 2003; *Economica activității financiare și monetare internaționale* (cu colaborarea unei tinere colege de catedră, Ionela Costică), Editura Economică, București, 2003; *Finanțele întreprinderii. Ediția a doua*, Editura Economică, București, 2003; *Economia monetară*, Editura ASE, București, 2005; *Finanțele și politica financiară a întreprinderii*, Editura ASE, București, 2005; *Managementul prin valoare* (ediție postumă îngrijită de doamna prof. univ. dr. Florina Bran, soția autorului), Editura Universitară, București, 2009. Din această cuprinzătoare enumerare rezultă că, potrivit unor cunoscute expresii populare, profesorul universitar economist Paul Bran a fost un „om cu

drag de carte”, care „a avut știință de carte” și care a devenit și a fost un original și ilustru „creator de carte”. De fapt, putem scrie, fără teama de a greși, că profesorul Paul Bran a fost mereu cu gândul și fapta la cartea bine scrisă! Că așa a fost este confirmat și de decernarea Premiului Academiei Române, în anul 1995, pentru cartea sa *Economica valorii*, publicată în anul 1995 de Editura Economică din București, care era condusă pe atunci de reputatul și cunoscutul profesor universitar Marin Dinu.

Pe lângă aceste 15 cărți de referință, activitatea științifică a universitarului economist Paul Bran a fost deosebit de rodnică, fiind concretizată în mai mult de 150 de articole științifice și studii publicate în reviste de specialitate din țară și/sau din străinătate, la care s-au adăugat numeroasele interviuri acordate și conferințele publice susținute. Totodată, sunt de luat în considerare și de apreciat tezele de doctorat pe care le-a coordonat profesorul universitar dr. Paul Bran din punct de vedere științific și metodologic.

Ca om al cetății, profesorul Paul Bran s-a implicat încă din anul 1990 în procesul de reformă și de transformare a economiei românești centralizate într-o economie de piață funcțională, fiind numit șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice în Guvernul Petre Roman și consilier al primului ministru. În această calitate, prof. univ. dr. Paul Bran a participat la fundamentarea, în anul 1991, a primului program operativ de reformă al Guvernului Petre Roman. Apoi, la solicitarea autorităților din Republica Moldova, în anul 1992, profesorul universitar economist Paul Bran a contribuit la conceperea și definitivarea programului de reformă al Guvernului Valeriu Muravschi și a programului de privatizare a economiei naționale, iar în anul 1993 a contribuit decisiv la introducerea leului ca monedă națională a Republicii Moldova.

Ca membru al Asociației Generale a Economiștilor din România (AGER), având funcția de vicepreședinte în primii ani de după reînființarea acesteia în anul 1990, Paul Bran a fost ales, la 25 mai 2001, la de cel de-al IV-lea Congres al AGER în funcția de președinte,

funcție pe care a preluat-o de la reputatul academician Nicolae N. Constantinescu și a îndeplinit-o cu succes, gășind întotdeauna cele mai bune soluții pentru rezolvarea problemelor ridicate și dezbătute în ședințele plenare ale Asociației sau în cadrul diverselor grupuri de lucru constituite în perioada celor cinci ani cât a onorat această înaltă funcție.

În luna mai din anul 1996, profesorul univ. dr. Paul Bran a fost ales în funcția de Rector al ASE din București, funcție pe care a îndeplinit-o cu profesionalism și cu dedicare 100% pe parcursul a două mandate succesive, cu durata de 4 ani fiecare, până în luna mai din anul 2004.

Rectorul Paul Bran s-a impus ca un rector reformator, preocupat, în primul rând, de așezarea procesului didactic pe principii noi, de conținut, de relansarea activității de cercetare științifică în domeniul economic și în alte domenii complementare, de extinderea relațiilor de colaborare internațională pe probleme de învățământ, de cercetare științifică și de documentare, de creșterea gradului de compatibilitate dintre învățământul din ASE și universitățile europene, de conceperea și punerea în practică a unui mare număr de proiecte de modernizare și de extindere a bazei materiale, de asigurarea unor condiții bune de studiu pentru toți studenții din ASE, dar și de rezolvarea problemelor de natură socială ale studenților, de introducerea sistemului de credite transferabile și de introducerea învățământului economic deschis la distanță.

În această ultimă direcție, Rectorul Paul Bran a fost deosebit de activ și de eficient, reușind să deschidă nu mai puțin de 15 centre teritoriale de învățământ la distanță la: Alexandria, Buzău, Constanța, Deva, Amara, Slatina, Târgoviște, Tulcea, Mediaș, Brăila, Predeal, Curtea de Argeș, Câmpia Turzii, Călărași și Giurgiu, să înființeze două Colegii Universitare Economice la Giurgiu și la Călărași, la care s-a adăugat înființarea la Giurgiu a Centrului European Interuniversitar Româno-Bulgar. Așa a ajuns ASE din București să atingă, în anul 2004, maximul istoric al numărului de studenți egal cu 52.793!

Rectorul Paul Bran s-a preocupat, totodată, pentru realizarea unui management performant adaptat condițiilor din ASE în administrație, în departamentele funcționale de resurse umane, finanțe, contabilitate, aprovizionare, garaj, cămine studențești și cantină, la nivelul catedrelor și decanatelor, a Senatului universitar și al Biroului Senatului, asigurând totodată echilibrul financiar global la finele ambelor mandate de Rector, pe fondul unor bune relații la nivelul Ministerului Educației Naționale.

În ceea ce privește baza materială a ASE, realizările durabile ale Rectorului Paul Bran sunt multe și vizibile, astfel că nu vom face decât o enumerare a acestora, care cuprinde: finalizarea construirii Bazei sportive din strada Stanislas Cihoschi, darea în folosință a Cantinei Moxa, construirea pasarelei între clădirile „Ion N. Angelescu” și „Mihai Eminescu” ale ASE (inspirat botezată „Pasul Bran” de către prof. univ. dr. Silviu Neguț de la Facultatea de Relații Economice Internaționale), construirea căminului studențesc A6 din strada Belvedere și a căminului studențesc E din complexul Moxa, începerea în anul 2001 a construirii imobilului din strada Mihail Moxa (dat în folosință la 1 octombrie 2005, fiind numit Imobilul „Paul Bran” de către Rectorul în funcție de atunci - prof. univ. dr. Ion Gh. Roșca), prima modernizare a Aulei Magna și a sălii „Victor Slăvescu”.

„Creșterea” de la un an la altul a acestor durabile realizări ale Rectorului Paul Bran a fost văzută de mine pe parcursul deselor vizite pe care le-am făcut la ASE în perioada anilor 1996-2004. Ori de câte ori am ajuns la ASE, am avut bucuria să fiu primit de mult apreciatul Rector în biroul său de la parterul clădirii „Ion N. Angelescu”. În acel birou se găsea o bibliotecă plină de cărți recent publicate în domeniile noastre de interes. Iar Rectorul Paul Bran era bucuros să-mi arate și cartea mea de căpătâi de până atunci, *Finanțele României*, publicată în anul 1995 de Editura Sedona din Timișoara, pe care i-o oferisem cu dedicație, cu câteva luni mai înainte.

Mai târziu, în cadrul uneia dintre întâlnirile noastre din iulie 2000, Rectorul Paul Bran mi-a spus că, în statul de funcții și de personal

didactic al Catedrei de Finanțe-Monedă, a fost creat un post vacant de profesor, care va fi scos la concurs pentru mine! Chiar dacă m-am simțit onorat de această ofertă a Rectorului Paul Bran și a Catedrei de Finanțe-Monedă din ASE, eu nu am participat niciodată la vreun concurs de ocupare a unui post de profesor la ASE. Eu am rămas fidel facultății pe care am absolvit-o la Timișoara și în cadrul căreia m-am format și m-am simțit foarte bine.

Profesorul universitar economist Paul Bran și-a pus amprenta și în procesul de organizare a învățământului economic superior în Basarabia de peste Prut, fiind „arhitectul” principal al înființării în anul 1991, la Chișinău, a Academiei de Studii Economice a Moldovei (ASEM), avându-i ca „aliați” pe reputații: Mircea Snegur, primul președinte al Republicii Moldova, Valeriu Muravschi, primul-ministru al Republicii Moldova, și Nicolae Matcaș, ministru al Învățământului.

În perioada primilor trei ani de funcționare a ASEM, Profesorul universitar doctor Paul Bran a condus această primă instituție de învățământ economic superior în calitate de Rector, fiind cel care a conceput planurile de învățământ, structura pe facultăți și catedre. Iar noua universitate s-a dezvoltat rapid, prin creșterea numărului de facultăți, de catedre și de studenți, în scopul asigurării de specialiști cu înaltă calificare pentru economia Republicii Moldova, în domeniile financiar-bancar, contabilitate, management, marketing, statistică, informatică economică, relații economice internaționale.

În același timp, Profesorul universitar economist Paul Bran a fost consilierul Guvernului Republicii Moldova pe probleme ale reformei economice, financiare și monetare.

Făcând o sumară documentare spre a vedea ce au scris alți colegi despre Rectorul Paul Bran al ASE din București și despre Rectorul-fondator al ASE din Republica Moldova, am reținut câteva din scrierile unor universitari și oameni deosebiți, pe care i-am cunoscut și i-am apreciat foarte mult, din București, dar și din Chișinău.

Iată cea a scris Profesorul universitar Ion Gh. Roșca, demnul și eminentul urmaș la Rectoratul ASE din București al Profesorului Paul Bran, în perioada 2004-2012: „Creator de școală modernă și manager de excepție, profesorul Paul Bran a revoluționat, cu personalitatea sa puternică, în fața căreia nimic nu părea de nerealizat, învățământul economic superior românesc.” Continuăm cu ceea ce a scris Profesorul universitar Marin Dinu, decanul Facultății de Economie din cadrul ASE, în perioada 2008-2012: „Dăruirea lui nonșalantă pentru tinerețe a fost fermentul ce a transformat convenția întâlnirilor în nevoia comunicării, până s-a ajuns la confortul ideilor împărtășite. Fiind genetic tolerant cu întâmplarea, mucalit cu ieșitul din rând și drastic cu cel care trișează, Paul Bran a avut parte de sentimente vijelioase și de speranțe sacadate... A fost mereu mai repede cu gândul decât a reușit să sperie cu fapta. Paul Bran este pentru noi cavalerul generos, chiar și în discreție!”

Și... mai departe îl cităm pe Profesorul universitar Iacob Cătoi, decanul Facultății de Comerț timp de 11 ani succesivi (în perioada mai 1992-septembrie 2003) și șase luni (în perioada octombrie 2003-martie 2004) decanul Facultății de Marketing, care a scris: „Indiferent de pozițiile didactice și manageriale deținute în timp, Paul Bran (adăugarea noastră!) s-a dovedit a fi un minunat coleg care întruchipează cele mai frumoase trăsături umane. Un familist desăvârșit, foarte corect, respectuos și atent în relațiile cu cei din jur, cinstit și de o modestie impresionantă, posesor al unui umor tonifiant, al unui simț al echilibrului ieșit din comun, de un calm proverbial, întotdeauna promotor al dialogului constructiv.”

În fine, redăm cuvintele scrise la timpul prezent (sublinierea noastră) de fostul decan al Facultății de Economie Generală din cadrul ASE, prof. univ. dr. Constantin Popescu: „Dascălul Paul Bran trăiește în acte și fapte de înaltă spiritualitate academică, muncește alături de cei motivați și talentați, construiește vise pe care le transmite în bunuri economice utile pentru toți și se hrănește din amintirile în care a crezut și a sperat”.

De la nou-fondată Academie de Studii Economice din Republica Moldova (ASEM), avându-l în funcția de Rector în primii trei ani de funcționare (1991-1993) pe prof. univ. dr. Paul Bran, redăm aici cele scrise de trei reprezentanți de frunte ai acestei instituții de învățământ economic superior:

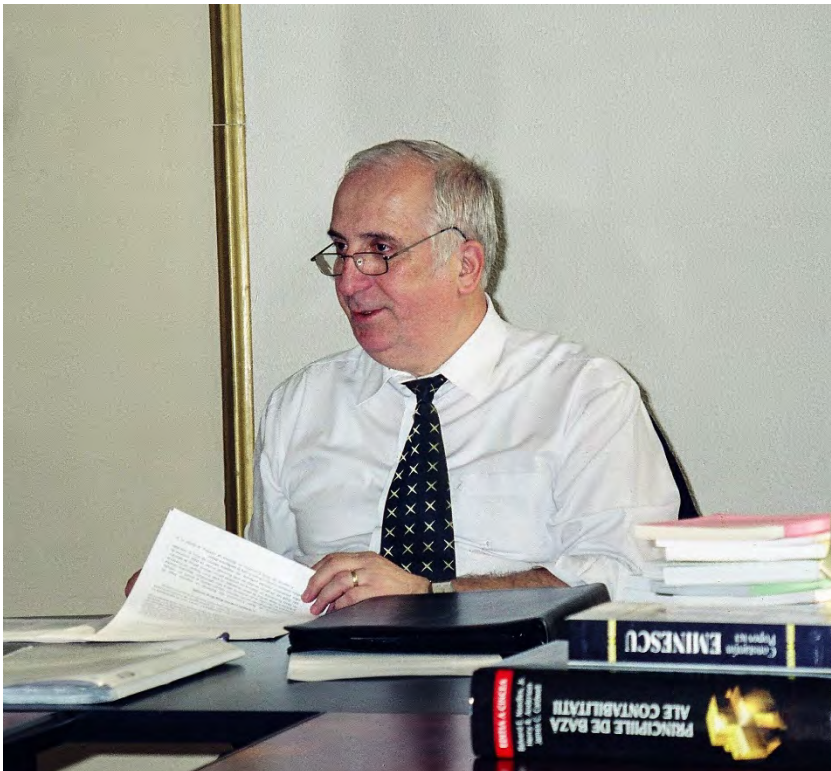
Profesorul universitar doctor Grigore Belostecinic, Rectorul ASE din Republica Moldova din anul 2001 și Președintele Asociației Economiștilor din Moldova, a scris: „Paul Bran (adăugarea noastră) a promovat valori noi, nemaîntâlnite până atunci în societatea noastră, supusă unor transformări radicale – cele de formare a unui stat nou”. Iar vicerectorul din anul 1991 al nou-înființatei ASEM, conf. univ. dr. Vasile Șoimaru, a scris printre altele: „...numele lui Paul Bran se identifică în conștiința multor basarabeni cu fondarea și consolidarea ASEM, pentru care fapt a ajuns a fi, incontestabil, cel mai cunoscut economist român în Republica Moldova, înscriind o pagină distinctă în istoria învățământului superior economic de la noi și chiar în istoria, atât de tulbure, a tranziției basarabene de la răscrucea mileniilor II și III.

Mai departe redăm cele scrise de doamna Silvia Ghinculov, Director al Bibliotecii Științifice a ASEM timp de 30 de ani, în perioada 1991-2020: „Paul Bran a susținut mereu că informația este esențială pentru dezvoltarea societăților evaluate în plan politic, economic, social și spiritual. Exercițarea drepturilor cetățenești presupune asumarea unor responsabilități sporite și implicarea în procese decizionale complexe, lucru imposibil de realizat fără o bună disponibilizare a informațiilor. Rolul bibliotecilor în aceste condiții se modifică substanțial. Colecțiile de publicații ale bibliotecii au fost văzute de Paul Bran drept „inima bibliotecii” – punct de vedere care va supraviețui, fără îndoială, și în viitor”.

Ca OM, Paul Bran s-a distins și a rămas drept un MODEL, un exemplu de urmat de către noi toți cei ce l-am cunoscut și i-am apreciat faptele în domeniile profesoratului, ale rectoratului și în așa-zisa viață civilă. Iar eu, Ioan Talpoș de la Universitatea de Vest din Timișoara, cel care

am scris aceste rânduri, am fost și sunt un onest admirator al OMULUI, PROFESORULUI, ECONOMISTULUI și RECTORULUI PAUL BRAN.

Știu că punctul său de sprijin în toate reușitele sale profesionale, științifice și manageriale a fost FAMILIA, care i-a fost întotdeauna alături. L-am cunoscut și l-am apreciat pe Paul Bran ca pe un SOȚ tandru și iubitor, ca pe un TATA grijuliu și bun educator. Aici, cred că nu greșesc să scriu că bine-cunoscuta afirmație potrivit căreia „în spatele unui bărbat de succes stă întotdeauna o femeie puternică” se verifică în proporție de 100% în cazul FAMILIEI BRAN! Da! Da! Doamna prof. univ. dr. Florina Bran, soția aleasă, devotată și iubitoare a lui Paul Bran, pe care am avut bucuria să o cunosc, a fost și este o femeie puternică, extrem de puternică!

Împreună cu Mircea Snegur, Președintele Republicii Moldova

Împreună cu Ion Cotorcea și Vasile Șoimaru, vicerector al ASEM

Împreună cu ambasadorul SUA, Aula Magna, ASE

Împreună cu Rectorul Constantin Bărbulescu

Împreună cu Iulian Văcărel, Theodor Stolojan și Florian Bercea

Promotorul

Profesorul Paul Bran – ctitor de școală financiară nouă

Prof. univ. dr. Gabriela Anghelache
Departamentul de Monedă și Bănci
Academia de Studii Economice din București

Ca studentă, în anul al doilea al Facultății de Finanțe, am fost uimită când, la jumătatea anului universitar, la catedră, în amfiteatrul I al ASE, s-a așezat un profesor tânăr, proaspăt promovat ca lector universitar, care a luat creta și a început să scrie la tablă, să schematizeze un fenomen economic și să predea complet liber, fără nicio notiță în față. Era tânărul profesor Paul Bran care, la disciplina „Finanțele unităților economice” a adus un suflu nou, îndrăzneț, neconvențional, considerând fenomenul economic ca un mecanism viu, supus influenței unor factori diverși, dar posibil de modelat și ilustrat prin sugestive reprezentări grafice. Acesta a fost un prim pas, în anii ‘70 ai secolului trecut, spre modernizarea metodicii predării în învățământul superior economic din țara noastră.

Am avut privilegiul, pe parcursul carierei mele didactice, de a fi unul dintre colaboratorii profesorului Paul Bran la disciplina „Relații valutare”, interpretată de către profesor ca un mecanism de tip „input-output”, în cadrul căruia factori economici, financiar-monetari și psihologici, interni și externi fiecărei economii, își transmit efectele comensurabile cantitativ și calitativ asupra cursului de schimb al monedei naționale față de valutele țărilor partenere la schimburile economice. O abordare, pentru acea vreme, deosebit de îndrăzneță și anticipativă a fenomenului valutar, abordare care s-a dovedit viabilă în timp.

Profesorul Paul Bran a fost un vizionar. A acordat o atenție aparte conceptului de „valoare”, căruia i-a dedicat numeroase ore de cercetare științifică, elaborând un ciclu de lucrări sub titlul *Economica valorii*, care, în fapt, s-a constituit într-o teorie ce a deschis noi direcții de cercetare interdisciplinară a fenomenelor economice. Gândirea sa economică, potrivit căreia „substanța informațională a comunicării o formează informația despre valoare”, a fost dezvoltată în teze de doctorat și preluată de diverși economiști în studii și proiecte de cercetare.

Întreaga activitate de cercetare științifică a profesorului Bran a stat sub semnul concepției sale despre construirea unei societăți bazate pe cunoaștere, care nu se poate realiza în afara modernizării științelor economice și a comportamentului uman.

Cu inteligența sa ieșită din comun, a pus bazele interdisciplinarității în cercetarea fenomenului financiar-monetar, utilizând modele ale științelor exacte (fizica, chimia, matematica, informatica) pentru a explica, în mod logic, impactul acestor fenomene asupra stării de echilibru economic.

A fost un vizionar a ceea ce urma să se întâmple în economia României în procesul de tranziție și, mai ales, ulterior, în perioada construcției unei economii de piață funcționale, fapt demonstrat de scrierile sale. Cărțile publicate, dintre care menționez doar două, *Fascinația valorii* și *Managementul prin valoare*, studiile, articolele, interviurile, pun în atenția cititorului valoarea informației ca resursă sinergetică, apreciind că informația este „minereul viitorului”. Toate scrierile sale au fost elaborate într-un stil propriu, caracterizat de utilizarea celor mai moderne metode și tehnici de analiză și de prezentare a fenomenelor economico-financiare. Concepția sa modernă asupra finanțelor și monedei este prezentă și în tezele de doctorat pe care le-a coordonat cu înaltă competență și exigență științifică față de rezultatul cercetării doctoranzilor săi.

Atunci când ținea prelegeri sau participa la evenimente științifice, profesorul Bran era mereu însoțit de un notebook de ultimă generație și de un videoproiector, uimindu-i pe cei care îl audiau atât cu

conținutul celor prezentate, cât mai ales cu grafica sugestivă, utilizată pentru a îndemna la dezbateri, dar și cu remarcile filosofice sau glumele pe care le insera în discursul său. A introdus și promovat în facultatea noastră și apoi, în calitate de rector, în toate facultățile Academiei de Studii Economice din București utilizarea calculatorului în procesul didactic și a prezentărilor video, urmate de discuții aprofundate cu studenții pe marginea celor expuse. A fost adeptul metodei dialogului în cadrul prelegerilor și al seminariilor, pentru a deschide mai larg porțile cunoașterii.

Rectorul Paul Bran a fost un OM de acțiune care, pe perioada celor două mandate (1996-2004), a luat decizii curajoase ce au schimbat radical „fața” Academiei de Studii Economice. A modernizat sălile de curs și de seminar, a oferit studenților condiții mai bune de studiu la bibliotecă, a reușit să găsească resursele financiare necesare construirii noului sediu al Facultății de Finanțe, clădire care astăzi îi poartă numele, a modernizat și construit noi spații de cazare pentru studenți, a creat un spațiu distinct pentru doctorat și cursuri postuniversitare, a recondiționat Aula Magna și, nu în ultimul rând, a construit o punte directă de legătură între clădirile ASE, peste strada Cihoschi. Toate aceste realizări poartă peste timp amprenta neobositului rector Paul Bran, a cărui permanentă preocupare a fost creșterea calității procesului de învățământ. Îmi amintesc cu mare plăcere, dar și cu profundul regret că timpul nu se mai întoarce, de zilele în care intram pe poarta clădirii „Ion N. Angelescu”, având curs de la ora 7³⁰, și eram întâmpinată în hol de domnul rector. Își începea activitatea zilnică dis-de-diminează, puțin după ora 6⁰⁰, măsura pulsul zilei cu atenția unui manager exigent, urmărea, fără a fi simțit, cum încep cursurile și seminariile și cum se dedică activităților zilnice fiecare persoană angajată în ASE.

Colegul Paul Bran a manifestat grijă și empatie pentru tinerele cadre didactice, a fost model și mentor pentru mulți dintre noi, a contribuit la formarea unui colectiv de catedră sudat, a transmis spiritul etic și corectitudinea în relațiile dintre oameni, având un țel comun, acela de a contribui la formarea și educarea viitoarelor promoții de specialiști în finanțe. A susținut promovarea pe scara ierarhică a funcțiilor

didactice a colegilor mai tineri, care împărtășeau viziunea sa despre modernizarea învățământului. Am beneficiat și eu de sprijinul său necondiționat într-un moment crucial al carierei mele didactice. Se scosese la concurs un post de lector universitar, având în structura normei didactice disciplina „Relații valutare”, disciplină la care conduceam seminarii de ani buni. Pe același post se înscrișese la concurs o persoană care nu avea nicio legătură cu viața universitară, dar ocupa o funcție de conducere în administrația publică de la acea vreme. Profesorul Bran a fost alături de mine în cele 24 de ore de când mi s-a anunțat titlul prelegerii publice și până la susținerea acesteia, m-a încurajat și m-a sprijinit cu mijloacele tehnice necesare unei susțineri asistate de videoproiector. Comisia de concurs, condusă de către decanul facultății, era foarte exigentă, mai ales referitor la dialogul purtat pe baza întrebărilor formulate după prezentarea prelegerii. Fără ca eu să știu, profesorul Bran împreună cu alți doi colegi (Nicolae Dardac și Ion Stancu), buni prieteni ai mei până în ziua de azi, au luat măsuri de înregistrare pe bandă magnetică (tehnica de la acea dată) a susținerilor celor doi candidați, prevedere la care nimeni nu s-ar fi gândit. Verdictul comisiei de concurs a fost cel corect, bazat pe selectarea valorii. Recunoștință veșnică profesorului Paul Bran, cu care am colaborat îndeaproape pe tot parcursul carierei mele didactice.

Sunt multe de spus despre profesorul Paul Bran: spirit novator, carismatic, modest, surprinzător prin tactul său de a sublinia calitățile oamenilor și de a trece doar cu un zâmbet, fără cuvinte, peste defectele sau neîmplinirile acestora. Avea o ironie ascuțită, dar pe care o folosea pentru a modela caracterele tinerilor colegi, studenți și doctoranzi. Era o persoană cu un dezvoltat simț al umorului, pe care unii îl percepeau mai cu dificultate, dar când îl înțelegeau nu plecau capul, ci acționau în consecință, cu înțelepciune, ulterior aducând mulțumiri profesorului.

A fost un soț, un tată și un bunic de excepție. Cu dragoste și afecțiune, a insuflat optimism în familia sa, deși a fost greu încercat în viața de părinte. Împreună cu minunata sa soție, prof. univ. dr. Florina Bran, a transmis fiului Florin Paul Bran, în prezent doctor în economie,

dragostea pentru cercetarea științifică și pentru asimilarea în activitatea aparatului bancar a modelelor financiar-monetare realizate pe principiul sistemului economic de natură cibernetică. Și-a adorat nepotelul, era foarte mândru că este bunic, dar soarta nu i-a permis să îi îndrume pașii în viață. A fost smuls dintre cei dragi în mod cu totul neașteptat.

Profesorul, Omul de excepție Paul Bran ne-a părăsit în plină activitate creatoare, într-o clipă, în timpul examenelor de admitere, în locul atât de drag lui, denumit de noi toți „Pasul Bran”, atunci când se îndrepta spre clădirea din Dorobanți pentru a acorda un interviu. Ne-a părăsit subit într-un moment când aveam multă nevoie de experiența și de spiritul său novator.

Recunoștință veșnică profesorului Paul Bran. Gândurile noastre se îndreaptă în această perioadă, când aniversăm 30 de ani de la înființarea Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori din cadrul Academiei de Studii Economice din București, cu pioșenie către tot ceea ce a înfăptuit pentru învățământul superior din domeniul finanțelor. Memoria profesorului și mentorului Paul Bran este veșnică în conștiințele noastre.

Despre profesorul și colegul Paul Bran

Prof. univ. dr. Tatiana Moșteanu
Decan al Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci
și Burse de Valori (2004-2012)
Academia de Studii Economice din București

Cu tristețe, aducem un omagiu memoriei Profesorului Paul Bran, care a fost rector al Academiei de Studii Economice în perioada 1996-2004 și profesor de finanțe, dedicat cercetării timp de peste 30 de ani. Cu o inimă plină de recunoștință, rememorăm contribuțiile sale semnificative aduse domeniului academic și impactul pe care l-a avut asupra generațiilor de studenți și colegi.

Profesorul Paul Bran a fost o prezență inspiratoare, un lider remarcabil și un mentor extraordinar. El și-a dedicat întreaga sa carieră educației și cercetării în domeniul finanțelor, cultivând înțelegerea și pasiunea pentru acest domeniu în rândul studenților și colegilor săi. Profunzimea cunoștințelor sale, expertiza sa vastă și abordarea sa empatică au făcut din el o figură respectată și admirată în comunitatea academică.

Cu un spirit de cercetător curios și inovator, Profesorul Paul Bran a adus contribuții semnificative în domeniul finanțelor, abordând aspecte complexe și provocatoare și dezvoltând teorii și modele relevante pentru teoreticieni și practicieni. El a fost un lider în promovarea cercetării și a încurajat excelența în educația și formarea viitoarelor generații de specialiști în finanțe.

În calitate de rector al Academiei de Studii Economice, Profesorul Paul Bran a ghidat instituția cu înțelepciune și viziune, promovând excelența academică, internaționalizarea și colaborarea interdisciplinară.

În timpul mandatului său, universitatea a cunoscut o dezvoltare semnificativă și a dobândit prestigiu național și internațional.

Amintirea Profesorul Paul Bran va rămâne vie în inimile noastre, iar moștenirea sa va continua să inspire și să influențeze generațiile viitoare de studenți și cercetători. Ne vom aminti de el ca de un om pasionat, dedicat, înzestrat cu o înțelepciune profundă și cu o dorință arzătoare de a contribui la progresul cunoașterii și la formarea de profesioniști de excepție.

Am fost colegi de catedră din anul 1969. Era foarte disciplinat, serios, preocupat de îmbunătățirea calității cursurilor și de modernizarea metodelor de predare. Din 1996 până în 2004 am colaborat pe linia managementului universitar, Profesorul Paul Bran fiind ales rector al Academiei de Studii Economice, iar eu șef al Catedrei de Finanțe. Astfel, am interacționat la organizarea procesului de formare continuă, dar și la organizarea primelor programe de masterat.

Ca rector, Profesorul Paul Bran a manifestat competență profesională și managerială. A reușit să ridice nivelul universității noastre în ierarhia celor din țară, dar și pe plan internațional.

Pentru mine, faptul că am ocupat poziția academică administrativă de decan al Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori se datorează îndemnului sincer transmis de Profesorul Paul Bran pentru depunerea candidaturii.

Bustul așezat în fața clădirii „Mihail Moxa” simbolizează recunoștința profesorilor și studenților Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori pentru meritele sale deosebite în construirea și funcționarea FABBV la nivelul celor mai bune performanțe ale activității academice. Este expresia testamentului său nescris.

Mă mândresc ca am fost contemporană cu Profesorul Paul Bran. Mă rog la Dumnezeu pentru a-l odihni în pace. Să aibă un drum lin printre stele!

Cu recunoștința veșnică!

Profesorul Paul BRAN – MENTOR și, mai presus de toate, OM

Conf. univ. dr. Ionela Costică
Academia de Studii Economice din București

A vorbi despre cel care mi-a călăuzit primii pași în cariera academică – Profesorul Bran – a fost și va fi întotdeauna dificil și nu doar pentru faptul că Domnia Sa mi-a marcat profund activitatea în cadrul ASE, dar mai ales pentru că a vorbi la trecut despre cel care fizic nu mai este printre noi pare un nonsens deoarece, prin ceea ce a „clădit” în cadrul Academiei de Studii Economice din București, este prezent printre noi – și nu mă refer doar la clădirea „Paul Bran” – cu toate că o să încep cu aceasta.

Clădirea ASE care îi poartă numele (clădirea din Complexul Moxa), străjuită de chipul cu bustul acestuia, este una dintre realizările profesorului Bran în plan administrativ, în procesul de „reclădire” a ASE, a pus prima cărămidă pentru aceasta și a urmărit pas cu pas cum zidurile cetății încep să se înalțe spre cer. Nu erau doar ziduri, era o clădire pe care și-o dorea modernă, la standarde internaționale, care să fie prietenoasă cu cei care urmau să îi treacă pragul în plăcutul, dar și anevoiosul drum către o carieră economică. Astfel că venirea mobilierului pentru sala 3M1 îmi trezește și acum amintiri plăcute... a așezat mobilierul cu propriile mâini, poziționând băncile în cadrul sălii și nu oricum, ci sub formă de semicerc, explicându-mi că așa toți studenții care vor participa la activitățile didactice vor putea interacționa mult mai ușor cu cadrul didactic, dar și cu proprii colegi. În tot ceea ce făcea și spunea punea suflet, se puteau vedea și percepe pasiunea și dedicarea.

Toate acestea se vedeau și în cadrul sălii de curs, când Profesorul Bran, însoțit permanent de acea căldură sufletească, te punea de fiecare dată în încurcătură motivându-te să te implici cât mai mult în propria pregătire. Era astfel anul 1995 când, ca proaspăt absolvent al ASE am fost acceptată de conducerea Catedrei de Finanțe-Bănci să candidez pentru unul dintre posturile de preparator. În preajma pregătirii debutului anului universitar, când activitățile didactice au fost alocate, printre disciplinele arondate normei mele a fost și disciplina Relații financiar-monetare internaționale, fiind repartizată la domnul profesor Bran. Nu știam cine este, pe perioada studenției mele acesta fusese plecat la Chișinău, doar atât mi-au spus colegii cu experiență din departament: este un profesor important al catedrei; a fost implicat în numeroase activități ale guvernului României în elaborarea și aplicarea programului de tranziției a României de la economia centralizată la economia de piața și în ultimii ani a fost la Chișinău, în Republica Moldova, unde a înființat și condus Academia de Studii Economice a Moldovei.

Au apărut, astfel, nenumărate întrebări pe care ți le pui în momentul în care pășești către necunoscut: Oare vei fi capabil să te ridici la standardele acestuia? Oare pregătirea ta îți poate permite să faci față cerințelor unei personalități?

Toate întrebările, toate temerile s-au disipat încetul cu încetul în momentul în care am avut prima discuției cu domnul Profesor, înaintea debutului anului universitar. Din acea primă discuție am înțeles că iubea să fie profesor. Și nu un profesor oarecare, ci un profesor căruia îi păsa de cei cu care interacționa și spun aceasta pentru că a simțit timiditatea și neliniștea mea și imediat mi-a spus că menirea noastră este să învățăm permanent și, în timp, cu muncă și dedicare, experiența se va dobândi. Am descoperit atunci, la prima întâlnire, un adevărat pedagog, dar și un profesionist desăvârșit. În doar câteva fraze, cu mult calm, mi-a explicat cum va decurge colaborarea noastră. Erau elemente simple, dar, în același timp, elemente care erau menite să contribuie la formarea mea și pot spune că așa a început pas cu pas construirea carierei mele și formarea mea ca profesionist.

În acea vreme (sună destul de ciudat aceasta sintagmă, dar timpul nu poate fi oprit și au trecut peste 25 de ani de atunci), fiecare preparator asista la activitățile didactice desfășurate de cadrul didactic titular al disciplinei predate. Am descoperit astfel stilul modern de predare al profesorului Bran (în acea perioadă de debut al anilor '90 erau destul de rare prezentările asistate de tehnica modernă – pe atunci videoproiectorul). Toate cursurile erau susținute de astfel de prezentări ce erau însoțite permanent de exemple care și în prezent sunt la fel de actuale.

Fin cunoscător al teoriei economice și, în același timp, subtil și erudit specialist al acesteia, reușea de fiecare dată să-și exprime clar și concis ideile proprii legate de concepte economico-financiare de bază. Astfel că, la primul curs, mi-a prezentat și manualul ce abia văzuse lumina tiparului: *Relații financiare și monetare internaționale*¹. Chiar din acel moment, fără niciun fel de ezitare, mi-a propus să începem să lucrăm la următoarea ediție a manualului, pentru că doar așa voi putea să capăt și mai multă experiență! Revenind însă la carte, încă din introducere evidenția importanța covârșitoare a aspectelor financiare internaționale (și în economia actuală nu de puține ori am văzut efectele devastatoare ale acestor aspecte sub forma diferitelor crize). Astfel că manualul era destinat nu doar studenților, ci și tuturor celor interesați de fenomenul financiar și monetar internațional, fenomen considerat de domnul Profesor ca fiind „unul dintre cele mai fascinante, dar și mai periculoase fenomene economice, de care depinde evoluția noastră economică și socială. Inventând moneda, omenirea a făcut un mare salt spre viitor, dar, ca și roata, superba invenție economică (comparabilă cu descoperirea scrisului) nu a adus numai efecte utile, ci și numeroase accidente.”²

Activitatea de apostolat în domeniul teoriei economice, mai ales a fenomenului financiar-monetar internațional, reiese tocmai din modul de abordare a acestui fenomen și nu pot reda mai bine acest

¹ Bran, P., *Relații financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 1995.

² Ibidem

lucru decât citându-l din nou pe domnul Profesor: „Pentru ca procesul cunoașterii «să avanseze» pe baza unor noi principii de interpretare integrativă a realității, am procedat la tratarea fenomenului mondo-financiar și monetar cu ajutorul a două modele de înaltă generalizare și expresivitate: Modelul general al sistemelor cibernetice și Modelul cibernetic al procesului de comunicare”³. Astfel că, în înțelegerea fenomenului financiar și monetar internațional, Profesorul Bran vine și argumentează că un rol important îl are informația înmagazinată de toate procesele derulate în context internațional, informație pe care trebuie să reușim să o decodificăm, decodificare realizată cu ajutorul procesului de comunicare. „Dacă a exista ca om înseamnă a gândi, a trăi în societate înseamnă și a comunica”, iar „comunicarea prin bani deține o poziție-cheie”, afirma Profesorul Bran în debutul lucrării *Comunicare financiară*⁴. Nu făcea altceva decât să ne spună subtil, ca de fiecare dată, că, în limbajul cotidian al oricărui individ, utilizarea termenilor financiar-monetari este ceva obișnuit sau așa ar trebui să fie, cu condiția să putem să înțelegem ceea ce vrem, de fapt, să comunicăm. Pot spune că, prin acest concept introdus în teoria economică, nu făcea altceva decât să evidențieze importanța educației financiare pentru fiecare individ.

Și nu doar comunicarea economico-financiară era importantă pentru Profesorul Bran. Punea mare accent pe comunicarea cu toți cei cu care interacționa. Și nu doar o comunicare formală, ci una bazată pe argumentație (atunci când era cazul), dar și pe diplomație (când încerca să aplaneze potențiale conflicte) și pe o tachinare părintească. Legat de acest ultim aspect, îmi vine în minte o discuție din ultima zi în care am vorbit cu domnul Profesor. Dacă era iulie, era admitere și, ca de fiecare dată, coordona comisia centrală de elaborare a subiectelor. Ca întotdeauna, ora de începere a activității în timpul examenelor era una de la ivitul zorilor, numai că, în această ultimă zi de concurs, din cauza unui incident neprevăzut (pe scurt, din cauza unei porți încuiate la ieșirea din curtea blocului, am fost nevoită să

³ Ibidem

⁴ Bran P., Costică I., *Comunicare financiară*, Editura ASE, București, 2003.

escaladez gardul, nu fără a mă accidenta). Ajungând la facultate și povestindu-i întâmplarea, cu acea privire caldă îmi spune: „Lasă! Tot ce a fost rău a trecut... ce altceva mai rău se poate întâmpla?” Aceste cuvinte sunt și acum prezente în mintea mea pentru că, de fapt, aveau să prevestească cel mai rău lucru care se putea întâmpla: *Pasul Bran* (pasarela care face legătura între clădirea „Ion N. Angelescu” și clădirea „Mihai Eminescu”, pasarela realizată tot în perioada mandatului său de rector) *și-a luat tributul*. Practic, Profesorul Bran a scris ultima pagină din propria viață în instituția pe care a îndrăgit-o și căreia i s-a dedicat, pot spune, până la moarte.

Paul Bran – Ctitorul renașterii ASE

Prof. univ. dr. Valerică Olteanu
Academia de Studii Economice din București

Au trecut mai bine de 25 de ani de la una din cele mai faste perioade ale istoriei ASE, perioadă pe care, din motive lesne de înțeles, mie îmi place să o denumesc „*perioada pauliană*”.

Timpul scurs de atunci a cernut și decantat lucrurile care au marcat acea perioadă.

Astăzi, suntem deci în măsură să realizăm o retrospectivă cât mai obiectivă asupra realizărilor perioadei pauliene și să o încadrăm la locul cuvenit, în istoria de peste 100 de ani a ASE.

Am căutat în această istorie o perioadă asemănătoare, realizând o succintă comparație și evidențiind, pe această bază, plusurile perioadei pauliane.

În acest demers am fost inspirat și de propria experiență dobândită în calitate de decan al nou înființatei facultăți, cea de Marketing, calitate în care am constatat cât de dificil este să construiești și să pui în funcțiune o facultate nouă, nemaivorbind de o universitate cu 10 facultăți, așa cum era ASE în perioada mandatelor rectorului Paul Bran.

Într-o astfel de abordare, în opinia noastră, istoria ASE cuprinde trei perioade distincte: *nașterea ASE*, marcată de înființare, lansare și creștere, încheiată la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial; *perioada stalinisto-comunistă*, corespunzătoare epocii comuniste, și *renașterea ASE*, începută după revoluția anticomunistă și încheiată la sfârșitul mandatelor de rector ale prof. univ. dr. Paul Bran.

Nașterea și renașterea reprezintă etape definitorii pentru statutul câștigat în prezent de ASE în învățământul superior din România. Ambele etape au avut același țel, de edificare a unor universități moderne, racordate la nivelul mondial al cunoașterii în știința numită economie. Ele se diferențiază prin obiective specifice fiecărei perioade, dar asemănătoare prin conținutul lor.

Perioada *nașterii* este una de construcție, lansare și creștere, în timp ce perioada *renașterii* este una de REconstrucție, RELansare și Modernizare.

Nașterea ASE, desfășurată pe perioada a peste trei decenii, a avut loc în condiții deosebit de vitrege, fiind marcată de cele două războaie mondiale, precum și de perioada tristă a rebeliunii legionare.

Mandatele a nouă rectori aflați la conducerea ASE în această etapă includ realizări remarcabile, obținute în toate planurile creării și lansării universității, mergând de la achiziții de terenuri și construcție, în etape succesive, a bazei materiale, la organizări și reorganizări curriculare, dublate de constituirea unui corp profesional de elită, din care au făcut parte reputați profesori, personalități ale căror nume și renume au devenit legendare.

Am considerat necesar să fac această succintă prezentare a *nașterii ASE* pentru a adăuga, făcând un arc peste timp, o altă perioadă, cea a *renașterii ASE*, împlinită, după cum vom arăta în continuare, prin contribuția remarcabilă a rectorului Paul Bran, pe care îl așezăm în ilustra galerie a predecesorilor săi, în calitate de *ctitor al renașterii ASE*.

Prin funcțiile deținute în conducerea facultăților de Comerț și Marketing, am fost unul din martorii oculari, implicat direct în amplul și complexul proces de democratizare a învățământului superior economic, derulat pe parcursul a peste 20 de ani în perioada imediat următoare revoluției anticomuniste.

Această postură mă îndreptățește să calific perioada pauliană ca fiind cea de *renaștere a ASE* și pe rectorul din acea perioadă în calitate de *ctitor*.

O astfel de calificare vine după reflecții profunde și îndelungate realizate în mod detașat, în anii în care, din motive naturale (vârsta), m-am retras din activitate.

Perioada imediat următoare revoluției (mandatul rectorului Constantin Bărbulescu) a fost una tranzitorie, marcată de frământări, incertitudini, căutări, ajustări reparatorii de tot felul, dar, în ansamblu, pozitivă cu rezultate meritorii, în condiții istorice ale mandatului postrevoluționar.

În mediul academic erau vehiculate curente de opinie privind alternativele de evoluție, de la cele mai conservatoare până la cele mai radicale, fără a putea fi însă finalizate, din cele mai variate motive, cel mai puternic fiind cel al vidului legislativ.

Personalul didactic, în ansamblu, era însă unul cu o calificare relativ ridicată, dobândită în perioada comunistă, în condiții extrem de dificile, cu sacrificii și eforturi deosebite și prin devotamentul vocațional al unor personalități de excepție, profesori regăsiți în număr excepțional, în fiecare catedră, acoperind, practic, majoritatea disciplinelor fundamentale ale științei economice. Acesta manifesta entuziasm, dorință de schimbare, înnoire și modernizare, într-un cuvânt solicita *renașterea*.

Lumea academică era nerăbdătoare, în așteptare, solicitând limpezire, decizie și acțiune rapidă.

În termeni neacademici, se aștepta o minune, un om providențial care să ia „taurul” de coarne și să facă ce trebuie făcut.

Și acest om a venit, a fost găsit, era printre noi, era de-al nostru, era cunoscut, apreciat, inspira *încredere* și, mai ales, *speranță*. Era nimeni altul decât colegul, prietenul, mentorul, profesorul multora dintre noi, cel ce avea să fie ales, în mod democratic, RECTOR al ASE. Venea după

o „ucenicie” de RECTOR făcută la ASEM (altă ctitorie a sa) peste Prut, în cealaltă țară românească.

În răstimpul a doar două mandate, *rectorul Paul Bran* a reușit să unească, să inspire, să antreneze, să motiveze și să determine comunitatea ASE la un efort colectiv, ale cărui rezultate aveau să fie văzute și verificate și în anii următori.

Evidențiind contribuția absolut remarcabilă a rectorului Paul Bran la *renașterea și relansarea ASE* nu putem și nu avem dreptul să negăm în vreun fel rolul avut la modernizarea comunității academice, cu precădere a conducerilor catedrelor, facultăților, senatului și biroului acestuia, primenite și împrăștiate și ele prin același proces democratic, pe baza clasificărilor realizate în etapa anterioară.

Meritul deosebit al rectorului Paul Bran a fost acela că, după o perioadă în care instituția funcționase mai mult din inerție, lipsită de orizont, în salturi, ca un motor „gripat”, a reușit să aducă limpezire, coerență, repornire și funcționare într-un regim normal, optim, chiar entuziast.

În plus, lecturând principalele „repere” ale mandatelor sale am desprins o *viziune clară* privind dezvoltarea ASE, reflectată în acțiuni vizând asigurarea condițiilor de desfășurare a activităților didactice (consolidări, modernizări, extinderi de imobile) și de pregătire a sistemului curricular pentru implementarea procesului Bologna, care avea să se producă în perioada următoare: introducerea programelor de masterat, a învățământului ID și introducerea sistemului creditelor transferabile (ECTS).

Un OM pentru eternizarea României

Prof. univ. dr. Ștefan Boboc
Academia de Studii Economice din București

Este primul gând care îmi vine în minte despre Paul Bran, profesor, rector, constructor de școală nouă și, peste toate, Patriot.

Faptele sale se înșiră ca niște mărgăritare de-a lungul unei vieți dedicate iubirii de țară și de români.

Era un patriot tăcut și tenace în îndeplinirea scopului fixat încă din anii șaptezeci ai secolului trecut, întregirea României și unitatea românilor de pretutindeni. Vorbea puțin despre aceste lucruri, lăsând loc faptelor, dar cu calm și diplomație răspânda un sentiment de încredere că acestea se vor întâmpla în viitor.

Am fost martor la multe din faptele și acțiunile sale, începând cu anul 1977.

Știam de la bunici și părinți istoria țării și imensele sacrificii din cele două războaie mondiale pentru Marea Unire și pentru eliberarea țării, când au trăit, deopotrivă, bucurii și dezamăgiri.

Basarabia a fost rana adâncă din inima românilor, sfârtecată de interese străine, dar despre care vorbeam în șoaptă și doar în familie.

Ecoul sentimentelor noastre s-a auzit pentru prima dată în 1978 în Aula Magna, când, la sfârșitul unei conferințe ținute de un istoric, s-a ridicat un tânăr și a întrebat: „Dacă tot vorbim atâtea, de ce nu vorbim despre Basarabia și unirea sa cu Țara mamă? De ce ne este frică?” Era Paul Bran.

Asistența a privit cu admirație la tânărul curajos, iar noi, cei foarte tineri ne-am proiectat speranțele.

Din acel moment subiectul nu mai era tabu. Puteam să-l discutăm liber și să ne bucurăm de eliberarea gândurilor, ținute sub obroc până atunci.

A fost momentul care ne-a apropiat, iar discuțiile despre problemele economiei și societății românești erau temele obișnuite ale deselor întâlniri.

Așa s-a scris primul capitol din șirul celor care ne-au marcat hotărâtor parcursul vieții.

Paul Bran – un mare vizionar

În toate discuțiile noastre vorbeam despre viitor. Despre viitorul țării și viitorul învățământului economic.

Era convins de rolul economiștilor formați la cea mai importantă instituție a țării – Academia de Studii Economice, în răspândirea gândirii economice eliberată de ideologia vremii, susținând caracterul științific al multor discipline de studiu.

Aceasta l-a ajutat să pună în aplicare cel mai important proiect de țară, în care educația era cea mai bună cale de urmat pentru înfăptuirea unirii Basarabiei cu România.

La doi ani după Revoluția română din 1989 îmi spune dintr-odată: „am să plec la Chișinău și am să înființez o academie la fel cu a noastră de la București”. Nu am fost surprins! Știam că își va îndeplini visul dezvăluit încă din 1977. Alesese și cea mai bună cale, calea educației și pregătirii tinerei generații din cele două țări surori.

Sunt însă puțini care își mai aduc aminte de sacrificiile pe care le-a făcut. Câte piedici și obstacole a trecut! A construit de la zero Academia de Studii Economice din Moldova, o copie fidelă a Academiei de Studii Economice din București, două școli economice surori și care reprezintă cei mai importanți piloni ai podului peste Prut, pod peste care trec în ambele sensuri tineri, vorbitori ai unei limbi române corecte, însușită în cele două instituții-emblemă ale învățământului economic.

Un părinte pentru studenți

De fiecare dată când vorbea despre studenți și progresele lor i se luminau ochii de bucurie. Îi îndruma și le urmărea parcursul școlar până la trecerea în economia reală.

Spunea să avem grijă de tinerii veniți din Republica Moldova la licență sau doctorat, să le acordăm o atenție aparte, ca să nu simtă depărtarea de casă și să le asigurăm aici căldura unei adevărate familii.

Față de ei manifesta o exigență părintească, îi dojenea cu blândețe, așa cum o face orice părinte responsabil de viitorul copiilor săi.

De fapt, această conduită o avea și față de tinerii colaboratori și colegi, preocupați de formarea lor ca dascăli.

El știa că acești tineri vor duce acasă, în familiile lor, sentimentul de apartenență la poporul român și vor redescoperi importanța limbii române în apărarea identității naționale.

Era preocupat de situația economică a românilor

După 1982, într-un grup restrâns, discuțiile noastre aveau un caracter analitic privind situația economiei românești. Ne simțeam liberi și priveam critic deciziile luate la nivel macroeconomic, dar simțeam că suntem responsabili de educația economică a studenților, care urmează să ia decizii la nivel microeconomic. Considerăm că, astfel, se poate realiza o anumită democratizare a economiei și economiștii noștri vor corecta o parte din deciziile luate de politrucii.

Ne simțeam confortabil și imuni la fricile vremii și pentru că puteam glumi pe seama celor din „fruntea” țării. Aduceam pe rând bancuri „de la lume adunate” și ne amuzam pe seama figurilor caricaturizate de înțelepciunea populară.

Atunci am exersat gândirea liberă și am înțeles cât este de importantă pentru dezvoltarea personală.

Un participant dezamăgit de cele petrecute în zilele Revoluției

Am lucrat din vreme la un program de transformare democratică a economiei românești. Cu încă doi colegi, amintiți într-un articol publicat în 2020, am crezut că ideile noastre, așternute pe hârtie, vor ajuta la schimbarea în bine a economiei.

Cu acest „program” am intrat, la 22 decembrie 1989, în clădirea fostului Comitet Central, cu speranța că va fi preluat de frunțașii revoluției.

România avea atunci nevoie de o altă ordine economică, formulată programatic, iar nu lăsată la voia întâmplării.

„Trebuie să facem ceva, mai ales că acum la noi o să înceapă spectacolul”, ne spusese Paul Bran la debutul ultimului congres al partidului comunist. Din păcate, nu a avut loc „spectacolul” așteptat. Acolo, în sediul fostului Comitet Central, am trăit o mare dezamăgire, dar am continuat să sperăm.

Un profesionist al punerii în aplicare a ideilor revoluționare

Ne-am reunit în calitate de consilieri în guvernele Roman și Stolojan și așa am început, alături de alți specialiști din domeniile economic și juridic, să dăm viață ideilor din programul schițat înainte de revoluție.

În acest colectiv am elaborat *primul Program de guvernare*, în limbile română și engleză, pentru a fi prezentat vizitatorilor străini interesați de ce se va petrece cu economia României în viitor și pentru a pregăti infrastructura juridică a noii societăți capitaliste, convinși că va aduce bunăstare și libertate românilor.

S-au elaborat, pe rând, legile fundamentale de transformare a economiei centralizate într-o economie concurențială: Legea 15/1990 privind transformarea întreprinderilor de stat în societăți comerciale și regii autonome, Legea 31/1990 privind societățile comerciale, Legea 58 din 1991 privind privatizarea societăților comerciale și altele.

Atunci am crezut că Fondul Proprietății de Stat va avea un rol important în restructurarea și modernizarea economiei, un fel de fond suveran, așa cum funcționează astăzi în Norvegia, iar cele cinci Fonduri ale Proprietății Private vor supraveghea și corecta orice intervenție abuzivă a statului în funcționarea societăților comerciale, de acum, prin puterea legii, autonome în administrarea și gestionarea afacerilor.

Intențiile erau clare, legile reflectau aceste principii, dar normele și deciziile ulterioare au schimbat fundamental spiritul acestora.

Este important de menționat că, dacă înainte ne simțeam liberi, în perioada elaborării acestor legi, cele mai importante discuții le purtam pe holuri, feriți de privirile unora. Am trăit primul sentiment de frică după revoluție, sentiment pe care mi l-am explicat 20 de ani mai târziu.

Omul care aducea cartea

A făcut sute de drumuri între cele două academii de studii economice peste Prutul spiritualizat de educația economică și patriotică a tinerilor de pe cele două maluri ale sale.

A cărat planuri și programe de studiu, mii de cărți și a înființat prima bibliotecă economică, înzestrată cu literatură de specialitate scrisă de profesorii din ASE București și dăruită cu bucurie Academiei de Studii Economice de la Chișinău.

Paul Bran a fost omul cărților și în calitatea sa de rector al ASE București. Atunci a început o revoluție a scrierii de cursuri și tratate noi și a modernizat procesele didactice de predare și examinare a studenților.

În Aula Magna făcea demonstrații de predare, folosind grafice, diagrame și scheme care facilitau înțelegerea textelor economice din cursuri și cărți.

Așa înțelegea el învățământul. Acesta trebuie să răspândească știința și cunoașterea și să inunde mințile oamenilor de pe tot cuprinsul țării.

Instituția de învățământ să fie în mijlocul comunităților și să-i unească prin aspirații înalte, iar comunitatea să o ocrotească și să o îngrijească ca pe propria grădină.

Omul noilor tehnologii, utilizate în predare și apropierea învățământului economic de familiile studenților și comunitățile locale

Profesorul Paul Bran a înțeles că serviciul educațional trebuie să se apropie de comunitățile locale din diverse regiuni ale țării, aflate la distanțe mari de capitala țării, și că poate avea un rol covârșitor în accesul tinerilor la acest serviciu fundamental pentru dezvoltarea lor și, în același timp, noile centre universitare vor schimba în bine statutul localităților.

Atunci s-a creat o rețea de unități de învățământ subsidiare și a experimentat învățământul la distanță, experiment cu rezultate pozitive pentru mai târziu, când criza pandemică a pus la grea încercare învățământul de pretutindeni.

Pe acest fond s-au însușit cu repeziciune noile tehnologii de predare, așa încât profesorii din ASE au reacționat rapid la noile provocări.

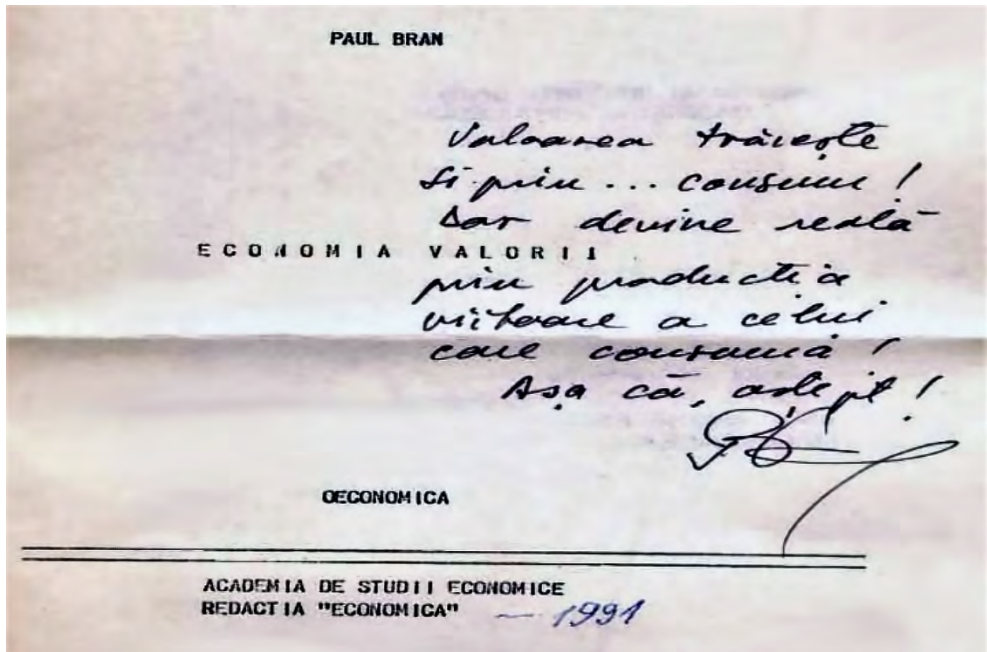
Nu vreau să mai aduc în discuție și alte lucruri scrise deja.

Țin însă să menționez sentimentul pe care îl trăiesc cu intensitate: de câte ori pășesc pe „Pasul Bran” (pasarela care îi poartă numele), îmi vine în minte zâmbetul Profesorului, care mă întâmpina cu întrebarea: „Ce faci, domnule profesor?” Avea o vorbă bună pentru toți.

Dacă și trebuia invidiat Omul Paul Bran, cred că putea fi pentru faptele sale care au eternizat România și pentru bunătatea sa care ne-a hrănit prietenia.

La ASEM

Împreună cu academicianul Victor Tufescu
la împlinirea vârstei de 90 de ani

La Târgul internațional de carte *Gaudeamus*, București

Împreună cu Ion Stancu și Tatiana Moșteanu la un eveniment în Aula Magna

Împreună cu Gabriela Anghelache la susținerea unei teze de doctorat

Colaboratorul

Prof. dr. Paul Bran – Rectorul care a înființat ASEM din Chișinău și a dezvoltat ASE din București

Prof. univ. dr. Viorel Lefter
Prorector responsabil cu Relații internaționale (2004-2016)
Academia de Studii Economice din București

Trecerea anilor nu poate să șteargă amintirile unei munci în comun și, mai ales, a unei colaborări profesionale de durată.

Am avut șansa să-l cunosc pe profesorul Paul Bran în tinerețea noastră, respectiv în anul 1970, când dânsul era președintele studenților la nivel de ASE, iar eu eram student în anul doi și președinte al studenților din actuala Facultate de Management. Activitatea pe care am desfășurat-o împreună pe linia organizațiilor studențești a însemnat o școală de formare organizatorică, școală care, ulterior, a dat rezultate mai ales după anii '90. Am apreciat întotdeauna calmul cu care acționa, pregătirea minuțioasă în prealabil a fiecărei întâlniri și grija pe care o manifesta ca toate activitățile studențești să contribuie la formarea pentru viață a acestora; sute de studenți, cu cele mai bune rezultate profesionale, mergeau anual în tabere gratuite la munte sau la mare. Îmi aduc aminte când insista să oferim bilete gratuite sau la prețuri simbolice la spectacole de teatru, concerte sau la Opera din București, subliniind faptul că acum au ocazia să vadă Atheneul Român sau alte instituții culturale; după absolvire vor fi repartizați în producție, mulți în provincie și poate niciodată nu vor mai avea ocazia să cunoască aceste instituții.

Au trecut anii și momentul 1990 a însemnat pentru Paul Bran începutul muncii colosale pentru înființarea și dezvoltarea ASEM din

Chișinău. Și-a sacrificat timpul, sănătatea și, mai ales, a pus tot sufletul pentru a fonda un ASE în capitala Republicii Moldova. Îmi aduc aminte de o întâmplare din anii '92-93, atunci când eu eram decan la actuala FABIZ din ASE și primeam donații de cărți pe linia francofoniei. M-a rugat, dacă este posibil, să cedăm unele volume (care erau în mai multe exemplare) și pentru studenții de la ASEM, deoarece și ei trebuie să cunoască și să se documenteze în limbi străine. A primit cărțile donate și le-a cărat cu mașina la Chișinău. După ani am fost invitat să predau la filiera francofonă de la ASEM și am avut plăcuta surpriză să constat că studenții respectivi foloseau unele cărți pe care le donasem atunci și se aflau în biblioteca universității. Este o dovadă că profesorul Bran gândea strategic, atunci când a solicitat să donăm cărți în limba franceză pentru studenții de la ASEM.

După anul 1996, când profesorul Paul Bran a fost ales rector al ASE din București, am lucrat împreună, eu fiind decan la FABIZ. Am apreciat sprijinul de care am beneficiat în dezvoltarea și consolidarea noii facultăți din ASE și, în special, de înțelegerea privind stabilirea de colaborări cu zeci de universități străine.

În calitate de rector al ASE, Domnia Sa s-a implicat puternic atât în modernizarea planurilor de învățământ ale facultăților, cât și în dezvoltarea bazei materiale a universității noastre; a construit clădirea „Mihail Moxa”, s-a „zbătut” cu greutățile pentru construirea pasajului dintre clădirea din Piața Romană și clădirea din strada Cihoschi, actualul „Pasul Bran”. După încheierea celor două mandate de rector al ASE în anul 2004, a continuat să se implice în mod direct în diferite activități din universitate. În timpul aditerii a fost rugat să coordoneze activitățile privind elaborarea subiectelor pentru probele scrise la examenele respective; soarta a făcut să cadă la datorie chiar pe Pasul Bran.

Sunt câteva amintiri care ne fac să purtăm recunoștință Profesorului Paul Bran pentru întreaga sa muncă dedicată atât ASE-ului din București, cât și ASEM-ului din Chișinău.

In memoriam Paul Bran

Prof. univ. dr. Nicolae Dardac
Prorector responsabil cu Activitatea didactică
Academia de Studii Economice din București

Timpul trece repede, nu-l putem opri, nu-l putem reține, nu-l putem lega, dar îl putem face să treacă frumos. El are legile, regulile lui. Are un fel al lui de a se mișca, încât nu ne dă nicio șansă, nicio clipă de răgaz, să devenim conștienți de trecerea anilor, de graba cu care se succed anotimpurile vieții. Sunt clipe în viața fiecăruia dintre noi când destinul se poate împlini sub o zodie fastă. O asemenea clipă astrală am trăit-o în urmă cu aproape 60 de ani. Era în vara lui '65. Promoția profesorului Paul Bran încheia studiile de licență ale Facultății de Finanțe, marcând momentul printr-o frumoasă festivitate de predare a ștafetei, la care au fost invitați și câțiva studenți din anul I, printre care m-am nimerit și eu. Cred că a fost mâna destinului. Cu totul întâmplător, am stat de vorbă cu proaspătul absolvent Paul Bran și am aflat cu mare bucurie, dar și cu o profundă emoție, că am fost elevi ai renumitului liceu „Mircea cel Bătrân” din Constanța, că suntem de pe aceleași meleaguri, din așezări aflate la o aruncătură de băț. Atât și nimic mai mult. Fiecare și-a văzut de drum, timpul de-ale sale.

Patru ani mai târziu l-am reîntâlnit la Catedra de Finanțe-Bănci, unde fusesem repartizat ca asistent stagiar, după finalizarea studiilor universitare. Catedra acelor vremuri era cu adevărat un for de dezbateri intense privind conținutul materialelor didactice. Toți aveam ceva de spus. Era musai și era foarte bine. Fiecare cu adevărul lui, cu convingerile sale științifice. Mărturisesc și acum, la atâția ani distanță, că eram fascinat, copleșit, de maniera în care prezenta și explica fenomenele financiar-monetare, în asocieri cu abordări

specifice altor domenii ale științelor, fie din cele ale științelor exacte, fie din cele ale științelor umaniste.

Pentru mine, dezbaterile cu Paul Bran pe scenă, în arenă, au reprezentat provocarea, ispita, cântecul de sireună irezistibil, fascinația, magnetismul pe care l-a exercitat asupra mea acea nouă viziune, curajoasă până la cer, unică pentru acele vremuri, supuse unor constrângeri imense, politice și ideologice. Îmi plăcea să-l ascult cum vorbea pentru că aveam ce învăța, dar mai ales pentru că știa ce spune. Am înțeles atunci că, pentru a reuși în profesie, ai nevoie de următoarele lucruri: de vocație la nivelul spiritului; de dăruire, pasiune, altruism și sacrificiu voluntar la nivelul conștiinței.

Anii au trecut, iar după '90 l-am urmat în cele două mandate ale sale de rector al ASE, fiind parte a echipei de conducere. Aveam să descopăr, în cei opt ani de colaborare loială, multe alte calități, altele decât cele de mare profesor și autor neobosit de cărți.

Paul Bran: profesor și cercetător

Paul Bran și-a împlinit menirea de profesor, un profesor ales de-o vocație nativă, instruită și rafinată în timp. A iubit să fie profesor, un profesor plin de har și carismatic, admirat și respectat de studenți, de colegi, de oameni adevărați. A croit drumuri, a modelat cariere, a șlefuit caractere. A format numeroși discipoli care au dus mai departe învățăturile sale. A fost un reper, o bornă, un mentor pentru generații și generații de tineri. A fost un tehnocrat sigur pe ceea ce știe și pe ceea ce face, pentru că a avut de partea sa o singură armură, o singură platoșă: solidul profesionalism. În egală măsură am descoperit în Paul Bran modelul de apostolat. A creat o autentică școală financiară, a făcut din ea un ambasador, valorificându-și, în același registru, propriile însușiri: simțul echilibrului, puterea argumentelor, substanța discursului, capacitatea de creație, abilitatea de a găsi punți comune de dialog cu colegii de breaslă, bunul simț natural, simțul diplomatic.

A predat generațiilor de studenți, de la toate programele de studii, în stilul său unic, inconfundabil, dezinvolt și provocator, mai multe

discipline, unele dintre ele fiind propriile sale creații. A fost și un neobosit autor de cărți. A desfășurat o remarcabilă muncă de cercetare, având în centrul preocupărilor sale probleme majore ale științei economice, oferind modele de analiză și soluții viabile, ancorate în realitățile vremii și ale vremurilor.

Fin cunoscător al teoriei economice, a reușit să livreze, prin lucrările și studiile sale, idei originale, abordări multiple și interdisciplinare, să pună, îndeosebi după anii '90, la dispoziția factorilor de decizie la nivel guvernamental, de pe ambele maluri ale Prutului, instrumente și mecanisme indispensabile realizării tranziției și reformelor economice. Cu osârdie și generozitate ne-a lăsat moștenire o operă vastă, o autentică colecție de tratate, cărți cu caracter enciclopedic, articole și studii care au îmbogățit tezaurul științei economice, în general, cel al finanțelor, îndeosebi, un domeniu pe cât de dificil, pe atât de onctuos, dar care este esențial și vital pentru că mișcă lumea.

Paul Bran făcea parte dintre cei pentru care transpunerea ideilor pe hârtie se constituia, de fiecare dată, într-o euforie, o bucurie a spiritului, a sufletului. Este suficient să deschizi, chiar și astăzi, la întâmplare, una din cărțile sale, scrise cu foarte mulți ani în urmă, și vei descoperi că acolo este mintea unui erudit. Avea un stil unic, inconfundabil. Stilul este omul, îl definește, așa zice eu. Cărțile sale, ca toate cărțile, de altfel, au suflet, nu fac deosebirea între oameni și generații. Fiecare are povestea ei de spus. Păstrez și astăzi în bibliotecă unele din cărțile scrise de Paul Bran. Așa aminti: *Mecanismul monetar actual*, *Economica valorii*, *Relații financiar-valutare*, *Fascinația valorii*, *Managementul valorii*, *Finanțele întreprinderii* etc.

Studiul valorii a fost, înclin să cred, marea sa pasiune. A abordat acest concept din perspectiva unor multiple nuanțe și interpretări, i-a dat acesteia o nouă dimensiune. A venit cu o nouă viziune, o nouă paradigmă privind valoarea, mecanismul de dobândire și de administrare a acesteia, echilibrele micro și macroeconomice, interacțiunile dintre acestea. A ajuns corect la concluzia, pe care am împărtășit-o și eu pe deplin, că numai pe baza acestor fundamente se

putea dezvolta un nou model economic adecvat societății informaționale aflate la început de drum. Ce viziune! Am fost răvășit de stilul alert, dinamic, inedit, în care a construit o nouă teorie privind valoarea, argumentând, pe bună dreptate, că definirea ei ar trebui pusă la temelia științei economice, reprezentând un autentic cod de conduită pentru întregul eșafodaj al teoriei și practicii economice.

Paul Bran și-a lăsat o amprentă puternică și durabilă pe răbojul intelectual al epocii. Figurează pe frontispiciul a mii de exemplare ale unor tratate, cărți, manuale, monografii sau lucrări de specialitate cu caracter enciclopedic. A semnat și a publicat numeroase articole și studii științifice, a susținut zeci și sute de comunicări la diferite reuniuni, conferințe, simpozioane științifice.

Se numără printre acele vârfuri ale științei economice care au făcut „ceva” și au lăsat „ceva” în urmă, fiind onorat și răsplătit cu numeroase distincții, premii, diplome, medalii pentru activitatea depusă în slujba școlii, a învățământului superior economic de pe ambele maluri ale Prutului, pentru luarea unor decizii majore atât în agora academică, cât și în sfera vieții economice.

Aș aminti *Diploma de excelență cu medalia de argint*, care i-a fost conferită de BNR pentru contribuția sa la dezvoltarea științei economice, fiind și primul economist român onorat cu această distincție, și *Ordinul Republicii Moldova*, decernat post-mortem de președintele Maia Sandu pentru contribuția sa decisivă la înființarea primei instituții de învățământ economic superior.

Paul Bran: rector și reformator

Schimbarea la față a Academiei de Studii Economice din București a început cu adevărat în primul mandat de rector al profesorului Paul Bran. Încă din primele zile și-a suflecat mânecile și s-a apucat de treabă. A demarat marea lucrare, marea întreprindere care va transforma Academia de Studii Economice, dându-i prestigiul și strălucirea de care avea nevoie pentru a-i crește vizibilitatea, pentru a fi acolo sus, în elita universităților de referință din țară și nu numai.

Steaua mea norocoasă a decis, și de această dată, să fiu în preajma profesorului Paul Bran, în echipa sa de conducere, și să mă implic total în această poveste plină de obstacole, de riscuri, dar care, în cele din urmă, s-a dovedit a avea un final fericit. Viziunea sa a fost una firească, de bun simț, revenirea Academiei de Studii Economice la uneltele de bază: studiul și cercetarea. Cine a dorit să se implice în acest uriaș efort a fost primit cu brațele deschise, iar universitatea noastră a început să capete un nou chip, o nouă înfățișare.

Nimic din toate acestea nu ar fi fost posibile în lipsa unor însemnate resurse financiare. Am apelat la sponsorizări cu toată forța, cu toată determinarea. Era singura șansă de a reuși să punem pe picioare uriașul și ambițiosul nostru proiect de modernizare, de reformă profundă a școlii economice. Am apelat, în special, la bănci și am învins zgârcenia bugetului, devenită proverbială. Ele au venit constant și consistent.

Știa ca nimeni altul să acționeze. Îmi amintesc de primele zile ale lunii aprilie '96, imediat după preluarea mandatului. Prim-ministrul acelor vremuri era Nicu Văcăroiu, fostul meu coleg de facultate. „Sună-l pe premier, în calitate de coleg, și roagă-l să ne primească în audiență”. Atât și nimic mai mult. La câteva zile, am fost primiți la Palatul Victoria. I-am spus premierului să vină să vadă cum arată școala în care studiasse, cum arata Aula Magna, bibliotecile, amfiteatrele, sălile de curs etc. „Eu ce pot să fac? Cu ce pot să vă ajut?” au fost vorbele rostite de premier. „Cu sponsorizări” a fost replica spontană a profesorului Paul Bran. Cu sponsorizări de la BNR, de la băncile comerciale, aflate pe atunci încă în proprietatea statului. Și au început să vină banii. A fost începutul, kilometrul zero al reconstrucției, al modernizării universității noastre.

Au fost croite noi planuri de învățământ la toate programele de studii, compatibile cu cele întâlnite la marile universități europene. Am reușit să formăm acea masă critică de profesori tineri, selectați prin concurs, superechipați cu avansate cunoștințe de specialitate, școliți și prin străinătate, prin intermediul unor generoase programe de mobilități,

capabili să sporească nivelul creativ al științei economice. A implementat importante proiecte didactice și de infrastructură. Nu a lăsat nimic la voia întâmplării. A modernizat și a informatizat spațiile de învățământ și cele de suport, de sprijin logistic. A modernizat, a informatizat și dotat bibliotecile, editura, tipografia, spațiile administrative. A construit noi spații de învățământ și de cazare pentru studenți și tinerele cadre didactice. A fost promotorul învățământului la distanță, creând o adevărată rețea de centre regionale, dotate și echipate corespunzător.

Rectorul Paul Bran a pus pe picioare multiple parteneriate cu universități din țară și din străinătate, numeroase acorduri de colaborare și programe de mobilități atât pentru studenți, cât și pentru profesori. În tumultul deselor schimbări de vremuri și de legislație, a reușit să mențină direcția școlii economice, conferindu-i deschidere internațională, deci competitivitate.

Astăzi, la aproape 30 de ani, datorită acelu început, din primul mandat, continuat cu determinare, cu fermitate în al doilea mandat, apoi de rectorul Ion Gh. Roșca, în cele două mandate ale sale, de rectorul Pavel Năstase, de mai tânărul nostru rector Nicolae Istudor, în ultimii ani ASE este în admirația tuturor celor care-i calcă pragul. Ne invidiază, însă, sper, admirativ.

Paul Bran: OMUL

Paul Bran a fost, ca mulți dintre semenii noștri, binecuvântat de Dumnezeu. Cred că ursitoarele l-au hărăzit cu o stea strălucitoare pentru a-i călăuzi pașii în călătoria sa prin viață. O călătorie cu multe obstacole, întâmplări, greutăți, provocări, dar și cu rezultate, realizări uriașe, cu care puțini dintre noi se pot fâli și își pot bucura sufletul. Avea o inteligență sclipitoare, o memorie cât cuprinde și un umor care l-a făcut celebru și care era ca o rază de lumină într-o zi mohorâtă. Minte sa era ticsită cu vaste cunoștințe și informații, parcă așezate și ordonate pe sertărașe, fișiere, ca într-un computer de ultimă generație. În fiecare clipă, la orice oră, știa pe ce tastă a minții să apese. Lua rapid deciziile, chiar și pe cele mai sensibile. Se dovedea că erau corecte și benefice

pentru școală. Îi ieșeau din prima, parcă scoase din jobenul destinului. A „păcătuit” prin muncă și loialitate față de profesie, față de școală, față de instituția pe care a iubit-o și a slujit-o cu credință până la ultima picătură de energie, până la ultima suflare, pe care și-a dat-o chiar pe pasarela pe care a construit-o și care-i poartă numele. Ce destin!

Deși a avut mai multe oferte pentru funcții înalte de demnitate publică, le-a refuzat cu eleganță și demnitate. A rămas pe baricade, nu a părăsit Cetatea, i-a rămas loial până la capăt. A rezistat tentațiilor. A fost un bărbat adevărat, puternic. A avut mult curaj. Și-a asumat mari responsabilități pentru destinele învățământului superior economic de la noi și nu a acceptat niciodată să-și aroge merite stând pe margine, în culise, în spatele cortinei, așa cum obișnuiau unii confrăți de breaslă. Era mereu acolo, în tranșee, în arenă, în „groapa cu lei”, acolo unde erau adevăratele lupte, provocări, confruntări.

Îmi vin în minte în aceste clipe cuvintele marelui politician și general al vechii Elade, Temistocle, care, întrebat de câțiva dintre prietenii săi ce gândește despre strălucita victorie a generalului Miltiade, rivalul său, în urma teribilei bătălii de la Maraton, a rostit următoarele cuvinte, devenite celebre: „laurii lui Miltiade nu mă lasă să dorm”. L-a invidiat, însă admirativ. Admirativ l-am invidiat și eu pe profesorul Paul Bran. L-am invidiat pentru inteligența sa nativă, pentru mintea sa clară, limpede, pentru însușirile sale de dascăl, de lider, de excelent manager, pentru erudiția sa, pentru pasiunea și iubirea sa față de școală. L-am invidiat pentru viziunea sa, pentru opera sa fără egal, pentru calitățile sale umane, pentru tot ce a întreprins, pentru moștenirea pe care ne-a lăsat-o. Poate că sunt unii care i-au refuzat „laurii lui Miltiade”. Poate că l-au invidiat, însă nu admirativ. Este vorba de cu totul alt soi de invidie, de genul „să moară capra vecinului” sau, mai nou, „să moară vecinul și să-i iau capra”.

Eu, Nicolae Dardac, care l-am cunoscut îndeaproape, mai ales în ultimii săi 20 de ani din viață, mă întreb ce anume din conduita sa ireproșabilă sau din opera sa excepțională ar fi putut stârni la unii, sper că foarte puțini la număr, cabala uitării, a tăcerii, a nerecunoștinței.

Este vorba de fața urâtă, hidoasă a invidiei. Este pizma, apanajul celor slabi, mediocri, incapabili sufletește de acea admirație invidiantă. Pe cel mediocru îl cuprinde frica, teama de eșec și atunci ce face? Clevetește, ponegrește, arată cu degetul către cel care reușește, ceea ce el nu va putea vreodată! Pizmași sunt cei care, de regulă, nu se implică în treburile Cetății, care scriu mai puțin și superficial, fie că nu le-a venit inspirația, fie că scrisul e o chestiune grea, nu la îndemâna oricui, care cere timp, efort și responsabilitate. Și atunci, ce fac? Fac ce știi mai bine: lovesc, denigreză. Ei știi că cei ce scriu și fac lucruri mărețe rămân pentru eternitate. Tocmai acest răsunset în eternitate este cheia, după mine, care pune în mișcare toate pizmele din lume, la noi, la români în special. Cel invidios, defăimător, denigrator își exercită geniul său diabolic, doar trecător, efemer, pe când vocea scrisă își menține ecoul răscolitor, nelimitat în timp și spațiu. Nimeni, în opinia mea, nu poate oferi lucruri pe care nu le are, iar timpul aparține eternității.

Paul Bran a iubit și și-a trăit viața, atâta cât a fost. Nu privea niciodată cu teamă sau neîncredere spre viitor, deoarece respecta și prețuia trecutul și prezentul. Era un optimist. Știa că viața este un dar, iar de felul cum o trăiești va fi darul tău pentru cei care vin după tine. A înțeles că nu e bine să vezi mult timp partea întunecată a vieții, pentru că ea există și-ți poate ofili sufletul. Fiecare om, fiecare dintre noi ascunde în sufletul său sentimente despre care preferă să nu vorbească nimănui.

Tot atât de adevărat este și faptul că cine este frumos sufletește nu îmbătrânește! De ce? Pentru că sufletul nu are vârstă. A înțeles că suferința este ca un ocean care înghite totul, până și credința, dar și că trebuie să învățăm să ne tragem puterea, speranța și din suferință, că înțelepciunea izvorâtă din suferință, din durere, este cea care te vindecă! O adevărată lecție de viață, o adevărată pildă. Știa foarte bine că speranța, această dimensiune a sufletului, este energia, focul, flacăra care întreține viața, că este credința care ne ține de mână să nu ne rătăcim atunci când, întâmplător, ne aflăm în întuneric, că forța ei este uriașă și că este ultima care cedează. Era convins că, pentru a

merge mai departe, trebuie să trăiești azi și să investești în ziua de mâine, că nu e bine să începi ziua de azi cu cioburile celei de ieri, că universul ne oferă în fiecare secundă libertatea de a alege.

Paul Bran a purtat cu eleganță blazonul celui care, curajos și inteligent, a străbătut și a învins multe obstacole, dar care, cu acribie și determinare, ne-a lăsat o lucrare, o operă care va dăinui, sper, multă vreme, peste generații. A fost modelul de echilibru uman și intelectual. Era exigent, dar și indulgent, tolerant deopotrivă. Era provocator, efervescent, dar și răbdător în egală măsură. Era sensibil și iubitor de frumos, era cavalerul generos, chiar și în discreție.

Pentru mine, Nicolae Dardac, Paul Bran a fost și va rămâne o poveste frumoasă, o prezență intelectuală, un brand, o personalitate puternică, un profesor adevărat cu aură rară, un lider, un reformator, un excepțional manager, un vizionar. A fost un drum, o școală, o filozofie. Cred că și-a câștigat și meritat locul de onoare în galeria marilor economiști români.

Am înțeles că timpul său este eternitate. Mărturie stau, printre altele, cărțile sale, fiind convins că ele continuă să vorbească acum, când cel care le-a scris cândva, care le-a dat viață, a încetat brusc să o mai facă și, fără voia sa, s-a cufundat prea devreme în liniște. Este privilegiul sacru al celor înzestrați cu harul, cu priceperea de a-și așterne gânduri, idei, întâmplări în cuvinte tipărite, de a se face auzite etern. Continuă și acum să ne învețe, să ne povestească, numai că vocea este înlocuită cu glasul literelor de plumb, dar subiectul rămâne același: școala și oamenii săi, viața și întâmplările ei. Astăzi în amfiteatre, în sălile de curs, alte voci vorbesc despre teoria și fascinația valorii, preluând, îndrăznesc să cred, cu modestie și respect, drumuri desțelenite cu mult înaintea lor. Mâine, alte minți vor prelua și vor duce mai departe, vor dezvolta conceptele specifice științei financiare. Ceea ce aceste minți nu au voie să uite, să ignore sau să nege este tocmai povestea responsabil meșteșugită de profesorul Paul Bran, mentorul lor de excepție.

Cred că ar fi trebuit să trăiască cel puțin de două ori mai mult. Era dintr-un aluat din care până și îngerii și-ar fi dorit să fie plămădiți. Ar fi avut încă foarte multe de spus, dar timpul nu a mai avut răbdare.

A plecat prea devreme dintre noi într-o altă călătorie, dar a avut grijă să lase școlii economice o operă și o atitudine care nu vor fi uitate niciodată de cei care, ca și mine, l-au iubit și l-au admirat enorm. Singura certitudine este că sufletul omului nu are limite, că măsura sufletului depășește infinitatea. Adesea mă gândesc la Paul Bran cu tristețe, dar și cu împăcare. Și-a făcut datoria. A fost un învingător.

Despre acumularea de la o sursă autorizată a capacităților de leadership

Prof. univ. dr. Dumitru Miron
Președintele Senatului universitar
Academia de Studii Economice din București

Unul dintre cei mai prestigioși și mai de succes practicanți ai leadership-ului, care a scris și destul de convingător despre această filozofie organizațională, Jack Welch, spunea că un lider „*deplasează organizația pe care o conduce din locul unde se află către locul unde ar trebui să se afle*”. În istoria sa remarcabilă de peste 110 ani, Academia de Studii Economice din București a contribuit la formarea profesională a zeci de mii de absolvenți, dintre care s-au detașat numeroase personalități care au dovedit solide capacități manageriale. Onorant este și faptul că la conducerea universității noastre s-au aflat permanent personalități dotate cu solide competențe manageriale, care și-au pus amprenta asupra procesului de transpunere în practică a valorilor definitorii pentru prestigioasa noastră universitate. Una dintre aceste personalități, care a deținut și funcția de rector al universității în perioada 1996-2004, a fost prof. univ. dr. Paul Bran.

Înainte de a fi ales în funcția de rector al Academiei de Studii Economice, profesorul Paul Bran se remarcase prin realizări profesionale, științifice și organizaționale de o autentică soliditate. Specialist de mare calibru în domeniul de știință de avangardă, cum ar fi *economia valorii, teoria valorii entropice, finanțele și politica financiară a întreprinderii, economia monetară, comunicarea financiară sau managementul prin valoare*, domnul profesor a fost preocupat constant de reformarea stărilor de fapt și aducerea acestora

la stadiul cerut de dinamica modernității sustenabile, a pus sub semnul dubiului structuri, procese, fenomene sau concepte și a contribuit la mai buna definire și operaționalizare a acestora, a întreat și s-a întreat contribuind sau oferind răspunsuri mai bine argumentate din punct de vedere epistemologic și praxiologic.

Încă din prima parte a valoroasei sale cariere academice s-a dedicat pe deplin participării active la procesele de transformare, de adaptare la ceea ce se anunța a fi sustenabil și benefic, a inițiat, coordonat sau condus inițiative menite a redesena tabloul educațional și a-l face generator de mai multă valoare adăugată. Mulți dintre noi l-am putut cunoaște încă din anii '80 ai secolului trecut, participând la programele de formare profesională organizate de Domnia Sa prin intermediul Laboratorului metodic-didactic pe care l-a înființat și coordonat. Ca tânăr asistent universitar, aflat la începutul activităților academice, eu am putut învăța de la dânsul cât de importantă este psihopedagogia avansată și metodică didactică modernă și am înțeles cât de rapidă este schimbarea care se produce la nivelul tabloului educațional al învățământului superior, chiar și atunci când imobilismul structurilor educaționale era maxim și comunicarea cu mediul extern era sporadică. Programele de training pe care Domnia Sa le-a urmat atunci în Elveția, dar și în Statele Unite ale Americii, i-au permis să se plaseze în avangarda procesului reformării educației superioare și, dată fiind marea sa generozitate, să disemineze către toți cei interesați o nouă metodică a învățării, dar și a diseminării cunoașterii avansate către cei aflați la începuturile proceselor de formare profesională.

Atunci când a intervenit schimbarea de paradigmă politică, economică și socială, atât la nivelul întregii societăți românești, cât și la cel al peisajului educațional, domnul profesor s-a avântat cu înaltă dedicare în vâltoarea declanșată de panelul de procese presupuse de aceasta. Recunoașterea meritelor sale profesionale și științifice, dar și dedicarea sa pentru „binele Cetății” au condus la asumarea comandamentelor strategice ale schimbării, în perioada 1990-1991 conducând Departamentul de Proiectare a Reformei Economice din

cadrul Guvernului României. A ieșit încă de atunci în evidență una dintre calitățile sale principale, cea de asumator de provocări, de persoană care înțelege comandamentele vremurilor pe care le trăiește, le prioritizează și se dedică plener unor cauze juste, necesare și cu efecte benefice. Am putut învăța de la domnul profesor că dascălul universitar nu trebuie să își petreacă tot timpul în sălile de curs sau de seminarii sau în cele ale bibliotecilor, trebuind să exercite un înalt nivel de implicare civică, să contribuie la binele colectiv, în sens mai larg. În acest sens, profesorul Paul Bran a participat la fundamentarea primului program operativ de reformă al Guvernului României (1991), a programului de reformă al Guvernului din Republica Moldova (1992) și a programului de privatizare a economiei naționale, axat exclusiv pe principiile economiei de piață. De asemenea, trebuie menționată contribuția sa importantă la introducerea monedei naționale în Republica Moldova în anul 1993.

Personal, l-am cunoscut în primul rând prin intermediul contribuțiilor sale notabile la reformarea învățământului superior, în general, și a celui românesc, în special. Încă din anul 1991 a înțeles ideea de românism autentic, unul transcendent peste granițe vremelnice și peste obstacole din zona reliefului care pot fi volatilizate inteligent, și a plecat la Chișinău cu sarcina autoasumată de a înființa Academia de Studii Economice din Republica Moldova, al cărei prim rector a fost până în anul 1994. M-am aflat printre cei care au colaborat direct cu Domnia Sa o lungă perioadă de timp și care își pot aminti de foarte multe momente referențiale. Un prim astfel de moment se desfășura la Chișinău unde, în anul 1993, mă aflam, trimis de Camera de Comerț și Industrie a României, la Centrul de excelență intitulat *Intermoldbusiness*, pentru a preda despre principiile economiei de piață și am fost primit de domnul rector Paul Bran. Am putut să văd atunci un om preocupat de buna funcționare a unei arhitecturi educaționale universitare pe care a luat-o de la început și pe care dorea febril să o facă să dăinuiască. Prima lecție pe care am primit-o de la Domnia Sa a fost că cel mai important pentru o universitate este capitalul intelectual, cele două componente principale ale acestuia

fiind capitalul uman și cel relațional. Aceste elemente de contur al leadershipului modern i-au călăuzit pașii încă de la începutul prestației sale la nivelul pretențioasei organizații care este o universitate.

După încheierea misiunii de suflet pe care a avut-o de îndeplinit, cea a înființării unei noi universități într-un spațiu geopolitic foarte sensibil, a revenit la Academia de Studii Economice din București, senzația pe care o aveam atunci cu toții fiind cea de continuitate. În acest context, în anul 1996, domnul profesor Paul Bran a fost ales rector al Academiei de Studii Economice de la București, începând o etapă a carierei sale manageriale care poate servi ca model pentru toți cei care aspiră la o astfel de funcție. Pe parcursul primului său mandat de rector al ASE, am colaborat cu Domnia Sa de pe poziția de prodecan al Facultății de Relații Economice Internaționale. Fiecare moment de relaționare cu rectorul Paul Bran s-a constituit într-unul de training pentru mine, dată fiind exemplaritatea modului în care dânsul înțelegea să își exercite funcția, să conducă universitatea și să colaboreze cu membrii comunității universitare. Pentru mine, colaborarea cu profesorul Paul Bran poate fi rezumată la un lung șir de studii de caz, de la fiecare dintre acestea având foarte multe de învățat. Atunci când mergeai la rector pentru avizarea sau aprobarea unei solicitări operaționale specifice, avea un stil foarte personal de îndeplinire a sarcinilor de conducător de instituție. Începea invariabil prin a te invita să descrii amănunțit solicitarea sau propunerea, continua prin a te asculta cu mare atenție și exprima solicitarea de a afla modul în care ai rezolva tu acea problemă sau a-i evalua efectele. După ce afla cum vede interlocutorul natura și conținutul avizului sau aprobării cerute, rectorul Paul Bran te responsabiliza, aprobarea fiind astfel redactată încât să fie clar că devii parte activă la implementarea deciziei adoptate. Îmi aduc aminte de faptul că, pe parcursul întregii perioade în care a fost rectorul ASE, domnul profesor Paul Bran nu a închis niciodată ușa biroului în care a lucrat, lăsând în permanență senzația că vrea (și a reușit pe deplin) să lucreze afară, adică în mijlocul celor care l-au ales să îi conducă.

La începerea celui de-al doilea mandat de rector, mandatul 2000-2004, domnul profesor Paul Bran m-a încurajat să candidez pentru una din pozițiile de prorector în echipa sa de conducere. Am fost extrem de emoționat de această invitație, m-am simțit pe deplin onorat și, în urma unor alegeri foarte selective, am devenit membru al echipei de conducere prezidate de domnul rector. Acea perioadă a fost una de o croială foarte specială pentru mine pentru că, timp de patru ani, am putut să lucrez cot la cot cu o personalitate pe care o voi plasa permanent la vârful ierarhiilor manageriale pe care le-am cunoscut sau cu care am relaționat. Am fost pe parcursul aceluși mandat prorectorul responsabil de relațiile internaționale și de problemele studențești, având ocazia să învăț de la magistrul multe dintre secretele managementului de tip implicat. De la întâlnirile interpersonale bilaterale, ocazionate de diagrama relațională, dar și de la ședințele săptămânale ale Biroului de Senat (organismul executiv operațional din acea perioadă) am numeroase amintiri, ideea principală fiind aceea că am avut la îndemână un model de leadership de o exemplaritate greu de egalat.

Rectorul Paul Bran nu lăsa impresia că are subalterni, tratându-și colaboratorii ca pe colegi, egal de implicați, dar și de responsabili. Am păstrat de la dânsul modelul de rector facilitator, integrator, care a delegat atribuții ca semn al încrederii în membrii echipei pe care o coordona. Cu ocazia ședințelor de lucru, insista ca toți membrii echipei să își spună părerea, să aducă argumente, să își exprime eventualele nedumeriri sau obiecțiuni față de o anumită problemă. Îi plăcea să se ajungă la mai multe variante de decizie, acestea să fie comparate între ele, luându-se în considerare toate elementele necesare și, pe baza acestei diversități de opinii, Domnia Sa era cel care formula integrator rezoluția, de cele mai multe ori făcând-o cel mai clar și mai complet. Recunosc că acesta este stilul de management care îmi place, l-am practicat și eu și îi sunt recunoscător rectorului Paul Bran, de la care l-am învățat. Nu au fost puține situațiile în care, în cadrul Biroului de Senat sau chiar a Senatului (atunci prezidat de către rector), se aflau în proces de arbitajare mai multe variante ale unei decizii, uneori

antinomice. Măiestria rectorului Paul Bran de a rezolva corect aceste asimetrii era una exemplară, apela la logica de timp brainstorming, avea grijă să nu acorde girul său doar uneia dintre variante, asculta argumentele fiecărei persoane sau grup de persoane, cerea o scurtă pauză de reflecție, făcea apel la o anecdotă, o stare ilustrativă și reușea, astfel, să obțină consensul nu pentru o soluție, ci pentru cea mai bună soluție! Mi-au rămas în memorie numeroase astfel de momente care mi-au călăuzit ulterior devenirea personală la nivelul tabloului universitar pentru care i-am rămas recunoscător profesorului Paul Bran.

Îmi face și acum o mare plăcere să recunosc că, în numeroasele circumstanțe în care m-am aflat și în care a trebuit să iau decizii în raport cu tot mai numeroasele provocări societale, m-am întrebat cum ar fi procedat în situații asemănătoare profesorul Paul Bran, și cum pot să găsesc răspunsuri corecte și bine fundamentate amintindu-mi de experiența acumulată pe parcursul colaborării cu Domnia Sa. Am beneficiat o lungă perioadă de timp, începând cu anii în care am făcut parte și eu din echipa restrânsă de cadre didactice de la ASE care a mers la Universitatea „Ovidius” din Constanța, pentru a ajuta la startul unei valoroase universități românești, și continuând cu prezența în echipele de management academic conduse sau coordonate de Domnia Sa, de un tutorat care mi-a dat siguranță și m-a ajutat să răspund mai bine la întrebări cum ar fi: cine suntem? încotro ne îndreptăm? cum ar trebui să ne comportăm?

Domnul Profesor Paul Bran a fost omul de lângă mine, de mare probitate profesională și verticalitate morală, care m-a ajutat permanent să formulez întrebările, dar să și fundamentez răspunsurile la acestea. Trebuie să ne amintim cu toții, cei care l-am cunoscut mai bine, de rectorul Paul Bran ca de o mare personalitate dispusă să îi asculte cu mare atenție pe toți cei cu care a lucrat, să cumpănească cu înțelepciune, să delibereze cu mare talent și să îi ajute atât cu vorba, cât și cu fapta, fără a aștepta vreo recompensă anume pentru acest gen de atitudine. La fel ca oricare dintre noi, și eu am întâlnit în viață numeroase persoane cu care am relaționat perioade mai lungi de timp

sau am explorat momente episodice. Unii dintre aceștia ne fac să ne aducem aminte de diletantismul, ipocrizia sau nerecunoștința lor, alții ne-au onorat cu dovezile lor concrete de prietenie și devotament, ceea ce ne face să avem sentimente amestecate în legătură cu schemele noastre relaționale. Rectorul Paul Bran rămâne pentru mine (și pentru foarte mulți dintre cei care l-au cunoscut) o persoană dragă, la care mă gândesc permanent cu deosebit respect și care poate fi înscrisă, fără nicio îndoială, în categoria colegilor și colaboratorilor față de care nu poți nutri decât sentimente frumoase, trainice, care răscolesc amintiri frumoase. Acum, când au trecut destui de mulți ani de când colaboratorul, colegul, managerul dedicat și liderul exemplar a plecat dintre noi, sunt animat de sentimentul de tristețe că, deși pe parcursul mandatelor sale a edificat foarte multe edificii durabile, a declanșat și finalizat redesenări curriculare strategice și a înmulțit numărul de instituții de învățământ partenere din țară și străinătate, nu a mai rămas cu noi pentru ca să beneficiem în continuare de abilitățile sale de leadership.

Am surprins în aceste câteva rânduri foarte puține dintre elementele de contur bolduit ale unei personalități de mare anvergură, care trebuie să ocupe un loc de cinste în galeria membrilor de vază ai comunității noastre universitare, fiind convins că alte persoane vor adăuga și alte aspecte care să completeze momentele de triumf care contribuie la descrierea vieții și activității Profesorului Paul Bran. Nu ne rămâne altceva decât să îi continuăm ideile, să îi finalizăm obiectivele începute și să ne reamintim de fiecare dată ce îi datorăm, cu ce ne-a ajutat, unde a contribuit la completarea poștelor noastre profesionale, științifice și organizaționale, ce ne-a lăsat moștenire și ce mai avem noi de făcut pentru a ne apropia de vârfurile la care a ajuns Domnia Sa.

Model de inteligență sclipitoare, de atitudine bonomă, cavaleriească, de promovare a unui învățământ modern

Prof. univ. dr. Ion Stancu

Prorector cu Cercetarea științifică, dezvoltarea și inovarea (2004-2016)
Academia de Studii Economice din București

[Articol preluat din lucrarea *Paul Bran – personalitate marcantă a științei românești: la 80 de ani de la nașterea marelui economist*, Chișinău, Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2020, pp. 216-218.

Coordonatori: Grigore Belostecinic, Vasile Șoimaru, Silvia Ghinculov.]

Am fost studentul domnului profesor Paul Bran, al cărui model de dascăl m-a marcat profund și am urmărit asiduu să-l urmez întocmai. Chiar dacă repartiția de după absolvire nu mi-a dat prilejul să intru direct în învățământ, deși eram îndreptățit prin media generală, am stăruit cu îndârjire să revin în Academia de Studii Economice. Emeritul profesor Paul Bran, alături de profesorul Glăja, șeful catedrei, au învins opoziția circumstanțială din acea perioadă, mi-au deschis calea spre împlinirea visului meu pentru cariera academică și mi-au oferit marea șansă profesional-științifică de a mă dedica profesiei de dascăl la Academia de Studii Economice. Le datorez pe deplin cariera mea profesională de la catedra și de la Facultatea de Finanțe, ceea ce a reprezentat, pentru mine, o reparație mult peste așteptări și pe un plan profesional superior.

Profesorul Paul Bran, în acele vremuri de mari constrângeri intelectuale, a fost un model de inteligență sclipitoare, de atitudine bonomă, mucalită, de ironie ascuțită, cavaleriească, de promovare a

unui învățământ modern, dar și de un spirit civic deosebit. Ne amintim foarte mulți dintre noi de deosebitul său simț al umorului atât în situații mai dificile, cât și în situații de mare bucurie. Mi-a fost alături și m-a sprijinit permanent pentru proiecte profesionale, pentru proiecte de editare de cărți în domeniul finanțelor. Facultatea de Finanțe păstrează, în continuare, la cursul „Relații valutare”, modelul și formatul după care profesorul Paul Bran a scris și a predat. I-am fost permanent alături, astfel încât lumea făcea glume: „iată-i pe Bran și pe Stan sau pe Stan cu Bran”.

Explica fenomenul economico-financiar prin modele din domenii științifice ca fizica, informatica, chimia, știința informației, filosofia. Eram foarte animați de sprijinul dumnealui de modelare analogică, de a face acele prezentări grafice deosebit de sugestive. Spun deosebit de sugestive pentru că o lucrare care se chema atunci *Noul mecanism economico-financiar* era foarte mult promovată pentru a face o înțelegere mai bună, o logică întrucâtva posibilă în acele vremuri restrictive pentru economia și finanțele României de atunci.

Dânsul este și promotorul aducerii în Academia de Studii Economice din București a reprezentării video, a informaticii, a calculatoarelor în bibliotecă, în sălile de curs și de seminar, ceea ce s-a continuat, desigur, și în mandatele rectorilor care au urmat. Este o frumoasă moștenire cu care Academia de Studii Economice se mândrește.

Dacă e să revin la spiritul de umor inteligent pe care Paul Bran îl avea, haideți să ne imaginăm că eram într-o sală de analiză critică la partid, cu secretarul de partid de atunci și, pentru că analiza critică era „profundă și îndelungă”, nu se mai termina. Profesorul privește la ceas și, în ciuda faptului că este observat și atenționat de secretarul de partid, găsește umorul să spună: „Nu vă supărați, tovarășe secretar, am dat 2.000 de lei pe acest ceas elvețian și mă uit la el ca la o valoare pe care o port”.

Trecând peste momentul '89 în Aulă, iarăși facem un efort de imaginație: Aula plină pentru decernarea diplomei Doctor Honoris Causa președintelui României, Ion Iliescu. Laureatul de la prezidiu se

străduia să-și fixeze toca pe cap, tocă ce avea o măsură prea mică. Pentru a depăși situația jenantă, profesorul Bran, cu spiritul său ascuțit, îi amintește președintelui că bugetul Academiei de Studii Economice la poziția „Investiții” are *zero mii lei* și că, din această cauză, nu s-a putut confecționa o tocă mai mare (aplauze în sală și asumarea glumei, fără rezerve, de către laureatul DHC).

Domnul profesor Paul Bran este ctitor de academie în sensul larg al noțiunii: Academia de Studii Economice din București, Academia de Studii Economice din Moldova, învățământul superior economic la distanță, cercetarea științifică, biblioteca și editura reformate. Aș vrea să ne amintim de momentul în care dânsul a fost ales rector. Acea perioadă a însemnat etapa reformării, a deschiderii către modernizare, a dinamizării învățământului nostru economic, etapă de la care Academia de Studii Economice din București a început să reprezinte o universitate de prestigiu național și internațional, iar exemplul dumnealui a fost continuu îmbogățit.

Este fondatorul și promotorul fervent al învățământului la distanță, ceea ce a reprezentat inserția necesară de învățământ economic superior în centrele teritoriale ce necesitau atunci o mare nevoie de formare economică. Tot în această perioadă primește cu satisfacție divină vestea că are un nepot, spunându-ne: „Mă bucur nespus că am un nepot, dar să mă facă el bunic, asta mă pune pe gânduri...”

Noi sperăm, ca beneficiari ai acestei deschideri, și avem credința că acolo sus profesorul Bran va fi bucuros de ceea ce am reușit să facem în prelungirea acțiunilor sale de modernizare a universității noastre. Îl asigurăm că vom continua să facem din Academia de Studii Economice din București o referință de foarte bună reputație națională și internațională.

Paul Bran, Rectorul Academiei de Studii Economice, Profesorul dedicat școlii economice superioare

Prof. univ. emerit dr. Coralia Angelescu

Director de Departament de Economie și Politici Economice (2000-2011)
Academia de Studii Economice din București

Despre personalitatea profesorului univ. dr. Paul Bran poți să scrii foarte mult sau un singur cuvânt: „OMUL” și atunci, pentru cei care au avut onoarea să-l cunoască, este conturată imaginea clară a ceea ce a fost și va rămâne viața și munca sa, care se înscriu în istoria Academiei de Studii Economice din București.

Consider că asemenea aprecieri pe care le fac au susținerea celor aproape patru decenii de colaborare fructuoasă, încă din perioada în care eram colegi din catedre și facultăți diferite, accentuându-se în perioada când am fost șef al Catedrei de Economie și Politici Economice, iar prof. Paul Bran rector al Academiei de Studii Economice.

Întreaga sa activitate a fost marcată de o ținută profesională, științifică și managerială de excepție. A participat și a antrenat întreaga comunitate academică într-o perioadă de ample mutații, în consonanță cu schimbările ce au avut loc în economia românească, în întreaga societate, date fiind exigențele sfârșitului de secol XX și începutul secolului XXI. A contribuit la înscrierea universității noastre în rândul celor mai prestigioase universități de cercetare și învățământ din țară și din străinătate. În acest demers a avut alături echipa de prorectori de la nivelul ASE și aici îi amintesc în mod deosebit pe prof. univ. dr. Ion Gh. Roșca, prof. univ. dr. Nicolae Dardac, prof. univ. dr. Dumitru Miron, precum și decanii și șefii de catedre.

Profesorul Paul Bran a promovat munca în echipă, ceea ce se poate observa și din rezultatele obținute odată cu atingerea obiectivelor complexe și ambițioase, iar pentru echipele de conducere ce i-au urmat a devenit mentor. A fost preocupat în permanență de calitatea procesului de învățământ, perfecționarea pregătirii pedagogice, cu accent și pe folosirea metodelor moderne de predare și seminarizare, având ca punct central formarea de specialiști în domeniul economic cu multiplele specializări – teorie economică, management, comerț, marketing, finanțe-bănci, contabilitate, cibernetică economică, economia mediului și agroalimentară, relații economice internaționale.

Subliniez interesul pe care l-a manifestat pentru cunoașterea și înțelegerea în profunzime a teoriei economice generale. A fost colaborator, un apropiat al Catedrei de Economie și Politici Economice atât ca specialist în domeniul financiar-bancar, și al teoriei economice generale, fiindu-i cunoscută lucrarea de referință *Economica valorii* și multe altele.

În întreaga sa activitate ca profesor cercetător și rector al ASE s-a bazat pe valori precum calitate, eficiență, încredere, valori extinse și în relația cu toate facultățile, în organizarea a numeroase manifestări științifice la nivel național și internațional în cadrul activității din Școala doctorală, în asigurarea logisticii necesare moderne.

Nu pot să nu amintesc și sesiunile de admitere la licență și masterat, ce presupun responsabilitate, precum și solicitare și exigență maximă, atunci când profesorul Paul Bran a coordonat desfășurarea acestora, a comisiilor de elaborare a subiectelor și desfășurare a probelor scrise (când concurența în cadrul ASE, ne aducem aminte, era semnificativă). Nu greșesc și nu exagerez când afirm că profesorul Paul Bran împreună cu întreaga sa echipă au creat un sistem bine pus la punct, un mecanism de „ceas elvețian” de desfășurare a examenelor de admitere, care a funcționat excepțional și care a continuat la același nivel de siguranță și sub coordonarea doamnei prof. univ. dr. Ionela Costică.

De asemenea, a contribuit la organizarea învățământului la distanță în București și în diferite centre din țară (Tulcea, Mediaș, Covasna, Deva, Buzău ș.a.), cu specializări diferite, în funcție de specificul zonei. A existat o preocupare atentă și permanentă atât pentru calitatea activității didactice, cât și pentru asigurarea resurselor materiale moderne, dotarea bibliotecilor din fiecare centru cu manuale, lucrări și reviste de specialitate.

Profesorul Paul Bran a avut-o ca sprijin moral permanent pe soția sa, prof. univ. dr. Florina Bran, specialist de excepție în domeniul economiei mediului, ecologiei, cu numeroase lucrări de referință, și dedicată necondiționat studenților și doctoranzilor săi.

Paul Bran a fost și rămâne un reper în învățământul superior economic, un specialist renumit în domeniul financiar-bancar, înscris în rândul creatorilor de școală economică.

A fost și rămâne OMUL PAUL BRAN, prezent în mintea și inima colegilor, a studenților, a tuturor colaboratorilor. Ce mulțumire mai mare putem avea când vedem că întreaga zestre profesională, științifică, managerială a fost o sursă de inspirație pentru conducerea actuală a prof. univ. dr. Nicolae Istudor, rector și a prof. univ. dr. Dumitru Miron, președinte al senatului, ridicând pe treaptă înaltă excelența academică a universității noastre.

Paul Bran de peste Vreme

Conf. univ. dr. Florina Mohanu
Director Comunicare
Academia de Studii Economice din București

„Nu cred că este un drum mai frumos,
decât managementul în mediul universitar.”¹

Decembrie 2003, în pragul vacanței de sărbători. Iarnă frumoasă în Piața Romană; în holul din fața Aulei Magna, parfumul unui falnic brad natural, înveșmântat în magia sfârșitului de an; în biroul domnului Rector o atmosferă plăcută, un brad mic cu o ghirlandă luminoasă prin el, pe măsuta rotundă, alături de el ceaiul mereu bun, pregătit de doamna Lavinia (Pădure); o stare de bine, împletită însă cu o anumită tristețe, mascată elegant, aceea care caracterizează finalul unui drum în care te-ai regăsit pe deplin, dar care trebuie să se încheie.

Anul 2004, peste numai câteva săptămâni, urma să aducă finalul mandatelor sale de Rector, de conducător, timp de 12 ani, al celor două Academii de Studii Economice, în ordine cronologică – patru ani la Chișinău, începând cu 1991, apoi opt ani la București, din 1996.

„Nu cred că este un drum mai frumos, decât managementul în mediul universitar. Este poate cel mai dur pentru un manager, dar în același timp este și cel mai provocator, în sensul că îți pune multe probleme și cere eforturi mai deosebite, dar e și cel mai rodnic mediu, în care poți să semeni ideile de management și, de ce nu?, ideile științifice ale profesiei.” – avea să-mi spună în timpul discuției noastre.

¹ Toate citatele din articol sunt selectate din interviul acordat de Rectorul Paul Bran Studioului TV al ASE în decembrie 2003.

Eram bucuroasă că fusese de acord să facem un interviu întrucâtva oficial, cum se cuvenea unei personalități ca dânsul, un concis bilanț public din biroul său de Rector, așa cum nu mai făcuse până atunci. Nu țin minte să fi fost răsfățat de televiziuni sau să caute dânsul să apară pe sticlă, să fie în lumina reflectoarelor. Privilegiul acesta de a vorbi în fața camerei video îl păstra exclusiv pentru universitatea sa.

Ne-a primit elegant, costum negru, cămașă albă, distins, jovial, deschis. Trata cu tot respectul momentul și pe noi, cameramanul Gheorghe Țurcan și cu mine, ajunsă cumva întâmplător în acest rol, la inițiativa dânsului, care aproape m-a „obligat”, prin anul 2000, să încep să fac interviuri pentru Studioul TV al universității. Am avut șansa de a-l cunoaște mai bine, de a lucra cu dânsul în calitatea mea de consilier, apoi de director al departamentului Campus Virtual și Televiziune, unde s-au făcut primele variante ale site-ului instituțional, de responsabil cu comunicarea al ASE. Au fost drumuri în viața mea, pe care dânsul le-a deschis pentru mine și mi le-a încredințat. Pe care mă aflu până astăzi, pentru că mi s-au potrivit.

Cum era Domnul Paul Bran? Cei care l-am cunoscut și lucrat cu dânsul suntem tot mai puțini, de aceea e bine că-l aducem aproape, aici, fiecare în felul său, prin acest volum, către cei ce vor urma. Timpul este necruțător și șterge amintiri. Lucrurile care îmi vin cel mai repede în minte despre dânsul ar fi că era o prezență armonioasă, un om politicos, echilibrat, cu o minte ascuțită, neostentativ prin nimic, modest, cu un umor fin care, când era cazul, era și tăios. Cu o bucurie și spontaneitate de copil în gesturi și privire, când ceva îi plăcea: fie că era vorba de CD-ul mic, cât o carte de vizită (un format total nou în urmă cu peste 20 de ani), pe care fusese imprimată lucrarea sa *Economica valorii*, din care am primit și eu unul; sau despre toca prea mică, pregătită pentru Președintele țării, atunci când i-a fost conferit titlul de Doctor Honoris Causa și a trebuit să îmbrace ținuta de ceremonie; sau despre incubatorul de afaceri de la Giurgiu, un proiect a cărui lansare a fost o noutate și un eveniment pentru România; sau despre Centrul de învățământ deschis la distanță din Tulcea, unde am asistat odată la un curs ținut de dânsul; sau despre Topologul natal,

aflat undeva în drumul spre Tulcea; sau despre lanurile de floarea-soarelui, pentru care a cerut directorului Stanciu să oprească mașina pentru a le privi în lumina apusului soarelui, deși era foarte obosit în acea zi de toamnă de chihlimbar; sau despre încercările noastre, de pionierat, de a face, cum și cât ne pricepeam, sau intuiam noi, cei de la departamentul Campusul Virtual, primele forme ale site-ului ASE, ceva ce azi pare normal, dar care atunci, la începutul anilor 2000, constituia o premieră pentru mediul universitar național. Venea în biroul nostru de la etajul doi, unde acum este sediul Fundației ASE, și pe colile mari de hârtie, pe care încercam să desenăm structura site-ului, discutam ore întregi și ne încuraja, nerăbdător să reușim. Râdea împreună cu noi de toate încercăturile de structurare a informației, care apăreau inerent, sau de combinațiile de culori, uneori într-o nedorită variantă tip „sorcovă”, și altele. Niciodată a mustrare, mereu a susținere.

De unde își lua energia? Inspirația? Puterea de a lua cele mai bune decizii? „Comoara cea mai deosebită se află în noi. Oricâte imagini ai avea despre vedete, fanii lor, despre persoane în care să crezi, poate chiar modele, dacă nu pornești de la o încredere în tine, suficient de bună, stabilă, dar și în dezvoltare, nici imaginea vreunei personalități, a unei realizări a altcuiva nu o poți folosi ca argument să mergi mai departe.”

Îmi amintesc, s-a întâmplat de câteva ori să îl însoțesc pe șantierul clădirii noi din strada Mihail Moxa, la sfârșitul programului de la birou, să privesc, cu teamă, cum urca scările muncitorilor în căldura verii; sigur, nu îi era simplu acel efort fizic. Dar ce încântare și câtă pasiune și entuziasm punea în observarea progresului și în bucuria perspectivei de a inaugura la timp clădirea! Cu câtă plăcere am muncit toți acolo, am mutat bănci, am aranjat interioare, pe ultima sută de metri, totul ca să fie gata la început de an universitar această clădire circulară, bleu, cu aspect luminos, care astăzi îi poartă binemeritat numele, de pe acoperișul căreia am realizat odată o discuție filmată și de unde ne-a arătat, mândru, cum se văd direct Piața Romană și Palatul ASE.

- Care ar fi cheia rezolvării celor mai pline de provocare, sau complicate, probleme? Ce este necesar, ca să izbutești să construiești clădiri, spații noi, să extinzi o universitate cu centre prin țară?
- Este nevoie de tenacitate, poate diabolică, astfel încât, în condițiile în care poate toată atmosfera, și socială, și politică, este, cum se zice la fotbal, de temporizare, cu argumente tip „mai stați, mai așteptați”, noi totuși am făcut. Poate să fie și o înclinație așa, mai ieșită pe contrasens, și care vine dintr-o idee, pe care o am mai de demult, s-a format, și anume am constatat că trăirea unui om se prelungește, sau devine mai bogată, dacă face ceva; de asemenea, am constatat că a construi nu are numai un efect cantitativ, ci este și un efect de trăire spirituală, de curaj de a trăi. Sigur că, dacă observi că cineva face, că se construiesc, apar case, apar străzi, apar cărți, apar, știu eu, melodii noi, această creație intră în hrana noastră de zi cu zi și are efect pentru toată lumea. În condițiile în care atmosfera e apăsătoare și lipsită de mișcare asta de creație, pericolul de a stagna și, totodată, chiar de a pieri este foarte mare. Progresul în lume se face prin creație, chiar creația de bunuri, de idei, de acțiuni. Fiecare din noi are în creier un compartiment dedicat creației, care, sigur, și el trebuie cultivat, și nu temporizat, pentru că de rezultatul acestei creații beneficiază cam toată lumea – a spus cu o naturalitate a oamenilor pentru care este firesc să gândească amplu, *think big and outside the box*.

Îmi vin acum în minte imagini de la Căprăreț, Giurgiu, București, Palatul ASE, Palatul CEC, șantierul Moxa, Centrul de învățământ la distanță de la Tulcea, câteva ediții ale Târgului de carte de la Romexpo; sau sărbătorirea celei de-a 90 aniversări a înființării ASE, cu spectacolul festiv de la Opera Română, cu dineul oferit de Banca Națională a României, cu vizita unică pe care am avut privilegiul să o fac, mulțumită dânsului, în eleganta sală a Consiliului de Administrație și în biroul Guvernatorului BNR, distinsa noastră gazdă; examene de admitere; multe altele, locuri și evenimente de reținut pentru toată viața. Îi plăcea să facem mici reportaje filmate, avea o lejeritate surprinzătoare în fața camerei video, o cursivitate a expunerii

și a comunicării dincolo de ecran. Dânsul mi-a dat încredere în mine, numindu-mă purtător de cuvânt al ASE, ceea ce am continuat să fac, iată, de mai bine de două decenii.

Studioul TV era un proiect la care a ținut, inițiat de dânsul și alimentat cu ideile și energia și dorința sa de a-l face să existe, inclusiv pentru realizarea suportului video de cursuri pentru învățământul la distanță. Era plin de idei novatoare. În 2000 multe din aceste proiecte țineau de utopie. Nici acum, când scriem acest volum de amintiri, nu sunt toate la îndemâna oricărei universități. Da, avea multe idei care depășeau vremurile; numai așa putem vorbi astăzi despre renașterea academică sub conducerea dânsului; a crezut în rolul special al școlii în societate și, implicit, în necesitatea unor abordări speciale.

- Ce este școala? Ce rol are ea în societatea actuală? I-am întrebat.
- Prin definiție, școala este o utopie. Poate vă pare anormal să spun așa; dar este o utopie necesară. Pentru că ea face lucruri peste ceea ce întâlnești în practică. Poate că face mai mult și din cauză că practica este foarte diversă și omul întâlnește doar segmente, când intră în practica respectivă, dar și pentru că realizează un lucru absolut necesar pentru a te descurca în practică: face un rodaj, dacă pot să folosesc un termen din domeniul automobilistic, un rodaj extraordinar al creierului. Îți spui: Doamne, de ce trebuia să fac eu atâta matematică? cu trenuri care pleacă și nu-știu-unde se întâlnesc sau fel de fel de triumphiuri? Acestea, toate, au realizat pregătirea conexiunilor în creier. Un creier pregătit special de matematică te va ajuta, cum spun eu, să te aperi chiar de un accident, să fii mai dinamic, să observi, să prevezi, pentru că acest mecanism atât de complex al omului, și el, ca și un mușchi, dacă nu-l utilizezi, nu-l folosești zilnic, el se atrofiază. Școala ne pregătește cel mai important stomac al omului, care este creierul, prin care noi consumăm o mare parte din valoarea care vine dinspre noi, prin informații. Fără acest creier, pregătit prin școală și într-o gamă foarte largă de probleme, și de teorie, și de diversitate, nu am putea prelua acea bogăție, acea valoare care stă în spatele unei informații, pentru că nu am ști să o consumăm și să o transformăm

într-un comportament. Ei, pentru acest lucru merită să băgăm foarte mulți bani în această utopie, care se numește școala. Nici noi n-am avut bani și nici acum nu avem suficienți, dar am constatat că, dacă începi ceva, până la urmă se realizează.

Una dintre cele mai importante activități, cea mai importantă, de fapt, pentru universitate, dar și pentru mine, întrucât am participat la ea încă din anii '90 și îi știu bine dinamica și pulsul, era Admiterea. Aș vrea să aduc o parte a specificului ei aici, acum, (în 2023, în plină digitalizare a ei, în care „online” este cuvântul care predomină) ca pe fapte care devin deja parte a istoriei universității, greu de imaginat de către cei care astăzi constituie majoritatea membrilor comunității ASE. Să ne amintim că, pe vremea aceea, se dădeau examene scrise la câteva discipline, că se corectau manual, teză cu teză, miile de lucrări, că nimic nu era digitalizat. Să coborâm în timp și să ne imaginăm toate comisiile de redactare a subiectelor „sechestrare” în sala de lectură „Virgil Madgearu”, în plină vară, cu ventilatoare care să facă atmosfera mai suportabilă; toți lucram la mașini de scris, apoi cu foarfeca decupam subiectele dactilografiate și le combinam între ele, în numărul necesar de variante, prin lipire, apoi se xeroxau; pare preistorie, dar așa a fost; în timp, au apărut primele computere și un soft pe care omniprezenta Ionela (Costică), argintul viu sau spiridușul mereu atent, jovial și pregătit cu soluții al comisiei, îl folosea pentru mixarea variantelor. Se lucra probabil vreo lună, era complicat, era presiune, miza era foarte mare, logistica era simplistă. Dânsul era Inima admiterii, mereu calm, foarte atent la tot ce se întâmpla, cu multă încredere în noi; nici nu ziceai că vine la 6 dimineața în universitate și pleacă înapoi târziu în noapte; nu mai era chiar la prima tinerețe și, totuși, nu îl țin minte vreodată nepoliticos, ursuz, transferând presiune și oboseală către noi. Era calm și inspira senzația că totul este și va fi bine. Și găsea timp și pentru a se îngriji de noi, cei din echipa sa. Cei mai gustoși și „veseli” pepeni i-am mâncat la comun, echipa de admitere, în bucătăria de lângă Rectorat, în perioadele de Admitere; aduceam fiecare, pe rând, câte ceva bun, dar cel mai des o făcea dânsul. Niciodată nu uita să asigure un minim de confort

oamenilor cu care lucra, o grijă pe care o simțeam aproape părintească. Îi plăceau oamenii. Era în ASE „acasă”. Sala aceasta „Madgearu” și procesul de admitere mi-au dat însă și cea mai mare durere a colaborării de peste 5 ani cu dânsul: s-a prăbușit totul peste noi, comisia de subiecte 2006, când, în 26 iulie, în plină perioadă de examene, în loc să deschidă ușa și să se întoarcă din clădirea „Eminescu”, unde plecase pentru o jumătate de oră să discute cu cineva din mass-media, a sosit vestea incredibilă, ca un fulger care a spart lumea în două, că s-a prăbușit pe pasarela construită de dânsul și că sufletul Dânsului s-a înălțat deasupra Palatului ASE, undeva către cer, pentru totdeauna, acolo de unde ne veghează mereu. Drumul s-a încheiat acolo.

– Dar de unde a început totul? Cum a ales să fie economist? De ce ASE? Trebuia să aflu cum a apărut piatra de bornă a kilometrului zero a acestui destin profesional.

– Cum am ajuns economist? Cred că dintr-o întâmplare, acum aș spune fericită. De ce? Pentru că eu am terminat liceul în perioada în care la facultate se intra în două trepte: în primul rând, cei cu dosar bun, care ocupau majoritatea locurilor, și apoi abia cei care aveau ceva la dosar... nu ei, ci părinții! Din aceste motive eu nu am mers spre zona unde aș fi vrut prima dată. Până la urmă, întrucât Academia de Studii Economice, sau Institutul de Științe Economice și Planificare, avea mai multe locuri la admitere și rămâneau și pentru treapta a doua, am ajuns la acest institut, acum universitate economică, care m-a format timp de patru ani și jumătate, chiar cinci, cu partea de practică. După absolvire am rămas în învățământ și am căutat să văd care sunt elementele de bază sau punctele tari ale profesiei de economist. Le-am aflat nu numai din cărți, ci și din alte activități pentru că, în paralel cu activitatea didactică, am reușit sau chiar am fost obligat să intru și în alte domenii, unde profesia de economist era necesară și, sigur, a avut chiar efecte bune. Astăzi, după atâția ani de profesare a meseriei de economist, pot spune că alegerea, chiar dacă n-am făcut-o eu 100%, a fost bună.

În finalul interviului, și al anului 2003, l-am invitat să adreseze câteva gânduri direct celor care îl vor asculta. Astfel, de peste ani, de peste Timp, de peste Vreme, noi, cei care suntem acum sau ne vom afla vreodată în slujba Academiei de Studii Economice din București, avem acest mesaj de la Rectorul, Profesorul, Omul PAUL BRAN, la care trebuie să medităm și pe care trebuie să-l simțim, așa cum Dânsul a făcut-o: până la dăruirea de sine, profesională și umană, pentru ca rostul nostru să fie deplin:

„Totdeauna, când te adresezi celor pe care vrei să-i impresionezi, sigur că vrei să spui un lucru deosebit, care lasă, așa, o parte și pentru sentiment, o parte și pentru minte. Eu aș vrea să fiu de data asta mai direct: aș vrea ca la sfârșitul lui 2004 fiecare să spună nu că sunt mai în vârstă cu un an, ci că sunt mai bogat cu un an de învățământ la Academia de Studii Economice.”

Mă înclin în fața memoriei Dumneavoastră, Domnule Rector Paul Bran, și vă mulțumesc pentru că m-ați ajutat să descopăr bucuria deplină a respectului, fidelității și devotamentului slujirii Universității din Piața Romană, ca un crez și o neașteptată împlinire de viață!

Interviu pentru Studioul TV al ASE, decembrie 2003

Împreună cu Ion Stancu, Târgul internațional de carte *Gaudeamus*

Împreună cu Liviu Bogdan Vlad, Târgul internațional de carte *Gaudeamus*

Împreună cu Viorel Lefter la o ceremonie DHC

Împreună cu echipa Biroului Senatului și Grigore Belostecinic

Împreună cu Viorel Lefter

Împreună cu Ion Gh. Roșca, Nicolae Dardac și Viorel Petrescu

Inspiratorul

Un rector promotor al modernismului și creator de școală nouă în domeniul economic

Prof. univ. dr. Pavel Năstase

Rector al Academiei de Studii Economice din București (2012-2016)

Am fost deosebit de onorat să-l cunosc pe domnul profesor Paul Bran în perioada celor două mandate de rector al ASE, 1996-2004, în calitatea mea de prodecan (1996-2000), și apoi decan (2000-2004) al Facultății de Contabilitate și Informatică de Gestiune (CIG). Astfel, am participat la majoritatea deciziilor importante care au fost inițiate de domnul Bran ca rector și președinte al Senatului universitar.

Începând cu anul universitar 1998-1999, domnul rector Paul Bran a fost un promotor și susținător al Învățământului Deschis la Distanță (IDD), care s-a bucurat de o largă audiență, mai ales în rândurile celor angajați. La început, această formă de organizare a fost implementată în cadrul centrului din București, iar ulterior, ca urmare a numărului mare de solicitări, s-a extins rapid la nivel național în 15 centre teritoriale: Alexandria, Buzău, Constanța, Deva, Slobozia, Slatina, Târgoviște, Tulcea, Piatra Neamț, Mediaș, Covasna, Predeal, Curtea de Argeș, Brăila și Sulina.

Pentru operaționalizarea centrelor teritoriale, domnul rector Bran a făcut eforturi considerabile privind amenajarea corespunzătoare a spațiilor de desfășurare a activităților didactice. În acest sens, a reușit să comunice și să explice autorităților locale care sunt avantajele acestei forme de organizare, obținând spațiile necesare activităților didactice specifice învățământului ID. În plus, a primit o serie de sponsorizări pentru renovarea și amenajarea acestor centre, fără a cheltui resursele financiare din ASE. S-a creat astfel o rețea națională

de centre teritoriale ID, care, în anul 2003, la sărbătorirea a 90 de ani de existență a universității noastre, avea peste 15000 de studenți înmatriculați la învățământul ID, care au adus venituri substanțiale în bugetul ASE.

Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiune a fost prezentă în majoritatea acestor centre teritoriale. Personal, m-am implicat alături de domnul rector Paul Bran la înființarea centrelor teritoriale din Predeal și Alexandria. În urma unor discuții privind oportunitatea deschiderii unui centru ID la Predeal, pe care le-am avut cu domnul profesor Ion Gh. Roșca de la Catedra de Informatică de Gestiune, am mers cu domnul rector Paul Bran la primarul din Predeal din acea perioadă, domnul Mihai Veștea, care a susținut ideea înființării acestui centru și ne-a acordat un spațiu la liceul din Predeal. În plus, domnul primar Veștea ne-a propus să încheiem un protocol de colaborare, prin care primăria să ofere în concesiune un teren lângă liceu, iar ASE să construiască acolo un centru modern de învățământ și cazare. Domnul rector Bran a fost de acord cu propunerea și, în scurt timp, a semnat protocolul, punând bazele construcției care astăzi se află în patrimoniul ASE.

Am fost împreună cu domnul rector Bran la Alexandria pentru înființarea centrului teritorial, unde autoritățile locale ne-au pus la dispoziție o cantină dezafectată. Printr-o sponsorizare de la BCR, obținută de domnul rector, și cu sprijinul autorităților locale, în câteva luni cantina a fost transformată în trei săli de curs, laboratoare și birouri pentru administrație. Astfel, Centrul teritorial Alexandria a devenit operațional, având în primul an de funcționare o singură specializare: Contabilitate și informatică de gestiune, la care s-au înscris peste 200 de studenți. Am dat aceste două exemple la care am participat direct alături de Domnia Sa, pentru a scoate în evidență faptul că, *fără implicarea sa directă*, nu ar fi fost posibilă organizarea cu succes a învățământului la distanță în ASE.

După cum este cunoscut, învățământul superior particular în România s-a dezvoltat preponderent în domeniul economic și juridic și a fost

organizat cu sprijinul cadrelor didactice din ASE, ceea ce a creat o concurență neloială. Mai mult, în primii ani de funcționare, când universitățile particulare nu erau acreditate, examenul de licență se susținea la ASE, care elibera și diplomele. Altfel spus, universitățile particulare încasau taxele de școlarizare, iar ASE era responsabil pentru finalizarea studiilor și eliberarea diplomelor. În acest context, consider că inițiativa domnului rector Paul Bran și decizia conducerii ASE din acea perioadă de a dezvolta învățământul ID a fost binevenită și benefică. Din păcate, după terminarea celui de-al doilea mandat de rector al domnului profesor Paul Bran, conducerea ulterioară a ASE a decis desființarea majorității centrelor ID, spre satisfacția învățământului particular.

Așa cum se știe, în fiecare an, Ministerul Educației Naționale (MEN), prin hotărârea de guvern (HG), publică în Monitorul Oficial nomenclatorul cu programele de studii universitare de licență, masterat și doctorat organizate de universități. Odată cu implementarea sistemului Bologna în România, în anul 2000, când tocmai pregătisem noile planuri de învățământ, am constatat că specializarea Contabilitate și informatică de gestiune nu mai apare și a fost înlocuită cu specializarea Contabilitate. În calitate de decan al facultății CIG, m-am adresat domnului rector Bran cu rugămintea să ne susțină pentru rezolvarea acestei probleme. Ca urmare a acestui demers, împreună cu domnul rector am fost în audiență la ministrul Educației din acea perioadă, domnul Andrei Marga, care a recunoscut greșeala și a inițiat o nouă HG cu articol unic, care să corecteze acea eroare. Cu sprijinul domnului rector Bran, în mai puțin de o lună de zile, am luat toate avizele de la celelalte ministere și, în ultima ședință a guvernului condus de domnul Mugur Isărescu, a fost aprobată acea HG.

În anul 2002, la solicitarea Guvernului României, domnul rector Paul Bran a făcut opt propuneri pentru ocuparea postului de director general al Institutului Național de Administrație (INA), printre care eram și eu nominalizat. Astfel, la îndemnul și cu susținerea domnului

rector Bran, am fost numit pe acest post, ceea ce mi-a influențat în mod semnificativ parcursul profesional.

Din cele câteva întâmplări mai importante pe care le-am petrecut alături de domnul rector Paul Bran, pot concluziona că a fost un rector care *s-a implicat direct și eficient* în luarea unor decizii importante pentru bunul mers al universității noastre.

Prin crearea Academiei de Studii Economice din Republica Moldova, prin implementarea sistemului Bologna în învățământul superior economic din România, precum și prin introducerea învățământului ID în ASE, domnul rector Paul Bran poate fi considerat, fără falsă modestie, *promotor al modernismului și creator de școală nouă în domeniul economic*.

Prin proiectele de investiții realizate în perioada celor două mandate de rector ale sale: pasajul „Paul Bran” și pasarela dintre clădirile „Ion N. Angelescu” și „Stanislav Cihoski”, pavilionul administrativ, precum și noua clădire pentru învățământ din strada Mihail Moxa, care îi poartă astăzi numele și căminul studentesc de pe aceeași stradă Moxa, domnul Paul Bran *a fost un rector constructor* care a contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea bazei materiale a ASE.

Dincolo de calitățile sale profesionale și manageriale, a fost un om corect, cinstit, modest, posesor al unui umor subtil și rafinat, care, prin calm și echilibru, a reușit să fie apreciat și respectat în tot ceea ce a făcut pentru ASE.

Despre rectorul Paul Bran

Dr. Doina Crișan Hăbean
Director economic (2000-2004)
Academia de Studii Economice din București

Viața a fost generoasă cu mine, din punct de vedere al oamenilor pe care mi i-a adus pe cale ca pe un dar, așa putea spune. În cazul acesta, nu o singură dată, ci de două ori. Domnul profesor Paul Bran predă „Relații economice internaționale” la Facultatea Finanțe-Contabilitate din cadrul Academiei de Studii Economice din București, iar în anul doi de studii m-am numărat printre norocoșii studenți care îl aveau profesor la această materie.

Și acum îmi amintesc tabla cu schema pe care dumnealui ne-a prezentat-o cu privire la bursa de valori, cauzele creșterii sau descreșterii valorii acțiunilor cotate la bursă. Un curs memorabil, dacă ne gândim că, în epoca comunistă, un profesor ne vorbea despre un subiect tabu.

A doua oară aveam să-l întâlnesc pe domnul profesor Paul Bran după douăzeci de ani de la terminarea facultății. Ne mutaserăm, în urma transferului soțului meu în interes de serviciu, la o firmă ce își avea sediul în București.

Am găsit întâmplător într-un ziar anunțul cu privire la organizarea concursului pentru ocuparea postului de contabil-șef la Academia de Studii Economice din București. Recunosc, orgoliul mi-a fost un pic măgulit gândindu-mă că așa putea fi contabilul-șef al instituției care mă formase pentru ocuparea acestei funcții. Absolvisem Facultatea de Finanțe-Contabilitate. De altfel, eram la acel moment directorul economic al unei societăți comerciale.

M-am înscris la concurs și l-am și câștigat. Nu știam ce salariu aveam să primesc, am aflat după concurs. Evident, am fost dezamăgită și am vrut să renunț. Directorul general de atunci, domnul Stanciu, mi-a spus că domnul rector vrea să mă cunoască. Știam cine este rector și m-am bucurat mult că aveam posibilitatea să-mi revăd un profesor drag. Cu mândrie, admirație și recunoștință i-am spus domnului rector că eu și soțul meu am fost studenții dumnealui. I-am mărturisit că îmi mai amintesc cu drag schema despre care am povestit deja. Am fost plăcut surprinsă că și după momentul în care aflase că îmi fusese profesor, modul de adresare a rămas același: doamna Crișan. Așa mi-a spus mereu de atunci.

M-a rugat să mă mai gândesc, să nu renunț la ocuparea postului. Mi-a spus că mă așteaptă în ziua următoare să vin împreună cu soțul meu. S-a amuzat când a aflat că sunt supărată că nu îmi pot cumpăra nici măcar un parfum bun cu salariul pe care mi-l oferea instituția.

Soțul meu a fost încântat să-l revadă pe domnul profesor. Mai mult, a venit cu carnetul de student să i-l arate mândru profesorului care îl notase cu 10 la examenul susținut în urmă cu 22 de ani.

A fost o întâlnire emoționantă pentru noi și, probabil, foarte plăcută pentru un profesor care își revedea foștii studenți realizați profesional și recunoscători școlii care îi formase.

Bazându-se și pe susținerea financiară a soțului meu, m-au convins să rămân. Nu am regretat nicio clipă, au fost momente frumoase, provocări și realizări profesionale de care sunt mândră.

M-am angajat la începutul lunii aprilie și trebuia predat bilanțul contabil trimestrial.

Academia de Studii Economice avea multe centre teritoriale de învățământ la distanță. Evidența contabilă era pe atunci manuală. Am fost siderată. Cum să centralizez manual toate aceste informații?

Aveam în calculatorul personal un program de evidență contabilă pentru societăți comerciale, am adăugat conturile contabile specifice

instituiției publice și am putut, astfel, să-l utilizez pentru obținerea câtorva situații. Un minim necesar măcar pentru realizarea computerizată a bilanțelor de verificare, centralizarea lor și apoi realizarea bilanțului contabil.

După depunerea bilanțului contabil, l-am invitat pe domnul rector la compartimentul contabilitate și i-am prezentat un singur document cumulativ pliat în mai multe falduri, care se desfăcea și se tot desfăcea de-a lungul unui birou. Nu a trebuit să spun ceva, a înțeles mesajul meu și a spus: „Da, ca la C.A.P. Vă rog să faceți necesarul de finanțare și modernizare a evidenței contabile”. A început marea modernizare. Ministerul Educației avea achiziționat un program contabil integrat pentru toate universitățile din țară, care se afla în testare la una dintre universități. Cu aprobarea domnului rector Paul Bran am solicitat implementarea cu prioritate la noi. Și așa Academia de Studii Economice din București a devenit prima universitate la care s-a implementat, s-a utilizat și s-a dezvoltat acel program. Era doar începutul.

Bursele studenților se plăteau în numerar la casierii, cozile erau mari, aveam mulți studenți. Numerarul, conform legii, trebuia ținut în casierii numai trei zile. Studenții uitau care sunt zilele de plată a burselor. După cele trei zile, cozile se mutau la serviciul financiar, pentru depunerea cererilor de readucere din bancă a burselor depuse ca neridicate. Era un „dans” continuu pe care nu voiam să-l mai văd. Trebuia schimbat modul de plată numerar cu cel bancar, prin carduri.

Din nou, ajutorul domnului rector a venit prompt. Pentru emiterea cardurilor pentru studenți era nevoie de aprobarea lor. Domnul rector a spus: „Nu-i întrebăm, sunt studenți la ASE, viitori economiști, trebuie să fie primii care vor utiliza instrumente de plată moderne”.

Am fost la BCR-ul din Piața Victoriei, explicând că am dori să facem operațiunile de încasări și plăți pentru studenți cu ajutorul cardurilor bancare. Dar nu oricum, voiam să existe un program simplu, un dialog între student și bancomat, să opteze studentul ce operațiune vrea să efectueze, plată de taxă de școlarizare, de restanțe,

de regie de cămin etc. Mi s-a răspuns că nu se poate realiza ce voiam noi. Din nou la domnul rector, „Ajutooor!”, ziceam cu toată convingerea și speranța că vom reuși.

A doua zi eram împreună cu domnul rector Paul Bran la sediul central al BCR. Să vă spun cum a fost întâmpinat domnul rector? A fost așteptat nu în holul băncii, nu la intrare, ci pe aleea care ducea la bancă! Un semn de prețuire a unui oaspete deosebit. Inutil să spun că tot ce am solicitat s-a putut realiza...

Toți studenții ASE au devenit în scurt timp posesori de carduri bancare. Puteam plăti bursele studenților în sistem electronic și puteam încasa de la studenți taxele de școlarizare, de regie de cămin, de restanțe etc. O nouă victorie în modernizarea evidenței contabile.

A venit Admiterea... Proces complex, multă muncă, organizare, proceduri de lucru de elaborat, de aplicat și respectat, responsabilitate, seriozitate, disciplină. Fiecare angajat al universității era angrenat în procesul admiterii, fiecare rotiță ajuta la funcționarea perfectă a întregului proces.

Încasarea taxei de admitere se făcea în numerar, prin casierii. La fel și prima taxă de școlarizare pentru studenții admiși cu taxă, pentru confirmarea locului ocupat.

Nepoțica mea, concurentă în anul acela, a ocupat un loc la învățământul cu taxă. Fratele meu m-a rugat să-i plătesc taxa. Am plătit-o, am luat chitanța, exemplarul meu, am pus-o în poșetă și am plecat la Paris, în vacanță. Pentru mine procesul era încheiat. Neexistând un program electronic de urmărire a încasărilor, ar fi trebuit să duc exemplarul meu la secretariatul facultății, demonstrând astfel că s-a efectuat plata și s-a confirmat ocuparea postului. Eu nu am gândit așa, am făcut plata, mi-am luat exemplarul chitanței și mi-am zis că se va urmări evidența contabilă. Rezultatul: nepoțica nu apărea pe lista studenților admiși. Situația s-a rezolvat, dar era un proces care nu așa trebuia să funcționeze.

Din nou, domnul rector Paul Bran a inițiat acțiunea realizării unui sistem electronic de urmărire nominală a încasării taxelor. „De ce facem programul?”, a zis uitându-se zâmbind la mine. „Din pricină de poșetă...”.

Multe alte investiții au fost realizate. Când m-am angajat în ASE, procesul de consolidare, dezvoltare, modernizare și transformare a imobilului din strada Nikos Beloianis (actuala Take Ionescu), cândva cămin studentesc, aproape se încheiase. A fost o lucrare mare, o realizare remarcabilă. Pentru că făcusem ultimele plăți și pentru că știam clădirea din vremea studenției mele, mi-am dorit să o văd așa cum fusese transformată în spațiu de învățământ. Șocul a fost imens. Am regăsit o clădire impozantă, foarte frumoasă, repusă în valoare. La intrare, în holul principal, era o oglindă mare, pe care o știam din vizitele la cămin și în care nu ratasem ocazia să îmi arunc măcar pe furiș o privire. Cum am intrat, am remarcat oglinda și am exclamat încântată: „Ce frumos, ați păstrat până și oglinda!” Domnul rector a zâmbit și a spus: „Dacă ați ști cât a costat oglinda asta...” Fiind vorba de o clădire înscrisă pe lista monumentelor, am fost obligați să o readucem la starea în care era cândva, oglindă venețiană cu ramă.

Multe, multe se pot spune despre rectorul, profesorul, omul Paul Bran. Un intelectual distins, un om calm, cu simțul umorului, de la care am învățat cum să fii un Lider, nu un Șef, cum să îți respecti și să îți ascuți colaboratorii, cum să nu renunți atunci când vrei cu adevărat să realizezi ceva.

Mulțumim, Domnule Rector, acolo unde sunteți, peste alte lumi!

Domnul profesor Paul Bran – un model de urmat și un coleg de excepție

Prof. univ. dr. Vasile Dedu
Prodecan al Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci
și Burse de Valori (1994-2002)
Academia de Studii Economice din București

Mă bucur că am avut onorantul privilegiu de a-l fi cunoscut pe domnul profesor Paul Bran încă din anii studenției, mai precis din anul III de facultate, la disciplina Finanțele unităților economice, și, ulterior, de a continua colaborarea cu Domnia Sa la Catedra de Finanțe din cadrul Academiei de Studii Economice din București.

În calitate de coleg mai tânăr al Domniei Sale, domnul profesor mi-a oferit șansa de a participa la elaborarea unor cursuri pe care le-a coordonat.

Încă de la începutul colaborării am remarcat stilul său captivant, logic și clar, maniera de prezentare a problematicii suscitând atenția și un deosebit interes din partea auditorului.

Se cuvine să menționez că, în toată această perioadă, colaborarea cu domnul profesor s-a dovedit a fi una remarcabil de fructuoasă și benefică. Devotat profesiei, cu o pregătire de excepție și cu alese calități de coordonare și organizare, domnul profesor Paul Bran a atras stima și aprecierea tuturor colaboratorilor săi, printre care sunt onorat a mă număra ca un constant admirator al Domniei Sale.

Cu un impresionant simț al onestității și al respectului față de semenii săi, domnul profesor a imprimat un stil de lucru dinamic, competitiv și eficient.

Calități predominante ale personalității Domniei Sale, în plus față de cele amintite deja, apreciez a fi: corectitudinea, dăruirea profesională, precum și sociabilitatea.

Domnul profesor Paul Bran a manifestat înțelegere și deschidere față de generațiile de studenți și mai tinerii colegi pe care i-a școlit și format cu har și dar profesional.

O latură importantă a activității sale profesionale o constituie participarea activă, prin comunicări și intervenții la numeroase manifestări internaționale – colocvii și simpozioane –, în cadrul cărora au fost abordate probleme financiare, contribuind la creșterea prestigiului instituțiilor de învățământ superior pe care le-a coordonat și, implicit, la promovarea intereselor României în lume.

Doresc să relievez că ceea ce m-a impresionat în mod deosebit la domnul profesor Paul Bran, pe lângă admirabila sa carieră profesională, a fost stabilitatea structurală a caracterului său uman, rămânând pentru mine un model de conduită etică și profesională, un reper reconfortant.

Cu o putere de muncă, de adaptare și de sinteză rar întâlnite, profesorul Paul Bran a răspuns la cel mai înalt nivel exigențelor pe care le implicau funcțiile de răspundere pe care le-a îndeplinit.

A fost unul dintre cei mai străluciți dascăli pe care școala românească i-a avut în perioada postbelică, un dascăl dublat de un cercetător, un om de reflecție dublat de un om de acțiune.

Personalitatea complexă a profesorului Paul Bran, recunoscută în comunitatea academică, purtând amprenta inteligenței, modestiei și erudiției, a impus întotdeauna respectul nostru.

Pentru mine, atât din punct de vedere profesional, cât și moral, a fost o șansă deosebită să îl am pe profesorul Paul Bran dascăl, coleg de catedră și, în final, să-i pot fi colaborator.

Domnul profesor a fost alături de colegi cu empatie și deschidere față de situațiile de viață, cu verticalitate și morală creștină, dar și cu

flexibilitatea înțelegerii vremurilor și a evenimentelor fiecăruia dintre noi, fără predispoziția de a cataloga sau a judeca.

De la explicarea unor concepte și tehnici financiare complexe, într-o manieră simplificată, pe înțelesul tuturor, și până la mobilizarea, sfătuirea și însuflețirea exemplară a studenților, a știut și a transmis cu multă dragoste măsura și rostul dascălului.

În încheiere, doresc să relievez calitățile excepționale ale profesorului Paul Bran în funcția de rector al Academiei de Studii Economice din București.

Totodată, domnul profesor poate fi considerat constructorul școlii de relații valutare-financiare internaționale. În acest context, consider oportun să amintesc câteva dintre valoroasele sale lucrări: *Fascinația valorii* (Editura Enciclopedică, București, 1992), *Finanțele întreprinderii* (Logos, Chișinău, 1995), *Finanțele întreprinderii. Gestionarea fenomenului microfinanciar* (Editura Economică, București, 1997), *Relații financiare și monetare internaționale* (Editura Economică, București, 1999), precum și *Economia valorii* (Editura ASE, București, 2002).

De remarcat este faptul că reușita Domniei Sale se datorează unui efort susținut de studiu de aprofundare, de analiză și așezare a ideilor într-o compoziție bine structurată.

Profesorul Paul Bran și-a trăit viața în echilibru și armonie, rămânând un reper incontestabil pentru generațiile prezente și viitoare.

O urmă iubitoare, Omul-Profesor Paul Bran

Prof. univ. dr. Constantin Popescu

Prof. univ. dr. Alexandru Tașnadi

Facultatea de Economie Teoretică și Aplicată
Academia de Studii Economice din București

Două „amprente vorbitoare”, Costică Popescu și Sandu Tașnadi, au onoarea de a dialoga despre o „urmă iubitoare”, profesorul univ. dr. Paul Bran, care a lăsat pe pământul nostru strămoșesc o școală superioară economică la Chișinău, Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM), botezată după chipul și asemănarea surorii sale mai mari din București.

Sandu: Știm, dragă Costică, din discuțiile noastre despre oamenii iubitori de Oameni, de Adevăr și Frumos, de Naturalitate și Dăinuire, că ai găsit pentru aceștia un nume de înțelept: **Homo Ecolonomicus**.

Costică: Așa este, dragă Sandule! Pe oamenii iubitori de Oameni și Adevăr, de Naturalitate și Frumos i-am integrat într-un concept al dăinuirii prin ceea ce au lăsat după ei întru îmbogățirea Pomului Vieții, ca prețuire pentru zestrea străbunilor și ca înțelepciune pentru visul din speranță, sub forma „undelor spiritului” ce leagă energiile românești din București și Chișinău.

Sandu: Să spunem celor care vor citi aceste gânduri scrise că, pentru noi, românii din București și Chișinău, Paul Bran este Omul-Profesor ce și-a lăsat o urmă iubitoare pentru educația economică viitoare a fraților noștri de neam și limbă ce trăiesc astăzi în Republica Moldova, sub denumirea de Academia de Studii Economice din Moldova.

Costică: Experiența Omului-Profesor Paul Bran, trăită în calitate de rector al Academiei de Studii Economice din București, a devenit un

proces de înțelegere a necesității de a înfrăți această Academie de Înalte Studii Comerciale și Industriale, cum a botezat-o ctitorul său acum 110 ani, Nicolae Xenopol, cu o soră spirituală de același neam, ce vorbește aceeași limbă română, ce aparține aceleiași patrii, vremelnic separate de circumstanțele vremii în două țări: România și Moldova.

Sandu: Da, Costică! O idee-sămânță care a izvorât din mintea, inima și sufletul Omului-Profesor Paul Bran, ce a încolțit și rodit tocmai în solul-fertil al aceluiași neam iubitor de oameni și adevăr, ce au aceleași amintiri și speranțe, aceleași valori ce le determină țeluri comune, comportamentul de a trăi împreună, în armonie și dăinuire, prin înfrățire și iubire.

Costică: Astăzi, când îl prețuim pe Omul-Profesor Paul Bran, convingerea mea este că acesta merită să fie considerat un Homo Ecolonomicus, așa cum i-am încadrat în acest concept spiritual și pe Einstein, Brâncuși, Tolstoi, Viktor Frankl, Papa Francisc etc., adică oamenii iubitori de Oameni și Adevăr, de Naturalitate și Frumos, urme iubitoare ce au lăsat idei și fapte nemuritoare.

Sandu: Din perspectiva psihologiei consonantiste pe care ne-a lăsat-o moștenire medicul român Ștefan Odobleja, putem să afirmăm că avem în realitatea noastră spirituală două suflete ce au înțeles la timpul potrivit că e nevoie de o Școală de Înalte Studii Economice, una la București și alta la Chișinău. Să lași în urma ta o Școală Economică Superioară pentru învățatură, în cazul nostru spre înțelegerea vieții economice ca parte organică a vieții sociale și împreună a întregului viu natural comun, arată că avem și în Omul-Profesor Paul Bran un înțelept cu o gândire filosofică integratoare, creativă, coerentă și constructivă, pusă în slujba celui mai profund proces social-spiritual: educația în iubire și înțelegere înaltă a vieții ca existență în relație.

Costică: Lucrarea sa, *Economica valorii*, apărută în mai multe ediții, pune în lumea cunoașterii științifice economice, și nu numai, ideea unei noi paradigme în știința economică pe care noi o numim astăzi *Ecolonomie*, ca învățatură pentru înțelegerea sănătății vieții economice, parte organică a vieții sociale și împreună a sănătății

întregului viu natural, asigurat de planeta Pământ, ce ne găzduiește existența și ne cere să ne adaptăm aspirațiile și țelurile la circumstanțele inevitabile pe care le impune universul său cosmic guvernat de Soare, concretizate în: incertitudine, limitare relativă a mijloacelor disponibile, scurttimea vieții individului uman, coexistența și succesiunea generațiilor umane.

Sandu: Din aceste circumstanțe inevitabile s-a născut prima formă de înțelegere umană sub denumirea ei naturală de *Simțire*, urmată apoi de invenția societății omenești numită *Educație* – ca proces de transformare interioară, de schimbare în bine nu numai pentru mine, ci și pentru tine, ce s-au unit într-o *Cunoaștere științifică* caută noi și noi adevăruri ale lumii cosmice în care trăim, sub cupola *Credinței în certitudinea speranței*, în Omul viu și conștient, iubitor de Oameni și Adevăr, de Naturalitate și Frumos.

Costică: Așa este, dragă Sandule! Din aceste circumstanțe inevitabile s-a născut și Omul-Profesor, Omul-Cercetător Paul Bran, care nu numai că a înțeles rolul și rostul educației economice, dar a și căutat ca aceste sensuri să fie puse în slujba neamului nostru prin acei oameni care caută, găsesc și nu se opresc, cum îi numea Mihai Eminescu. Un astfel de Om era și creativul, perseverentul și curajosul profesor Paul Bran. Să ne amintim, dragul meu, de vremea lui Valeriu Muravschi (primul premier al Moldovei independente, 1991-1992), care a constituit o echipă ad-hoc pentru demararea reformelor țării. Din aceasta făcea parte și prietenul nostru economist, care a avut o contribuție directă la introducerea leului ca monedă națională, intrată în schimburile valutare internaționale.

Sandu: Așa după cum îl știm, Omul-Înțelept Paul Bran se bucura întotdeauna când ideile-sămânță roditoare găsesc solul-spiritual fertil, nu numai să rodească, ci și să se răspândească la generațiile ce vin, ca discipoli care folosesc și educația ecologică pentru sănătatea vieții umane, a vieții de familie și comunității, a vieții sociale și economice, în armonie cu exigențele lumii ecologice cu care coexistăm. Din scrierile unui spirit religios, iubitor de neam, din părțile

Maramureșului și Sătmăruului, reținem: „... o soție înțeleaptă lângă un suflet mare, o soție potrivită lângă omul cu chemare este cel mai mare dar de la Dumnezeu”. Acest dar este profesoara Florina Bran.

Costică: E minunat ce spui, dragă Sandule, despre Omul de Bun Simț Paul Bran care, de acolo de Sus, se bucură când vede discipoli care continuă să caute și nu se opresc, punând ideile lor sămânță în slujba vieții și sănătății ei sociale, ca trăirea noastră împreună, în fraternitate și bună vecinătate, în credință și bună conștiință.

Sandu: Avem, dragi prieteni, în Omul-Integrator Paul Bran o personalitate armonioasă ce a dovedit în acte și fapte de comportament intelectual, spiritual-moral și social, că știe să anticipeze tendințele dominante de Sens sau de Contrasens, văzând în educația în iubire și înțelegere integrală a existenței noastre în relație, Calea Transformării din interiorul ființei umane spre exteriorul acesteia prin intermediul: *Dragostei, Dreptății, Demnității, Decenței și Dumnezeirii*, așa cum ne-a lăsat-o moștenire și Confucius.

Costică: Sandule, pe zi ce trece timpul coexistenței și succesiunii noastre ca generații umane pe acest pământ românesc, ne dăm seama ce echilibru sănătos îi guverna viața Omului-Profesor Paul Bran atât din perspectiva armoniei interioare – ca înțelegere și voință –, cât și în numele armoniei exterioare – ca înțelepciune și dragoste de neam, limbă și patrie, aflată între Cer și Pământul hărăzit pentru trăirea împreună.

Sandu: Acest echilibru sănătos, realizat prin Acordare, Coerență și Rezonanță a celor două armonii: interioară și exterioară, ce îi definesc personalitatea Omului-Înțelept Paul Bran, ne pune în lumina Sensului și Rostului cele patru atribute ale întregului său viu uman: înțelegerea și voința, înțelepciunea și credința, ce s-au armonizat pas cu pas începând cu cei șapte ani de acasă, cu familia pe care a iubit-o, cu școala pe care a prețuit-o, cu profesia pe care a îndrăgit-o, mărturie fiind actele și faptele sale de Om cu Bun Simț, ce a văzut în libertatea de a fi responsabilitatea de a gândi curajos, critic, coerent și constructiv.

Costică: Dragi prieteni, viața noastră, ca trăire în relație, începe cu primul pas, când mama iubitoare ne îndeamnă la plimbare; se continuă cu toți pașii pe care îi facem, străduindu-ne să înțelegem ce se întâmplă și de ce, spre a lăsa urme iubitoare în Pomul Vieții călăuzitoare. Din acesta ne hrănim tranziția noastră cu noi cunoștințe și frumuseți, cu noi idealuri sănătoase, care să asigure Pacea cea Bună atât de necesară solului fertil-natural-spiritual, cu care să rodească ideile-sămânță ce izvorăsc ca apa de sub stâncă, din oamenii iubitori de Oameni și Adevăr, de Naturalitate și Frumos din care face parte organică și prietenul nostru drag, prof. univ. dr. Paul Bran, ctitorul de suflet al Academiei de Studii Economice a Moldovei.

Și acum, dragii noștri cititori, să încheiem acest dialog al nostru cu înțeleptele cuvinte găzduite de cartea sa de căpătâi, *Economica valorii*: „...acolo unde, pe masa de lucru a Guvernului, alături de Constituție, nu stă și *economics*-ul (ecolonomia – s.n.), trenul societății va consuma aburul mai mult pe sirenă decât pentru deplasarea spre un viitor rezonabil”; „O teorie economică care nu mai are valențe libere, care nu ne îndrumă corect pasul următor al evoluției noastre, cu siguranță că va naște monștri.”

Sandu: Într-adevăr, Costică, ecoul cuvintelor sale are interacțiuni puternice și în lumea interdependențelor de azi. Este greu să spunem în gânduri-scrise în ce a excelat prietenul nostru, Paul Bran. Întâlnindu-l pretutindeni, chiar și la Satu Mare, răzbătea dinspre el mereu un zâmbet, un sfat sau o cugetare bună. S-a luptat și a reușit să scurteze calea dintre clădirile Academiei printr-un celebru culoar, „Pasul Bran”! De câte ori îl străbatem, „memoria inimii” – recunoștința –, ne șoptește doar trei cuvinte: „Mergi mai departe, prietene”! Iar noi, Costică și Sandu, bucurându-ne și ascultându-l, îi oferim Maestrului cea mai simplă formă de *Recunoștință*!

În amintirea Profesorului Paul Bran

(14.08.2009)

*Conf. univ. dr. Alexandra Tkacenko**
Universitatea de Stat din Chișinău

Dacă bătrânul Univers
Dintr-o-a lui supărare
Ar scoate într-o bună zi
Pământul de vânzare

Chiar dacă jocul cel urât
Acei patru de șase
Și l-au făcut de l-au răpit
Luându-l de acasă.

Să-și promoveze alte legi
În alte noi sisteme,
Eu cred că steaua lui oricum
Ar răsări în vreme.

Nimic de fapt nu s-a schimbat,
Lumina lui n-apune
Prin totul ce El a lăsat
La muritori, la lume.

Căci are o menire ea,
Fiind de fapt divină,
Nu într-un singur Univers
De-a răspândi lumină.

A fost un munte, un vulcan
De-o-nțelepciune mare,
La care Prutu-n nici un caz
Nu a-nsemnat hotare.

Izvorul ei neasemuit
Se află-n chipul care
Profesor Bran El s-a numit
În viață ca atare.

E cert că ne lipsește mult
Cugetul lui, gândirea,
Noi cu regret spre cer privim,
Păstrându-i amintirea.

* Studii de doctorat la Academia de Studii Economice din București, România, Facultatea de Cibernetică, Statistică și Informatică Economică (1991-1994). S-a numărat printre primii zece bursieri moldoveni ai statului român, mulțumită susținerii profesorului Paul Bran, consilierul pentru reforme economice al primului ministru Petre Roman.

Omagiu adus marilor personalități ale neamului românesc: prof. univ. dr. Paul Bran, făuritor de școală superioară economică la răscrucea schimbărilor politice și de sistem economic în România

Prof. univ. dr. habil. Ioan Gâf-Deac
Universitatea din Petroșani

Către noua știință economică în învățământul superior din România: trecerea la economia de piață

Știința economică în România are o lungă și bogată tradiție, cu contribuții semnificative la dezvoltarea și înțelegerea fenomenelor economice din țară. În urma influențelor și evoluțiilor din economia mondială contemporană, precum și a schimbărilor politice și sociale din România, domeniul economic a cunoscut transformări și ajustări pe parcursul istoriei recente.

Instituțiile de învățământ superior din România oferă programe de studiu în domeniul economiei, acoperind o gamă largă de discipline, precum economia politică, macroeconomia, microeconomia, finanțele, managementul, marketingul ș.a. Absolvenții acestor programe contribuie la diversitatea și competența forței de muncă în domeniul economic.

În România există, de asemenea, numeroase instituții de cercetare economică, precum institute de cercetare, centre de studii și organizații profesionale. Aceste entități se implică în cercetare și analiză economică furnizând date, informații și recomandări pentru elaborarea politicilor economice și a strategiilor de dezvoltare.

În ultimele decenii, țara noastră făcut progrese semnificative în procesul de integrare europeană și în alinierea la standardele și practicile economice internaționale. Aderarea la Uniunea Europeană în 2007 a impus ajustări și reforme în domeniul economic, iar aceste eforturi continuă și astăzi.

Există, de asemenea, cercetători români în domeniul economic care contribuie la literatura academică internațională și sunt activi la conferințe și evenimente internaționale. Aceștia aduc contribuții la dezvoltarea teoriilor economice, la studierea specificităților economiei românești și la înțelegerea proceselor economice globale.

Toate acestea se înfăptuiesc prin Oameni, cu Oameni, personalități care au marcat și influențează comportamentul economic național și internațional.

Istoria economică recentă are la loc de cinste nume ilustre, precum cel al prof. univ. dr. Paul Bran, rector al Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM) în perioada 1991-1994 și rector al Academiei de Studii Economice din București între anii 1996 și 2004.

A fost unul dintre profesorii universitari notabili în familia „făuritorilor de universitate”. A fost un educator și reformator cunoscut pentru contribuțiile sale semnificative în dezvoltarea sistemului de învățământ superior economic din România și din Republica Moldova.

A susținut ideea că universitățile, în general, și Academia de Studii Economice, în special, ar trebui să se concentreze pe educația bazată pe cercetare și să ofere un mediu propice pentru dezvoltarea cunoștințelor și inovației.

Prin eforturile sale, profesorul rector Paul Bran a contribuit la stabilirea unor standarde mai ridicate în învățământul superior economic și a ajutat la remodelarea sistemului universitar național, care s-a focalizat pe crearea de programe academice solide.

Astăzi ne unim într-un angajament solemn: acela de a onora memoria Profesorului Rector prin continuarea învățaturii și a excelenței pe care le-a promovat în domeniu. Îl onorăm pentru umanismul, dăruirea și pentru profesionalismul său remarcabil.

El a fost un etalon al muncii depuse în mod conștiincios, al responsabilității și al eticii profesionale în învățământul superior economic din contemporaneitate.

Ne amintim cu recunoștință de angajamentul său față de studenți și de educație, iar noile generații de tineri studioși au motivație să devină profesioniști dedicați și modele autentice de succes în conducerea social-economică națională și în plan global.

Despre profesorul doctor Rector Paul Bran

A fost șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice în guvernul postrevoluționar din România după 1989, consilier al primului-ministru în domeniu.

În mod efectiv, prof. univ. dr. Paul Bran rămâne în istoria economică a României drept cel care a coordonat realizarea primelor legi cu caracter economic și financiar-monetar de piață și a primelor instituții financiare, monetare, economice specifice economiei de piață.

Este un pionier în România în privința lansării conceptului de model de societate informațională.

Odată ce profesorul Paul Bran a contribuit la elaborarea primului program operativ de reformă al Guvernului României (1991), s-a alăturat specialiștilor la conturarea programului de reformă al Guvernului Republicii Moldova (1992), la conceperea programului de privatizare a economiei pe principiile economiei libere, concurențiale, de piață, la introducerea monedei naționale în Republica Moldova în 1993, precum și la alte aliniamente de reforme și transformări societale, economice. Deci, putem spune că personalitatea sa a dovedit o fericită combinație între abilități și competențe teoretice și practice la nivel academic superior în plan internațional, transfrontalier, incluzând țara-soră Republica Moldova.

Între 1991-1994 profesorul Paul Bran a înființat și consolidat prima instituție de învățământ economic superior în Republica Moldova, Academia de Studii Economice a Moldovei (ASEM), ocupând funcția de Rector.

Apoi în intervalul 1996-2004, Profesorul Paul Bran a deținut funcția de rector al Academiei de Studii Economice din București (ASE), prilej cu care a elaborat și aplicat programe și reformulări a modului de derulare a procesului de studiu și instruire superioară, introducerea creditelor transferabile, adaptarea planurilor de învățământ și a traseelor de specializare, înființarea învățământului deschis la distanță și organizarea centrelor teritoriale.

Cu adevărat s-a petrecut internaționalizarea Academiei de Studii Economice din București.

Nu este ușor să înfăptuiești modernizarea învățământului economic superior din România și cu un curaj, cu nesemuită determinare, hotărâre, învăluit în patriotism și frățietate să se pună bazele învățării superioare economice în țara-soră Republica Moldova.

În fapt, prin personalitatea și realizările Profesorului Paul Bran s-a pus în mișcare curajul și angajamentul neostoit de a participa la dezvoltarea cunoașterii economice internaționale.

Respect și profesionalism în studiile economice universitare

Pentru Profesorul Rector Paul Bran respectul și profesionalismul au fost aspecte deosebit de importante în studiile economice universitare.

Acestea sunt caracteristici esențiale cultivate și demonstrate de studenți, profesori și personalul academic în mediul universitar.

Iată câteva aspecte-cheie care l-au călăuzit în domeniu pe Profesorul Paul Bran: respect față de colegi, respect față de profesori, respectarea eticii academice, profesionalism în comunicare, punctualitate și responsabilitate, atitudine de învățare continuă.

Paul Bran a fost un profesor universitar călăuzitor al cunoașterii, care și-a dedicat viața formării și inspirării altora.

El i-a îndrumat și încurajat pe studenți și pe toți cei din jurul său să-și atingă potențialul maxim.

A fost un arhitect al viitorului, construind fundații solide, la propriu și la figurat, de cunoaștere pentru generațiile următoare, cercetător și manager pasionat, dornic să exploreze frontierele cunoașterii și să împărtășească descoperirile sale cu studenții, cu echipa de colegi din preajmă.

A fost un călător în timp, un arhivar al experiențelor și expertizelor, împărtășind nu doar informații, ci și înțelepciune dobândită de-a lungul anilor, conectând trecutul, prezentul și viitorul prin transmiterea moștenirii cunoașterii și pregătirea pentru provocările următoare.

A demonstrat că perseverența, dedicația și pasiunea pot conduce la succes în orice domeniu, destinul său oferindu-i instrumentele necesare pentru a naviga într-o lume în continuă schimbare.

Academicianul *Valeriu Ioan-Franc* spunea: „Paul Bran este un erou al epocii sale atâta vreme cât, iată, noi, atâția de mulți câți suntem, îl simțim alături, îl purtăm în gândul nostru și în viața noastră, în care privirea lui iscoditoare și de o bunătate fără de sfârșit va reveni întotdeauna.”

Câteva amintiri

Profesorul Paul Bran este și acum exemplul tradițional de drum către victorii. El s-a ancorat în orizontul unui scop de mare anvergură: știința și educația economică la cel mai actualizat și înalt nivel.

Eu, Ioan Gâf-Deac, în anii 1990 eram asistent universitar pentru „tehnologii necesare, utile studenților/economiștilor, viitorilor specialiști în economie” sub aripa profesorului Constantin Pumnea la Catedra de Tehnologie industrială. Încă de atunci în corpul profesoral al ASE se vorbea de Paul Bran, personalitate scilpitoare, cu aplomb și angajament pentru realizări în „știința economică”.

Amintesc de prezența prorectorului ASE, prof. univ. dr. Viorel Petrescu, la aniversarea Catedrei, rememorând tradiția „învățării și cunoașterii industriale pentru economiști”, când preciza că „în ASE sunt multe cadre didactice de perspectivă”. Printre acestea se afla și Profesorul (lector dr. pe atunci) Paul Bran.

A avut o minte inteligentă și o inimă caldă, acoperitoare a lumii înconjurătoare numai de bine și umanism până la dăruirea, chiar pierderea de sine, lăsând faptele să vorbească despre el în locul cuvintelor.

De câte ori am ajuns în clădirea Academiei de Studii Economice din București, Profesorul Paul Bran mă invita cu mândrie să intru în „palatul înțelepciunii economice”, mistuindu-se pe sine însuși pentru a lumina proiecte, drumuri către realizări, măsurând aspirațiile, căutând soluții, valorificând orice potențial de discuții și propuneri de la și cu oricine, dovedindu-se maestru al simplificării complexității, dușman al obstacolelor și simplismului.

A fost unul din străluciții profesori care au atins simțămintele noastre umane și profesionale, arătând ce trebuie să învățăm spre a reuși să împlinim țeluri aparent de neatins, însă necesare pentru dezvoltarea învățământului superior și a societății educate, în general.

Ascultându-l, dobândeai convingerea că ASE nu este doar instituția de pregătire pentru viață, ci este chiar viață în lumea economiei.

Profesorul Paul Bran îndemna cadrele didactice și studenții să colaboreze pentru a investiga în manieră curajoasă noi realități și a revizui problemele deja deslușite referitoare la dezvoltare, avansul economico-social al țării, configurarea modelului românesc de economie funcțională.

În vremea când Profesorul Paul Bran a fost șef al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice în guvernul postrevoluționar din România, consilier al ministrului în domeniu, eu eram director general în Ministerul Industriilor, apoi ministru secretar de stat coordonator

al resurselor minerale și energetice, al sectorului de producție specială pentru apărare.

Ascultam cu atenție și curiozitate logica și formulele de natura transformărilor social-economice pentru tranziția la economia de piață, așa cum erau gândite, concepute, promovate de Profesorul Paul Bran.

În continuare, în 1997, eu fiind ambasador extraordinar și plenipotențiar al României în Australia și Noua Zeelandă, îmi amintesc că în discuțiile la University of Canberra (la discursul de primire a statutului de International Fellow UC), distinsul corp profesoral din această instituție privea cu interes ceea ce a conceput și realizat Profesorul Paul Bran în privința modelului românesc de trecere la economia de piață.

Apoi, la University of New South Wales Sydney, unde aveam activitate didactică universitară în Departamentul de Științe Economice, mi-a fost semnalat faptul că „unele propuneri ale Profesorului Paul Bran din România în privința tranziției de la economia centralizată la cea descentralizată sunt interesante, de reținut în inventarul de procedee pentru acest tip de transformări”.

Succesul academic al Profesorul Paul Bran a însemnat să obțină ceea ce și-a dorit

Pe bună dreptate, putem spune că, dacă Profesorul Paul Bran a obținut titlul de doctor în economie în 1975, cu lucrarea „Decizia financiară în unitatea economică”, atunci constatăm că și astăzi (2023) se potrivește un titlu de lucrare care să investigheze „decizia financiară”, problemă care este la fel de actuală ca subiect în entitățile organizaționale hiperstructurate, postmoderne, complexe, cu infrastructuri rețelizate și controlate în regim cvasiinfrastructural.

Știu cum Profesorul Paul Bran, în calitate de președinte al Asociației Generale a Economiștilor din România (AGER), și-a pus amprenta asupra breslei economiștilor întru profesionalizare, reprezentare

expresivă, mândrie și satisfacție, demnitate și recunoaștere pentru economiștii români.

În momente-cheie am fost martor la Ministerul Educației, în diferite forumuri, la participarea rectorului Profesor Paul Bran cu verticalitate, cu voce distinctă, realism și viziune, cu contribuții la reforma învățământului superior și a cercetării universitare.

Vocația sa managerială l-a îndemnat să păstreze cu grijă și să asigure continuarea tradițiilor școlii românești de economie, să completeze armonios, actualizat și coerent mersul și gândirea academică nouă cu angajamente procedurale și de conținut de frontieră în domeniu, incluzând învățarea în condițiile telecomunicării fără limite, a instaurării societății bazate pe cunoaștere, a navigării obligatorii a viitorilor economiști printre activele intangibile, precursorare și baze pentru inteligența artificială de astăzi.

A fost un OM carismatic, făuritor de școală superioară de economie modernă, cu aprofundări și înclinații pentru cercetarea teoretică, fundamentală, dar, mai ales, cu deschidere pentru practica și analiza economică de înaltă rezoluție, formator al unor generații de profesioniști în lumea economiei.

Rectorul Paul Bran, în mod hotărât, fără tăgadă și cu neasemuit angajament, la acea vreme a deceniului postschimbare de sistem politic și economic din România a racordat ASE din punct de vedere instituțional la standardele internaționale academice și de calitate în domeniu.

Nu este ușor să fii creator efectiv de operă economică. El omagia activitatea de învățare în orice împrejurare.

A luptat și a apărat cu îndârjire notorietatea Academiei de Studii Economice din București.

În vremea mandatului său de rector, în anul 1999 a apărut primul număr al revistei *Amfiteatru Economic*, publicație recunoscută și apreciată astăzi cu înalte ecouri și admirație în domeniul editorial internațional.

Profesorul Paul Bran este elaboratorul modelului teoriei valorii entropie, a deslușirii comportamentului economic informațional, iar în lucrarea *Economica valorii* a lansat conceptul de management prin valoare.

Lucrarea *Economica valorii* (2002, Editura ASE, București) aduce contribuții de o excepțională relevanță în domeniu (*teoria valorii bazate pe entropia joasă* sau *teoria valorii entropie* – TVE – față de teoria valorii bazate pe muncă și teoria valorii bazate pe utilitate), fiind apreciată cu neasemuit interes la nivel național și internațional, global.

Fascinația valorii (1992, la Editura Enciclopedică, București) și *Managementul prin valoare* (2009, Editura Universitară, București) sunt alte lucrări de referință ale profesorului Paul Bran.

Curajul de a continua și puterea de a spera și înfăptui: efigie peste viața Profesorului Paul Bran

Profesorul Rector Paul Bran, pe drept cuvânt, a fost un nobil și înțelept conducător al ASE, stăpânitor al cunoașterii și al valorilor înalte.

A fost un far, ghid în călătoria educațională economică.

Cu pasiune și devotament, a promovat aspirațiile la excelență, ASE devenind un refugiu al libertății și învățării, caracterizată de deschidere pentru noii economiști care să devină responsabili și să contribuie cu mândrie la progresul societății românești.

O modalitate prin care putem aduce aminte oameni precum Profesorul Paul Bran și instituții precum ASE este recunoștința. Recunoștința implică aprecierea bunătății, generozității și beneficiilor pe care le primim de la alții sau de la lumea înconjurătoare. Este o formă de admirație a valorii și a importanței lucrurilor și oamenilor din viața noastră.

Ce reprezintă astăzi Academia de Studii Economice condusă pentru transformare și dezvoltare de Profesorul Paul Bran, în perioada complexă postrevoluționară, de schimbare politică și de sistem economic în anii 1990

Acum, ASE este o instituție de învățământ superior cu grandoare și noblețe, loc al cunoașterii, izvor de înțelepciune și profesionalism.

Este un adevărat sanctuar al intelectului și creativității economice, spațiu în care se naște gândirea critică și curiozitatea științifică.

Este locul în care se formează lideri, viitori învingători care vor schimba lumea, aducând progres și nouă cunoaștere.

ASE este făuritoarea de destine, sursă de transformare și deschidere.

Profesorii de la ASE, cu pasiune și dedicare, își împărtășesc cunoștințele, inspirând încredere și admirație.

Profesorul Rector Paul Bran a lăsat o amprentă de neșters în inimile tuturor și în comunitatea educațională națională.

A fost o onoare și o binecuvântare să beneficiem de înțelepciunea și îndrumarea sa, deoarece a fost un educator devotat, un pasionat al cunoașterii și un mentor demn de admirat.

Își purta vocația cu mândrie și a fost mereu în căutarea modalităților de a inspira și de a ghida oamenii din preajmă către excelență.

Cu răbdare și empatie, a cultivat în rândul celor din jurul său dorința de a învăța și a încurajat depășirea de limite, explorarea de noi orizonturi, aspirațiile către cele mai înalte idealuri, scopuri nobile prin cunoaștere avansată.

Prin exemplul său a transmis nu doar cunoștințe academice, ci și valori umane fundamentale.

Potrivit Profesorului Paul Bran, „dacă ai învățat să înveți, atunci ajungi un om autoeducator”.

Știu că marele dascăl a considerat ASE o cetate academică vie, un loc în care poți învăța și preda liber, unde poți lucra cu satisfacție în cercetarea științifică.

Astăzi, ASE este centrul spiritual al unei comunități universitare înfloritoare și plină de resurse în domeniul economiei, cu realizări ce denotă recunoașterea generală națională și internațională pe care o merită.

Educația economică superioară folosită de Profesorul Bran pentru a contribui la schimbarea în lume

Deschizător de drumuri, cercetător profund, profesor în adevăratul înțeles profesional, etic și moral al cuvântului, Profesorul Paul Bran a fost un destoinic Constructor; sub managementul său s-a reabilitat arhitectural și funcțional clădirea din str. Mihail Moxa (în prezent clădirea „Paul Bran”), renovarea Aulei Magna a ASE, pasarela dintre clădirile „Ion N. Angelescu” și „Mihai Eminescu”, căminele din complexul Belvedere.

Pe strada Mihail Moxa nr. 5-7, sector 1 din București, nu departe de faimoasa arteră urbană Calea Victoriei, unde se regăsesc sediile Facultatea de Finanțe, Bănci, Asigurări și Burse de Valori, și Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului, în scuarul principal tronează bustul prof. univ. dr. Paul Bran (2 septembrie 1940 - 26 iulie 2006), rector al ASE între anii 1994 și 2004.

Biblioteca din ASE are o sală de lectură cu numele „Paul Bran”, acesta fiind locul unde istoria și cunoașterea economică prind viață.

În lumea Economiei, inteligența și caracterul oamenilor sunt fermenții adevăratei educații – considera Profesorul Paul Bran, deoarece absolvenții-economiști sunt abilitați cu puteri decizionale în activitățile productiv-economice, în cele cu statut de elaboratori de strategii, tactici și programe în domeniu.

Am asistat la o dezbatere în care Profesorul Paul Bran clama nevoia ca educația economică să fie deprinsă de oameni tineri, specialiști, care să acționeze și să gândească novator, în mod liber și curajos pentru

punerea în mișcare a comunităților, respectiv înfăptuirea dezvoltării în plan local, național, regional și global.

Educația, instruirea, pregătirea economică specializată de înalt nivel sunt factori de încurajare a angajamentului societal în efortul pentru bunăstare pe măsură ce se trece de la o generație la alta.

Profesorul Paul Bran – un învingător deoarece nu a refuzat lupta

Profesorul Paul Bran și-a dedicat, în mare parte, timpul și energia pentru a înțelege nevoile individuale și pentru a oferi studenților și celor din jurul său valențe de dezvoltare a abilităților și talentelor.

Era, de fapt, un mediu în care, în preajma Profesorului, fiecare se simțea în siguranță să exprime opinii, să pună întrebări și să exploreze noi idei.

Aprecierile și feedbackurile constructive ale Profesorului au ajutat angajamentul fiecăruia în perfecționare, la creșterea încrederii în propriile capacități.

Iată de ce Profesorul Paul Bran a fost un mentor și un susținător în tot ceea ce s-a gândit și înfăptuit la Academia de Studii Economice în perioada mandatelor sale de rector, când a îndrumat domeniul academic, a oferit sfaturi prețioase pentru dezvoltarea personală și profesională, pentru amplificarea instituțională a citadelei învățământului superior economic românesc în acea perioadă dificilă pentru societatea românească.

Desigur, în munca de zi de zi au fost și momentele de îndoială sau dificultate, însă, în ciuda provocărilor, Profesorul Rector Paul Bran, cu profesionalism, cu răbdare și atenție, a reușit să rămână mereu disponibil și dedicat nevoilor instituției, colegilor cadre didactice universitare, studenților, masteranzilor, doctoranzilor.

A fost un profesor excepțional și un exemplu remarcabil de pasiune și integritate, cel care a influențat mereu în mod pozitiv și i-a ajutat pe studenții din jur să devină mai buni și mai pregătiți pentru viitorul lor.

Pe lângă managementul instituțional în ASE, și activitatea didactică, de propriu-zisă, Profesorul Rector Paul Bran a fost implicat și în îndrumarea studenților în activități de cercetare, în publicarea articolelor și cărților științifice, precum și în participarea la conferințe și simpozioane în domeniul economiei. De asemenea, a jucat un rol important în dezvoltarea programelor academice și în conducerea modernă a ASE și a altor structuri academice.

Profesorul Paul Bran a avut sufletul ca gândul, gândul ca vorba și vorba ca fapta

Astăzi, într-o lume plină de provocări și schimbări rapide, exprimăm aprecierea profundă față de dedicarea și pasiunea cu care Profesorul Paul Bran a trecut prin viață.

A fost sursă de inspirație pentru noi și pentru mulți alți oameni din jurul său. Reușea să captiveze atenția și să trezească pe deplin curiozitatea pentru domeniul economiei.

Avea abilitatea remarcabilă de a transforma informația teoretică în cursuri și seminarii practice și relevante pentru viața profesională a economiștilor.

În fiecare zi venea la Academia de Studii Economice pregătit cu entuziasm și răbdare, ceea ce nu trecea neobservat. Cei din jur erau motivați să fie mai buni și să-și depășească limitele. Îi încuraja să exprime idei, să pună întrebări și să gândească critic.

Prin intermediul Profesorului Paul Bran fiecare învăța despre importanța muncii în echipă, a respectului reciproc și a valorilor fundamentale.

Avea răbdare și depunea efort de a înțelege individual pe fiecare, de a cunoaște punctele forte și de a ajuta ca acesta să fie dezvoltate.

A fost mereu disponibil să ofere îndrumare suplimentară și să susțină pe fiecare în atingerea obiectivelor academice și personale.

A transformat educația într-o călătorie fascinantă și plină de satisfacții.

Profesorul Paul Bran a mers cu încredere în direcția visurilor sale.

A transformat amfiteatrul și sala de seminar într-un comun spațiu vibrant al cunoașterii și al învățării extinse, aprofundate, avansate.

Fiecare curs predat a fost plin de pasiune, expertiză și dedicare, ceea ce însemna motiv pentru studenți să-și depășească limitele și să dorească învățare mai multă, specializare și perfecționare.

Aduc acest Omagiu ca o formă de apreciere, respect și recunoaștere a prof. univ. dr. Paul Bran pentru realizările și contribuțiile sale semnificative în știința economică și pentru minunăția sa de a fi fost OM între Oameni.

Ioan Gâf-Deac
International Fellow University of Canberra, Australia,
Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al României
în Australia și Noua Zeelandă,
Ministru Secretar de Stat, Ministerul Industriilor,
Vicepreședinte al Comitetului CE-ONU pentru Energie, Geneva,
Vicepreședinte al Asociației Române de Politică Externă,
Președinte al The Knowledge-Based Development Foundation

La Conferința MBA, 15 sept 1999

Împreună cu Joseph Stiglitz, laureat al Premiului Nobel, DHC al ASE, 2001

Vizionarul

Paul Bran (1940-2006)

Rector: 1996-2004

[Capitol preluat din lucrarea *Rectorii Academia de Studii Economice din București*, București, Editura ASE, 2013, pp. 166-174.

Autori: Ion Gh. Roșca și Liviu Bogdan Vlad.]

„Nu părăsești un ideal
fără să-i lași ceva din ființa ta.”

Nicolae Iorga

S-a născut pe 13 septembrie 1940 în comuna Topolog, județul Tulcea. A urmat cursurile școlii primare în comuna natală, apoi liceul „Mircea cel Bătrân” din Constanța.

A fost admis la Facultatea de Finanțe, Credit și Contabilitate, specializarea Finanțe-credit în anul 1960, pe care a absolvit-o, cu Diplomă de Merit, în anul 1965. A fost atras de viața universitară, motiv pentru care a candidat și a intrat prin concurs în comunitatea Academiei de Studii Economice din București, unde a dobândit cu

meticulozitate, proprie firii sale, experiență profesională, acest canon profesional caracterizându-i viața universitară vreme de peste 40 de ani. În perioada 1965-2006 a ocupat, prin concurs, toate treptele carierei universitare: preparator (1965), asistent stagiar (1968), asistent titular (1970), lector suplinitor (1972), lector titular (1973), conferențiar (1978) și profesor universitar (1 octombrie 1990).

La 8 mai 1976 i s-a confirmat titlul de doctor în economie, cu teza „Decizia financiară în unitatea economică”, susținută în 18 iulie 1974, în care a abordat problematica fundamentării financiare a deciziilor economice la nivel microeconomic.

Disciplinele predate și dezbătute în cadrul seminariilor și cursurilor au avut ca teme principale problemele legate de finanțele întreprinderii, management financiar, monedă, relații financiare și monetare internaționale, finanțe generale, proiecte economice. A introdus, pentru prima dată, cursurile universitare intitulate „Economica valorii” la secția de Economia mediului în cadrul Facultății de Economie Agroalimentară și a Mediului, pe care le-a transformat apoi în disciplinele Economica valorii și Managementul prin valoare, predate și la alte facultăți din ASE, precum și la diferite universități din țară – Cluj, Constanța etc.

A urmat mai multe stagii de documentare în Elveția (1975) și SUA (1994), consacrate, în special, organizării și finanțării întreprinderilor mici și mijlocii. A fost conducător de doctorat în specializarea Relații financiare și monetare internaționale din anul 1990.

A fost *Rector* al Academiei de Studii Economice din București pentru două mandate, 1996-2000 și 2000-2004.

Alte poziții ocupate în cariera sa au fost:

- Consilier în Guvernul Petre Roman (1990-1991);
- Consilier al prim-miniștrilor pe probleme de reforme economice din România și Republica Moldova (1990-1991);
- Coordonator al Departamentului de Proiectare a Reformei Economice din cadrul Guvernului României (1990-1991);

- Membru în Consiliul de Administrație al Băncii Comerciale Române (1990-1993, 1997-2000);
- *Rector-fondator* al primei instituții de învățământ economic superior din Republica Moldova – Academia de Studii Economice a Moldovei (1991-1994);
- Consilier al Primului Ministru pe probleme de reforme economice din Republica Moldova (1991-1994);
- Președinte al Comisiei de cenzori a Băncii Naționale a României (1998-2004);
- Președinte al Asociației Generale a Economisților din România (2001-2006).

A fost un profesor dedicat, care „seducea prin charismă, inteligență, spirit liber, curios și metodic, ușor ironic și bun cunoscător al firii oamenilor și al vremurilor”, așa cum îl prezenta prietenul și colegul său timp de 40 de ani, profesorul Nicolae Dardac, Prorector al Academiei de Studii Economice¹⁶⁴.

Profesorul Paul Bran s-a implicat și în viața politică și economică a României, aflată în plină reformare economică, politică și socială. Astfel, în perioada 1990-1991, a fost consilier al Primului-ministru în cadrul Guvernului Petre Roman, coordonând realizarea primelor legi cu caracter economic și financiar-monetar, specifice economiei de piață. De asemenea, a ocupat funcția de vicepreședinte și, apoi, de președinte al Asociației Generale a Economisților din România.

În anul 2001, Paul Bran a primit Diploma de Excelență și Medalia de Argint a Băncii Naționale a României, acordată pentru prima dată unui economist român, pentru contribuția adusă la dezvoltarea științei economice.

Profesorul Paul Bran a avut un rol decisiv în procesul de înființare și organizare a primei instituții de învățământ economic superior din Republica Moldova, Academia de Studii Economice din Moldova, ocupând și funcția de *Rector* al acesteia în perioada 1991-1994.

¹⁶⁴ Ion Gh. Roșca (coord.), *Rectorul Paul Bran 1996-2004*, Editura ASE, București, 2006, p. 98.

În efortul său de „a zidi” Academia de Studii Economice pentru spațiul de dincolo de Prut, profesorul Paul Bran a fost susținut la acea vreme de o echipă bine încheată constituită din: Mircea Snegur, președintele Republicii Moldova; Mircea Druc, Valeriu Muraschi, prim-miniștrii ai Republicii Moldova; Nicolae Matcaș, ministru al Învățământului; Vasile Șoimaru, prim-vice-rector al ASEM Chișinău și alții¹⁶⁵.

În cuvântul de deschidere a cursurilor de la Academia de Studii Economice din Chișinău¹⁶⁶, rostit la inaugurarea acesteia, Paul Bran spunea: „Am pus bazele unei instituții nu numai necesare, dar și obligatorii pentru independența și suveranitatea economică a tânărului stat.”¹⁶⁷ Fostul premier al României de după 1990, Petre Roman, conchide: „A pus piatra de temelie la apropierea dintre românii de dincolo de Prut și noi. Institutele, îndeosebi cele școlare, se știe, sunt fundamentale în realizarea unor legături trainice între oameni și state.”¹⁶⁸

În cele două mandate de *Rector* al Academiei de Studii Economice din București și-a asumat misiunea pentru care fusese investit și s-a dăruit angajamentelor, munca fiindu-i ușurată de colegii prorectori cu care a colaborat, care aveau experiență managerială pe măsura instituției: Eugen Burduș, Nicolae Dardac, Gheorghe Dodescu, Dumitru Miron, Viorel Petrescu, Ion Gh. Roșca, Dorin Zaharie. Rezultatele colaborării Rectorului cu Biroul Senatului ASE au condus la elaborarea, cu multă migală și cu perseverență, de programe care priveau înființarea Învățământului la Distanță, amplificarea bazei de documentare pentru cadrele didactice și studenți, colaborarea pe plan internațional, prin trimiterea cadrelor didactice la specializări în străinătate, reorganizarea examenului de admitere etc.

¹⁶⁵ Ibidem, p. 40.

¹⁶⁶ Înființată prin Hotărârea de Guvern a Republicii Moldova nr. 537/25 septembrie 1991.

¹⁶⁷ Apud Ion Gh. Roșca (coord.), *Rectorul Paul Bran 1996-2004*, Editura ASE, București, 2006, p. 44.

¹⁶⁸ Ibidem, p. 97

Cele mai importante proiecte de investiții și modernizări realizate de Rectorul Paul Bran au fost: construirea noului spațiu de învățământ din Complexul Moxa (clădirea îi poartă numele); consolidarea și reamenajarea clădirii din strada Cihoski nr. 5, pe care a dedicat-o birourilor administrative (anterior fusese cămin studentesc și cantină); consolidarea și modernizarea clădirii Tache Ionescu, dedicând-o învățământului postuniversitar; procurarea terenului din Complexul Belvedere (printr-o „inginerie Bran”, de la Clubul Sportul Studentesc) și proiectarea noilor cămine; construirea pasarelei dintre corpurile din Piața Romană și str. Dacia, pe care studenții au numit-o „Pasul Bran”; prima modernizare a Palatului din Piața Romană și a Aulei Magna; repararea și dotarea căminelor din Belvedere, Mecanică Fină, Agronomie, Frumoasei, Occidentului, dotarea și reamenajarea dispensarului studentesc din complexul Moxa, prima modernizare a Bibliotecii Centrale a Academiei de Studii Economice. Și toate acestea le-a făcut prin autofinanțare (cu „*zero mii lei*” de la guvern, cum îi plăcea să spună Rectorului).

Grija cu care a slujit Academia, munca pe care a depus-o în folosul acestui așezământ, contribuția la evoluția programelor de învățământ, l-au îndemnat să aibă mereu cuvinte frumoase atunci când a avut prilejul să vorbească despre ASE: „Născută din entuziasmul și dăruirea înaintașilor noștri, Academia de Studii Economice a traversat secolul XX cu stoicismul unui slujitor destoinic, reușind să servească cât mai bine știința economică și să cedeze cât mai puțin vremurilor schimbătoare. [...] Cu o prezență inedită în familia universităților din România, prin denumire și profil, prima școală superioară în domeniul economiei s-a impus prin dinamica adaptării procesului didactic la schimbările din teoria științei economice și la necesitățile concrete ale economiei românești, precum și la inovațiile din tehnologia predării și învățării.”¹⁶⁹

¹⁶⁹ *Academia de Studii Economice 1913-2003*, Editura Economică, București, 2003, p. 15.

Principalele proiecte susținute de Rectorul Paul Bran au fost:

- modernizarea planurilor de învățământ, în favoarea studiului independent al studenților;
- înlocuirea, în anul 1998-1999, a formelor de învățământ depășite în societatea informațională și a cunoașterii – seral și fără frecvență – cu sistemul modern de învățare la distanță, preluând modele moderne din SUA și Canada;
- crearea unei rețele naționale de pregătire la distanță, la București și în 17 centre teritoriale: Piatra Neamț, Buzău, Covasna, Curtea de Argeș, Amara, Călărași, Tulcea, Mediaș, Deva, Slatina, Brăila, Alexandria, Constanța, Predeal, Câmpia Turzii, Târgoviște, Giurgiu;
- modernizarea departamentelor de gestiune a programelor de învățământ la distanță, de pregătire didactică și pedagogică și de formare continuă;
- dezvoltarea cercetării științifice din ASE;
- asigurarea literaturii de specialitate necesare pregătirii studenților;
- dezvoltarea sistemelor informatice din universitate, a sistemelor moderne de management universitar, înființarea campusului virtual, extinderea serviciilor de internet și a bibliotecii virtuale;
- crearea unui sistem modern de acces și utilizare a Bibliotecii Centrale a ASE, crearea sălii Virgil Madgearu.

În încercarea de a defini personalitatea și caracterul său și de a răspunde la întrebările „Cum era ca om?” și „Ce fire avea?”, cei care l-au cunoscut îndeaproape nu au ezitat să-l caracterizeze; toate aceste trăsături, așternute pe hârtie, fiind cuprinse într-o carte dedicată profesorului și Rectorului Paul Bran, prima carte care a deschis colecția nou înființată – „Mari personalități ale ASE”. Dintre acestea amintim cuvintele profesorului Iacob Cătoiu, Decan al Facultății de Comerț în perioada 1992-2004: „Indiferent de pozițiile didactice și manageriale deținute în timp, s-a dovedit a fi un minunat coleg care

întruchipează cele mai frumoase trăsături umane. Un familist desăvârșit, foarte corect, respectuos și atent în relațiile cu cei din jur, cinstit și de o modestie impresionantă, posesor al unui umor tonifiant, al unui simț al echilibrului ieșit din comun, de un calm proverbial, întotdeauna promotor al dialogului constructiv, Domnul Profesor Paul Bran a ajuns să fie apreciat și stimat de cei din jurul său.”¹⁷⁰

Vasile Șoimaru, Prim-vice-rector al Academiei de Studii Economice din Moldova în mandatul Rectorului Paul Bran, amintește faptul că acesta impresionase publicul basarabean „prin competență profesională, prestația de profesor, harul oratoric, pe alocuri presărat cu perle umoristice, surprinzătoarea-i modestie și, poate în primul rând pentru noi, prin frumoasa limbă românească pe care o vorbea, mai ales ușurința cu care vehicula terminologia economică, nouă, aproape necunoscută.”¹⁷¹

Profesorul Ion Plumb, Prorector al Academiei de Studii Economice își amintește că „în anul 2003, cu ocazia acordării titlului de Doctor Honoris Causa unei personalități cu putere de decizie în stat, aceasta din urmă a avut mari dificultăți în a-și fixa toca pe cap, din cauza măsurii prea mici, stârnind rumoare în aulă. Pentru a-l scoate din impas și pentru a repara cât de cât acest incident neplăcut, Rectorul a intervenit, cerându-și scuze și motivând că, «dimensiunea acesteia este pe măsura bugetului pe care guvernării îl acordă învățământului», glumă primită, evident, cu ropote de aplauze de către asistență”¹⁷² (n.a. În calitate de autori, deoarece am fost și noi prezenți la evenimentul amintit, precizăm că este vorba de Ion Iliescu, Președinte al României între anii 1992-1996 și 2000-2004.)

Profesorul Dinu Marin, directorul Editurii Economice la acea vreme, îl caracteriza ca „fiind genetic tolerant cu întâmplarea, mucalit cu ieșitul din rând și drastic cu cel care trișează [...] Când s-a zis despre

¹⁷⁰ Ion Gh. Roșca (coord.), *Rectorul Paul Bran 1996-2004*, Editura ASE, București, 2006, p. 118.

¹⁷¹ Ibidem, p. 126.

¹⁷² Ibidem, p. 109.

el că luptă să ajungă undeva, el deja plecase de acolo. A fost mereu mai repede cu gândul decât a reușit să sperie cu fapta. Paul Bran este pentru noi cavalerul generos, chiar și în discreție.¹⁷³”

Profesorul Ion Gh. Roșca aprecia principalele calități de manager ale Rectorului Paul Bran¹⁷⁴: „A știut că, pentru a reuși, trebuie să investească în oameni și echipamente și a făcut-o. A avut o mare deschidere către realizarea proiectelor. Dacă aveai o idee și o argumentai, devenea pe dată susținător al aplicării acesteia. A promovat munca în echipă, Domnia Sa muncind cât o echipă. Stilul său de conducere a fost unul deschis. Arma cu care te «biciuia» era umorul. De fiecare dată găsea o parabolă care lămuria lucrurile sau le corecta.” [...] „Îmi amintesc cu plăcere sunetul colindelor, imaginea bradului înalt din holul Aulei Magna, frumusețea ouălor încondeiate puse cu dragoste pe biroul său, care îi trăda bunătatea, dragostea de oameni și de Dumnezeu.”

Chiar dacă unii l-au uitat prea curând, chiar dacă cei mai tineri nu știu prea multe despre el, prin valoarea aportului său la evoluția Academiei de Studii Economice rămâne mereu contemporan.

Bilanțul celor două mandate se poate caracteriza astfel: „omul sfințește locul” și nu este doar o formulare de dragul jocului de cuvinte. A crezut în proiectele sale, în profesia pe care și-a ales-o, în idei, în succes, în principii de existență, în capacitatea sa de a sluji necondiționat cu eforturi mari și constante.

Rectorul Paul Bran a fost profund îndrăgostit de Academia de Studii Economice. Poate din acest motiv Dumnezeu i-a plasat sfârșitul acestei vieți, pe 26 iulie 2006, într-un spațiu construit de Domnia Sa și pe care cu drag îl numim *Pasul Bran*.

¹⁷³ Ibidem, p. 122.

¹⁷⁴ Ibidem, p. 95.

Principalele lucrări

- √ Paul Bran, *Relațiile financiar-valutare*, Partea I, Editura ASE, București, 1977
- √ Paul Bran, *Decizia financiară în unitatea economică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
- √ Paul Bran, *Mecanismul monetar actual*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984
- √ Paul Bran, *Mecanismul monetar*, Editura Știința, București, 1991
- √ Paul Bran, *Economica valorii*, Editura Enciclopedică, București, 1992
- √ Paul Bran, *Fascinația valorii*, Editura Enciclopedică, București, 1992
- √ Paul Bran, *Relații financiar-bancare ale societăților comerciale*, Editura Tribuna Economică, București, 1994
- √ Paul Bran, *Finanțele întreprinderii*, Editura Logos, București, 1995
- √ Paul Bran, *Relațiile financiare și monetare internaționale: economia fenomenului mondo-financiar și monetar*, Editura Economică, București, 1996
- √ Paul Bran, *Finanțele întreprinderii: gestionarea fenomenului microfinanciar*, Editura Economică, București, 1997
- √ Paul Bran, Ionela Costică, *Economica activității financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 2003
- √ Paul Bran, *Model de dezvoltare economică și socială a orașelor românești riverane Dunării*, Editura ASE, București, 2007
- √ Paul Bran, *Managementul prin valoare*, Editura Universitară, București, 2009
- √ Paul Bran, *Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii*, Editura ASE, București, 2011

De profesorii și studenții ASEM depinde viitorul Republicii Moldova

Interviu cu Valeriu Muravschi,
Prim-ministru în anul fondării
Academiei de Studii Economice din Moldova

[Apărut în: Muravschi, Valeriu. *Atitudini în ani de restriște*, Chișinău,
Editura Prometeu, 2009, pp. 230-238.]

- Dle Muravschi, Vă rugăm să ne spuneți, cum Vă pare ASEM după 15 ani de la înființare?
- Ca să vorbim despre Academia de Studii Economice în prezent, trebuie să încercăm, virtual, să ne întoarcem în trecut, în momentul când a apărut ideea fondării ASEM, care erau scopurile. Aș încerca să răspund în felul următor, mai ales pentru generația tânără, care nu are de unde să știe ce s-a întâmplat acum 15 ani.

Era începutul anilor '90. Republica Moldova își declară independența față de fostul imperiu sovietic. În contextul evenimentelor care începuseră în tot spațiul post-sovietic, în fața Guvernului, pe care am avut onoarea să-l conduc în anii 1991-1992, stăteau probleme foarte complicate, care se încadrau în necesitatea stringentă de schimbare a sistemului politic, a celui social și economic. Lucrurile astea trebuiau realizate concomitent cu crearea acestui stat, care era numai în etapa de declarație a independenței, la crearea acestui stat cu toate atributele, instituțiile necesare pentru funcționarea lui, începând de la încercarea de a fi recunoscuți ca stat pe plan mondial de diferite state, inclusiv de Organizația Națiunilor Unite, stabilirea relațiilor diplomatice cu diferite țări.

În plan intern erau necesare crearea frontierei, a sistemului vamal, financiar, bancar, reorganizarea băncilor de stat în bănci comerciale, crearea Băncii Naționale – instituția principală în stat, care reglementează activitatea bancară, imprimarea monedei naționale, acte care autentifică cetățenia Republicii Moldova etc. Paralel, desigur, în scopul promovării reformelor radicale, erau necesare elaborarea și adoptarea cadrului legislativ care, pur și simplu, nu exista.

Iată toate aceste probleme stăteau în fața Guvernului. Desigur, era o problemă în special la realizarea reformelor economice – un element de bază al noului sistem economic, social și politic. Erau necesare cunoștințe, specialiști. În acest context, Guvernul Republicii Moldova s-a adresat Guvernului României cu rugămintea de a fi sprijiniți în elaborarea reformelor economice în țara noastră.

Astfel, colegii noștri din România ne-au recomandat susținerea profesorului Paul Bran, care a venit la Chișinău în calitate de consilier guvernamental pe probleme de reforme economice, ale monedei, finanțelor.

La prima întâlnire pe care am avut-o cu dl profesor Paul Bran, în sediul Guvernului, discutam problemele ce derivau din scopurile pe care ni le-am propus și pe care le-am menționat mai sus. În acest context, am memorizat un gând, o idee a profesorului de la București, care a influențat lucrurile vizând crearea ASEM. El ne-a spus atunci că procesul de promovare a reformelor va fi de lungă durată și nu cum își imaginează unii că, peste noapte, poate fi schimbat întreg sistemul sau poate fi reformată economia. Ne-a spus că ne vom confrunța cu foarte multe probleme de ordin tehnic, profesional, ce țin de elaborarea și implementarea legislației etc., însă cea mai gravă problemă cu care ne vom confrunța, după spusele prof. Paul Bran, ținea de vechea mentalitate a clasei politice, a specialiștilor care erau la moment în sectorul real al economiei, în sistemul finanțelor publice, bancar etc. Ca atare, în anii următori de după '90 s-au confirmat gândurile dlui profesor Paul Bran. Cred că anume din această cauză am și rămas în urmă, deși la începutul anilor '90, după un raport al BM care analiza

situația în noile state din fostul lagăr socialist, care au apărut pe harta lumii, se constata că RM în etapa respectivă se afla pe primele locuri în perceperea reformelor care trebuiau promovate. Ulterior, cu regret, lucrurile au evoluat nu chiar favorabil nouă, cauza principală fiind guvernele care au urmat după 1992 și care, într-o măsură sau alta, au încercat să conserveze situația ori să blocheze reformele, ceea ce ne-a pus în situația că am rămas cu mult în urmă față de țările care au început odată cu noi aceste schimbări radicale.

Profesorul Paul Bran ne-a mai spus că este necesar să pregătim o generație nouă de specialiști în toate domeniile, în special pentru economie, care influențează asupra tuturor sectoarelor societății. Era vorba de economiști, finanțiști, bancheri, specialiști în domeniul asigurărilor etc. Pornind de la această idee, în cadrul acelei întâlniri de la Guvern, profesorul a propus să fondăm la Chișinău o instituție nouă, modernă, care și-ar pune ca scop realizarea acestui deziderat – pregătirea unei generații noi de specialiști.

Sunt sigur că prof. Paul Bran a vorbit într-atât de convingător și argumentat că eu, personal, fiind în funcția de prim-ministru, i-am înțeles de la bun început ideea și am devenit adept al acestei idei. Atunci a fost format un grup de lucru, inclusiv din deputați de la Chișinău: dl Gheorghe Efros, care ulterior a activat la Guvern, în calitate de viceprim-ministru și președinte al Comitetului pentru reforme, dl Vasile Șoimaru, pe atunci deputat, iar mai târziu prim-vicelector la ASEM.

Acest grup, în câteva luni, a reușit să pregătească tot setul de documente necesar pentru crearea Academiei, inclusiv proiectul hotărârii de Guvern, prin care, în septembrie 1991, a fost înființată ASEM și prim-rector al acesteia a fost numit profesorul Paul Bran.

– Cum a fost acceptată în societate ideea deschiderii la Chișinău a unei asemenea instituții de învățământ superior?

– Vreau să vă spun că la etapa respectivă erau și mulți oponenți. Dacă vorbim de cercurile economice, financiare, ideea înființării ASEM a

fost salutată. Problema consta în faptul că erau diferite interese. Această instituție trebuia să apară în baza Facultății de Economie de la USM, cea de Marketing, care era la USM, a Facultății de Economie și Contabilitate, de la Institutul Agricol ș.a. Toate aceste facultăți trebuiau luate de la instituțiile nominalizate și concentrate în ASEM – instituția care își punea ca scop reformarea sistemului de pregătire a specialiștilor în domeniul economiei. Pentru noi era un lucru nou, mai ales că în cadrul ASEM a fost deschisă Facultatea de Relații Economice Internaționale, datorită căreia copiii noștri li s-a oferit posibilitatea să-și facă studiile în limbi străine.

Deci, erau oponenți, inclusiv din partidul care era atunci la guvernare, care n-au dorit să cedeze facultățile de la Institutul Agricol. Cred că, până la urmă, poziția lor a fost în detrimentul copiilor care au învățat mai departe în cadrul acestui institut.

În final, în pofida oponenților din cadrul Guvernului, Academia de Studii Economice a fost constituită.

Într-un timp foarte scurt, acest grup, în a cărui sarcină a intrat deschiderea ASEM, în frunte cu primul rector al instituției, profesorul Paul Bran, a reușit să facă lucruri enorme, începând cu amenajarea blocului, elaborarea conceptului de pregătire a specialiștilor, selectarea corpului profesoral-didactic etc. Într-un cuvânt, și-au început activitatea de la zero, confruntându-se cu un șir de probleme: baza tehnico-materială, care, practic, nu exista, literatură didactică, manuale. În acest sens, aportul lui Paul Bran a fost decisiv, având pe atunci relații de colaborare cu ASE din București. A reușit să obțină sprijinul acestei instituții în asigurarea ASEM cu literatură, manuale etc.

Pe parcursul a patru ani, cât profesorul Paul Bran a deținut funcția de rector, această instituție, care a apărut pe loc gol, a devenit cea mai importantă instituție de învățământ superior în domeniul economiei și al pregătirii specialiștilor. Mă bucur că în acești ani ASEM încearcă să-și mențină rolul, care a fost pus încă la început, în ceea ce privește pregătirea specialiștilor. De asemenea, în această perioadă a apărut o

pleiadă de specialiști tineri în domeniile enumerate. Cu atât mai mult, majoritatea acestora s-au încadrat în sectorul real al economiei, în sistemul finanțelor publice, în cel bancar, de asigurări etc. Unii chiar au obținut funcții decizionale, inclusiv în administrația publică centrală și locală.

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai importante realizări ale ASEM în cei 15 ani de la fondare.

Vreau să mă refer și la rolul profesorului Paul Bran la Chișinău, în cei patru ani cât a activat aici. În afară de faptul că era preocupat de punerea pe roate a acestei instituții noi, dânsul era vicepreședinte al Consiliului Economic Suprem de pe lângă primul ministru și participa nemijlocit la dezbaterile din cadrul examinării problemelor ce țin de reformă, a conlucrat cu Comitetul pentru reforme care exista atunci în cadrul Guvernului. Fiind condus de dl Gheorghe Efros, a acordat un sprijin enorm la elaborarea legislației, diverselor acte normative, regulamente etc. Era un început de cale absolut necunoscut pentru noi.

Un rol deosebit l-a avut la crearea Băncii Naționale a Moldovei, la elaborarea conceptului monedei naționale și a conceptului de punere în circulație a acesteia. Cred că participarea lui a fost decisivă în elaborarea acestor concepte și la pregătirea de punere în circulație a monedei noastre naționale. E regretabil că, deși la 1 iulie 1992 noi deja eram pregătiți pentru a pune în circulație leul moldovenesc și moneda noastră era imprimată în Franța, în comparație cu alte state, care au pornit ca și noi, de la zero, după declararea independenței din sistemul vechi (Ucraina, Belarus, Țările Baltice), Guvernul care a venit după 1992 a amânat punerea în circulație a monedei, ceea ce, în viziunea mea, ne-a adus pierderi enorme: continua să circule rubla rusească (până în noiembrie 1993). A pierdut mult populația, era o inflație enormă, s-a produs deprecierea monedei etc. în noiembrie 1993, când, în sfârșit, a fost pusă în circulație moneda națională, a fost provocată pierderea depozitelor populației în bănci. Insuficiențele acestor „stopări” pot fi enumerate la nesfârșit.

În toți acești ani, inclusiv în acea perioadă, până în 1994, când profesorul Paul Bran s-a aflat la Chișinău, eram în relații deosebite cu rectoratul ASEM și cu întreaga instituție. Timp de câțiva ani am susținut și prelegeri, în măsura în care puteam să transmit cunoștințele și experiența pe care le aveam. După plecarea de la Chișinău a profesorului sunt sigur că dânsul nu a rămas indiferent, chiar în pofida faptului că cei de la guvernare s-au comportat, în 1994, inuman cu profesorul de la București. A rămas alături de Republica Moldova, de această instituție pe care a creat-o. A lăsat la Chișinău foarte mulți adepți, prieteni, discipoli.

În toți acești ani, practic, nu-mi aduc aminte să fi fost vreun caz ca Paul Bran să fie la Chișinău sau aflat deja la București, în calitate de rector al ASE București (două mandate), să nu ne fi întâlnit. Am fost prieteni, m-a convins foarte repede să devin adept al ideii sale de a înființa ASEM. Mi s-a întipărit în memorie stilul său de lucru. Noi eram obișnuiți că rectorul este inaccesibil pentru noi. Paul Bran era simplu, modest. Ușa biroului său era în permanență deschisă pentru profesori și studenți, masa îi era plină de manuale, literatură. Cu orice ocazie, când pleca la București, revenea cu literatură. Deși mulți pe atunci, inclusiv deputați, încercau să facă bișniță, el avea numai un gând, un scop: să aducă aici, la Chișinău, carte nouă, modernă, ceea ce a și reușit cu succes.

Uneori chiar simțeam nevoia de a vorbi cu cineva despre problemele pe care le aveam în funcția de prim-ministru, dar și ulterior, când am plecat de la Guvern, știam că pot discuta cu profesorul Paul Bran, fie că era la Chișinău, fie că plecase deja la București. A fost nu numai consilier, dar și un sfetnic, un pedagog extraordinar.

– Cum poate fi apreciată situația actuală din economia Moldovei? Se putea prevedea așa ceva la începutul anilor '90?

– Desigur, atunci, la începutul anilor '90 ai secolului precedent, noi, cei care am fost în echipa care a început crearea acestui stat, am dat start promovării reformelor. Ne imaginam viitorul în cu totul alte culori, deși profesorul Paul Bran ne-a atenționat asupra problemelor

cu care urma să ne confruntăm. Ne-a spus că perioada de tranziție va dura, dar, totuși, speram că peste cinci-zece ani vom reuși să le facem pe toate, să le aranjăm pe toate la locul lor. La baza conceptului reformei stătea liberalismul în economie. De aici porneau toate lucrurile. Energia, gândurile, scopurile, necesitățile societății. Membrilor societății trebuia să le creăm astfel de condiții ca ei să se implice în activitatea economică. Numai astfel puteam cerceta potențialul de care dispuneam la acel moment. Cetățenii își doreau să trăiască mai bine, iar pentru aceasta era nevoie de eforturi mintale, fizice, organizatorice. Iar statul este obligat să creeze mediul favorabil pentru ca cetățenii să aibă posibilitatea să se manifeste, să se realizeze.

După 1992, la noi politica a luat-o pe alt drum. Se declarau reforme, în realitate însă acestea erau stopate, ceea ce a cauzat pierderea cadenței. Lucrurile trebuie realizate la timp. Dacă nu, se ratează șanse care, mai târziu, sau te costă mai mult să realizezi ceea ce ți-ai propus, sau ideile rămân irealizabile. Ceea ce la noi, într-o mare măsură, s-a întâmplat în toți acești ani.

Partea activă a societății dorea să se realizeze, să obțină un nivel mai înalt de bunăstare materială, dar condițiile nu erau create. Astfel, această parte a populației a căutat ieșire din situație și a găsit plecarea peste hotare.

Dacă în ultimii ani situația din economie a devenit oarecum puțin mai pozitivă, s-a înregistrat o anumită creștere economică, acestea se datorează realizărilor din anii precedenți, adică temeliei puse la început. În plus, acești cetățeni plecați peste hotare - de la 500 de mii până la un milion de persoane - „îmbogățesc” statul nostru cu un miliard de dolari anual (cifra recunoscută oficial). Problema e că, pentru a atinge o creștere economică acceptabilă și constantă, este necesară realizarea unor lucruri mult mai importante și mai complicate. La noi, până în prezent, nu s-a revenit la conceptul reformei de liberalism în economie, la crearea condițiilor egale pentru toți cei care participă în această economie, neadmiterea monopolismului unui grup asupra economiei. Nu s-a reușit rezolvarea

problemei birocratismului, care creează piedici enorme. Se încearcă, desigur, niște lucruri, dar sunt neesențiale, nu sunt atât de radicale încât să permită o deschidere. Mai e și problema corupției și, cu regret, nu sunt sesizabile măsurile de combatere a acesteia. Climatul investițional, sistemul judiciar etc. Toate acestea afectează economia. Nu este creată infrastructura investițională. Bani care vin din exterior merg în consum, în depozite bancare și în investiții în imobil. Nu există instituțiile respective, care ar acumula aceste mijloace și le-ar direcționa în investiții, în sectorul real al economiei. Nu există piața de capital. În toți acești ani nu s-au depus eforturi pentru diversificarea piețelor pentru produsele moldovenești. Astfel, suntem dependenți de piața din Rusia, iar acolo politica e în capul mesei.

Ca cetățean al Republicii Moldova, aș dori să se realizeze ceea ce se declară: apropierea de UE, integrarea, dar toate acestea sunt foarte complicate. Aș spune chiar că e dăunător să vorbim atât de mult despre integrarea în Uniunea Europeană atâta timp cât nu se face nimic concret în acest sens. Lumea vede că nu facem progrese și nu mai ia în serios declarațiile noastre.

– Dle Muravschi, Vă rugăm foarte mult, în încheiere, să adresați un mesaj de felicitare tuturor economiștilor din Republica Moldova, și în special profesorilor și studenților de la Academia de Studii Economice din Moldova, cu prilejul Zilei Economistului și al aniversării a 15-a de la fondarea ASEM.

– Profit de ocazie ca să adresez sincere felicitări tuturor economiștilor din Republica Moldova la această sărbătoare, precum și la cei 15 ani de independență. Mă bucur că mulți din cei care și-au făcut studiile la ASEM s-au încadrat în economia națională, în sectorul real al acesteia. Consider că aportul economiștilor este foarte mare în promovarea reformelor, la realizarea unor obiective importante pentru țara noastră. Le doresc tuturor sănătate, succese, iar corpului profesoral-didactic și studenților de la ASEM le urez succese. În acest context vreau să-l citez pe profesorul Paul Bran: „De ei, de acești profesori și studenți, depinde viitorul Republicii Moldova”.

Prietenul meu Paul Bran

Prof. univ. dr. Ion Pârgaru

Să scriu, să vorbesc despre prietenul meu, pierdut prea devreme, îmi este așa de greu, nu pentru că nu aş avea un vocabular adecvat, dar pentru că nu ştiu dacă voi putea alege acele cuvinte care să reflecte sentimentele care mă legau de Paul Bran, ataşamentul unuia faţă de celălalt, dar mai ales să reflecte măreţia unui om care şi-a dedicat întreaga viaţă slujirii ţării prin înălţarea învăţământului economic românesc şi racordării lui la exigenţele internaţionale cele mai ridicate.

Era într-o toamnă, la început de octombrie şi de an universitar, când am aflat, pe holurile căminului, că un tânăr serios şi preocupat care trecea grăbit se numeşte Paul Bran, carismatic şi jovial. Rememorând, cred că de atunci era previzibilă evoluţia sa profesională dedicată şcolii care ne-a fost „Alma Mater”.

Aşa cum era de aşteptat, Paul a ales cariera universitară, iar eu diplomaţia economică. Ne întâlneam adesea pe holurile universităţii, în încercarea noastră de a-i încuraja pe cei tineri să înţeleagă cum se operează cu finanţele ţării sau cum se promovează ţara prin produsele româneşti, oferite lumii prin comerţul exterior.

I-am urmărit cu prietenie evoluţia în cariera profesională şi m-am bucurat pentru reuşitele lui remarcabile!

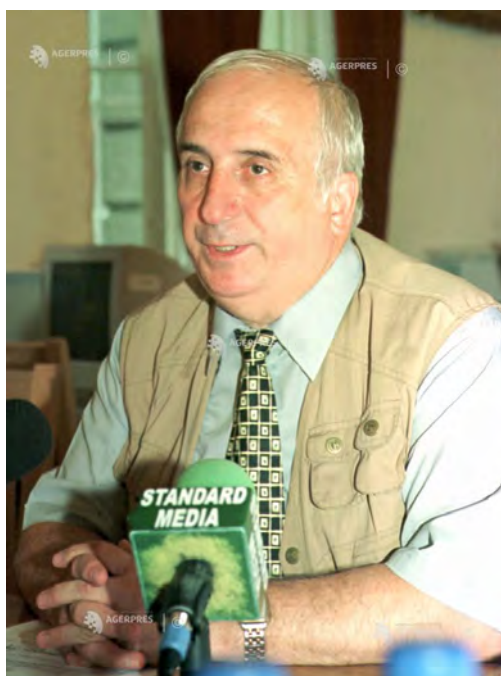
Am fost mândru că îmi este prieten atunci când a fondat şi organizat Academia de Studii Economice de la Chişinău, al cărei prim rector a fost, dar mai ales în perioada în care a devenit rector al Academiei de Studii Economice din Bucureşti.

După misiunea dificilă de a înființa o universitate de studii economică la Chișinău, ASE din Moldova, îndeplinită la cele mai ridicate standarde, a început modernizarea ASE din București, pe baza propriei viziuni, cu o strategie bine articulată, a trecut la modernizarea conținuturilor cursurilor, a metodelor de predare-evaluare, a reanimat activitatea de cercetare științifică și, în egală măsură, a reînnoit și extins infrastructura în spații de învățământ și cămine pentru studenți.

Mai presus de activitatea sa managerială stau lucrările științifice elaborate, publicate și multe premiate în țară și în străinătate.

Nu se poate trece peste faptul că a avut permanent alături un om de știință, care l-a sprijinit cu toată afecțiunea, l-a înțeles și i-a asigurat liniștea și echilibrul familiei – doamna profesor universitar doctor Florina Bran. Doamna profesor Bran continuă promovarea valorilor naționale în rândul studenților și a doctoranzilor, cărora li se dedică.

În încheiere, îi asigur familia și pe toți cei care l-au cunoscut că Profesorul Paul Bran va rămâne viu în memoria mea, așa cum a fost UN MARE OM, UN MARE PROFESOR, UN MARE RECTOR!

Împreună cu Ion Gh. Roșca, Grigore Belostecinic, Valeriu Muravschi,
Iacob Cătoiu, ASEM

Ion Gh. Roșca, Valeriu Muravschi, Grigore Belostecinic, Gheorghe Ciobanu, cu delegația ASEM, la evenimentul *Omagiu Rectorului Paul Bran* de la ASE, București

Mircea Snegur, Petre Roman, Valeriu Muravschi, Grigore Belostecinic, prieteni și colaboratori ai lui Paul Bran

Reprezentanți ai ASEM și foști colaboratori ai lui Paul Bran la ASE

Intelectualul

Profesorul Paul BRAN – un locuitor al lumii ideilor, un creator de școală economică modernă

Ghenadie Ciobanu

Doctor în economie, cercetător INCSMPS, București

În acest articol ne propunem să trecem în revistă o radiografiere a principalelor obiective urmărite și dezvoltate de profesorul Paul Bran în lucrările Domniei Sale, bine cunoscute pe ambele maluri ale Prutului de studenți, profesori, cercetători și practicieni în special din domeniul financiar-bancar. Ținem să subliniem că opera profesorului Paul Bran merită și trebuie analizată mult mai profund, deoarece în această scurtă prezentare nu se pot reda toate subtilitățile urmărite de autor. Suntem în plin proces de căutare a modelelor de sisteme, a modelelor de oameni, dascăli și cercetători, manageri și intelectuali, pentru construirea unei societăți și a unei economii bazate pe cunoaștere. Nu putem să nu apelăm la opera regretatului profesor Paul Bran, creator de școală modernă, autorul Modelului Teoriei valorii-entropie (TVE), redat în lucrarea *Economica valorii*, dar care și-a găsit reflectarea și în alte lucrări ale sale, precum *Finanțele întreprinderii*, în care se reflectă gestionarea fenomenului microfinanciar. Prin această prezentare, îndrăznim să spunem că profesorul Paul Bran este unul dintre primii autori români care a lansat trecerea la elaborarea modelului de societate informațională care îmbină toate elementele necesare unui model complex de construire și funcționare.

Personalitatea profesorului Paul Bran este caracterizată prin numeroase calități: dascăl desăvârșit, economist performant, cercetător perspicace și manager reformator al învățământului

economic superior. Un mare român și mare patriot al neamului românesc.

În activitatea sa didactică și de cercetare științifică în domeniul economic și financiar-monetar, domnul profesor Paul Bran s-a remarcat ca un gânditor modern, pasionat, îndrăzneț și convins că abordarea unei noi paradigme a valorii pentru știința economică este necesară, viabilă și valabilă și astăzi în formarea noii generații de economiști, în regândirea noii teorii economice, în susținerea teoretică și metodologică a strategiilor noastre de dezvoltare la toate nivelurile și în formarea continuă a managerilor și specialiștilor din domeniul economico-financiar din întreprinderi, instituții financiare și administrație publică.

Această preocupare permanentă a domnului profesor și-a găsit reflectarea în lucrarea sa bine cunoscută pe ambele maluri ale Prutului *Economica valorii*¹, care, în prima sa ediție din anul 1990, s-a numit *Economia valorii*². Avem deja trei decenii de la apariția acestei gândiri și școli. Este actuală și astăzi și poate servi ca o metodologie pentru a elabora noi strategii, politici, programe de dezvoltare, cu aplicarea în practică a ideilor și modelelor economice de care are nevoie omenirea la toate nivelurile de dezvoltare economică: la nivel de familie, întreprindere, la nivelul dezvoltării regionale, la nivel național și mondoeconomic. Să încercăm în acest demers să arătăm doar unele aspecte importante care ne ajută să regândim oportunitățile de dezvoltare economică.

La sfârșitul celui de-al doilea mileniu, în condițiile prăbușirii imperiului sovietic, când Republica Moldova și-a declarat independența și trebuia din mers să se adapteze la cerințele drastice ale economiei mondiale și la construirea unui stat de drept, a apărut personalitatea Paul Bran, profesor univ. dr. la Academia de Studii Economice din București, Catedra Finanțe-Monedă, consilier al primului ministru, șeful Departamentului Reforme economice în

¹ Bran, P., 1995, *Economica valorii*, Editura Economică, București.

² Bran, P., 1990, *Economia valorii*, Redacția Economică, ASE, București.

guvernul Petre Roman. Impactul activității profesorului Paul Bran în acea perioadă a fost deosebit de fructuos. Experiența acumulată de Domnia Sa la Chișinău, cu siguranță, i-a fost utilă în activitatea de rector-reformator la ASE București, pe parcursul celor două mandate de rector, primul 1996-2000 și al doilea 2000-2004.

Profesorul Paul Bran a îmbinat cu excelență activitatea didactică cu cea științifică și cu cea managerială în învățământul universitar. Activitatea științifică a fost direcționată spre elaborarea de manuale, cursuri și alte lucrări teoretico-metodice, menite să susțină procesul didactic universitar, lucrările fiind deosebit de atractive și utile pentru studenți. În cărțile sale bine cunoscute, precum și în comunicările la diferitele simpozioane, congrese, conferințe etc. a abordat probleme actuale ale științei și practicii economice.

Profesorul Paul Bran a avut o înclinație profundă și permanentă pentru metodă ca mijloc esențial de cunoaștere și de validare a ideilor sale. Este dovedit că alegerea metodei de cercetare este decisivă pentru succesul cercetării științifice. Acest lucru îl determină să dezvolte cercetarea fenomenului economic al valorii, care se extinde, pe orizontală, la domeniile conexe ale științelor sociale și umane, ale științelor naturale exacte, obținând inducții și abstractizări fructuoase, pe care le-a exploatat apoi la maxim în activitatea sa dedicată studierii procesului de creare, distribuție, circulație și consum al valorii economice în societatea umană.

I. Economica valorii – un concept fundamental de schimbare a paradigmei în știința economică și în managementul reformelor economice la toate nivelurile, prin prisma „managementului prin valoare”

După cum am precizat, prima ediție a acestei excepționale lucrări apare cu titlul *Economia valorii* la Redacția „Economica”, ASE

București, în 1990, a doua cu titlul *Economia valorii*, Editura Știința, Chișinău, în 1991.³

În prefață, autorul menționează: „Într-o zi ploioasă din vara anului 1987 am trăit relevanța unei incitante asocieri între economie și filozofie. De la speculă la speculație nu este decât un pas, replica domnului Constantin Noica, ca o concluzie la un fugar dialog, în care Domnia Sa aflase despre preocupările mele vizavi de scopul nobil al autoexilului său la Păltiniș. Oare să fie numai un pas între activitatea economică, sintetizată de marele filozof prin conceptul de speculă, și speculația atât de dragă celor patronați de zeița Atena? Reflecția domnului Noica mă obligă la o încercare de demonstrație.”

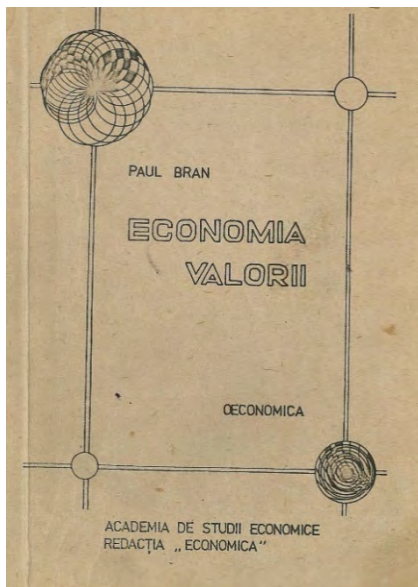
Economica valorii este o mică enciclopedie a științelor, și nu un simplu tratat clasic de economie; o lucrare ce deschide noi posibilități în cercetarea fenomenelor economice. Profesorul Paul Bran utilizează metodologia de interdisciplinaritate în cercetarea Economicului, fiind o personalitate multilateral dezvoltată, cu spirit și cunoștințe enciclopedice, dar și înzestrat de la natură cu o bogată intuiție în observarea și corelarea fenomenelor naturale, precum și corelarea cu fenomenele social-economice și financiar-monetare. A fost o comoară științifică, dar și sufletească, o comoară care se reflectă și în lucrarea respectivă, unde sunt puse întrebări asupra evoluției fenomenelor economice și a perspectivelor acestora. Cu referire la prima variantă, *Economia valorii*, autorul consideră că „mecanismul obținerii valorii, prin complexitatea lui, merită o atenție din partea tuturor, indiferent dacă lucrează în domeniul economic, tehnic, cultural, politic sau social, „motorul societății” are nevoie de aportul fiecărui participant la viața socială. Trecând în revistă unele aspecte noi în privința formării valorii, am încercat să scoatem în relief mutații teoretice, dar și practice, care sunt deja în mecanismul intim al valorii.”

Ediția ***Economica valorii* din anul 2002 este un manual pentru studenți, adaptat pe înțelesul tuturor.** Această ediție este structurată în patru părți și cuprinde 16 capitole. În prima parte,

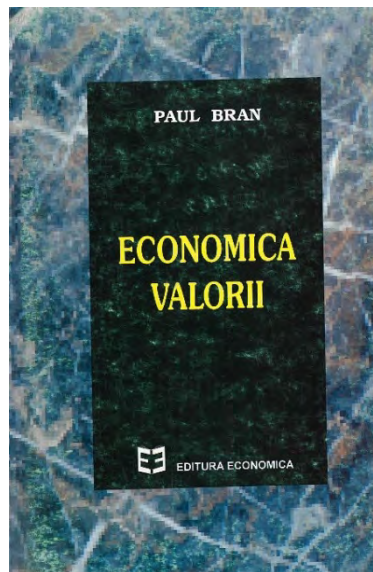
³ Bran, P., 1991, *Economia valorii*, Editura Știința, Chișinău.

întitulată „Matricea disciplinară”, autorul prezintă fenomenul valorii ca obiect de studiu, apoi metoda de studiu, arată structura matricei disciplinare, generalizările simbolice, modelele. A doua parte este consacrară fundamentelor Teoriei valorii-entropie (TVE), în care prezintă suportul fizic al valorii, sistemele și procesele angajate în obținerea valorii, analizează activitatea economică, cu prezentarea începuturilor activității economice, știința despre lucrul bine făcut, schimbările conceptuale privind activitatea economică. Partea a treia, intitulată, „Modelul general al Teoriei valorii-entropie”, reflectă sistemul complex al existenței umane, principiile generale ale construcției Modelului Teoriei valorii-entropie, contribuția procesului de producție și de consum la obținerea valorii și, în final, prezintă modelul general al Teoriei valorii-entropie. Partea a patra a lucrării, cu titlul „O nouă sursă de putere”, ne familiarizează cu probleme de verificare a modelului general al teoriei valorii-entropie în evoluția societății omenești, verificarea modelului general al teoriei valorii-entropie în evoluția mediului natural, comunicarea economică prin bani. În a cincea parte, „Pista de încercare”, autorul susține că „modelul mecanismului de obținere și gestionare a valorii-entropie trebuie să intre între... roțile realității pentru a-și dovedi viabilitatea și utilizarea în explicarea realității, dar și pentru a permite simularea unor decizii privind reformarea economiei, refacerea societății și protejarea mediului natural înconjurător. ⁴

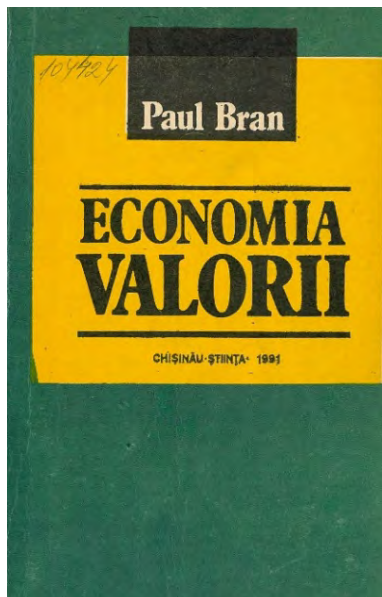
⁴ Bran, P., 2003, *Economica valorii*, Editura ASE, București, p. 263.

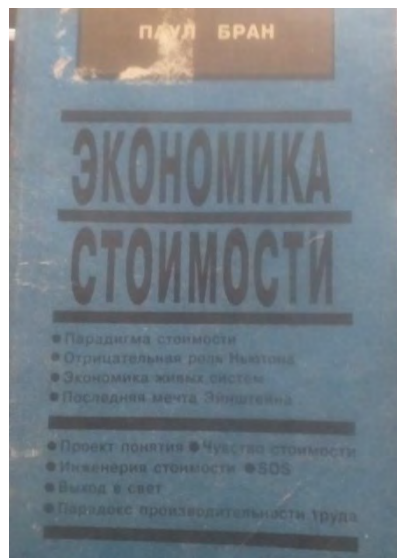
Prima apariție, *Economia valorii*, Redacția „Economica”, Academia de Studii Economice, București, 1990

Într-o ediție nouă, *Economica valorii* este publicată în anul 1995 la Editura Economică, București, premiată de Academia Română

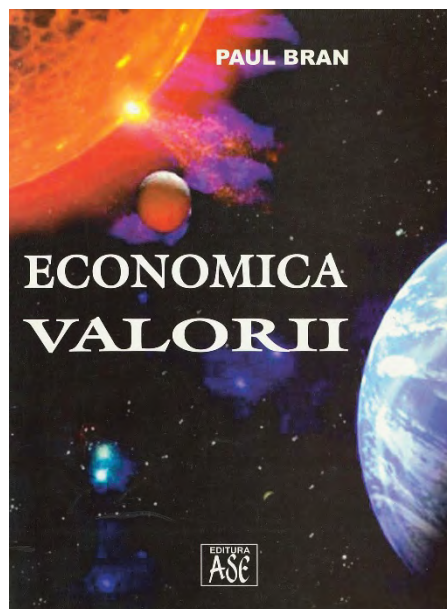

Economia valorii, Editura Știința, Chișinău, 1991, a doua ediție; această variantă apare și în limba rusă: Паул Бран, *Экономика стоимости*, ИМКО, Кишинев, 1991.

Fascinația valorii, Editura Enciclopedică, București, 1992

Económica valorii, Editura ASE, București, 2002

Necesitatea trecerii la o nouă paradigmă a valorii

În opinia autorului, „cercetarea științifică a activității economice a introdus în arsenalul științei economice importante paradigme sau principiile de bază ale unei științe referitoare la valoarea și la știința economică”. O primă concluzie este: „Știința economică s-a concentrat pe explicarea evenimentelor de natură economică și pe sintetizarea modelelor și instrumentelor de intervenție, pentru a modifica fenomenul economic în conformitate cu judecățile noastre de valoare”.⁵

Paralela pe care o face cu fizica este următoarea: „Economia a explicat evenimente și a sintetizat metode de intervenție, la fel cum fizicienii au explicat fenomenele de magnetism, optică, nucleare etc., dar au conturat și tehnologiile de utilizare a cunoștințelor în activitatea practică”. Autorul este de părere că fizica a făcut mai mult – „a cercetat suportul tuturor fenomenelor fizice, materia. Lămurind categoria de

⁵ Bran, P., 2003, *Económica valorii*, Editura ASE, București, p. 23.

materie, explicațiile despre fenomenele fizice au devenit credibile, iar tehnologiile, corespunzătoare și eficiente.”

Discuții asupra unei noi paradigme

Autorul spune că paradigma de bază a științei economice, referitoare la conținutul **categoriei de valoare**, respectă această lege a interacțiunii dintre teorie și realitate, în care rolul dinamic și dominant revine **realității economice**.

Cu toții asistăm la un nou salt în conținutul activității economice și al societății, în general. „Cunoașterea științifică și tehnică a adus în mecanismul de obținere a valorii resurse și instrumente peste perioadele anterioare, cu efecte favorabile, dar și cu disfuncționalități majore, poluare, epuizare de resurse naturale etc. Cu toții suntem de acord că aceste schimbări impun un nou mod de derulare a proceselor economice, precum o nouă paradigmă a valorii.”

Lărgirea orizontului în cercetarea fenomenului economic.

Folosind metodele de studio și realizări de ultimă oră ale științelor din cele mai diverse domenii, ne asigurăm o investigare cât mai completă și, totodată, o bază de elaborare pentru o paradigmă a valorii ce nu lasă la o parte condiționările multiple de care depind conținutul și amploarea fenomenului economic al valorii.

Combinatii și randament. Randamentul transformărilor **prin care trece valoarea și structura, dimensiunea și calitatea evenimentelor din sistemele microeconomice din întreprinderi și piață. În procesul economic de producție** contează să înțelegem chiar natura și randamentul reacțiilor chimice și ale proceselor fizice precum căldura. Aceste procese dau calitatea și dimensiunea cantitativă produselor purtătoare de valoare, precum și costul acestor produse.

Profesorul Paul Bran vine cu o viziune aparte pentru lărgirea spectrului de cercetare a proceselor economice, cu o abordare în adâncimea sistemelor, deoarece procesele economice sunt condiționate de procesele din sistemul societății, care cuprind sistemul

educațional, sistemul ocrotirii sănătății, cultura ș.a., și procesele din mediul natural înconjurător. Prin urmare, ne punem întrebarea care este impactul proceselor din învățământ asupra proceselor economice? La prima vedere pare o problemă nu atât de complicată, dar soluționarea ei și aplicarea în practica noastră nu este ușoară deloc, mai ales astăzi, când trebuie să ne adaptăm din mers la noua societate a cunoașterii și să construim o economie a cunoștințelor. O altă problemă: mai ales în anul 2020, am simțit cu toții importanța domeniului ocrotirii sănătății în toate țările lumii, chiar și în acele țări care au un sistem al sănătății bine organizat, dotat și susținut financiar. Cum să restructurăm managementul sanitar în țările noastre, cum să asigurăm ca sistemul sănătății să susțină eficient populația – omul, omul care este și elementul esențial al pieței muncii, care asigură și susține sistemul economic? Cum să asigurăm corect și echilibrat protecția socială? Cum să susținem cultura, arta, mass-media? Toate aceste ramuri fac parte din sistemul proceselor din societate care au un impact direct asupra proceselor economice, dar care devin și ele dependente, prin urmare este o interdependență a acestor procese care se dezvoltă independent unul de altul. Cum să construim acel model vital, viabil și funcțional al tuturor sistemelor în echilibru și într-o corelare a acestor procese?

Contribuția viitoare a sistemelor respective la procesele economice de obținere și gestionare a valorii

A doua misiune a studiului științific este reprezentată de producția de modele. Modelul este un sistem teoretic, cu ajutorul căruia pot fi studiate indirect proprietățile și transformările altui sistem, mai complex, și cu care sistemul teoretic prezintă o analogie.

Matricea disciplinară cuprinde, în primul rând, o matrice de elemente ordonate de diferite tipuri sau obiectele angajamentelor de grup – generalizări simbolice, modelele, exemplele comune. În al doilea rând,

acest concept redă sensul de disciplinare a grupului de cercetători și practicieni, grup care acceptă matricea științei respective și o cultivă.⁶

Prima întrebare pusă de autor – Ce este valoarea? Ce este valoarea pentru noi în zilele noastre, pentru economia noastră, pentru țara noastră, pentru familia noastră? Ce este valoarea pentru un manager, pentru un ministru, chiar și pentru un președinte de țară? Ce este valoarea în managementul unei firme, al unei corporații și ce este valoarea în managementul administrării publice? Ce este valoarea în viziunea unui președinte în managementul de țară?

În viața cotidiană, cuvântul „valoare” are sens de însușire a unor lucruri, fapte, idei, fenomene care corespund necesităților sociale și idealurilor generate de acestea. Reprezintă totalitatea calităților care dau preț unui obiect, unei ființe sau al unui fenomen. În zona domeniului economic, definirea valorii nu diferă prea mult față de cea folosită în viața zilnică.

A doua întrebare – Ce factori sunt angajați în obținerea și gestionarea valorii? Prin urmare, metoda de studiu se confruntă cu gama largă a sistemelor vii și nevii care, în calitate de factori ai mecanismului de obținere și gestionare a valorii, sunt responsabile pentru dimensiunea cantitativă și cea calitativă a valorii.

Sistemul economic este cuprins în sistemul complex al societății și are multe componente din sistemul general al mediului natural. În ce mod participarea acestor sisteme va contribui la obținerea valorii prin simboluri referitoare la contribuția lor cu produse și servicii specifice proceselor care au loc în sistemele respective?⁷

A treia întrebare – Ce tipuri de procese dau naștere valorii? Răspunsul se va găsi în acele paradigme noi ale valorii, care pot exprima caracterul complex al valorii și al mecanismului de obținere și păstrare în circuitul economiei.

⁶ Bran, P., 2003, *Economica valorii*, Editura ASE, București, p. 49.

⁷ Ibidem, p. 50.

Modelele

Sisteme teoretice care reflectă realitatea economică

Realizarea acestor modele va trebui să se conformeze noilor paradigme privind suportul fizic al valorii, structura nouă a sistemelor care intră în mecanismul general al obținerii și al gestionării valorii și procesele economice, naturale și sociale angrenate în mecanismul respectiv.

Schema 1. Metoda de cercetare

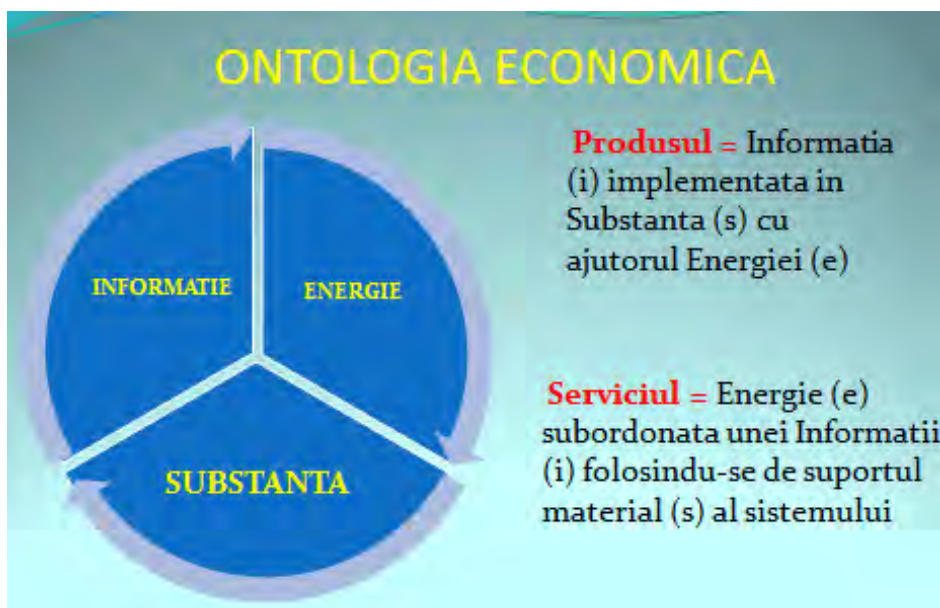
Sursa: Schema elaborată de A. Pană și G. Ciobanu în articolul *Information and Value in the Scientific Conception of Professor Paul Bran*

Modele generale și parțiale. Teoria valorii-entropie (TVE)

Caracterul deosebit de complex pe care fenomenul activității economice l-a căpătat pe parcursul dezvoltării sale istorice impune apelarea la o metodă modernă de studiu: metoda abordării sistematice.

Tratarea sistematică permite realizarea unui transfer de metode, principii, instrumente de la disciplinele integrative, dar și de la disciplinele care studiază mediul și societatea, sisteme cu care vine în contact sistemul activității economice.

De ce economica valorii? Primul motiv, studierea valorii lui Aristotel. Al doilea motiv, asocierea cu rolul științei naturii, fizica, știința care a mers în adâncurile realității, la fel trebuind să procedeze și știința economică. Autorul a simțit nevoia transformării lucrării sale de cercetare științifică într-un manual, prin modul mai explicit și cu instrumente didactice și pedagogice necesare învățării într-o universitate.⁸

Schema 2. Schema ontologia economică
Sursa: Schema elaborată G. Ciobanu și A. Pană
în articolul *Information and Value in the Scientific Conception of Professor Paul Bran*

II. Suportul fizic al valorii

Un element important pentru teoriile economice privind valoarea este reprezentat de gama sistemelor angajate în obținerea valorii. Fostele teorii recunoșteau un număr limitat de sisteme angajate în mecanismul obținerii și dimensionării valorii. Saltul fenomenal pe care-l propune profesorul Paul Bran este în aducerea în

⁸ Ibidem, p. 26.

mecanismul de obținere și de gestionare a valorii – sistemele mediului natural înconjurător și al societății.⁹

Schimbările conceptuale. Informația redă atât procesele de confecționare și de utilizare, cât și simțul de proprietate asupra uneltei. Sistemul activității economice, devenit tot mai complex, antrenează elemente interne și externe lui, fiind condus de informații cuprinse în ecocâmpul care înconjoară fiecare tip de sistem economic.

Alt aspect important este noua grupare a activităților economice în grupele de activități primare și secundare și vizează organizarea acestor tipuri de activități în funcție de procesele complexe de producție și consum.¹⁰

Sistemul complex al existenței umane. Pentru a înțelege teoria valorii bazată pe entropia joasă, este necesar să cunoaștem mecanismul vieții, acel mit al sistemelor departe de echilibru. În opinia autorului, științele naturale au demonstrat că viața se datorează unor substanțe pe care le întâlnim la tot pasul. Organismele vii își mențin viața numai dacă, din mediul înconjurător, atrag și transformă entropia joasă din elementele primare ale materiei: substanța, energia și informația.

Integrat în circuitul natural al materiei, sistemul viu al omului este beneficiarul unui potențial (entropie joasă) fabricat de sistemele vii și nevie din natură¹¹.

Pedagogia este o știință care a îndrăznit să evolueze și care a progresat enorm. Specialiștii își doresc ca pedagogia să devină o știință care va putea să realizeze mult mai multe în viitor. Autorul revine la ideea de evoluție, pe care o considerăm cea mai benefică pentru pedagogie și pentru demersul educațional. Când se vorbește despre evoluție¹², toată lumea se gândește neapărat la evoluția biologică a speciilor. Excluzând

⁹ Ibidem, p. 92.

¹⁰ Ibidem, p. 108.

¹¹ Ibidem, p. 125.

¹² Dumitrescu, Șt., 2015, *Psihologia și pedagogia poporului român: Studiu*, Editura ePUBLISHERS, ISBN 606-716-291-2.

sistemele mecanice din univers de tipul sistemului solar, al galaxiilor, cel al sistemelor vii funcționează înscrise într-un sens evolutiv, trăiește ceea ce noi am numit „starea optimă de sistem”.

III. Principiile generale ale construcției Modelului Teoria valorii-entropie

Funcționarea Modelului Teoria valorii-entropie (TVE) presupune parcurgerea a cinci momente, începând cu t_0 , când se produc cantitățile de potențial ce vor fi atinse în procesele economice. Urmează procesele economice de producție.

Contribuția procesului de producție la obținerea valorii

În Modelul Teoria valorii-entropie, procesul de producție este doar un proces de transformare-conservare-transfer și nu de creare a unei valori suplimentare față de intrări, el reprezintă o componentă hotărâtoare a Modelului TVE. Pentru a înțelege modelul procesului de producție, este necesară cunoașterea și asimilarea modelului general al obținerii și gestionării valorii. Decodificarea proceselor primare de transfer-intrare, transformare, conservare, transfer-ieșire aduce elemente suplimentare de cunoaștere în teoria și practica economică. Procesele primare de transformare și conservare își aduc contribuția la reșezarea entropiei joase din intrări, în conformitate cu profilul de activitate al firmei și în dependență de solicitările consumatorului. Potențialul transformat este conservat în dimensiunile cantitativă, calitativă și de fiabilitate ale produsului, la un randament totdeauna subunitar.¹³

Contribuția procesului de consum la obținerea valorii. Dacă procesul de producție poate fi evitat (*atunci când consumăm produse direct din mediul natural sau din societate*), procesul de consum reprezintă filiera obligatorie pentru ca potențialul de orice tip să intre în circuitul economic și să devină suport fizic pentru valoare.¹⁴

¹³ Bran, P., 2003, *Economica valorii*, Editura ASE, București, p. 153.

¹⁴ Ibidem, p. 159

În cadrul acestui model, procesul de consum este doar un proces de transformare-conservare-transfer, la fel ca și procesul de producție, și reprezintă o componentă decisivă în Modelul TVE. Prin urmare, înțelegerea modelului procesului de consum este esențială pentru cunoașterea și asimilarea modelului general al obținerii și gestionării valorii.

Transferul de intrare, ca și cel de ieșire, are loc în mod natural, prin repartiție sau prin schimb. Procesele primare de transformare și conservare își aduc contribuția la reșezarea entropiei joase din intrări, în conformitate cu cerințele viitorului proces de producție. Prin urmare, potențialul transformat este conservat în dimensiunile cantitativă, calitativă și de fiabilitate ale serviciului, la un randament subunitar.¹⁵

Conform autorului, Modelul TVE cuprinde toate sistemele posibil de antrenat în obținerea și gestionarea valorii, precum și filierele trecerii potențialului natural, social și economic spre nivelul real al valorii.

Teoriile economice actuale nu sunt construite pe baza principiului creșterii entropiei. După aceste teorii, valoarea și bogăția depind de muncă și de mijloacele activității economice, prin dezvoltarea cărora drumul spre bunăstare este deschis.¹⁶

Regândirea gestionării valorii¹⁷, în primul rând al potențialului economic la nivel de societate, trebuie să aibă în vedere atât favorizarea proceselor furnizoare de potențial în viitorul apropiat sau îndepărtat, cât și sporirea productivității tuturor proceselor angajate în obținerea valorii (*procesele naturale, procesele din societate, procesele economice de producție și de consum*).

În al doilea rând, mecanismul de atragere de entropie joasă din mediu, de prelucrare și conservare trebuie dotat cu tehnologii noi, care vor

¹⁵ Ibidem, pp. 165-166

¹⁶ Ibidem, p. 225

¹⁷ Ibidem, p. 227

ridica randamentul de transformare odată cu reducerea consumurilor specifice de substanță S și de energie E.

IV. Conceptul de ecocâmp

O propunere originală este introducerea conceptului de ecocâmp, de câmp de forțe.¹⁸ Reformarea ecocâmpului presupune o transformare radicală a structurilor politice, sociale și de comportament pentru toți membrii societății și, în primul rând, pentru factorii de conducere de la toate nivelurile. Forma de existență a materiei numită „câmp de forțe” este organizatorul fenomenelor materiale în jurul cărora se formează.

Păreră noastră este că, în general, activitatea economică este „națională”, în scopul de a o face favorabilă reformei, influențată de un ecocâmp format din următoarele forțe:

- forța individuală a fiecărui participant la activitatea economică;
- forța structurilor de conducere la nivel microeconomic;
- forța structurilor de conducere la nivel macroeconomic și al administrației de stat; forța proprietății; forța pieței interne;
- forța socială a societății în ansamblu și a formelor sale de organizare;
- forța pieței externe, inclusiv influența unor structuri suprastatale (CSI, Imperiul sovietic etc.);
- forța mediului înconjurător. Liniile de forță ale ecocâmpului sunt o rezultată a compunerii a cel puțin două tendințe: acțiunea de obținere a valorii în societate și acțiunea de repartizare a rezultatelor activității economice în favoarea factorilor pe care i-au generat.

Pentru a vedea proveniența bolii sau a rolului negativ al ecocâmpului ce acționează, autorul a redat matricea acestui ecocâmp care acționa în economia centralizată, în matricea specifică economiei centralizate;

¹⁸ Ibidem, p. 102.

forțele dominante erau cele ale conducerii micro- și macroeconomice, respectiv ale administrației de stat.

Activitatea economică din întreprindere se află sub presiunea unui ecocâmp disproporționat, apăsător și cu un pronunțat caracter revendicativ, favorabil repartiției, și nu obținerii de valoare. Singurele zone care pot fi penetrate sunt cele spre mediul înconjurător (*de unde se iau resurse și nu se fac repartiții – vezi devastarea pădurilor, degradarea pământului, epuizarea rezervelor de combustibil etc.*) și spre proprietatea de stat, predominantă în cele două țări surori, România și Republica Moldova.

După ce am redat modelul spre care trebuie să ne îndreptăm, se pune întrebarea: cum vom proceda?

Fiind vorba despre forțe care acționează în cadrul ecocâmpului, trecerea de la starea actuală la cea viitoare nu se poate face decât prin acțiunea unor forțe de corectare. Ca și în fizică, liniile unei forțe se pot contracara prin liniile altei forțe.

Matricea perioadei de tranziție se poate corecta sub influența manifestării diferitelor grupuri de forțe din ecocâmp, forțe influențate și ele de schimbări cantitative și calitative din societate și mediul înconjurător.

În primul rând, pot să apară schimbările-șoc, la aceste schimbări contribuind, în mare măsură, forța socială (*prin revoltă, mișcări politice*), forța pieței externe (*prin condiționări, prețuri, refuzul sprijinului financiar*) și forța mediului (*prin catastrofe ecologice*).

Structurarea societății în partide cu programe din ce în ce mai clare și subordonate modificării corespunzătoare a matricei ecocâmpului reprezintă, în mod efectiv, modalitatea de reformare a câmpului care guvernează activitatea economică.

La modificarea matricei ecocâmpului contribuie și **al treilea grup de forțe**: forța individuală și forța administrației de stat. Contribuția lor este însă lentă și contradictorie, cu atât mai mult cu cât noua matrice le reduce rolul în economie (cum este cazul administrației de stat) sau

le impune un nou statut în privința participării la obținerea valorii (în creștere) și a participării la repartiție (moderată, în funcție de legile pieței), pentru individ.

V. Managementul prin valoare

Preocupările profesorului Paul Bran în domeniul managementului le cunosc din discuțiile avute, dar le putem observa încă de la prima sa carte, *Decizia financiară în unitatea economică*, care a apărut în 1980, pornind de la descrierea procesului decizional în activitatea întreprinderii. Preocupările permanente privind gestiunea valorii, vezi lucrările discutate mai sus, ne aduc și la o abordare a managementului prin valoare. Această carte a fost un rezultat al cursului „Managementul prin valoare” și a văzut lumina tiparului în anul 2009, sub îngrijirea doamnei prof. univ. dr. Florina Bran, conf. univ. dr. Carmen Valentina Rădulescu, conf. univ. dr. Ildiko Ioan.

Partea întâi, „Managementul și valoarea”, ne duce în intimidata fenomenului valorii. **Partea a doua**, „Verificați-vă softul de sistem privind valoarea”. **Partea a treia**, „Completați-vă softul de sistem cu Teoria valorii-entropie”, cuprinde sistemul complex al existenței umane, care include mitul vieții, modelul complex al sistemelor vii, integrarea sistemelor vii în modelul general al Naturii. În **partea a patra**, „Verificarea softului de sistem îmbunătățit de Teoria valorii-entropie”, autorul

propune verificarea modelului general al TVE în evoluția societății omenesci. Autorul dă un avertisment: atunci când simțul valorii nu a acționat corect și la timp, la om sau la ansamblul societății sau nu a renunțat la strugurii aflați prea sus, depunând un efort peste cel care

va putea fi scos din strugurii respectivi, efectul distructiv, de sancționare a legii valorii entropice a acționat din plin.

Profesorul Paul Bran se axează pe câteva obiective principale:

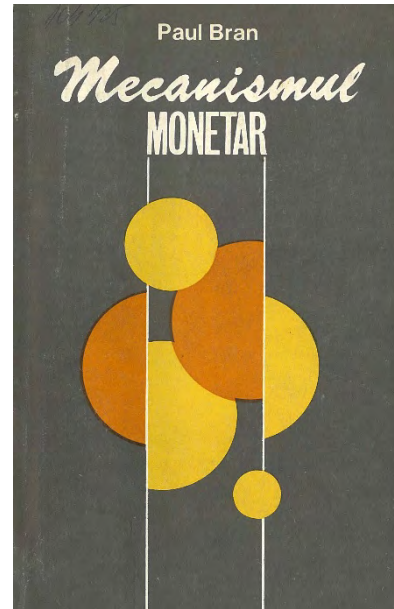
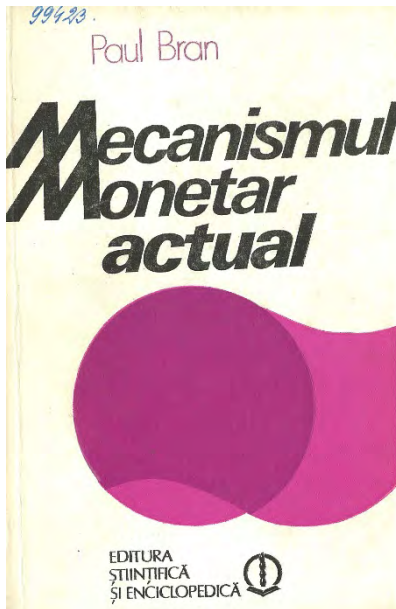
1. Definirea valorii în raport cu realitatea și cu cuceririle actuale ale științei în general.
2. Obținerea și gestionarea valorii ne obligă să ieșim din zona îngustă a firmei și chiar a economiei, pentru a înțelege ce se întâmplă în legătură cu valoarea în ansamblul societății omenești și al mediului natural înconjurător.
3. Managementul obținerii valorii ne va obliga să reinterprețăm activitatea economică astfel.
4. Realizarea înțelegerii depline a fenomenului valorii presupune să înțelegem existența noastră prin procesele sau stările dinamice ale sistemului general al Naturii și subsistemele sale, mediu, societate, economie, firmă.
5. Înțelegerea conceptului de valoare impune părăsirea definițiilor ei pe baza muncii sau a utilității și acceptarea unei baze fizice complexe cum este entropia joasă.
6. Autorul propune aplicarea modelului general al valorii bazate pe entropia joasă pentru explicarea evoluției și a schimbărilor de organizare generală a societății umane. Pornirea funcționării acestor procese trăite de societate în mare parte depind de funcționalitatea mecanismului de obținere și de gestionare a valorii.
7. Valoarea deține rolul principal, influențează activitatea economică și socială, știința, educația, politica, administrația publică și trăirea individuală.
8. Cunoașterea valorii prin măsurare este un element important al managerului. Prețul, costul – sunt elemente vizibile care îl însoțesc pe manager în activitatea sa.
9. În construirea Modelului Teoriei valorii-entropie sunt necesare câteva direcții esențiale – comportamentul consumatorului, rolul informației în economie la toate nivelurile, rolul mediului natural înconjurător, modul concret de fundamentare și adoptare a deciziilor economice conform teoriei valoare-entropie.

VI. Gândirea sistemică a teoriei mecanismului monetar la nivel național și internațional în viziunea profesorului Paul Bran

Una din primele lucrări în acest domeniu este lucrarea *Mecanismul monetar actual*, Editura Enciclopedică, București, 1984. O ediție nouă a acestei cărți, revăzută, apare în 1991 la Chișinău, la Editura Știința, în care sunt făcute unele concluzii raportate la economia de piață¹⁹.

În această lucrare, Paul Bran sintetizează mutațiile conținutului fenomenului monetar intern și internațional. Autorul vine cu o nouă viziune, cu un punct de plecare în conturarea noii teorii asupra banului și a rolului său în economie – banul fiind un mijloc important, utilizat în cadrul unui proces complex de comunicare economică națională și internațională, pentru cunoașterea și conducerea eficientă a activității economice. Lucrarea este construită din trei părți. În prima parte a lucrării, cu titlul „*Rolul banului în economie*”, autorul trece în revistă evoluția categoriei economice de bani, descrie procesele de comunicare în legătură cu valoarea, arată elementele de bază ale procesului comunicativ prin bani și descrie procesul comunicativ prin bani. În a doua parte a lucrării, „Mecanisme monetare pe plan național”, autorul vine cu o abordare originală privind reflectarea valorii prin bani în capitolul 3. În opinia autorului, „cunoașterea valorii, ca mărime și conținut, este punctul inițial al mecanismelor monetare. Obținerea informației despre mărimea valorii reprezintă o etapă hotărâtoare în acțiunea de cunoaștere a economiei prin prisma producției valorii în procesele de producție”. Capitolul 4, intitulat „Emisiunea banilor-semn”, este consacrat primirii, conservării și structurării informației cu descrierea operațiunilor de emisiune a banilor-semn. În capitolul 5, „Utilizarea banului-semn în comunicarea economică”, autorul analizează tehnica circulației banilor-semn și interpretarea informației cuprinse în banul-semn.

¹⁹ Bran, P., 1991, *Mecanismul monetar*, Editura Știința, Chișinău.

În capitolul 6, cu titlul „Reglarea procesului comunicativ prin bani”, autorul susține: „Comunicarea economică prin intermediul banilor nu se rezumă doar la formarea unei imagini în mintea subiectului receptor despre valoarea creată și repartizată în economie”. Paul Bran vine cu o analiză complexă privind verificarea mesajului economic cuprins în banul-semn și reglarea procesului comunicativ economic prin bani. Partea a treia are titlul „Mecanismul monetar internațional”. În capitolul 7, „Măsurarea valorii prin bani pe plan internațional”, este reflectată analiza banului-marfă etalon internațional, analiza subsistemului reflectat în măsurarea valorii internaționale și analiza subsistemului reflectat în măsurarea valorii internaționale. În capitolul 8, „Emisiunea banilor-semn în sistemul monetar internațional”, autorul susține că banii-semn necesari comunicării economice pe plan internațional sunt rezultatul funcționării mecanismelor monetare de emisiune internă și internațională, organisme monetare specializate ocupându-se de atragerea și utilizarea banilor-semn naționali în operațiuni internaționale sau de

emisiunea primelor tipuri de bani-semn internaționali”²⁰. Autorul reflectă asupra chestiunii de atragere a banilor-semn naționali în circuitul internațional, de punere în circulație a banilor-semn internaționali transferul informației privind mărimea valorii internaționale în banul-semn. În capitolul 9, „Interpretarea mesajului economic internațional cuprins în bani”, autorul este de părere că „informația despre valoare inclusă în banul-semn trebuie să cuprindă în semnificația sa și structura pe destinații dată de repartitia economico-financiară internațională, care este necesar să adopte obiectivele favorabile instaurării unei noi ordini economice internaționale.”²¹ Autorul consideră că, pentru creșterea redundanței, în relațiile economice internaționale trebuie să existe și alte canale de comunicare economică între partenerii la dialogul economic prin bani, canale rezervate informațiilor referitoare la tipul și structura sortimentală a mărfurilor ce urmează a se vinde pe piața internațională. În comunicarea economică internațională, subiectul receptor S2 își structurează imaginea valorică și materială desprinsă din banii-semn și analiza propriilor necesități în timp, pe perioade care corespund cu timpul real de desfășurare a procesului comunicativ sau se referă la etape viitoare. Pentru permiterea realizării celor două tipuri de decizii de folosire a banilor-semn internaționali, sistemul monetar internațional pune în funcțiune mecanisme și instrumente monetare adecvate. În capitolul 10, intitulat „Reglarea procesului comunicativ economic prin bani internaționali”, autorul reflectă la întrebările privind utilizarea banilor-semn internaționali ca instrument de schimb, utilizarea banilor-semn internaționali ca mijloace de rezervă, descrie fenomenele monetare și măsurile de reglare a procesului comunicativ economic internațional.

Comunicarea financiară

Profesorul Paul Bran nu renunță la cercetarea fascinantelor fenomene financiar-monetare și la studierea proceselor de comunicare

²⁰ Bran, P., 1984, *Mecanismul monetar actual*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, p. 173.

²¹ Idem, p. 198.

financiară nici în mandatul supraîncărcat de rector al ASE București. În anul 2003, în colaborare cu doamna Ionela Costică, pe atunci lector univ. dr., publică volumul cu un titlu destul de provocator, *Comunicarea financiară*, la Editura ASE București, 2003.

Având în vedere faptul că, la ora actuală, comunicarea financiară ocupă un loc prioritar în activitatea economică, în cuvântul-înainte autorii susțin că: „Dimensiunea financiar-monetară a activității umane, economică, socială, politică, culturală etc., devine dominantă în condițiile unei economii de piață funcționale. Necunoașterea sau nerespectarea acestei dimensiuni pot afecta existența firmei, economiei și chiar a societății, în general.” Lucrarea abordează următoarele probleme: prima parte, „Comunicarea economică prin bani”, cuprinde procesul comunicării economice prin bani pe piața monetară internațională, contribuția Sistemului Financiar Monetar Internațional la comunicarea financiară, contribuția pieței monetare internaționale la procesul de comunicare. Partea a doua, „Fenomenul semnificat”, răspunde la întrebarea ce este valoarea, analizează fenomenul economic de obținere a valorii, argumentează necesitatea trecerii la o nouă paradigmă a valorii cu descrierea suportului fizic al valorii. Partea a treia, cu titlul „Sensul de valoare”, ne prezintă problemele privind cunoașterea valorii pe plan internațional, cercetarea dimensiunilor etalonului monetar, completarea sensului despre valoare prin repartiția financiară și de credit. Partea a patra, intitulată „Semnul-vehicul”, analizează formarea semnelor bănești, care prezintă semnele bănești ale pieței monetare internaționale și atragerea semnelor bănești naționale pe piața internațională, emisiunea semnelor bănești pe piața internațională. În capitolul „Procurarea semnelor bănești pe piața monetară internațională” este prezentată organizarea pieței valutare, operațiunile valutare cu scop economic, operațiuni valutare asigurătorii, operațiunile valutare cu scop lucrativ. În capitolul „Utilizarea semnelor bănești în operațiunile de piață internaționale” sunt reflectate probleme privind mișcarea internațională a semnelor bănești, acreditivul documentar, incaso-ul documentar, ordinul de plată, sistemele informatice de plată

internațională și garanțiile bancare. Partea a cincea, „Decodificarea semnului bănesc și reacția de răspuns”, ne familiarizează cu problemele de finanțare și creditare internațională a investițiilor directe, care cuprind strategiile în realizarea investițiilor internaționale, sursele și metodele de finanțare a investițiilor internaționale, etapele realizării unei investiții internaționale și realizarea investițiilor.

Procesele de comunicare în economie. În opinia autorului, „mecanismul monetar al unei economii sau al economiei mondiale reflectă în principiile, metodele și instrumentele sale specificul relațiilor economice dominante”, acordând în același timp atenție laturii practice a mecanismului monetar. Atunci când influența relațiilor economice devine un factor important, favorabil sau perturbator pentru activitatea monetară internă sau internațională, latura obiectiv-calitativă a categoriei de ban va fi readusă în discuție.

Procesele de comunicare în legătură cu valoarea. Procesele de comunicare din economie, în care „substanța” informațională a comunicării o formează informația despre valoare, au în vedere interacțiunea permanentă și bilaterală dintre procesele de producție și de consum. În teoria cunoașterii, procesul de comunicare este interpretat ca un sistem de natură cibernetică, el cuprinde în structura sa elementele comunicării, legăturile directe între subiectul codificator (S1) și subiectul decodificator (S2), precum și conexiunea inversă dintre subiectul interpretat (S2) și subiectul cunoscător (S1).

Paul Bran, Ionela Costică,
Comunicarea financiară,
Editura ASE, București, 2003

În procesul de comunicare prin bani, relația generală pentru un proces comunicativ bilateral este:

$$\Sigma =df [R, S_1, S_2, v, v', b, v'', b', v'''] v', b, v'', b', v'''] \quad (1)$$

unde:

R – relațiile dintre elementele procesului comunicativ prin bani;

S₁ – subiectul cunoscător al fenomenului semnificat;

S₂ – subiectul receptor sau decodificator;

v – fenomenul semnificat (în cazul nostru, fenomenul valorii pe piața internă și internațională);

v' – sensul (informația) despre mărimea valorii create în producție;

b – semnul vehicul pentru sensul v, reprezentat de semnul bănesc;

v'' – imaginea decodificată de subiectul receptor la primirea mesajului prin semnul bănesc;

b' – semnul bănesc utilizat de subiectul receptor pentru a transmite către subiectul S₁ mesajul privind modul de înțelegere a mesajului inițial;

v''' – imaginea decodificată de subiectul S₁ despre modul în care subiectul S₂ a înțeles mesajul inițial.

Procesul comunicativ este, în sens practic, un șir de cunoașteri directe și mijlocite, precum și un șir de transferuri de informații între partenerii la comunicare.

Fenomenul semnificat. Pentru procesul de comunicare prin bani, fenomenul respectiv este reprezentat de mecanismul obținerii și dimensionării valorii; pe plan național, se includ în acest mecanism procesele economice de producție și de consum, procesele din societate și procesele din mediul natural, toate contribuind la obținerea și dimensionarea valorii. Pe plan internațional, partenerii la obținerea și dimensionarea valorii se schimbă, unii dintre ei aparținând altor economii decât economia în care s-a realizat un produs sau serviciu destinat schimbului internațional.

Subiectul cunoscător. În cazul procesului de comunicare prin bani, acest element este deosebit de complex. În cadrul său sunt incluse toate persoanele fizice sau juridice care au misiunea de a defini și

utiliza, pentru măsurarea valorii, etalonul monetar. Prin intermediul acestui etalon se deprinde, din fenomenul semnat, sensul sub forma informației despre valoare, sub denumirea de preț.

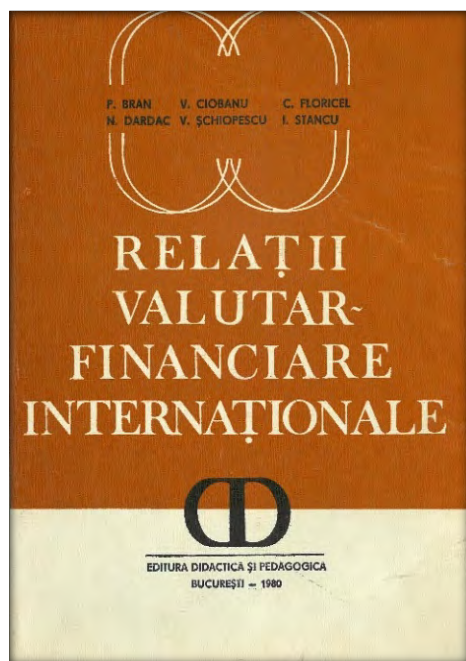
Reflectarea valorii prin bani. Obținerea informației despre mărimea valorii reprezintă o etapă hotărâtoare în acțiunea mai amplă de cunoaștere a economiei, prin prisma producerii valorii în procesele de producție, această operațiune informațională presupune existența și funcționalitatea unui sistem de reflectare a realității economice. În acest sistem de reflectare coexistă într-o interacțiune reciprocă, două subsisteme – subsistemul producerii valorii, numit subsistem reflectat, și subsistemul care reflectă valoarea, numit subsistemul reflectant. Subsistemul reflectat cuprinde procesele reale de creare a valorii și are rolul de factor obiectiv în procesul comunicativ prin bani, subsistemul reflectant reproduce în sine, sub formă informațională, conținutul proceselor reale de producere a valorii. Din acest ultim sistem fac parte persoanele cuprinse în subiectul cunoscător colectiv (S1), precum și metodele, mecanismele și instrumentele prin intermediul cărora se obține informația despre mărimea valorii cuprinsă în mărfurile produse în economie. Mecanismul complex al reflectării valorii cuprinde în prezent aspecte noi, care influențează în mod direct teoria și practica monetară, schimbările intervenite fiind cele legate de mecanismul măsurării valorii prin intermediul banului. Prin urmare, prețul va reflecta conflictul de interese ale participanților la mecanismul de obținere și gestionare a valorii, de la producător la consumator, de la societate la mediul natural înconjurător.

Având în vedere cele de mai sus, direcțiile de perfecționare a mecanismelor monetare și a comunicării economice prin bani pot fi următoarele: 1. *Prima direcție.* Modificarea de structură și de volum a comenzii economice care se transferă în bansemn sub forma informației privind mărimea și repartizarea valorii create în economia națională și în ansamblul economiei mondiale; rezolvarea acestei modificări nu este o sarcină a aparatului monetar, ci aparține obiectivelor de politică economică și socială. 2. *A doua direcție.* Restructurarea în însăși mecanismele monetare, modificările

care se așteaptă trebuind să asigure un volum în creștere de bani-semn și un ban-marfă etalon cât mai stabil. Aceste rezolvări sunt posibile prin angajarea efectivă a drepturilor speciale de tragere ca ban-marfă etalon și ca ban-semn internațional. 3. *O a treia direcție*, în sensul perfecționării comunicării prin bani, cuprinde asimilarea în munca aparatului bancar a inovațiilor tehnice și organizatorice: „tranzițiența” accentuată a fenomenelor economice pe care le reflectă și le potențializează banul.

VII. Economica activității financiare și monetare internaționale

În opinia profesorului Paul Bran, desfășurarea activității economice și financiar-monetare pe plan internațional

presupune o amplă comunicare bazată pe o gândire profundă și rapidă, proces în care moneda deține o poziție-cheie. Autorul analizează fenomenul mondo-financiar și monetar pe baza conceptelor generale ale științei economice, dar cu o aplicare asupra mecanismelor intime și fizice ale activității umane din acest domeniu. Acest concept capătă sensul de știință care se referă la studierea mecanismelor monetare, ale proceselor în care intră sistemul financiar și monetar, a regularităților și a

tehnologiilor de lucru utile activității economice.

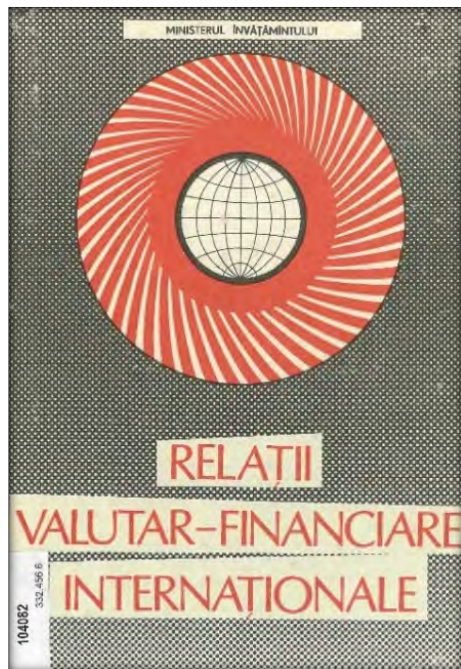
În activitate sa didactică din cadrul Academiei de Studii Economice din București, profesorul universitar dr. Paul Bran a acordat o mare atenție studierii fenomenelor monetare internaționale, al relațiilor monetare și financiare internaționale. Pe parcursul anilor au fost

publicate mai multe lucrări pentru studenți în acest domeniu, printre primele fiind *Relații valutare-financiare internaționale*, apărută la Editura Didactică și Pedagogică, 1980, autori: Paul Bran, Vasile Ciobanu, Constantin Floricel, Nicolae Dardac, V. Șchiopescu, Ion Stancu.

O altă ediție, după care am învățat și eu pentru examenul de doctorat, a fost cea din 1990. Pe lângă acest manual au mai existat și culegeri de probleme și teste.

Coordonatorul acestui manual este tot conf. univ. dr. Paul Bran, iar autorii au fost G. Anghelache și P. Bran (ASE din București), S. Cernea (Universitatea din Timișoara), N. Dardac, C. Floricel și V. Ilie (ASE din București), M. Prisăcariu (Universitatea din Iași), I. Stancu și Th. Stolojan (ASE din București), Gh. Voinea (Universitatea din Iași).

Structura: Capitolul 1. Conținutul și rolul relațiilor valutare-financiare internaționale; Capitolul 2. Conținutul și rolul relațiilor valutare-financiare internaționale; Capitolul 3. Organizarea activității valutare-financiare internaționale; Capitolul 4. Piața monetară internațională; Capitolul 5. Mecanismul cursului valutar; Capitolul 6. Piața valutară; Capitolul 7. Modalități de plată internaționale; Capitolul 8. Piața financiară internațională; Capitolul 9. Piața internațională a creditului; Capitolul 10. Relațiile financiar-valutare privind cooperarea economică internațională; Capitolul 11. Relațiile valutare-financiare internaționale privind comerțul exterior; Capitolul 12. Relațiile financiar-valutare în comerțul invizibil; Capitolul 13. Echilibrul financiar-valutar; Capitolul 14. Organisme financiar-monetare

internaționale și Capitolul 15. Contribuția relațiilor financiar-valutare în cadrul economiei mondiale actuale.

O nouă lucrare, *Relații financiare și monetare internaționale*, apare în anul 1995 la Editura Economică din București²² și, peste un an, în 1996, cu același titlu la Editura Logos din Chișinău, sub egida Asociației Băncilor din Republica Moldova²³. În anul 1996 reappare manualul *Relații financiare și monetare internaționale. Economica fenomenului mondo-financiar și monetar* la Editura Economică, București, și la Editura Logos, Chișinău, cu o dedicație specială: „*Studentilor mei de pe ambele maluri ale Prutului*”. Partea întâi este consacrată fenomenului mondo-financiar și monetar cu prezentarea activității financiar-monetare internaționale, a sistemului financiar-monetar internațional și al participării României și a Republicii Moldova la activitatea financiar monetară internațională. În opinia autorului, orice activitate economică, politică, culturală, militară etc. desfășurată în context internațional solicită existența unor acțiuni de natură financiară, de credit și monetară.

Partea a doua tratează problematica comunicării economice internaționale prin bani – procesul comunicării economice prin bani pe piața monetară internațională, cunoașterea valorii pe piața internațională, gestionarea factorilor de influențare a cursului valutar, formarea semnelor bănești pe piața monetară internațională, procurarea semnelor bănești pe piața valutară, utilizarea mijloacelor de plată în operațiunile de plată internaționale. Partea a treia este consacrată problemelor de finanțare și creditare internațională, cu prezentarea procesului comunicării economice prin bani pe piețele financiare și de credit internaționale, finanțarea și creditarea internațională a investițiilor directe, plasamentul internațional de titluri, finanțarea și creditarea comerțului exterior. Partea a patra,

²² Bran, P., 1996, *Relații financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București.

²³ Bran, P., 1996, *Relații financiare și monetare internaționale*, Chișinău, Editura Logos, ISBN 5-858886-076-1.

întitulată „Reglarea activității economice, financiare și monetare internațională”, este consacrată studierii mecanismului reglării sistemului financiar și monetar internațional: formarea conexiunii de autoreglare a sistemului financiar și monetar internațional, structura instituțională a conexiunii de autoreglare și tipurile de abateri cantitative și calitative ale produselor SFMI și reglarea lor, reglarea dezechilibrelor mondiale prin produsele financiare și monetare internaționale, evaluarea consecințelor problemelor globale, reglarea economiei mondiale prin asistența financiară și tehnică, reglarea echilibrului economic și financiar-monetar național cu ajutorul produselor SFMI asupra echilibrului economic și financiar-monetar, efectele utilizării produselor SFMI la nivel microeconomic, ce ne familiarizează cu poziția întreprinderii în fenomenul mondo-financiar și monetar, cu oportunitățile și posibilitățile de participare a firmei la activitatea economică internațională și participarea la piața financiară și de credit internațională, participarea la piața valutară și participarea firmei la piața monetară națională și internațională.

Relații financiare și monetare internaționale, Editura Economică, București, 1995

Relații financiare și monetare internaționale, Editura Logos, Chișinău, 1996

În anul 2003 apare o nouă abordare a fenomenului mondo-financiar și monetar în *Economica activității financiare și monetare internaționale*, autori Paul Bran și Ionela Costică, la Editura Economică, București.

Partea întâi, intitulată „Fenomenul mondofinanciar și monetar”, ne familiarizează cu aspectele generale ale conținutului fenomenului mondofinanciar și monetar, pentru a putea mai departe să construim modele, tehnologii și procese decizionale necesare desfășurării activității domeniului de relații monetare și financiare internaționale.

În Partea a doua, „Comunicarea economică prin bani”, autorii vin cu un nou concept de studiere a fenomenului monetar – semiotica – știința comunicării prin semne, posibilitatea interpretării activității financiar-monetare internaționale prin intermediul unui proces de comunicare economică prin bani: formarea semnelor bănești pe piața monetară internațională, procurarea semnelor bănești pe piața valutară, utilizarea semnelor bănești pentru transmiterea pe plan internațional a mesajului valoric.

„Modelul ne va permite să prezentăm problematica teoretică, practică și decizională din sistemul mondo-financiar și monetar, dar și aspectele *intime* ale înțelegerii oamenilor în privința circulației internaționale a valorii.”²⁴ În opinia autorilor, „Comunicarea este o caracteristică a sistemelor vii și, cu atât mai mult, a celor complexe, cum ar fi

Paul Bran, Ionela Costică,
*Economica activității
financiare și monetare
internaționale*,
Editura Economică, 2003

²⁴ Bran, P., Costică, I., 2003, *Economica activității financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București.

societatea umană. Fenomenul valorii se asociază cu o parte importantă din viața omului, a economiei, a societății. De aceea, omul și instituțiile sale comunică permanent în legătură cu valoarea, cu obținerea, repartizarea, schimbul și consumul acesteia”.

Partea a treia, „Finanțarea și creditarea internațională”, ne familiarizează cu procesul comunicării economice prin bani pe piața monetară internațională, cu cunoașterea valorii pe această piață și cu gestionarea factorilor de influențare a cursului valutar. În opinia autorilor, „procesul comunicării economice prin bani are posibilitatea să se adâncească, să se diversifice și să coreleze în mod operativ și eficace prin intermediul repartiției financiare și de credit. Mesajele valorice devin mai complexe, cuprind informații referitor la partenerii repartiției, la obiectivele finanțate, la condiționările multiple ale accesului la fondurile financiare și de credit internaționale”.²⁵ Partea a patra, „Reglarea activității economice, financiare și monetare internaționale”²⁶, este consacrată mecanismului reglării sistemului financiar și monetar internațional, al reglării dezechilibrelor mondiale prin produsele financiare și monetare internaționale, al reglării echilibrului economic și financiar-monetar național cu ajutorul produselor SFMI și efectelor utilizării produselor SFMI la nivel microeconomic.

În opinia autorilor, fenomenul mondofinanciar și monetar este un fenomen de natură economică, cuprinzând activități de repartiție financiară, de repartiție prin credit și activități monetare (evaluare și mijlocirea circulației valorii), toate desfășurate în context internațional sau în legătură cu acțiuni internaționale. Fenomenul mondofinanciar și monetar este forma de manifestare a proceselor de repartiție și schimb pe plan internațional, procese condiționate, cantitativ și calitativ de procesele reale de producție și de consum care au loc în contextual economiei mondiale.²⁷

²⁵ Bran, P., Costică, I., 2003, *Economica activității financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, p. 320.

²⁶ Ibidem, p. 460.

²⁷ Ibidem, pp. 45-46.

Activitatea financiară și monetară cuprinsă în **conceptul de fenomen va trebui să respecte comanda pe care o generează stările dinamice ale economiei mondiale, comandă care se manifestă sub forma unor linii de forță cuprinse în categoria de ecocâmp.**

Profesorul Bran afirmă: „Conform teoriilor moderne, forma de câmp a materiei este cea care cuprinde, sub formă informațională, informația genetică care dă caracteristicile viitoarei ființe; în mod similar, ecocâmpul ce se constituie în jurul și în interiorul economiei mondiale va cuprinde matricea informațională care condiționează cantitativ și calitativ toate genurile de fenomene economice, financiare și monetare care au loc în acest cadru economic la scara întregii planete.

În primul rând, ecocâmpul economiei mondiale cuprinde **condiționări calitative** pentru orice activitate economică și pentru fenomenul financiar și monetar.

În al doilea rând, ecocâmpul cuprinde condiționări cantitative pentru toate tipurile de activități desfășurate pe plan internațional. Condiționările respective vor realiza un echilibru între necesități și resurse, între volumul repartiției și al efectelor viitoare ale activității financiare sau creditare, între costul bunurilor și rezultatele financiare obținute din valorificarea externă a acestora.”

Pentru activitatea financiar-monetară, condiționarea calitativă reprezintă o primă categorie de informații. Relațiile calitative pe care le stabilește instituția financiar-monetară cu participanții la procesele economice aduc un fond de informații cu rol de ordonare a activității financiar-monetare. În opinia autorilor Paul Bran și Ionela Costică, acest fond informațional redă amploarea forței cu care un participant sau altul la procesele economice internaționale își impune punctul de vedere. Relația calitativă devine condiția de existență pentru fenomenul financiar-monetar internațional.

Condiționările cantitative. Activitatea financiar-monetară internațională necesită, pe lângă cadrul calitativ, și de un fond

informațional referitor la amploarea repartiției și a fluxurilor monetare cerute de stările de producție și de consum ale sistemului economiei mondiale.

Pentru procesul de comunicare prin bani, fenomen reprezentat de mecanismul obținerii și dimensionării valorii pe plan național, în mecanismul respectiv se includ procesele economice de producție și de consum, procesele din societate și procesele din mediul natural, care, în totalitate, contribuie la obținerea și dimensionarea valorii.

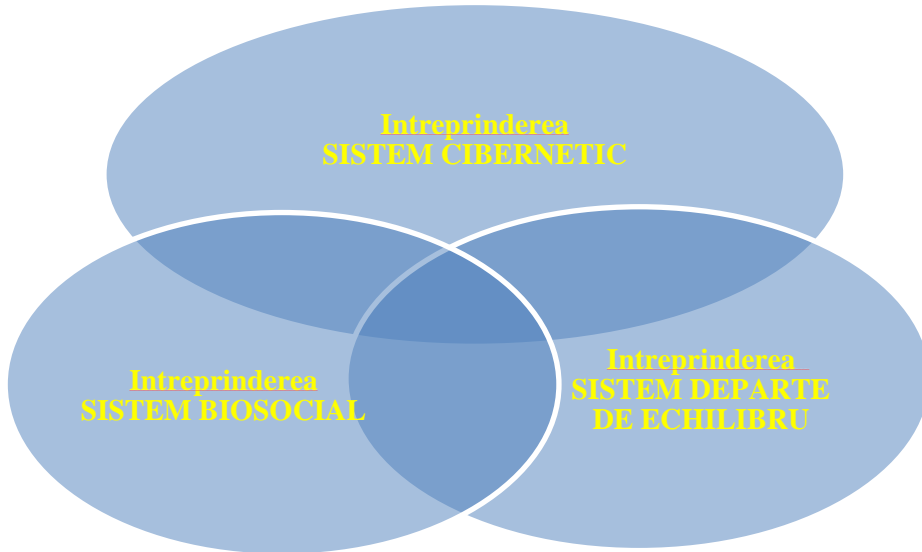
VIII. Rolul informației în gestionarea fenomenului microfinanciar, în viziunea profesorului Paul Bran

În continuare ne propunem să facem o radiografie a rolului informației la nivelul managementului financiar al întreprinderii, în viziunea profesorului Paul Bran, și să arătăm cu cât har și măiestrie a abordat această problemă Domnia Sa, la care putem găsi o largă aplicabilitate practică astăzi când avem o nevoie stringentă de multe informații obiective pentru a lua decizii corecte în dezvoltarea corporațiilor naționale.

Concomitent cu dezvoltarea studiului orizontal, care oferea idei izvorâte din analogiile fertile ale câmpurilor comparate, profesorul Paul Bran a arătat o vocație înăscută către gândirea științifică abstractă, evoluând pe verticala spiritualității, captând și valorificând gândirea economică și a fenomenului microfinanciar, a zonelor fertile și abstracte ale filozofiei științei economice (epistemologia economică), a celor mai înalte dintre ontologia filozofică cu conexiunile sale profunde cu gnoseologia economică (informație) și axiologia economică (valoarea).

Întregul său efort a dus la o construcție logică, argumentată riguros, care poate fi văzută simultan atât ca o metodă pentru analizele sistemice ale realității economice, cât și ca produs al întregului său efort de gândire creatoare, teoretic-aplicativă. Această metodă-producere nu este doar o modalitate de a vedea lumea, economia și relația lor biologică cu omul, ci și un veritabil model filosofic și

științific, prin care putem cunoaște mai cu adevărat fenomenele și conexiunile lor cauzale în toată manifestarea lor: natura, societatea, economia.

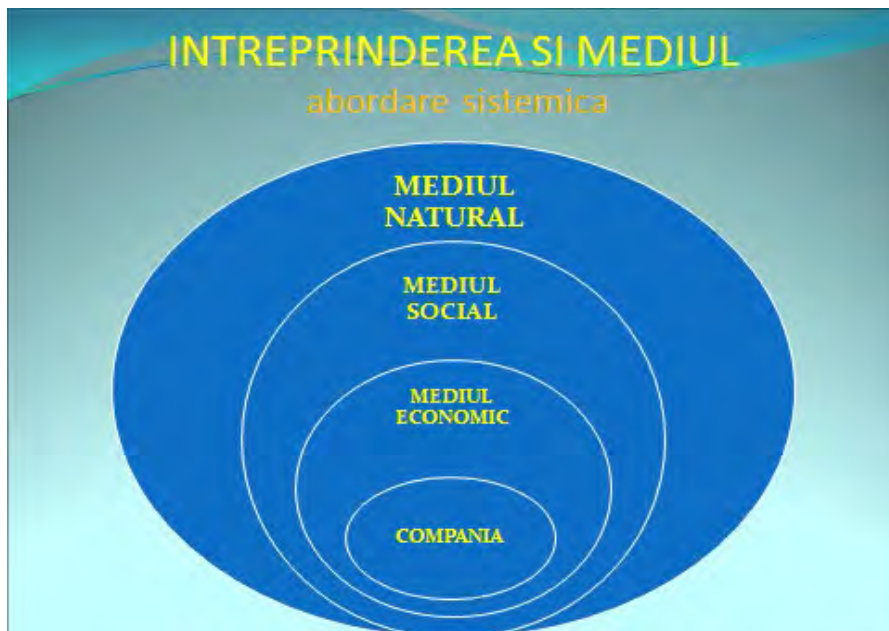

Schema 3. Interacțiunea celor trei sisteme (cibernetice, biosociale și departe de echilibru) în activitatea întreprinderii ca sistem cibernetic

Sursa: Schemă elaborată de G. Ciobanu și A. Pană
la articolul *Information and Value in the Scientific Conception*
of Professor Paul Bran

În societatea bazată pe informație și cunoaștere, un rol important îl are paradigma sistemică, de o generalitate indubitabilă, care acoperă nu numai realitatea economică și socială, ci și cea de mediu. Construcția de idei s-a concentrat, prin urmare, pe cibernetica sistemelor vii, umane și sociale, dezvoltând ideea către sistemele macroeconomice și, mai ales, către acele microeconomice.

Lărgirea gamei de informații în sistemele economice, sociale și de mediu natural ne va permite să elaborăm o serie de noi indicatori pentru a măsura fenomenele economice atât la nivel microeconomic, cât și la nivel macroeconomic.

Schema 4. Întreprinderea și mediul – abordare sistematică

Sursa: Schemă elaborată de A. Pană și G. Ciobanu
la articolul *Information and Value in the Scientific Conception
of Professor Paul Bran*

Interdisciplinaritatea gândirii managementului pentru pregătirea economiștilor și reformarea științei economice moderne ar trebui să acorde o atenție specială contribuției științifice a profesorului Paul Bran, concepție concretizată în teoria valoare-entropie, care ar trebui să găsească o largă aplicabilitate practică în managementul valoare economică și socială.

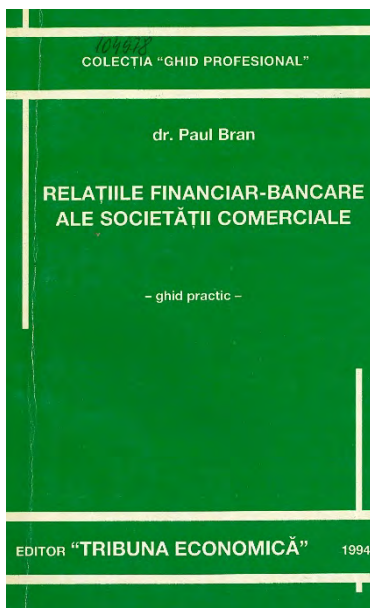
Prima lucrare a domnului profesor Paul Bran este *Decizia financiară în unitatea economică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980. Încă din acea perioadă este prezent modul de gândire inovator privind funcționarea mecanismului financiar al unității economice, fundamentarea deciziei economice, în care analiza informațională financiară a consumului și a producției este prioritară.

În anul 1992 apare manualul
Finanțele întreprinderii
la Chișinău

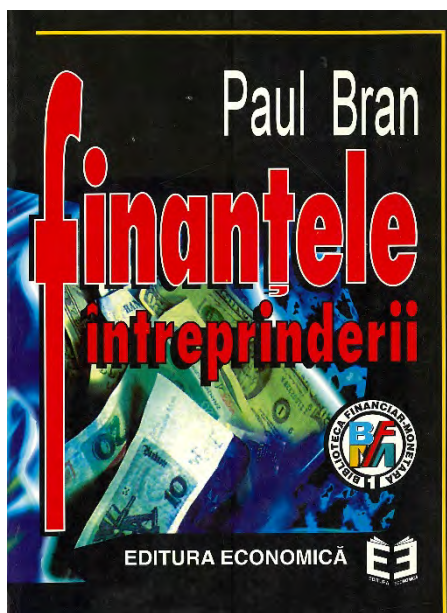

În anul 1994 apare
Decizia financiară în unitatea economică

În anul 1994, profesorul Paul Bran
publică ghidul practic *Relațiile financiar-bancare ale societății comerciale*
la Editura Tribuna Economică

În anul 1997 apare manualul *Finanțele întreprinderii* la Editura Economică, lucrarea respectivă deschizând colecția „Biblioteca financiar-monetară”, cu coordonarea științifică a prof. univ. dr. Paul Bran. Lucrarea este elaborată pe baza conceptului privind obținerea și repartizarea valorii la nivel de firmă, Teoria valorii-entropie. Abordarea nouă adusă de teoria respectivă favorizează înțelegerea fenomenului financiar din întreprindere și completează responsabilitatea specialiștilor în domeniul finanțelor întreprinderii care gestionează valoarea, cei care proiectează dimensiunea valorii, ca ea să fie recunoscută de piață, cei care gestionează mecanismele prin care se obține, se repartizează și se păstrează valoarea în societate pe parcursul proceselor de producție-consum-producție.

Finanțele întreprinderii, 1997

Gestionarea fenomenului microfinanciar, ediția a II-a

Lucrarea *Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii*, pe baza căreia a fost ținut cursul „Activitatea bancară a întreprinderii” la submodulul „Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii”, a fost publicată în memoria rectorului și profesorului universitar Paul Bran în anul 2011 de Editura ASE București, ediție îngrijită de prof. dr. Nicolae Dardac și dr. Ghenadie Ciobanu. Această lucrare se remarcă prin faptul că autorul său, prof. univ. dr. Paul Bran, face o corelare a preocupărilor sale din domeniile relațiilor financiare și monetare internaționale, a finanțelor întreprinderii și economia valorii, reușind să dezvolte o problemă actuală atât pentru societățile comerciale românești, cât și pentru firmele altor țări care se confruntă cu probleme similare de adaptare la economia europeană și economia mondială.

Autorul prezintă în capitolul 1 „comunicarea economică prin bani” în toată complexitatea sa, cu reflectarea procesului în utilizarea banului, văzut ca etalon în comunicarea economică, și cu reflectarea posibilităților de aplicare a teoriei valorii bazate pe entropia joasă, cu aplicații practice a problemelor de curs valutar.

În capitolul 2, intitulat „Rolul întreprinderii în mecanismele monetare”, prin prisma economiei valorii, autorul ne prezintă întreprinderea ca sistem biosocial, procesele principale care contribuie la obținerea valorii, procesele din mediul natural înconjurător, procesele din sistemele economice procesele din societate cu previziunile schimbărilor din mediul extern al firmei. Capitolul 3, cu titlul „Deciziile privind trezoreria întreprinderii”, prezintă implicațiile monetare al proceselor economice din întreprindere, disponibilitățile bănești ale firmei, managementul trezoreriei. Capitolul 4, „Managementul formării capitalului de lucru”, prezintă modelul de evaluare a activelor financiare / CAMP/, politica fondului de rulment, gestionarea stocurilor, politica de dividende, politica cotelor fixe, costul de capital. În capitolul 5, „Instrumente de amplificare a rezultatelor economice și financiare ale întreprinderii”, autorul ne familiarizează cu întrebările de fundamentare a intervenției de corectare a procesului de producție, cu analiza pragului de rentabilitate și costul marginal. Capitolul 6, „Relațiile întreprinderii cu sistemul bancar”. Decizia de creditare pe termen scurt, analizează reflectarea problemelor deficitului de resurse pe termen scurt în gestionarea financiară a întreprinderii, iar capitolul 7, intitulat „Decizia de creditare pe termen mediu și lung”, abordează deficitul de resurse pe termen mediu și lung în gestiunea financiară a întreprinderii, analiza solicitantului și a cererii de credite, precum și decizia de creditare pe termen lung și fluxurile de fonduri determinate de aceasta.

Concluzii

În condițiile crizei de sistem, al crizei în teoria economică aplicabilă la realitățile noastre, studierea operei profesorului Paul Bran ne poate ajuta sub aspect metodologic, pentru a elabora o metodologie corectă în corelare cu alte teorii, cu alte școli pentru construirea de strategii și politici de asigurare a dezvoltării sustenabile, a creșterii inteligente și favorabile incluziunii.

Oportunitățile limitate al sistemelor actuale angajate în mecanismul de obținere și gestionare al valorii din cauza limitării doar la sistemele economice fără a folosi potențialul sistemic al mediului natural înconjurător, și fără a implica și potențialul proceselor din societate. Un element important pentru teoriile economice privind valoarea o reprezintă spectrul sistemelor angajate în obținerea valorii.

Pentru construcția unui model este necesar să luăm în calcul sursele de alimentare cu potențialul necesar proceselor economice. Este necesar să urmărim lanțul de procese care vor defini, practic, valoarea unui produs prin recunoaștere de sistemele angajate în obținerea valorii.

Promovarea politicilor economice la nivel național și regional intră în cadrul modelului în subsistemul „Procesele din economie”, dar în strânsă corelație cu procesele din societate, având în vedere faptul că sunt implicate în acest proces instituții publice, de presă ș.a. La fel poate fi construită, numai într-o strânsă corelare a tuturor politicilor economice, și, în primul rând, corelarea politicii sociale cu politica bugetar-fiscală (care să utilizeze instrumente moderne de gestionare a finanțelor publice). În construirea politicilor economice la nivel național, trebuie să stea ca fundament acest model al Teoriei valoare-entropie, prin aplicabilitatea căruia gestionarea politicilor economice vor reduce la maxim pierderile entropice prin evidențierea acelor fenomene, pe care nu le putem lua în considerație în prezent (pierderi din societate și din mediul natural înconjurător).

La nivelul politicilor economice și sociale, la nivel național, ca fundament al acestor politici prevedem construirea modelului teoriei valoare-entropie care va susține gestionarea politicilor. În acest model, procesele din societate ocupă locul central, influențate fiind și direct dependente de procesele din economie și din mediul natural înconjurător.

La nivel regional și local, ne propunem să aplicăm modelul Teoriei valoare-entropie acordând prioritate proceselor din mediul natural înconjurător, care contribuie la crearea valorii și care vor avea un

impact esențial asupra rezultatelor proceselor din economie și a proceselor din societate. Aceasta se poate realiza prin sistemul de e-guvernare a politicilor economice, sociale, sectoriale, care ar include o bază de date națională a informației sociale, cu o rețea extinsă teritorială, cu informații detaliate la problemele sociale ale populației.

Legătura foarte strânsă între procese (economic, social) și mediu în cadrul modelului Teoriei valorii-entropie presupune dezvoltarea unui sistem informațional național.

În procesul de comunicare economică, comunicarea prin bani este esențială, prin prisma economiei monetare, cu reflectarea acestui proces în utilizarea banului, văzut ca etalon în comunicarea economică, și cu posibilitățile de aplicare a Teoriei valorii bazată pe entropia joasă și posibilitatea aplicării practice atât în problemele de curs valutar, de formare a prețurilor, cât și în alte probleme sociale, economice și financiare în care este implicată întreprinderea la nivel microeconomic.

Bibliografie

- Bran, P., *Decizia financiară în unitatea economică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980
- Bran, P., *Relații valutar-financiare internaționale*, Editura Didactică și Pedagogică, 1980
- Bran, P., *Mecanismul monetar actual*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984
- Bran, P., *Economia valorii*, Redacția Economica, Academia de Studii Economice, București, 1990
- Bran, P. (coordonator), Anghelache, G.; Bran, P.; Cernea, S.; Ciobanu, G.; Dardac, N.; Dedu, V.; Drăgoescu, E.; Florescu, I., V.; Stancu, I.; Stolojan, Th., Editura Didactică și Pedagogică, București, 1990
- Bran, P., *Economia valorii*, Editura Știința, Chișinău, 1991
- Бран П., *Экономика стоимости*, ИМКО Кишинев, 1992

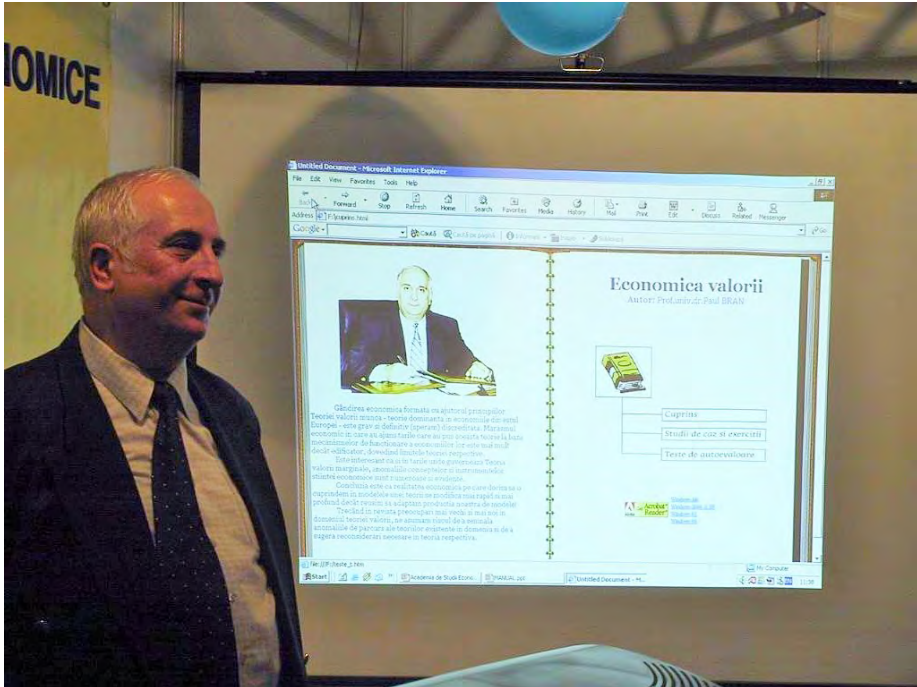
- Bran, P., *Mecanismul monetar*, Editura Știința, Chișinău, 1991
- Bran, P., *Finanțele întreprinderii*, Chișinău, 1992
- Bran, P., *Fascinația valorii*, Editura Enciclopedică, București, 1992
- Bran, P., *Economica valorii*, Editura Economică, București, 1995
- Bran, P., *Relații financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, 1995
- Bran, P., *Relații financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 1996, Chișinău, Logos, 1996
- Bran, P., *Finanțele întreprinderii*, Editura Economică, București, 1997
- Bran, P., *Economica valorii*, Editura ASE, București, 2003
- Bran, P., Costică, I., *Comunicarea financiară*, Editura ASE, București, 2003
- Bran, P., Costică, I., *Economica activității financiare și monetare internaționale*, Editura Economică, București, 2003
- Bran, P., *Managementul prin valoare*, Editura Universitară, București, 2009
- Bran, P., *Dimensiunea financiar-monetară a întreprinderii*, Editura ASE, București, 2011

Împreună cu Ghenadie Ciobanu

Împreună cu Simona Bușoi și Constantin Popescu la o lansare de carte
în sala „Virgil Madgearu” a Bibliotecii ASE

Împreună cu Ionela Costică la un târg de carte

Împreună cu Ion Gh. Roșca

Împreună cu Liviu Bogdan Vlad, Corina Cilianu-Lascu
și Doina Crișan la un târg de carte

Îndrumătorul

Profesor Rector Paul Bran, personalitate marcantă a învățământului economic superior și a destinului meu

Conf. univ. dr. Florentina Olivia Bălu
Universitatea din Geneva

Pe domnul rector Paul Bran l-am cunoscut într-o zi de 1 octombrie. Căutam Aula Magna unde avea loc festivitatea de deschidere a anului universitar. Pe holul ASE-ului treceau doi profesori impunători, vorbind și râzând. Printre profesori sobri, părinți emoționați, studenți sfioși, ei doi erau chiar remarcabili. Îi întreb unde se află Aula Magna, iar unul dintre ei răspunde „acolo mergem și noi”. La începerea festivității observ uimită că acel profesor era chiar domnul rector Paul Bran. Ceva mai târziu am aflat că cei doi profesori erau cunoscuți în ASE ca fiind „**STANCUBRAN**”, domnul decan al Facultății de Finanțe, prof. Ion Stancu, și domnul rector al Academiei de Studii Economice din București, profesor Paul Bran.

Ceremonia de deschidere a anului universitar a fost de-a dreptul impresionantă, solemnă și emoționantă, cu invitați de prestigiu: Ion Iliescu, președintele României; Mugur Isărescu, guvernatorul BNR; Nicolae Dănilă, președintele BCR; George Pruteanu, politician și filolog român. Domnul rector îi prezenta foarte scurt, însă pentru fiecare găsea câte o glumă. A rămas memorabilă una dintre glumele făcute cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Cauza președintelui României, Ion Iliescu. După îmbrăcarea robei de ceremonie, dumnealui a afirmat că boneta era prea mică. Replica domnului rector a fost: „Așa este, după bugetul ASE, domnule Președinte”, stârnind hohotele de râs ale audienței din Aula Magna, plină până la refuz.

Destinul a făcut să îl cunosc și să lucrez îndeaproape cu domnul rector Paul Bran.

L-am cunoscut mai bine la cursurile „Relații monetar-valutare internaționale”, „Finanțele întreprinderii și Economia valorii”, iar, mai târziu a fost coordonatorul lucrărilor mele de licență și a tezei de doctorat, dar și ca asistent universitar al domnului rector în primii mei ani de lucru în cadrul Academiei de Studii Economice din București. Am lucrat cu dumnealui doar câțiva ani, 2001-2006, dar suficient cât să strâng o multitudine de amintiri frumoase, să particip la diferite evenimente memorabile, să învăț multe, să cunosc bine personalitatea complexă și prezența remarcabilă a domnului rector în orice context. Un om înzestrat de la natură cu o capacitate de lucru extraordinară, o memorie de elefant, o gândire de geniu, un manager vizionar, un profesor exigent, dar un om adevărat, plin de umor, cu suflet mare, apreciat și mult iubit de noi studenții, dar și de către colegii și colaboratorii dumnealui.

Cursurile dumnealui erau de la 7.30, destul de matinale pentru noi, studenții, dar ne atrăgeau ca un magnet prezentările PowerPoint unice în ASE și stilul dumnealui de predare cu multe exemple practice din experiența acumulată în mediile de afaceri, politic și financiar-bancar, inserând din când în când diverse poante și glume. PPT, devenit între timp o banalitate a zilelor noastre, era folosit în ASE la vremea respectivă doar de profesorul Paul Bran. Sălile nu erau dotate cu videoproiectoare și tehnologii moderne ca acum, iar dumnealui venea cu videoproiectorul personal și instala totul înainte de fiecare curs. Îndrăgea informatica și tehnologia modernă și ne transmitea această dragoste și nouă. De altfel, este rectorul care a inițiat și realizat cele mai îndrăznețe proiecte de informatizare a învățământului și administrației din ASE, creând primul departament de campus virtual din ASE.

Toate acestea, precum și domeniul relațiilor monetar-valutare internaționale, m-au atras foarte mult, așa încât mi-am dorit să aprofundez acest domeniu și să lucrez cu profesorul Paul Bran. Așa am

ajuns să fiu asistenta dumnealui și să lucrăm împreună. Recunosc că, la început, îmi era frică să lucrez cu o personalitate de calibrul domnului rector Bran, dar în acest demers m-a susținut enorm și m-a împins de la spate prietena mea Raluca Crețu, care, fiind responsabilă a „Centrului de consiliere și îndrumare profesională”, lucra direct cu domnul rector. Era printre oamenii de încredere ai dumnealui, alături de Cristina Neagu, Grigore Piroșcă, Gheorghe Stanciu, Ionela Costică. Domnul rector îi aprecia foarte mult și mi-i dădea mereu ca exemplu.

Ca asistentă și doctorandă a dumnealui, am trăit atâtea experiențe memorabile, încât nu știu pe care să le împărtășesc mai întâi!

Îmi amintesc cu multă bucurie, drag și nostalgie, împodobitul anual al bradului de Crăciun din biroul domnului rector. Povestesc și acum, de fiecare dată în preajma Crăciunului, acele experiențe minunate. Ziua împodobirii bradului era o mare bucurie și sărbătoare pentru domnul rector și pentru noi cei din jur. Îl împodobeam de la început până la sfârșit ca la noi acasă, ascultând colindele de Crăciun ale lui Ștefan Hrușcă, Fuego etc. Colindul „Împodobește, mamă, bradul” era printre preferatele domnului rector.

Altădată mergeam cu domnul rector și cu doamna profesor Florina Bran la centrele universitare din țară, unde ASE-ul avea deschise centre de învățământ la distanță. Aceste centre au fost deschise tot la inițiativa dumnealui și se bucurau de mare succes și atractivitate la vremea respectivă. Domnul rector sesiza imediat oportunitățile și nevoile publicului universitar țintă, răspunzând în mod corespunzător de fiecare dată. Îmi amintesc și acum cât de matinală era familia Bran și cum plecările noastre din București spre diversele centre erau, cel mai târziu, la ora cinci dimineața. O adevărată aventură pentru mine această oră, dar pentru familia Bran un simplu obicei cotidian. În plus, ajungeau mai mereu cu un sfert de oră înainte. Îmi era rușine când ajungeam și domnul rector deja mă aștepta. Era de fiecare dată înaintea celorlalți și mereu își lua și timp de rezervă.

Îmi amintesc că, la un moment dat, m-am plâns că este foarte dimineată ora cinci, iar dumnealui a răspuns: „de acord, mâine plecăm

ceva mai târziu...” a făcut o scurtă pauză, s-a gândit și a zis: „5 și 10” Evident, mi-am dat seama că nu merge cum îmi închipuiam. Recunosc, acel obicei cu trezitul matinal îmi prinde foarte bine acum. Adesea mă trezesc așa de dimineață și îmi amintesc, cu mult drag, acele călătorii cu familia Bran. Dacă atunci eram adormită și nu foarte bine dispusă, acum zâmbesc și spun ce bine îmi prinde această educație. Domnul rector îmi zicea mereu că „trebuie să avem lucrurile importante deja rezolvate când ceilalți își încep activitatea. Atunci începe forfota, iar puterea de concentrare și randamentul scad”. Cât adevăr și câtă eficiență în acest mod de funcționare. Pentru mine familia Bran avea logoul „generația 5 a.m.”.

I-am spus odată domnului rector că nu știu cum face de reușește să se trezească mereu atât de devreme. La câteva luni, de ziua mea, mi-a făcut cadou un ceas (dintr-o călătorie a dumnealui în străinătate), îl am și acum, și îmi zice „ai aici răspunsul la una dintre întrebările tale”. Nu știam despre ce întrebare era vorba, dar, după ce am deschis cadoul, mi-am amintit imediat. Era vorba domnului rector și a tatălui meu: „Cine se scoală de dimineață departe ajunge!” Ce-i drept, este dificil de ajuns la înălțimea, performanța, standardele și valoarea domnului rector Paul Bran, dar păstrez amintiri frumoase despre primii mei ani de serviciu petrecuți alături de o personalitate de valoare și calibrul său.

Am adorat stilul dumnealui motivator, plin de umor, uneori ușor ironic, de a vorbi puțin, dar de a face multe pentru instituția ASE-ului și pentru cei din jur. Capacitatea de geniu, umorul de tip Bran și sensibilitatea la nevoile fiecăruia dintre noi este ceea ce m-a atras cel mai mult la dumnealui.

Doar câteva imagini din realizările și experiența profesorului Paul Bran: fondator al Academiei de Studii Economice din Moldova; participant la reformarea Republicii Moldova și introducerea leului moldovenesc în perioada primilor ani de independență, în calitate de consilier al primului-ministru Valeriu Muravski, sub președinția lui Mircea Snegur; participant la reformarea economiei României în

primii ani după revoluție, în calitate de consilier al primului-ministru Petre Roman, sub președinția lui Ion Iliescu, și multe alte inițiative în domeniul economic și al învățământului superior economic, în care s-a implicat cu multă dăruire și cu tot sufletul, fiind un deschizător de drumuri și autor de noi paradigme.

N-am înțeles, dar n-am uitat. Acest profesor cu atâtea realizări, cu așa prestigiu, recunoaștere și reputație, este cel care ne-a zis la unul dintre cursuri: „Făceți-vă bagaje de vise; viața le va spulbera pe majoritatea; de cele care rămân atârnați-vă cu toată puterea!”. Era un profesor exigent, așa putea spune chiar perfecționist, cu o memorie fantastică și un spirit de observație și o sensibilitate remarcabile. Uneori chiar îi ziceam: „Haideți, domnule rector, că nu toți suntem înzestrați de la natură cu capacitatea dumneavoastră”. Mai târziu mi-a spus că îl amuzam mereu cu replicile mele. Ceea ce apreciam mult la dumnealui era faptul că ne înțelegea pe toți și avea un suflet extraordinar de mare.

Așa cum am menționat, pe domnul rector l-am avut și coordonator al lucrării de licență în anul IV de facultate. Dumnealui avea un stil atipic, în sensul că, în primul semestru, înainte de a începe propriu-zis redactarea lucrării, ne-a dat ca temă „Amenajarea biroului meu de viitor președinte / CEO / CFO”. În funcție de visul fiecăruia, trebuia să ne imaginăm ce funcție de conducere ni se potrivește și cum dorim să fie mobilat biroul nostru și să facem și un buget estimativ privind costurile amenajării. A fost un exercițiu fantastic în care, timp de un semestru, care mai de care și-a pus imaginația în mișcare. Îmi amintesc că am mers la Mobexpert, cel mai cunoscut producător de mobilier din România. Când am ajuns la Mobexpert și am spus ce doresc și că sunt studentă, persoana respectivă s-a mirat și amuzat. Dar eu foarte, serioasă și încrezătoare, i-am spus: „Îl am profesor coordonator pe domnul rector Paul Bran”. Din momentul în care am pronunțat numele Bran, totul s-a schimbat. Am stat acolo patru ore, după care am plecat foarte încântată cu schița biroului complet mobilat și cu devizul final, totul realizat pe calculator și imprimat color de un expert Mobexpert. În plus, domnul de acolo, îmi zice: „Vă recomand să puneți și ceva flori în birou, dacă vreți să fie bine apreciat

proiectul dumneavoastră de domnul profesor Bran”. Într-adevăr, domnul rector iubea foarte mult florile și toți cei care vizitaserăm măcar o dată biroul dumnealui remarcaserăm acest lucru. Avea multe ghivece cu flori pe care le uda, personal, în fiecare dimineață, cum ajungea la birou.

Ce n-am să pot uita niciodată este momentul când, în timpul unei discuții, îi spun domnului rector că mi-ar plăcea să am biroul meu. Doctoranzii nu aveau fiecare biroul și calculatorul lui. Răspunsul dumnealui scurt a fost: „Multe ți-ar mai plăcea ție” și am trecut rapid la alt subiect. La câteva săptămâni bune după acest moment, trece doamna profesor Ionela Costică prin biroul domnului rector cu niște documente la semnat și îi spune că trebuie să ajungă în Piața Amzei. Domnul rector îi întinde cheia de la biroul său și o roagă, dacă tot are drum în Piața Amzei, să îi facă și dumnealui două copii. N-am să uit niciodată când s-a întors doamna profesor Ionela Costică cu cele două chei și domnul rector ne zice: „Una este pentru tine, Ionela, iar cealaltă pentru tine, Florentina.” Doamna Ionela era printre colaboratorii apropiați și de încredere ai domnului rector, îmi părea normal să aibă o cheie, dar, pentru mine, să am acces în acel birou, când vreau eu, era o uimire totală. Atunci mi-am dat seama cu adevărat de receptivitatea și sensibilitatea domnului rector față de dorințele celor din jur. Pentru mine acel moment rămâne memorabil. A fost doar una din lecțiile pe care le-am învățat de la dumnealui, de a fi atentă și receptivă la dorințele celor din jur.

Altădată i-am zis că nu am cunoscut în realitate un laureat al Premiului Nobel, iar atunci când Joseph Stiglitz, laureat al Premiului Nobel, a acceptat invitația ASE-ului, domnul rector a ținut să îmi spună personal că am acum această șansă. Mai mult decât atât, a ținut să am o poza cu profesorul Stiglitz în momentul în care acesta mi-a dedicat și semnat o carte a dumnealui.

Având acces la biroul domnului rector și fiind mereu în preajma dumnealui, am remarcat respectul și aprecierea sa față de „cel mai simplu” dintre angajați. Se apropiau sărbătorile de iarnă, iar domnul

rector primea o mulțime de felicitări din partea diverselor instituții, a colegilor, prietenilor etc. Avea în birou o masă mare ovală, iar în preajma sărbătorilor era plină până la refuz de felicitări frumos aranjate, alături de ornamentele de Crăciun. Într-o dimineață, foarte devreme, când ajung la birou, o aud pe femeia de serviciu vorbind la telefon, foarte fericită, emoționată și entuziasmată, povestind că domnul rector are, în prim plan, pe masă, felicitarea din partea ei.

Acesta era domnul rector, atent la detaliile cu efect semnificativ pentru angajații și colaboratorii Domniei Sale. De aceea era așa de iubit, apreciat și respectat de majoritatea celor din jur. Nu foarte mulți profesori din ASE se bucurau de aceeași iubire, respect și apreciere. Aș putea spune că erau și sunt destul de rari astfel de profesori în ASE.

În concluzie, mi-a rămas în amintire personalitatea domnului rector impunătoare, exigentă, cu standarde profesionale înalte, vizionară, inovatoare, care ținea mereu performanța și excelența. Dar peste toate acestea, la domnul rector am descoperit rapid un spirit al umorului înnăscut și un suflet imens de mare. Era greu, extrem de greu de ținut pasul cu dumnealui, era o adevărată provocare, dar în același timp o imensă plăcere de a lucra împreună. Aș spune chiar o adevărată șansă. Ar fi multe de povestit despre domnul rector al nostru, atât de mult iubit, respectat și apreciat, dar de data aceasta mă opresc aici. Pentru mine, rămâne printre puținele persoane din viața mea care mi-au marcat destinul și-l voi păstra mereu, cu mare drag, în amintire.

Profesorul Paul Bran, un filosof al noii gândiri economice pentru mileniul trei

Ghenadie Ciobanu

Doctor în economie, cercetător INCSMPS, București

Știința economică are și ea avantajul de a fi avut în curtea sa pe «acei bărbați care erau oameni de știință», descoperitori de paradigme și «grădinari» de primă mână, de la filosofii antici și cercetătorii din perioada Renașterii, la marii gânditori din perioada zorilor industrializării și a contemporanității.

Paul Bran, *Economia valorii*, 1990

În memoria Omului Paul Bran

În anul în care Academia de Studii Economice din București împlinește 110 ani, plini de încercări și provocări, nu putem să nu ne amintim de rectorul și profesorul universitar Paul Bran. Aș avea să spun multe lucruri frumoase, deosebite, care îmi aduc aminte cu plăcere și cu tristețe, totodată, de cel care mi-a fost îndrumător de doctorat și nu doar îndrumător de doctorat, ci a fost ca un părinte și în același timp, ca un prieten, că așa era dumnealui cu noi. Toți doctoranzii din Basarabia îl aveau pe domnul profesor aproape.

În primul rând, este greu de vorbit la trecut. A trecut timpul prea repede de la momentul când l-am cunoscut, în data de 20 ianuarie 1991, când am ajuns la ASE București printre primii zece doctoranzi trimiși de Guvernul RSSM, condus atunci de domnul Mircea Druc. Emoțiile și amintirile frumoase din anii tinereții, când am ajuns la

București și aveam 26 de ani. Se deschideau noi începuturi legate de independența noastră, legate de limba română, de identitatea noastră națională și de viitorul nostru.

Îndrăznesc să spun câteva gânduri, apelând la marele Mihai Eminescu, care a scris despre profesorul său Aron Pumnul:

„În vârsta-ți bărbătească, când pentru româtime
Lucrai fără-osteneală spre a o înțelepți
Sosi fatala soarte cu cruda sa asprime
Și zilele-ți prea scumpe în clipă le răpi.”

Am îndrăznit să aleg această strofă, deoarece am găsit similitudini și la profesorul Paul Bran, interesul pentru viitorul națiunii, munca permanentă, fără osteneală, care l-a răpit într-un moment de plină activitate. Un Om de mare omenie, cu suflet mare, un dascăl sufletist, cu zâmbet și umor subtil, reușea să te facă să înțelegi, dar totodată și cu multă exigență, răbdare și perseverență. Nu treceai ușor cumva fără să cunoști și să înțelegi profund fascinația fenomenului – cuvânt des utilizat de dumnealui; un adevărat formator de oameni. Cu dragoste de neam, cu dragoste de țară, un luptător desăvârșit, deschizător de drumuri.

Aș aduce aminte o frază, pe care am reținut-o de la dumnealui: „La Chișinău toți vor unirea, dar nu toată ziua și nu în toată ziua. La București toți vor schimbarea, dar nu toată ziua și nu în toată ziua.”

Când am ajuns în România, în ianuarie 1991, pot spune că peste tot erau poduri de flori – așa era atunci starea de spirit a românilor în marea majoritate față de noi, basarabenii. În acel ianuarie 1991, în Bucureștiul postdecembrist, am fost primiți cu multă căldură atât în Academia de Studii Economice din București, cât și oriunde ajungeam. La ASE am avut prima întâlnire cu rectorul de atunci, prof. univ. dr. Constantin Bărbulescu și cu prorectorii, profesorii universitari doctori Aurel Ișfănescu, Dodescu și George Marin.

După ce am început să facem cunoștință cu Academia de Studii Economice, cu facultățile și cu catedrele, auzeam adesea pe holurile

academiei de domnul Bran. Oamenii doreau să ne cunoască, erau îndurerați de faptul că Basarabia a fost smulsă din trupul Țării și doreau să vadă cine suntem noi ca oameni, dacă mai vorbim românește, cum suntem, ce dorim, cum vedem lucrurile...

Am avut întâlniri cu profesorii de la Catedra de Management, profesorii universitari doctori Mihai Pricop, Ovidiu Nicolescu și Eugen Burduș, de la Cibernetică cu domnul prof. univ. dr. Eugen Țigănescu, de la REI cu profesorii universitari doctori Ioan Popa și Petre Burloiu. În una din zile am ajuns și la domnul prof. univ. dr. Paul Bran, fără a ști că, de fapt, anume Domniei Sale îi aparținuse inițiativa de a aduce la Chișinău acele burse acordate de Guvernul României: 50 de burse pentru studenți și 10 burse pentru doctoranzi, toate la ASE București. Prin urmare, ASE București, în octombrie 1990, avea deja 50 de studenți basarabeni și, din ianuarie 1991, 10 doctoranzi basarabeni. Când a ajuns pentru prima dată la Chișinău, în decembrie 1990, la invitația Guvernul RSSM condus de primul-ministru Mircea Druc, în calitate sa de consilier al Guvernului României pentru a consulta Guvernul RSSM. Propunerea înființării ASEM a venit din partea premierului Mircea Druc în cadrul discuțiilor purtate, iar profesorul Paul Bran a venit cu acest proiect de înființare și organizare, susținut în septembrie 1991 de premierul Valeriu Muravschi.

Am ajuns la prima discuție cu profesorul Paul Bran în biroul pe care-l avea în clădirea veche, cum o numeam atunci, astăzi clădirea „Ion N. Angelescu”. Discuția a fost una plină de caldură și am rămas să lucrez cu Domnia Sa la teza mea de doctorat, ce avea tema „Crearea pieței de valori și de capital în Republica Moldova”, pe care am susținut-o în aprilie 1996. Pe parcursului stagiului de doctorat am mers la cursurile Domniei Sale, „Relații valutare-financiare internaționale” și „Finanțele întreprinderii”. Cursuri bine pregătite, care te fascinau prin prezentările făcute și modalitatea de predare, cu prezentări la proiector, cu scheme care veneau foarte mult în sprijinul studenților, cu materie de calitate, dar și cu spirit pedagogic și, totodată, cu zâmbet și fin umor folosit la momentul potrivit. De exemplu, le spunea

studentilor: „Visați, umpleți-vă bagajele cu vise... că viața oricum vi le va spulbera pe toate!”

Mi-a rămas în memorie momentul când domnul profesor Paul Bran mi-a spus că la Chișinău se va forma o Academie de Studii Economice, care se va organiza după modelul ASE din București. Îmi arătase și modelul acestui proiect în viziunea lui. În septembrie 1991 a ajuns la Chișinău și chiar de ziua dumnealui de naștere, pe 13 septembrie, era deja în tânăra capitală a Republicii Moldova. După care a urmat activitatea extraordinară a domnului rector Paul Bran. Aflându-mă mai mult la București, mai primeam unele sarcini de la domnul rector pentru anumite activități care trebuiau făcute pentru Academia de la Chișinău: alegerea cărților de la Biblioteca ASE din București pentru Chișinău, contactele cu catedrele pentru programele noilor discipline la curs și seminar în limba română, cu Institutul francez din București, Centrul Britanic, ambasade de la București, bănci și firme care au susținut Academia de Studii Economice cu stagiile profesorilor, practica studenților și alte activități necesare pentru acea perioadă. Îmi amintesc de multe momente frumoase pe care aș putea să le redau despre Rectorul, Profesorul și Omul Paul Bran. Inițiativa creării sucursalei Băncii Comerciale Române la Chișinău, de asemenea, îi aparține domnului profesor Paul Bran, având în vedere faptul că dumnealui era și unul din fondatorii acestei bănci în anul 1990, membru în Consiliul de Administrație al BCR în acea perioadă. Din cauza unor probleme birocratice la Chișinău și necunoașterea administrației BCR de atunci, Consiliul de Administrație al BCR era în situația să renunțe la crearea sucursalei, dar domnul profesor Paul Bran a spus NU și BCR a mers înainte și vedem cu toții că avem astăzi o bancă BCR prosperă la Chișinău.

În memoria noastră, profesorul Paul Bran a rămas ca un Om de mare omenie, o personalitate având cunoștințe enciclopedice, un cercetător cu o filosofie aparte a mecanismului de gestionare a valorii, un dascăl excelent, formator de oameni, creator de cunoștințe, creator de școală modernă.

În acea perioadă de tranziție a demonstrat pe ambele maluri ale Prutului că învățământul economic românesc poate fi la cerințele și exigențele modernității în raport cu învățământul economic universitar european și internațional. A demonstrat acest lucru la Chișinău, când a reușit, din două facultăți de științe economice, Facultatea de Economie a Comerțului și cea de Merceologie, să construiască Academia de Studii Economice din Moldova – acea cetate care de trei decenii a pregătit și pregătește în continuare cadre licențiate în științe economice. A reușit și la Academia de Studii Economice din București în cele două mandate să reformeze învățământul economic universitar românesc.

Noi, tinerii din acea generație, am avut mare noroc că l-am avut ca mentor pe domnul profesor Paul Bran, am avut noroc că l-am avut pe Grigore Vieru, pe Ion și Doina Aldea Teodorovici, pe Dumitru Matcovschi, Adrian Păunescu, Ion Ungureanu, Valeriu Muravschi și multe alte personalități care au contribuit la formarea noastră, creatori de valoare, de valori culturale, valori economice, valori naționale, valori europene.

Am să închei amintind cuvintele marelui nostru poet Grigore Vieru:

„Se construiesc poduri spre stele.

Noi, românii, vrem să construim un pod peste Prut.

Podul de flori este un pod simbolic, de înfrățire sufletească.

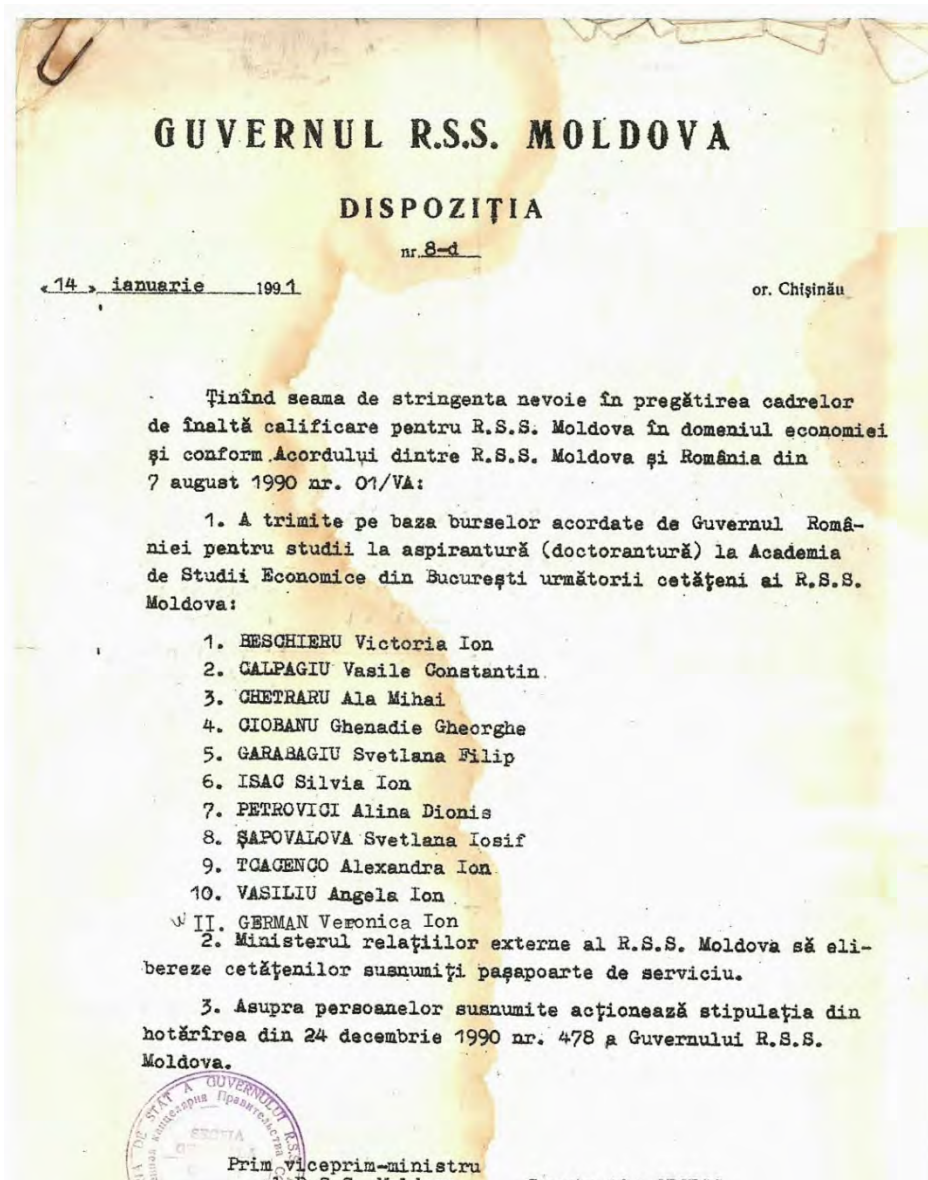
Dacă nu vom avea fier, vom construi un pod din stejarii de la Miorcani și Pererita”.

(în *Apa dorului nostru / Gazeta de Botoșani, Podul de flori de la Prut*, iunie 1991)

Și noi ce ne propunem să construim în mileniul trei, în era revoluțiilor digitale, al transformărilor tehnologice moderne?

De ce este nevoie să revedem astăzi operele profesorilor noștri? A reușit oare profesorul Paul Bran să spună totul pentru școala și știința economică? Cu ce ne poate ajuta astăzi gândirea economică a profesorului Paul Bran, în plin proces de căutare de noi teorii și noi

obiective în știința și practica economică, socială și financiar-monetară? Ce urmează să facem noi, cum vom continua această moștenire și cum s-o aplicăm în procesul de dezvoltare economică și de dezvoltare a școlii și științei economice?

Lista primilor zece bursieri moldoveni ai statului român, mulțumită susținerii profesorului Paul Bran, consilierul pentru reforme economice al primului ministru Petre Roman

În memoria domnului profesor universitar doctor Paul Bran, Rector al Academiei de Studii Economice din București în perioada 1996-2004

Prof. univ. dr. Alexandru Negrea
Universitatea „Ovidius” din Constanța

L-am cunoscut pe domnul profesor universitar doctor Paul Bran ca student în anul universitar 1977-1978 al Facultății de Finanțe-Contabilitate din cadrul Academiei de Studii Economice din București. Îmi aduc aminte cu plăcere de atmosfera din sala de curs în momentul apariției sale, de faptul că studenții erau fermecați de atitudinea și modul de prezentare al informațiilor de specialitate cu trimitere la situația internă și internațională. Pentru noi, dornici de cunoaștere, aceste informații reprezentau un caracter de noutate absolută.

Îmi amintesc de biroul, cu spațiu mic, de la etajul doi al clădirii ASE din strada Bastiliei, unde domnul profesor elabora cursurile împreună cu, pe atunci asistent, domnul Ion Stancu, ulterior decan al facultății și prorector al ASE București. Am avut ocazia să observ materialele expuse pe retroproiectoare, cum erau folosite tabele și grafice în elaborarea cursurilor, pentru ca noi, studenții, să înțelegem mai ușor informațiile transmise, ceea ce ne permitea să obținem note maxime la examen.

După Revoluție, după ce Domnia Sa a participat activ la elaborarea programului de guvernare din poziția de consilier al prim-ministrului în perioada 1990-1991 și după ce a construit o Academie de Studii Economice în Republica Moldova în perioada 1991-1994, ne-am revăzut în vara anului 1994. Eu înființasem, în 27 martie 1990, filiala din Constanța a Asociației Române de Marketing (AROMAR), iar

domnul profesor Paul Bran participa la una dintre acțiunile organizate de asociație, împreună cu Fundația „Drăgan European School”, în Constanța.

A fost o acțiune de amploare, la care au participat și alte cadre didactice ale Academiei de Studii Economice din București, printre care doamna profesor universitar doctor Tatiana Moșteanu, care a explicat modul cum trebuie aplicată Ordonanța 3/1992 privind taxa pe valoarea adăugată, consecințele aplicării pentru agenții economici și populație, precum și modul de evidențiere în contabilitatea firmelor. Cursanții au primit diplome, însă mult mai importante au fost informațiile transmise ținând cont de nevoia momentului, de înțelegere a mecanismelor de funcționare a economiei de piață, în condițiile în care era nevoie de adoptarea unor acte normative strict necesare.

Am participat la toate cursurile care, pentru mine, s-au dovedit necesare pentru activitatea viitoare, întrucât am luat hotărârea de a participa la concursul de obținere a postului de lector universitar, organizat de Universitatea „Ovidius” din Constanța, pentru disciplinele „Finanțe publice” și „Monedă și credit”. Prin urmare, mi-am propus să-l însoțesc pe domnul profesor universitar doctor Paul Bran, în perioada șederii la Constanța, ca să deprind cele necesare unui cadru didactic responsabil. Astfel, am avut privilegiul să-l cunosc mai bine întrucât, după cursuri, îi puneam întrebări legate de problematica cursului și a altor chestiuni economico-financiare pentru clarificarea unor noțiuni legate de valoare, costuri, inflație, formarea prețurilor, fiscalitate, bugete, curs valutar, balanța comercială ș.a. în condițiile economiei de piață.

Domnul profesor era apreciat de toate persoanele care îl cunoșteau, chiar și de reprezentanți din presa locală din Constanța. La un moment dat, domnul profesor Paul Bran a acordat un interviu unui ziar național, de specialitate, la care a răspuns cu lejeritate și curaj la întrebări ale căror răspunsuri au avut drept consecințe, în opinia mea, o serie de

măsurile de politică economică atât la nivel guvernamental, cât și la nivelul Băncii Naționale a României.

Colaborarea cu domnul profesor univ. dr. a continuat întrucât, pentru acreditarea celor două specializări ale Facultății de Științe Economice din cadrul, Universității „Ovidius” din Constanța, era nevoie de cadre didactice recunoscute pe plan național și internațional, iar domnul profesor Paul Bran a acceptat să fie unul dintre titularii de curs. Totodată, a solicitat că dorește să colaboreze cu mine pentru asistența la seminarii în anul universitar 1994-1995.

Astfel, am avut ocazia să colaborez săptămânal cu domnul profesor. Studenții noștri erau încântați de modul cum sunt prezentate informațiile la cursuri, de cele mai multe ori cu tabele, grafice, explicații și legături între informații, astfel încât să permită înțelegerea facilă a acestora. La sfârșitul cursului, domnul profesor prezenta un test de perspicacitate, în ideea de a-i face pe studenți să gândească în noul context al economiei de piață. Cu această ocazie am aflat că domnul profesor a făcut cursuri de pregătire profesională și schimb de experiență la universități din Elveția și Statele Unite.

În anul 1995 am fost admis la doctorat în portofoliul domnului profesor univ. dr. Paul Bran. Pentru alegerea temei viitoarei mele teze de doctorat am avut o discuție detaliată pe tema experienței în producție în cei peste cincisprezece ani de activitate. Tema „Implicații financiar-valutare privind redresarea turismului românesc” a constituit principala noastră preocupare în următorii ani (1995-2000).

În anul 1996 domnul profesor universitar doctor Paul Bran a fost ales rector al Academiei de Studii Economice din București. Pentru mine au urmat examene și deplasări periodice la ASE București, unde am primit îndrumări legate de obiectele și obiectivele de studiu. Am avut plăcerea să descopăr informații care să mă ajute să-mi elaborez teza de doctorat. Nu a fost ușor. La întâlnirile avute, domnul profesor Paul Bran îmi prezenta cu mândrie realizările, respectiv modernizările, din ASE București, printre care, „Pasul Bran”, biblioteca, accesul în

clădire, modernizarea spațiilor ș.a., toate aceste investiții făcându-se pe baza demersurilor Domniei Sale pentru obținerea de sponsorizări.

Pe linia dezvoltării profesionale, am fost sfătuit să particip la conferințe naționale și internaționale pentru cunoașterea problemelor actuale momentului și pentru a colabora cu colegii din alte centre universitare. Am avut ocazia să observ că, în situațiile în care participa domnul profesor universitar doctor Paul Bran, la conferințe era înconjurat cu admirație și apreciere de către cadrele universitare, interesate să-i cunoască punctul de vedere cu privire la problemele cu care se confrunta economia românească. La Universitatea „Ovidiu” din Constanța a participat de mai multe ori, de fiecare dată înconjurat de cadre didactice din cadrul ASE București, dar și de personalități din Republica Moldova, printre care și cunoscutul poet Grigore Vieru.

Am avut șansa să merg în Republica Moldova la Academia de Studii Economice din Moldova la Chișinău și am rămas profund emoționat de atenția acordată fondatorului acestei instituții de învățământ superior economic, de dragostea ce o purta cadrelor didactice, multe dintre ele promovate de Domnia Sa.

Pentru mine, și pentru întreaga comunitate academică românească, plecarea în neființă a domnului profesor universitar Paul Bran a fost o mare pierdere.

Profesorul Paul Bran a fost un exemplu de patriotism, un deschizător de drumuri în învățământul superior românesc atât pentru cei care i-am fost discipoli, cât și pentru generațiile viitoare.

Profesorul Paul Bran – far călăuzitor în drumul spre cunoaștere

Conf. univ. dr. Carmen Obreja
Academia de Studii Economice din București

L-am cunoscut pe domnul profesor Paul Bran în anii '90, în calitatea mea de studentă a Facultății de Finanțe, Bănci și Contabilitate din cadrul Academiei de Studii Economice din București, și am rămas uimită de modalitatea de predare, într-o abordare nouă, total diferită de ceea ce întâlneam până atunci în parcursul meu universitar. Încă de la începutul cursurilor mi-am dat seama că mă aflu în fața unui profesor remarcabil, pasionat și dedicat să cultive cunoașterea în rândul studenților săi. Abordarea clară și accesibilă în timpul cursurilor a făcut ca învățarea să fie o experiență plină de plăcere. Nu pot să nu menționez cât de mult mi-a plăcut modul în care a reușit să combine teoria cu exemplele practice, ajutându-ne să ne dezvoltăm nu doar cunoștințele de specialitate, ci și abilități relevante pentru viitorul nostru profesional.

Îmi amintesc pasiunea și entuziasmul său pentru predare și cercetare. Se dedica cultivării minților tinere și le insufla dragostea pentru învățare și dezvoltare personală. Domnul profesor nu s-a rezumat doar la transmiterea de cunoștințe, ci a creat o atmosferă stimulatoare, în care studenții să se simtă încurajați să gândească liber și să exploreze domeniile care îi pasionau. În calitate de profesor, a depus eforturi remarcabile pentru a asigura formarea noastră academică și dezvoltarea noastră personală. A pus în mișcare mecanismul învățării, inspirându-ne să căutăm cunoaștere și să privim lumea din perspective noi și captivante.

Cu răbdare, domnul profesor a oferit îndrumare și sprijin studenților săi. Era mereu deschis la întrebări și discuții, încurajând dezbaterile constructive și abordarea critică a subiectelor. A știut să asculte și să ofere sfaturi înțelepte, contribuind la dezvoltarea caracterelor noastre și formându-ne ca oameni înțelepți și empatici. În sălile de curs și în afara lor, a fost întotdeauna deschis pentru discuții și dezbateri. A încurajat gândirea critică și libertatea de exprimare, creând un mediu propice pentru dezvoltarea abilităților noastre de comunicare și argumentare.

În afară de impactul academic, am apreciat, de asemenea, modul deschis în care era mereu dispus să discute cu studenții și să le ofere sfaturi și îndrumări pentru proiectele și aspirațiile lor personale. Expertiza sa vastă și pasiunea pentru cercetarea în domeniul finanțelor ne-au inspirat pe mulți dintre noi să căutăm cunoașterea cu aceeași înverșunare. A transmis cu pasiune și claritate concepte complexe și a făcut ca materia aparent dificilă să devină accesibilă și interesantă. În calitate de profesor universitar, a influențat viețile multor studenți și a contribuit la formarea noastră ca oameni și viitori profesioniști. Fiecare interacțiune cu domnul profesor a avut un impact semnificativ asupra dezvoltării noastre și îi suntem recunoscători pentru căldura și dedicarea cu care s-a implicat în educația noastră.

Profesorul Paul Bran a jucat un rol incontestabil în peisajul învățământului universitar, dând un exemplu permanent de excelență intelectuală și modelând o nouă mentalitate pentru profesori și studenți. Cercetările sale și contribuțiile academice au adus prestigiu instituției noastre de învățământ și au contribuit la avansarea cunoașterii în domeniul său de expertiză.

Imediat după finalizarea studiilor de licență, am ales să rămân în același mediu, de data aceasta în calitate de preparator universitar, iar doi ani mai târziu mă înscriam la doctorat sub coordonarea domnului profesor Paul Bran, beneficiind de ghidarea și sprijinul permanent oferite de domnul profesor pe parcursul întregului meu doctorat.

Fără îndoială, contribuția dumnealui în acest demers academic a fost esențială și m-a ajutat să înțeleg aspecte complexe, să-mi dezvolt abilitățile și să cresc ca cercetător.

Pe parcursul anilor de pregătire doctorală mi-a călăuzit proiectul de cercetare în direcția corectă și a stârnit în mine pasiunea pentru explorarea cunoașterii. Mă simt norocoasă să fi fost învățată de un mentor atât de dedicat, care a fost mereu disponibil să mă susțină și să mă încurajeze să depășesc obstacolele ce au apărut pe parcurs. Prin pasiunea pentru domeniul de studiu, a reușit să aprindă aceeași flăcără a curiozității în inimile noastre, ale doctoranzilor. Ne-a deschis ochii spre complexitatea și frumusețea cunoașterii, arătându-ne că învățarea nu are limite și că întrebările sunt cel mai bun combustibil pentru descoperire.

Sunt recunoscătoare pentru că mi-a împărtășit încrederea în capacitățile mele și m-a încurajat să îmi urmez pasiunea. În timpul acestor ani de doctorat am învățat multe de la domnul profesor, nu doar din perspectivă academică, ci și din punct de vedere uman. Fiecare discuție și fiecare critică constructivă pe care mi le-a oferit au avut un impact semnificativ asupra dezvoltării mele. Mărturisesc că m-a uimit răbdarea și dedicarea în a-mi oferi ghidare individuală și a mă încuraja să îmi urmez pasiunea pentru cercetare și domeniul academic. Fiecare întrebare, fiecare provocare întâlnită pe parcursul cercetării a găsit întotdeauna o soluție datorită disponibilității de a-mi oferi îndrumare și consiliere.

Am apreciat întotdeauna abordarea deschisă și sprijinul necondiționat față de doctoranzi. Cu răbdare și înțelegere, a fost mereu disponibil să răspundă la întrebări și să ofere îndrumare, indiferent de dificultatea subiectului. Calitatea feedbackului său constructiv și răbdarea de a ne ghida pe drumul nostru academic au fost cu adevărat valoroase pentru mine și colegii mei. A fost purtător al flăcării pasiunii pentru cunoaștere, iar entuziasmul său ne-a contaminat și încurajat să căutăm mai departe, să explorăm domenii noi și să nu ne fie teamă să ne confruntăm cu provocări intelectuale. A creat un mediu de învățare

stimulativ, în care fiecare dintre noi și-a putut dezvolta potențialul. Pentru ghidarea și mentoratul excepțional pe care mi l-a oferit pe parcursul călătoriei mele academice ca doctorand, doresc să adresez cuvinte de recunoștință. A fost un profesor de excepție, iar impactul dumnealui asupra vieții mele academice și profesionale a fost cu adevărat remarcabil.

Cu răbdare, le-a împărtășit doctoranzilor cunoștințele și experiențele acumulate de-a lungul anilor. Astfel, am învățat să ne întrebăm și să privim dincolo de aparențe. Ne-a modelat gândirea critică și ne-a cultivat spiritul analitic, încurajându-ne să ne dezvoltăm propria perspectivă.

Faptul că mi-a împărtășit din cunoștințele și experiența sa, m-a ajutat să înțeleg și să explorez în profunzime subiectul meu de cercetare. Am avut privilegiul de a învăța de la un lider în domeniul academic și m-am simțit inspirată să tind către mai mult. A fost o sursă de inspirație pentru mulți dintre noi și un exemplu elocvent de excelență academică și umană. Cunoașterea pe care mi-a transmis-o este neprețuită și m-a motivat să continui să urmăresc excelența în cariera mea academică. Am fost privilegiată să am un astfel de ghid în călătoria mea de început spre cunoaștere.

Am apreciat întotdeauna modul în care a promovat un mediu de învățare deschis și incluziv. Dialogurile noastre au fost constructive și m-au ajutat să-mi dezvolt gândirea critică și să abordez problemele sub diverse perspective. Am învățat nu doar din cunoștințele domnului profesor, ci și din atitudinea dumnealui în fața învățării și a cercetării.

Doresc să aduc un omagiu domnului profesor Paul Bran care, prin dedicația sa, a adus o contribuție semnificativă în educația și dezvoltarea multor generații de tineri. În calitate de profesor universitar a fost mult mai mult decât doar un predicator. A reprezentat un model de inspirație, ghid intelectual și susținător în evoluția academică și profesională a studenților. A fost formator de minți și a contribuit la viitorul societății prin intermediul studenților pe care i-a învățat. A fost ca un far care a luminat cărările către

înțelegerea profundă și descoperirea de sine, un călăuzitor înțelept și un model de inspirație pentru toți cei care au avut privilegiul să-l cunoască și să învețe de la el.

Domnul profesor Paul BRAN a lăsat o amprentă durabilă în lumea academică și a contribuit la progresul societății prin intermediul cunoașterii și înțelepciunii sale. Mă simt recunoscătoare pentru **impactul pe care l-a avut asupra mea și asupra comunității academice. Am pierdut un învățător remarcabil, dar am câștigat amintiri și învățăminte prețioase care vor trăi în sufletele noastre pentru totdeauna. Ne vom aminti de învățăturile și dragostea sa pentru învățare și îi mulțumim pentru tot ceea ce ne-a oferit, știind că lumina înțelepciunii pe care a purtat-o cu el va lumina mereu cărările noastre și ne va ghida în continuare pașii în lumea cunoașterii.**

Paul Bran – un Model de urmat

Conf. univ. dr. Irena Munteanu
Universitatea „Ovidius” din Constanța

În zilele noastre, în care modelele de urmat sunt tot mai rare, îmi amintesc deseori de vorbele, faptele și personalitatea marelui profesor universitar doctor Paul Bran. Sentimente adânci îmi inundă inima și sufletul. Niciodată în aceeași ordine apar: RESPECTUL, PREȚUIREA, ADMIRAȚIA, UIMIREA pentru tot ce a reușit să realizeze pe oriunde a trecut.

Prima întâlnire cu Profesorul carismatic Paul Bran. Eram studentă în anul al II-lea în cadrul Facultății de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori din cadrul ASE București – prima promoție după reorganizare. Alături de colegii mei de an, așteptam curioși să între în clasă Profesorul. Aflasem că se întorsese de curând de la Chișinău, unde înființase prima instituție de învățământ economic superior – ASEM. În mintea noastră de tineri exaltați, întrebările și gândurile erau contradictorii:

- Cine este omul care lăsase o carieră în plină ascensiune la ASE București pentru a *o lua de la început* la Chișinău? Cum a reușit să fondeze, să organizeze și să conducă – ca rector – o instituție atât de tânără?
- Cum de s-a întors la București atunci când era pe culmi înalte, profesional, la Chișinău?
- Cum este omul care a gândit *Economia valorii*?

Răspunsurile la aceste întrebări și la multe altele le-am primit mai târziu, când am cunoscut SPIRITUL PAUL BRAN și PATRIOTISMUL dumnealui.

Și a intrat în clasă domnul Profesor. Surpriză; era un om deschis, cald și apropiat nouă. A început cu o vorbă domoală și multă răbdare să ne prezinte și să ne explice concepte, teorii care au devenit curând instrumente valoroase în viața noastră de economiști. Domnul profesor practica deja ceea ce ulterior a devenit: „învățământul centrat pe student”.

Arhitectul Paul Bran. În anul al IV-lea am avut privilegiul de a-l avea ca îndrumător pentru realizarea lucrării de licență pe marele profesor, care era totodată și rectorul ASE București deja. Într-o sală modernizată din clădirea „Ion N. Angelescu”, eram mulți studenți cu multe întrebări. Cu mintea mea de acum și cu experiența didactică universitară nu pot să nu mă întreb cum de avea disponibilitatea și dedicația de a îndruma atât de mulți studenți. Indiferent de notele deja obținute, de interesul mai larg sau mai restrâns pentru disciplinele predate, fiecare student primea explicații, îndrumare și era fericit să se afle în prezența marelui Profesor.

La una din întâlnirile de îndrumare (de joi dimineața, de la ora 7.30), domnul Profesor ne-a surprins din nou cu o întrebare: Nu ar fi bine să aveți un pasaj de trecere din clădirea „Bastiliei” către cea de la „Comerț” în loc să mergeți pe stradă prin Piața Romană, strada Dacia etc.?

Un astfel de proiect părea și era o utopie în anii aceia, în care nu se construia mai nimic. La acel moment nu am crezut că se va realiza. Dar, în scurt timp, a apărut pasajul pe care noi, studenții, l-am numit *Pasul Bran*.

Cu viziune, gândire clară și deschidere către viitor, rectorul nostru și-a propus și a implementat un plan de eficientizare a spațiilor existente. Astfel, s-au reorganizat și modernizat spații mai vechi și a găsit finanțarea (autofinanțarea, de fapt) pentru noi clădiri. De atunci au rămas în folosință: săli de lectură, săli cu calculatoare conectate la internet pentru studenți, cu acces gratuit (în anii 1995-1999, în România, internetul era o raritate), noua clădire din strada

Mihail Moxa, care îi poartă numele etc. Și toate cu o finanțare de „zero mii lei”, după cum spunea, mucalit, Domnul Rector.

Pot spune că Paul Bran a fost un Arhitect de suflete pentru studenți, doctoranzi, viitori discipoli și un Arhitect vizionar pentru Academia de Studii Economice din București.

Îndrumătorul de doctorat-părinte și Profesorul Model Paul Bran. Cu toate că prima mea dragoste a fost matematica, datorită domnului Profesor am avut curiozitatea de a studia mai mult în domeniul relațiilor financiare și valutare internaționale. Avându-l coordonator științific pe domnul Profesor Paul Bran, am realizat lucrarea de doctorat cu titlul: „Contribuția finanțării și creditării internaționale în dezvoltarea comerțului exterior al României”.

Trebuie precizat că, la momentul la care am luat decizia de a realiza o teză de doctorat, accesul la internet era aproape inexistent. La începutul etapei de cercetare m-am confruntat cu câteva probleme: de unde pot obține materiale, cărți pe care să le studiez, cum să aleg subiectele cele mai relevante, ce date statistice există și unde le pot găsi etc. Domnul Profesor Paul Bran mi-a călăuzit pașii ca un adevărat părinte, dar mi-a lăsat mintea liberă, dându-mi încrederea de care aveam nevoie în acest important demers. Fără să fie încă la modă, m-a îndreptat către cercetarea multidisciplinară. Profesionistul Paul Bran, având uși deschise în multe instituții cu care a colaborat de-a lungul carierei, mi-a facilitat accesul la biblioteci, institute de cercetare și statistică. Având recomandarea Domniei Sale, am călcat pentru prima dată în Biblioteca Băncii Naționale a României. Ulterior m-am întors în clădirea Bătrânei Doamne ca profesor în cadrul proiectului *Academica BNR* și alături de studenți în cadrul programului dedicat viitorilor economiști. Am observat peste tot pe unde am trecut respectul și bucuria cu care vorbeau cei care l-au cunoscut pe marele OM Paul Bran.

În perioada de pregătire a tezei de doctorat am avut din nou privilegiul de a petrece timp prețios în prezența marele profesor. Cărțile scrise de

domnul profesor, cursurile universitare și articolele științifice m-au ajutat în cariera universitară ca bază de studiu și model de urmat.

După finalizarea tezei de doctorat am avut ocazia de a mă revedea cu domnul Profesor Paul Bran la conferințele organizate în cadrul Universității „Ovidius” din Constanța. Întotdeauna prelegerile cercetătorului Paul Bran erau așteptate cu emoție, urmărite cu interes și aplaudate cu frenezie. Teme complexe deveneau prietenoase prin prezentările serioase și joviale deopotrivă. De fiecare dată mă mândream cu faptul că i-am fost doctorand.

Spiritul Marelui Profesor ne-a urmărit și ne-a unit de multe ori și după ce nu a mai fost printre noi. La Chișinău am cunoscut foști doctoranzi valoroși ai domnului profesor, printre care Viorica și Ghenadie, cu care ne-am văzut mai apoi la București și la Constanța. Cu toate că nu ne cunoscusem înainte de dispariția tragică a domnului Profesor, ne-am simțit întotdeauna aproape, uniți de SPIRITUL UNIC al lui PAUL BRAN.

Astăzi, privind înapoi, consider valoroase toate momentele petrecute cu omul și profesorul Paul Bran. Pentru mine, Paul Bran reprezintă un Model de *omenie, modestie, patriotism, dăruire pentru aproape.*

Rămâneți veșnic în amintirea și sufletul meu, stimate și iubite Domnule Profesor, ca OM și MODEL de urmat!

Galerie foto

Împreună cu Președintele Ion Iliescu la deschiderea anului universitar

Împreună cu Mugur Isărescu la BNR

Împreună cu Mugur Isărescu și Daniel Dăianu, ASE 85, Aula Magna

Împreună cu ministrul Alexandru Athanasiu
și primul-ministru Adrian Năstase

Împreună cu Președintele Mircea Snegur la ASEM

Împreună cu Ioan Erhan și Vasile Șoimaru

Sala de lectură „Paul Bran” a Bibliotecii ASE

La inaugurarea sălii de lectură „Paul Bran” a Bibliotecii științifice a ASEM, împreună cu Rectorul Grigore Belostecinic și cu Silvia Ghinculov, director

La manifestările sportive Cros Colocviu ASE, Stadionul Tineretului,
7 mai 1998

La inaugurarea sălii de fitness, ASE, iunie 1998

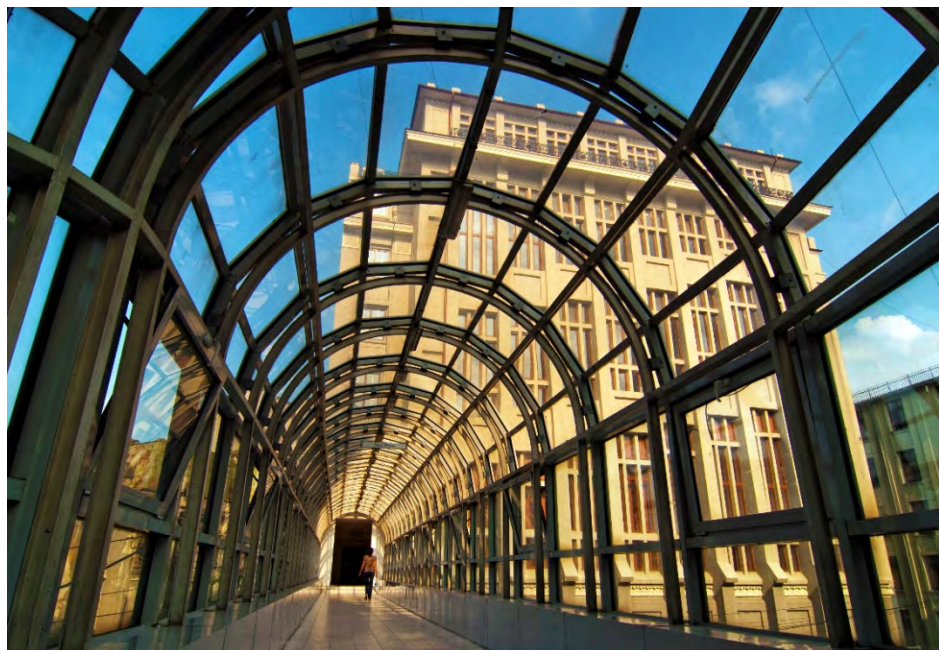

De 1 Martie 1999

Împreună cu Liliana Matei, redactorul șef al Editurii ASE, 2000

Pasarela „Paul Bran”

Bustul Rectorului Paul Bran oferit de BNR prin AGER, sculptor Bogdan Hojbotă, 2010, amplasat la intrarea clădirii care îi poartă numele

**Portretul Rectorului Paul Bran, pictor Nicolae Aurel Alexi,
din Galeria Rectorilor, 2013, Palatul ASE**

Diploma *Virgil Madgearu* cu *Medalie de aur* a fost creată în anul 2009 de către Senatul Academiei de Studii Economice din București pentru a onora personalitățile care au contribuit la promovarea valorilor învățământului și științei economice.

Recunoașterea personalității este gravată pe medalia *Virgil Madgearu*, special realizată pentru Academia de Studii Economice din București.

Senatul Academiei de Studii Economice din București
recunoaște meritele domnului

Profesor universitar doctor
Paul Bran

în promovarea valorilor învățământului și științei economice

2011

Rectorul Academiei de Studii Economice din București
Prof. univ. dr. Ion Gh. Roșca

Diploma *Virgil Madgearu* cu Medalia de aur,
distincția supremă pentru absolvenții ASE

Medalia „Virgil Madgearu” a ASE conferită lui Paul Bran post-mortem
(avers)

Medalia „Virgil Madgearu” a ASE conferită lui Paul Bran post-mortem
(revers)

**Basorelieful Rectorului-fondator Paul Bran,
sculptori Veaceslav Jiglițchi și Veaceslav Zaițev, 2011, ASEM, Chișinău**

Brevet Nr. 019

la medalia
"Paul Bran"

a Academiei de Studii Economice
a Moldovei

se acordă
pentru merite deosebite
în promovarea științei și învățământului
și cu ocazia aniversării a XXVI l-a

de la fondarea ASEM
în anul Centenarului Marii Uniri.

Chișinău
septembrie 2018

Academician,
Grigore Belostecnic,
Rector ASEM

Portretul „Paul Bran”, pictor Simion Zamșa, 2010,
din Sala de lectură „Paul Bran”, ASEM, Chișinău

Republica Moldova

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

DECRET

Nr. DP188/2021 din 15.10.2021

privind conferirea „Ordinului Republicii”

Publicat : 22.10.2021 în MONITORUL OFICIAL Nr. 256-260 art. 323

Data intrării în vigoare

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Art.1. - În semn de înaltă apreciere a meritelor deosebite față de stat, pentru contribuție substanțială la afirmarea intereselor și promovarea imaginii Republicii Moldova în lume, pentru succese profesionale remarcabile, pentru inițiativă civică și participare activă în avansarea reformelor, precum și cu prilejul aniversării a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, se conferă „Ordinul Republicii” următorilor:

BRAN Paul (post-mortem) - primul rector al Academiei de Studii Economice din Moldova

Art.2. - Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.

PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA
Maia SANDU

Nr. 188-IX. Chișinău, 15 octombrie 2021.

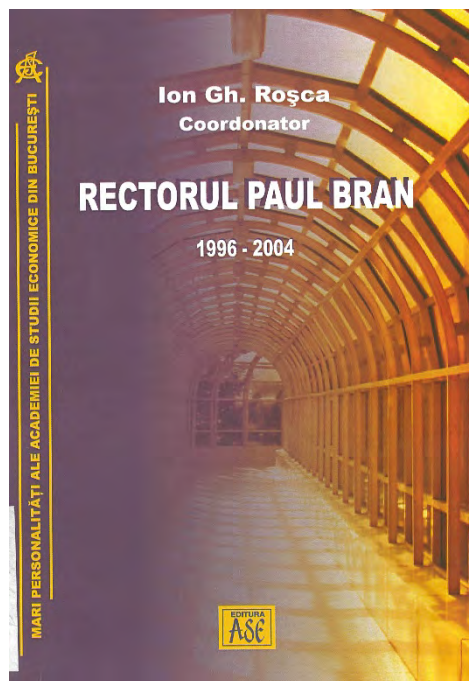
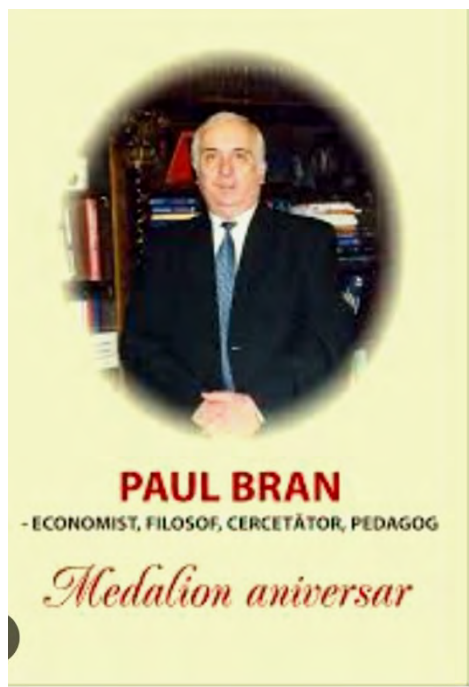

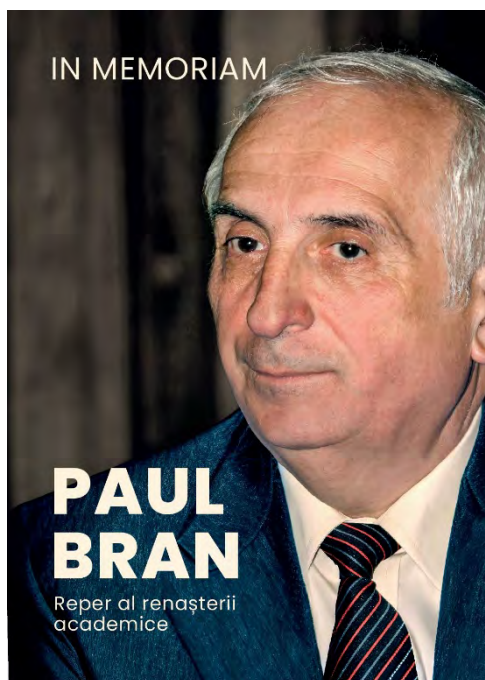
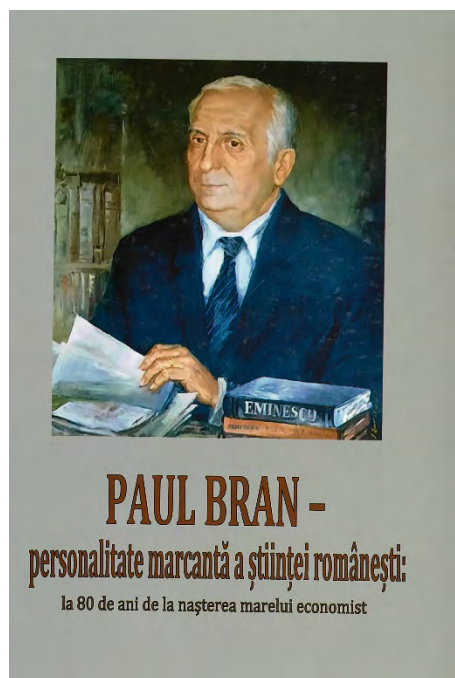

Înmânarea Ordinului Republicii de către Maia Sandu, președintele Republicii Moldova, doamnei prof. univ. dr. Florina Bran, Chișinău, 2021

Panoul promoției 1994 a ASEM, cu Maia Sandu – absolvent,
Paul Bran – rector și Vasile Șoimaru – prorector

IN MEMORIAM
Rectorului, Profesorului și Omului PAUL BRAN

Paul Bran a fost privit mereu ca omul pentru care ordinea de prioritate a lucrurilor se aranja în termeni profesionali și umani deopotrivă. Se și spune că în locurile unde a avut misiuni, lucrurile nu ar fi decurs limpede, dacă nu ar fi existat mintea limpede a lui Paul Bran. Să ne dorim mereu viu spiritul și felul de a fi al lui Paul Bran!

978-606-34-0484-9

